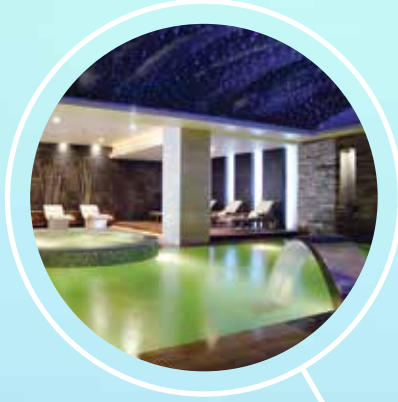

BURSA SAĞLIK TURİZMİ

MASTER VE EYLEM PLANI

BURSA SAĞLIK TURİZMİ

MASTER VE EYLEM PLANI

2015

■ İÇİNDEKİLER

ÇALIŞMANIN AMACI.....	10
ÇALIŞMA EKİBİ.....	10
METODOLOJİ.....	11
Mevcut Durum Analizi.....	11
1. GİRİŞ.....	12
2. DÜNYA'DA SAĞLIK TURİZMİ.....	14
3. TÜRKİYE'DE SAĞLIK TURİZMİ.....	16
4. BURSA'DA SAĞLIK TURİZMİ.....	20
4.1. BURSA'DA MEDİKAL TURİZM ALTYAPISI.....	20
4.1.1. Sağlık Kurum ve Kuruluşları.....	20
4.1.2. Hastanelerdeki Branşlar.....	21
4.1.3. Yoğun Bakım Üniteleri.....	22
4.1.4. Yatak Sayıları.....	22
4.1.5. Ambulans Sayısı.....	24
4.1.6. Bursa'da Yer Alan Sağlık Kuruluşlarındaki İşgücü Yapısı	24
4.1.6.1. Branşlara Göre Topplulaştırılmış Sağlık Personeli.....	24
4.1.6.2. Alanlara Göre Topplulaştırılmış Sağlık Personeli	25
4.1.6.3. Yüz Bin Kişi Başına Düşen Sağlık Personeli.....	26
4.1.6.4. Sağlık Personeli Başına Kişi Sayısı.....	27
4.1.7. Bursa'ya Gelen Yabancı Hasta Verileri.....	28
4.1.7.1. Kurumlara Göre Gelen Yabancı Uyruklu Hastalar.....	28
4.1.7.2. Ülkelere Göre Gelen Yabancı Uyruklu Hastalar.....	28
4.1.7.3. Kliniklere Göre Gelen Yabancı Uyruklu Hastalar.....	29
4.1.7.4. Kapsamına Göre Gelen Yabancı Uyruklu Hastalar.....	30
4.1.8. Bursa'da Medikal Altyapı Anketi Çıktıları.....	33
4.1.8.1. Sağlık Kuruluşları Personeli.....	33
4.1.8.2. Hastane Faaliyetleri.....	34
4.1.8.3. Hasta Transferleri.....	38
4.1.8.4. Hastane Kapasiteleri ve Hastanelerin Yeni Yatırımları	39
4.1.8.5. Hastanede Gerçekleştirilen Tedavi/Operasyonlar.....	40
4.1.8.6. Bursa'da Medikal Sektörü Bağlamında Sağlık Turizminin Geliştirilmesi.....	56
4.1.9. Sağlık Turizmi Kapsamında Medikal Sektörde Uluslararası Fiyat Karşılaştırması.....	58
4.2. BURSA'DA TERMAL TURİZM ALTYAPISI.....	61
4.2.1. Anket Sonuçları Analizleri.....	68
4.2.1.1. Ankete Katılan Tesisler ile İlgili Bilgiler.....	68
4.2.1.2. Ankete Katılan 17 Tesiste Yatak Kapasitesi ve Doluluk.....	68
4.2.1.3. Tesis İmkânları.....	69
4.2.1.4. Tesis Çevresi	69
4.2.1.5. Termal akışkanın (suyun) kimyasal bileşenleri için yapılan analizin niteliği.....	70
4.2.1.6. Tesis Ziyaretçileri.....	72
4.2.1.7. Tanıtım/Pazarlama.....	75
4.2.1.8. Plan ve İhtiyaç.....	77

5. BURSA'DA SAĞLIK TURİZMİNİN ELMAS MODELİ ANALİZİ.....	80
5.1. METODOLOJİ.....	80
5.2. SAĞLIK TURİZMİ VERİ ANALİZİ.....	81
5.2.1. Girdi Koşul ve Piyasaları.....	81
5.2.1.1. İhtisaslaşmış beyin gücü (Fizik tedavi, Anestezi vb. sağlık personeli).....	81
5.2.1.2. Nitelikli İşgücü.....	82
5.2.1.3. Sektörün Bilgi Düzeyi.....	82
5.2.1.4. Doğal Kaynaklar.....	83
5.2.1.5. Sektörün Teknik Altyapısı.....	83
5.2.1.6. Bölüm Değerlendirmesi.....	84
5.2.2. İlgili ve Destekleyici Sektörler.....	84
5.2.2.1. Ulaşım.....	84
5.2.2.2. Diğer Turizm Türleri.....	85
5.2.2.3. Eğitim Hizmeti Veren Kurum, Kuruluş ve Firmalar.....	85
5.2.2.4. Pazarlama ve Tanıtım, Medya.....	86
5.2.2.5. Medikal Sanayi.....	86
5.2.2.6. Bilişim ve İletişim Altyapısı.....	87
5.2.2.7. Sağlık Sigortası Kurumları.....	87
5.2.2.8. Seyahat Sigortası Kurumları.....	88
5.2.2.9. Kamusal/Düzenleyici Kurumlar.....	88
5.2.2.10. Acil Destek ve Transfer Hizmetleri.....	89
5.2.2.11. Konaklama Hizmetleri.....	89
5.2.2.12. Yeme-İçme ve Alışveriş Hizmetleri.....	90
5.2.2.13. Bölüm Değerlendirmesi.....	90
5.2.3. Firma Stratejileri, Yerel Rekabet ve İşbirliği Ortamı.....	91
5.2.3.1. Sektördeki Mevcut İşbirliği ve Diyalog Düzeyi.....	91
5.2.3.2. Sektör Aktörleri Arasında İşbirliği ve Diyalogu Artıracak Programlar.....	92
5.2.3.3. Uluslararasılaşma ve Akreditasyon.....	92
5.2.3.4. Ortak Hizmet ve/veya Ürün Girişimleri.....	93
5.2.3.5. "Kritik Kütle" (Sektörde yeterli sayıda uygun altyapıya sahip işletme/kurum bulunması).....	93
5.2.3.6. İhtisaslaşmış İşgücü/Beyingücü Geliştirme ve/veya Çekme Programları.....	94
5.2.3.7. Bölüm Değerlendirmesi.....	94
5.2.4. Talep Koşulları ve Talebin Yapısı.....	95
5.2.4.1. Talep.....	95
5.2.4.2. Ulusal ve Uluslararası Talep Yapısının Güçlü, Dinamik ve Sofistike Olması.....	96
5.2.4.3. Bölüm Değerlendirmesi.....	96
5.3. TERMAL TURİZM VERİ ANALİZİ.....	97
5.3.1. Girdi Koşul ve Piyasaları.....	97
5.3.1.1. Nitelikli İşgücü.....	97
5.3.1.2. Sektörün Sağlık Turizmi Hakkında Bilgi Düzeyi.....	97
5.3.1.3. Doğal Kaynaklar.....	98
5.3.1.4. Bölüm Değerlendirmesi.....	98
5.3.2. İlgili ve Destekleyici Sektörler.....	99
5.3.2.1. Ulaşım.....	99
5.3.2.2. Diğer Turizm Türleri.....	99
5.3.2.3. Eğitim Hizmeti Veren Kurum, Kuruluş ve Firmalar.....	100
5.3.2.4. Pazarlama ve Tanıtım, Medya.....	100
5.3.2.5. Seyahat Sigortası Kurumları.....	101

5.3.2.6. Konaklama Hizmetleri.....	101
5.3.2.7. Bölüm Değerlendirmesi.....	102
5.3.3. Firma Stratejileri, Yerel Rekabet ve İşbirliği Ortamı.....	102
5.3.3.1. Sektördeki Mevcut İşbirliği ve Diyalog Düzeyi.....	102
5.3.3.2. Sağlık Turizmi Sektör Aktörleri Arasında İşbirliği ve Diyaloğu Artıracak Programlar.....	103
5.3.3.3. Uluslararasılaşma ve Akreditasyon.....	103
5.3.3.4. Ortak Hizmet ve/veya Ürün Girişimleri.....	104
5.3.3.5. İhtisaslaşmış İşgücü/Beyngücü Geliştirme ve/veya Çekme Programları.....	104
5.3.3.6. Bölüm Değerlendirmesi.....	105
5.3.4. Talep Koşulları ve Talebin Yapısı.....	105
5.3.4.1. Talep.....	105
5.3.4.2. Ulusal ve Uluslararası Talep Yapısının Güçlü, Dinamik ve Sofistike Olması.....	106
5.3.4.3. Bölüm Değerlendirmesi.....	106
6. SEKTÖRÜN GZFT (GÜÇLÜ-ZAYIF-FIRSAT-TEHDİT) ANALİZİ.....	108
6.1. GÜÇLÜ YÖNLER VE FIRSATLAR.....	109
6.2. ZAYIF YÖNLER VE TEHDİTLER.....	111
7. SAĞLIK TURİZMİNİN ÖNCELİKLERİ VE STRATEJİLERİ.....	113
7.1. SAĞLIK TURİZMİ HEDEF VE STRATEJİLERİ.....	113
8. SAĞLIK TURİZMİ EYLEM PLANI.....	118
8.1. ÇALIŞMA EKİBİ.....	118
8.2. SAĞLIK TURİZMİ EYLEM PLANI HEDEF VE STRATEJİLERİ.....	120
EKLER.....	144
EK-1 Termal Altyapı Anketinde Kapsama Alınan Konaklama Tesisleri.....	144
EK-2 Sağlık Bakanlığı Ruhsatlı Termal Konaklama Tesisleri.....	145
EK-3 Termal Altyapı Anketini Tamamlayan Kurumlar.....	145
EK-4 Elmas Modeli-Sağlık Turizmi Kapsamında Hastaneler ile Yüz Yüze Yapılan Anketlerin Katılımcı Listesi.....	146
EK-5 Elmas Modeli - Termal Turizm Kapsamında Oteller ve Diğer Kurumlar (Medya, Tanıtım Vb.) ile Yüz Yüze Yapılan Anketlerin Katılımcı Listesi.....	146
EK-6 Medikal Sektörü Altyapısı Anketin Gönderildiği Kurumlar.....	147
EK-7 Medikal Sektörü Altyapısı Anketini Tamamlayan Kurumlar.....	147
EK-8 Sağlık Turizmi Çalıştay Katılımcıları.....	148
REFERANSLAR.....	155

► Tablolar

Tablo 1. Sağlık hizmeti alan uluslararası hasta dağılımı.....	17
Tablo 2. Yüz bin kişi başına Sağlık Bakanlığı, üniversite ve özel hastane yatak sayısı.....	23
Tablo 3. Hastane yatak sayıları.....	23
Tablo 4. Ambulans başına düşen nüfus.....	24
Tablo 5. Ambulans sayıları.....	24
Tablo 6. Sağlık personeli dağılımı.....	24
Tablo 7. Alanlara göre sağlık personeli sayıları (İl Toplamı).....	25
Tablo 8. Personel tarafından bilinen yabancı dillerin oransal dağılımı.....	34
Tablo 9. Göz hastalıkları.....	41
Tablo 10. Diş hastalıkları tedavi maliyetleri.....	42
Tablo 11. Ortopedi ve Travmatoloji tedavi maliyetleri.....	43
Tablo 12. Kadın Hastalıkları ve Doğum hizmeti maliyetleri.....	44
Tablo 13. Üroloji tedavi hizmeti maliyetleri.....	45
Tablo 14. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları tedavi maliyetleri.....	46
Tablo 15. Plastik, Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi tedavi maliyeti.....	47
Tablo 16. Kalp ve Damar Cerrahisi tedavi maliyetleri.....	48
Tablo 17. Kardiyoloji tedavi maliyetleri.....	49
Tablo 18. Genel Cerrahi hizmeti tedavi maliyetleri.....	51
Tablo 19. Göğüs Hastalıkları tedavi hizmeti sunma durumu.....	52
Tablo 20. Göğüs Cerrahisi tedavi maliyetleri.....	52
Tablo 21. Gastroenteroloji tedavi maliyetleri.....	53
Tablo 22. Check-up maliyetleri.....	54
Tablo 23. Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon maliyetleri.....	55
Tablo 24. Sağlık Turizminin öncelikli medikal branşları.....	57
Tablo 25. Bursa ilinde öne çıkan medikal branşların uluslararası fiyat karşılaştırması.....	58
Tablo 26. Sağlık Turizminin öncelikli medikal branşlarında uluslararası fiyat karşılaştırması.....	60
Tablo 27. Tesislere geliş sayısı.....	66
Tablo 28. Geceleme sayıları.....	66
Tablo 29. Ortalama kalış süreleri.....	67
Tablo 30. Doluluk oranları.....	67
Tablo 31. Termal suların tedaviye yardımcı olduğu hastalıklar.....	70
Tablo 32. SPA/Wellness amaçlı konaklama yapan yabancı turist sayıları.....	74
Tablo 33. Sağlık Turizminin geliştirilmesi için ihtiyaç duyulan alanlar.....	77

► Şekiller

Şekil 1. Sağlık turizminin gruplandırılması.....	13
Şekil 2. Sağlık turizminin gelişmesini destekleyen ve engelleyen kavramlar.....	15
Şekil 3. Sağlık hizmeti alan uluslararası hasta sayıları.....	17
Şekil 4. Bursa'daki sağlık kurum ve kuruluşları.....	21
Şekil 5. Kamu ve özel hastanelerde en fazla yer alan ilk 20 branş.....	21
Şekil 6. Yoğun bakım üniteleri.....	22
Şekil 7. Yüz bin kişi başına hekim sayısı.....	26
Şekil 8. Yüz bin kişi başına uzman hekim sayısı.....	26
Şekil 9. Yüz bin kişi başına hemşire sayısı.....	27
Şekil 10. Hekim başına kişi sayısı.....	27
Şekil 11. Uzman hekim başına kişi sayısı.....	27
Şekil 12. Kurumlara göre gelen yabancı uyruklu hastalar.....	28
Şekil 13. Ülkelere göre gelen yabancı uyruklu hastalar.....	28
Şekil 14. Ülkelere göre gelen yabancı hasta sayıları.....	29
Şekil 15. Kliniklere göre gelen yabancı uyruklu hastalar.....	29
Şekil 16. Kliniklere göre gelen yabancı uyruklu hasta sayıları.....	30
Şekil 17. Kapsamına göre gelen yabancı uyruklu hastalar.....	30
Şekil 18. Kapsamına göre gelen yabancı uyruklu hasta sayıları.....	31
Şekil 19. Hastanelerde çalışan yabancı personel.....	33
Şekil 20. Hastanede çalışan yabancı dil bilen personel sayısının toplam personel sayısına oranı.....	34

Şekil 21. Hastane personeli tarafından en çok bilinen yabancı diller.....	34
Şekil 22. Hastanenin yurt dışı ofisine sahipliği.....	35
Şekil 23. Yabancı dillerde yayın yapan sağlık turizmüne yönelik web sitesi.....	35
Şekil 24. Hastanelerin Joint Comission International (JCI) akreditasyon çalışmaları.....	35
Şekil 25. Hastanelerdeki yoğun bakım ünitesi sahipliği.....	36
Şekil 26. Hastanelerden yoğun bakım ünitesi varlığı.....	36
Şekil 27. Yoğun bakım ünitesi yatak kapasitesi.....	36
Şekil 28. Sağlık turizmi kapsamında yabancı hasta tedavisi.....	37
Şekil 29. Medikal turizm kapsamında gelen yabancı hastalar için ayrılan yatak/oda/bölüm.....	37
Şekil 30. Medikal turizm kapsamında gelen yabancı hastalar için ayrılan yatak/oda/bölüm sayısı.....	37
Şekil 31. Yabancı Hastaların ve/veya hasta yakınlarının konaklayabilmesi için oteller ile yapılan anlaşma.....	38
Şekil 32. Yabancı Hastaların hastaneye ve/veya otellere transferi için aracı kurumlar ile yapılan anlaşma.....	38
Şekil 33. Yabancı Hastaların hava alanından hastaneye ve/veya otellere sağlanan transfer hizmeti.....	38
Şekil 34. Hastanelerin yıl boyu ortalama ayakta tedavi doluluk oranı.....	39
Şekil 35. Hastanelerin yıl boyu ortalama kapasite kullanım/yataklı tedavi doluluk oranı.....	39
Şekil 36. Hastanelerin yatak kapasite artırımı çalışmaları.....	39
Şekil 37. Hastanelerin personel sayısı artırımı çalışmaları.....	40
Şekil 38. Hastanelerin teknik donanım kapasite artırımı çalışmaları.....	40
Şekil 39. Göz hastalıkları tedavi hizmeti.....	41
Şekil 40. Göz hastalıkları tedavisi için ortalama bekleme süresi.....	41
Şekil 41. Diş hastalıkları tedavisi hizmeti.....	42
Şekil 42. Diş hastalıkları tedavisi için ortalama bekleme süresi.....	42
Şekil 43. Ortopedi ve Travmatoloji tedavi hizmeti.....	43
Şekil 44. Ortopedi ve Travmatoloji tedavisi için ortalama bekleme süresi.....	43
Şekil 45. Kadın Hastalıkları ve Doğum hizmeti.....	44
Şekil 46. Kadın Hastalıkları ve Doğum tedavisi için ortalama bekleme süresi.....	44
Şekil 47. Üroloji tedavi hizmeti.....	45
Şekil 48. Hastanenede Üroloji tedavisi için ortalama bekleme süresi.....	45
Şekil 49. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları tedavi hizmeti.....	46
Şekil 50. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları tedavisi için ortalama bekleme süresi.....	46
Şekil 51. Plastik, Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi tedavi hizmeti.....	47
Şekil 52. Plastik, Rekonstrüktif Ve Estetik Cerrahi tedavisi için ortalama bekleme süresi.....	47
Şekil 53. Kalp ve Damar Cerrahisi hizmeti.....	48
Şekil 54. Kalp ve Damar Cerrahisi operasyonları için ortalama bekleme süresi.....	48
Şekil 55. Hastanenede Kardiyoloji hizmeti sunulma durumu.....	49
Şekil 56. Kardiyoloji operasyonları için ortalama bekleme süresi.....	49
Şekil 57. Hastanede Onkoloji tedavi hizmeti sunulma durumu.....	50
Şekil 58. Genel Cerrahi tedavi hizmeti sunma durumu.....	50
Şekil 59. Genel Cerrahi operasyonları için ortalama bekleme süresi.....	51
Şekil 60. Göğüs Hastalıkları tedavi hizmeti sunma durumu.....	51
Şekil 61. Göğüs Hastalıkları tedavisi için ortalama bekleme süresi.....	52
Şekil 62. Hastanede Göğüs Cerrahisi hizmeti sunulma durumu.....	52
Şekil 63. Göğüs Cerrahisi tedavisi için ortalama bekleme süresi.....	53
Şekil 64. Gastroenteroloji hizmeti sunma durumu.....	53
Şekil 65. Gastroenteroloji için ortalama bekleme süresi.....	54
Şekil 66. Check-up hizmeti sunma durumu.....	54
Şekil 67. Check-up için ortalama bekleme süresi.....	54
Şekil 68. Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon tedavi hizmeti sunma durumu.....	55
Şekil 69. Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon tedavi için ortalama bekleme süresi.....	55
Şekil 70. Bursa'da sağlık turizminde branşlara verilen önem derecelerinin dağılımı.....	56
Şekil 71. Bursa'da sağlık turizminin geliştirilmesi için hedef ülkeler.....	57
Şekil 72. Bursa'da sağlık turizminin geliştirilmesi için öncelik verilmesi gereken alanlar.....	58
Şekil 73. Termal tesis alanları.....	63
Şekil 74. Çekirge termal turizm planlama alanı.....	64
Şekil 75. Oylat termal turizm planlama alanı.....	64
Şekil 76. Kükürtlü termal turizm planlama alanı.....	65
Şekil 77. Tümbüldek termal turizm planlama alanı.....	65
Şekil 78. Dağyenice termal turizm planlama alanı.....	65

Şekil 79. Yatak doluluk oranlarına göre tesisler.....	69
Şekil 80. Tesis imkânlarına göre tesisler.....	69
Şekil 81. Tesislerin çevrelerinde bulunan hizmetler.....	70
Şekil 82. Tesislerin termal akışkanın (suyun) kimyasal bileşenleri için yaptırdığı analiz türleri.....	70
Şekil 83. Termal tedavi/kür programına sahip olan tesisler.....	71
Şekil 84. Tek kişilik yarım pansiyon fiyat uygulaması (\$).....	72
Şekil 85. Çift kişilik yarım pansiyon (\$).....	72
Şekil 86. Ziyaretçilerin tesisi kullanma amaçları.....	73
Şekil 87. Tedavi amaçlı konaklama yapan yabancı hastası bulunan tesisler.....	73
Şekil 88. Ülkelere göre tedavi amaçlı konaklama yapılan tesisler.....	73
Şekil 89. Tedavi amaçlı konaklama yapan yabancı hasta sayısı.....	74
Şekil 90. SPA/Wellness amaçlı konaklayan yabancı turistlerin milliyetleri.....	74
Şekil 91. Tesisleri öne çıkardığını düşünülen önemli özellikler.....	75
Şekil 92. Tesislerin pazarlama için kullandığı kanallar.....	75
Şekil 93. Tesisin tanıtım ve/veya pazarlamaya yönelik internet (web) sitesinin niteliği.....	76
Şekil 94. Web sitelerinin yayınlandığı yabancı diller.....	76
Şekil 95. Konaklama için tesise gelen turist/hastalar için düzenlenen diğer turizm etkinlikleri.....	76
Şekil 96. Termal tesislerde geleceğe yönelik planlar.....	77
Şekil 97. İhtisaslaşmış beyin gücü.....	81
Şekil 98. Nitelikli işgücü.....	82
Şekil 99. Sektörün bilgi düzeyi.....	82
Şekil 100. Doğal kaynaklar.....	83
Şekil 101. Teknik altyapı.....	83
Şekil 102. Ulaşım.....	84
Şekil 103. Diğer turizm türleri.....	85
Şekil 104. Eğitim hizmeti veren kurum, kuruluş ve firmalar.....	85
Şekil 105. Pazarlama ve tanıtım, medya.....	86
Şekil 106. Medikal sanayi.....	86
Şekil 107. Bilgi ve iletişim altyapısı.....	87
Şekil 108. Sağlık sigortası kurumları.....	87
Şekil 109. Seyahat sigortası kurumları.....	88
Şekil 110. Acil destek ve transfer hizmetleri.....	89
Şekil 111. Konaklama hizmetleri.....	90
Şekil 112. Yeme-içme ve alışveriş hizmetleri.....	90
Şekil 113. Sektördeki mevcut işbirliği ve diyalog düzeyi.....	92
Şekil 114. Sektör aktörleri arasında işbirliği ve diyalogu artıracak programlar.....	92
Şekil 115. Uluslararasılaşma ve akreditasyon.....	93
Şekil 116. Ortak hizmet ve/veya ürün girişimleri.....	93
Şekil 117. Kritik kütle durumu.....	94
Şekil 118. İhtisaslaşmış işgücü/beyin gücü geliştirme ve/veya çekme programları.....	94
Şekil 119. Talep.....	95
Şekil 120. Talep yapısının durumu.....	96
Şekil 121. Nitelikli işgücü.....	97
Şekil 122. Sektörün sağlık turizmi hakkında bilgi düzeyi.....	98
Şekil 123. Doğal kaynaklar.....	98
Şekil 124. Ulaşım.....	99
Şekil 125. Diğer turizm türleri.....	100
Şekil 126. Eğitim hizmeti veren kurum, kuruluş ve firmalar.....	100
Şekil 127. Pazarlama ve tanıtım, medya.....	101
Şekil 128. Seyahat sigortası kurumları.....	101
Şekil 129. Konaklama hizmetleri.....	102
Şekil 130. Sektördeki mevcut işbirliği ve diyalog düzeyi.....	103
Şekil 131. Sektör aktörleri arasında işbirliği ve diyalogu artıracak programlar.....	103
Şekil 132. Uluslararasılaşma ve akreditasyon.....	104
Şekil 133. Ortak hizmet ve/veya ürün girişimleri.....	104
Şekil 134. İhtisaslaşmış işgücü/beyin gücü geliştirme ve/veya çekme programları.....	104
Şekil 135. Talep.....	105
Şekil 136. Talep yapısının durumu.....	106

■ ÇALIŞMANIN AMACI

Sağlık Turizmi son dönemde dünya genelinde ön plana çıkan ve ülkelerin önemli ölçüde yatırıma başlamaya başladığı bir turizm türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Medikal turizm, termal turizm ve üçüncü yaş turizmi olarak sınıflandırılabilen sağlık turizminin ülke ekonomisine katkısı, ülkemizde de ön plana çıkmış ve son yıllarda bazı illerimizde bu alana yönelik özel hizmetler sunulmaya başlanmıştır.

Uluslararası kalite standartlarında sağlık hizmeti veren birçok hastane, poliklinik, tıp merkezi gibi kurum ve kuruluşlara ev sahipliği yapan Bursa, aynı zamanda sahip olduğu (başta termal kaynaklar olmak üzere) doğal kaynaklar ile sağlık turizminde hem tedavi hem de tedavi sonrası rehabilitasyon hizmetleri olanaklarında çok büyük bir potansiyele sahiptir. Mevcut durumdaki sağlık turizmi hizmetlerinin geliştirilmesi, ildeki sağlık turizmi potansiyelinin en üst düzeyde değerlendirilmesi hem başta Bursa olmak üzere ülkemizin tanıtımına yardımcı olacak ve ülkemize önemli ölçüde gelir kazandıracaktır.

Bursa ilinin de sağlık turizmi potansiyelinin ortaya konularak bu potansiyelin harekete geçirilmesi için BEBKA tarafından Bursa Valiliği koordinasyonunda, Bursa İl Sağlık Müdürlüğü, Bursa Sağlık Turizmi Derneği (BUSAT), Bursa Ticaret ve Sanayi Odası (BTSO), Kamu Hastaneleri Birliği ve Uludağ Üniversitesi'nin katkılarıyla **Bursa İli Sağlık Turizmi Master Planı** çalışması yürütülmüştür. Bursa İli Sağlık Turizmi Master Planı çalışması kapsamında öncelikle Bursa'nın sahip olduğu imkânlar tespit edilerek sağlık turizmi açısından bu imkânların nasıl değerlendirilmesi gerektiğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma ile sağlık turizmi alanında öncelikle pazarlamada Bursa'nın nasıl fark yaratacağı ve Bursa'nın gerek termal tesisleriyle gerekse sağlık kuruluşlarıyla sağlık turizminde nasıl marka haline gelebileceğine yönelik yol haritası oluşturulması hedeflenmiştir.

■ ÇALIŞMA EKİBİ

Master planı çalışmalarına katkı sağlamak amacı ile BEBKA koordinasyonunda, Bursa Valiliği, Bursa Ticaret ve Sanayi Odası (BTSO), Bursa Sağlık Turizmi Derneği (BUSAT) ve sağlık kuruluşları temsilcilerinden oluşan bir çalışma ekibi kurulmuştur. Sağlık Turizmi Master Plan Çalışma Grubu toplantıları düzenli olarak gerçekleştirilmekte ve yürütülen çalışmalar grup üyeleriyle paylaşılarak görüşleri alınmıştır.

- Tamer DEĞİRMENCİ, BEBKA, Genel Sekreter
- Jülide ALAN, BEBKA, Birim Başkanı
- Prof. Dr. Hakan OZAN, Uludağ Üniversitesi/BUSAT Yönetim Kurulu Başkan Vekili
- Çiğdem ATALMIŞ, BUSAT, Genel Sekreter
- Dr. Arzu ERDİ, Bursa Valiliği AB ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi
- Dr. Hanefi KABALAR, Bursa Kamu Hastaneleri Birliği, Bursa Onkoloji Hastanesi Başhekim Yrd.
- Uzm. Dr. Fulden IŞIKDEMİR, Bursa İl Sağlık Müdürlüğü, Sağlık Turizmi Birim Sorumlusu
- Hasan ERDEM, BTSO, Genel Sekreter Yardımcısı
- Turgut AKŞEHİR, BEBKA, Bursa YDO Koordinatörü
- Alper ALTAN, BEBKA, Uzman
- Yasin DALGIÇ, BEBKA, Uzman
- Emine ARSLAN PAULİ, BEBKA, Uzman
- Özge YILDIZ, BEBKA, Uzman
- Feyza YAPAR, BEBKA, Uzman

■ METODOLOJİ

► Mevcut Durum Analizi

Bursa ilinde sağlık turizmini geliştirilmesi amacı ile mevcut durum analizi tespiti için sektör paydaşlarıyla yüz yüze görüşmeler şeklinde anketler gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, Bursa İl Sağlık Müdürlüğü ve Kamu Hastaneleri Birliği başta olmak üzere Bursa Halk Sağlığı Müdürlüğü, BUSAT üyesi bulunan hastaneler, tıp ve tedavi merkezlerinden 16 üst düzey yetkili; oteller, seyahat acenteleri, tur şirketleri ve organizasyon firmalarından ise 11 üst düzey yetkili olmak üzere toplam 27 paydaş ziyaret edilmiştir.

Anket kapsamında sektörün girdi koşul ve piyasaları, ilgili ve destekleyici sektörler, firma stratejileri, yerel rekabet ve işbirliği ortamı ile talep koşulları ve talebin yapısı üzerine sektörün gelişimi için öncelikli olan dinamiklerin belirlenerek Bursa'nın bu alanlardaki mevcut durumunun tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Mevcut durum analizi çıktıları güçlü ve zayıf yönler ile fırsat ve tehditlerin belirlendiği GZFT analizinin gerçekleştirilmesi için de yol gösterici olmuştur. Ayrıca yapılan çalışmaların sektör temsilcileriyle paylaşıldığı Sağlık Turizmi Arama Konferansı da 11 Şubat 2014 tarihinde düzenlenmiş ve ortak akıl yolu ile sektör ile ilgili tüm kesimlerin görüşleri alınarak plan hazırlama süreci içine dâhil edilmiştir.

Sektör Anketleri

Bursa İli Sağlık Turizmi Master Planı çalışması çerçevesinde, termal tesisler ve özel hastaneler için ayrı hazırlanan anketler web ortamında üst düzey sektör temsilcilerinin görüşüne sunulmuştur. Termal tesis anketi ile Bursa'da termal konaklama tesislerinin özellikleri ve sunulan termal tedavi hizmetleri başta olmak üzere mevcut durumunun belirlenmesi ve sağlık turizmi açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Sağlık turizmi anketi ile de hastanelerin yürüttüğü faaliyetler, kapasiteleri, operasyon maliyeti ve bekleme süreleri üzerine sorular yöneltilerek Bursa'nın sağlık konusunda sunduğu hizmetlerin uluslararası sağlık kuruluşları ile karşılaştırılması hedeflenmiştir.

Sağlık Turizmi Master Planı Bileşenleri

Mikro ölçekli olarak Bursa'da sağlık turizmi, sektörün "medikal altyapısı ve termal turizm altyapısı" başlıklarında ele alınmıştır. Sağlık sektörü medikal altyapısı kapsamında, sağlık kurumlarının (hastane, tıp merkezleri vs.) branş bazında ihtisaslaşma, sunulan hizmetler ve fiyatları, gelen yabancı hasta sayısı ve ülkeleri, personel nitelikleri, akreditasyon durumu, kapasite ve doluluk oranları, tedavi bekleme süreleri ve sağlık kurumlarının yeni yatırımları incelenmiştir. Termal turizm altyapısı kapsamında ise, termal turizm işletmelerinin (oteller, pansiyonlar vs.) termal kaynaklar, personel nitelikleri, yatak kapasitesi, hizmet kalitesi, kapasite ve doluluk oranları, sunulan hizmetlerin fiyatları ve termal turizm işletmelerinin yeni yatırım planları ortaya konulmuştur. Planda ayrıca Bursa'da Sağlık Turizmi Elmas Modeli Analizi yer almaktadır. Elmas Modeli Analizi kapsamında mevcut durum analizinde de değinildiği üzere anketler neticesinde belirlenen "Girdi ve Faktör Koşulları, Firma Stratejileri ve Rakipler, Destekleyici ve İlgili Sektörler ve Talep Koşullarına" yönelik çıktılar aktarılmıştır.

Planda son olarak Bursa'da sağlık turizminin geliştirilmesine istinaden, güçlü ve zayıf yönler ile fırsat ve tehditleri içeren GZFT analizine yer verilmiş olup bu bağlamda ilgili sektörün gelişim açısından kritik önem arz eden hususlara yönelik strateji ve öncelikler ortaya konulmuştur.

01

GİRİŞ

Teknolojinin ve ulaşım olanaklarının gelişmesi ile birlikte insanların seyahat etme amaçlarında da farklılıklar oluşmuş, insanlar kendi yörelerinde bulamadığı iklim koşullarını, eğlence ve dinlenme olanaklarını, tarihi ve kültürel eserleri, ticari fırsatları ve buna benzer birçok farklı şehirlerde hatta farklı ülke ve kıtalarda aramaya başlamıştır. Genel olarak turizm kavramı içerisinde incelenen bu seyahatler; bir sağlık gereksinimi karşılamak için tedavi maksatlı ise sağlık turizmi olarak adlandırılabilir. İnsanoğlunun yüzyıllardır hastalıklarına çare arayışları için yolculuk ettikleri yadsınamaz bir gerçektir. Yirminci yüzyılın sonlarına kadar genellikle gelişmekte olan ülkelerdeki zengin kesimler ağırlıklı olarak ülkelerinde olmayan tedavi yöntemleri ve daha kaliteli sağlık hizmetleri için gelişmiş ülkelerdeki daha iyi hizmet olanakları olan sağlık tesislerine giderek oradaki hizmetlerden yararlanmışlardır. Ancak yirmi birinci yüzyılda uluslararası hasta dolaşımı yön değiştirmeye başlamıştır. Son yıllarda gelişmiş ülkelerdeki insanlar daha ucuz ve kaliteli hizmetler için gelişmekte olan ülkelere seyahat etmektedirler.

Sağlık turizmi kavramının ne olduğuna ilişkin çok çeşitli tanımlar olmakla birlikte, söz konusu tanımların; seyahat amacı ve seyahatin süresi gibi ortak belli başlı unsurları içerdiği belirtilebilir. Gençay (2007) sağlık turizmini, genel olarak sağlığın geliştirilmesi, sağlığın korunması ve sağlığın geri kazanılması amacıyla başlayan ve sağlık hizmetleri unsurlarının yanı sıra tatil unsurlarını da kapsayan seyahatler, konaklamalar ve organizasyonlardan doğan olay ve ilişkilerin bütünü olarak tanımlamaktadır.

Ross (2001), sağlık turizmini, kendi yaşadığı yerden başka bir yere sağlık amacı ile seyahat eden insanların oluşturduğu bir turizm türü olarak tanımlamakta; Theobald (1998) ise sağlık turistini 24 saat ya da daha fazla süreyle ev ortamından uzakta hizmet alan kişi olarak tanımlamaktadır. Bu tanıma göre 24 saatten daha az süreyle evden uzak kalan kişi sağlık turisti olarak kabul edilmeyip “ziyaretçi” olarak değerlendirilmekte ve tıbbi amaçlarla yurtdışına çıkan insanlar, seyahat süresinin uzunluğu ve 24 saat şartına uyulması nedeniyle genellikle sağlık turisti kapsamına girmektedir.

Bahsedilen bu tanımları birleştiren T.C. Sağlık Bakanlığı'nın yaptığı sağlık turizmi tanımlaması şu şekildedir. Sağlık turizmi, sağlığın korunması, geliştirilmesi ve hastalıkların tedavi edilmesi amacıyla ikâmet edilen yerden başka bir yere seyahat edilmesi ve gidilen yerde en az 24 saat kalınarak sağlık ve turizm olanaklarından yararlanılması

olarak tanımlanabilir. Belirtilen amaçlarla seyahat eden kişiye de “sağlık turisti” denilmektedir. Bookman ve Bookman (2007) sağlık turizmini üç gruba ayırmıştır. Bunlar tanı, tedavi ve zindelik olarak adlandırılmakla birlikte, içerikleri Şekil 1'de gösterilmektedir.

Şekil 1. Sağlık turizminin gruplandırılması

Tanı	Tedavi	Zindelik
<ul style="list-style-type: none"> • Kan testleri • Kalp testleri • Kemik yoğunluk testleri • Yağ analizi vb. 	<ul style="list-style-type: none"> • Diş • Kozmetik • Kardiyoloji • Ortopedi • Göz • Kanser • Organ nakli vb. 	<ul style="list-style-type: none"> • Spa • Termal vb.

Sağlık Bakanlığı tarafından yapılan sınıflamaya bakıldığında ağırlıklı olarak; medikal turizm, termal/SPA/wellness turizmi, yaşlı turizmi ve engelli turizmi olmak üzere dörtlü bir sınıflama yoluna gidildiği görülmektedir.

Medikal turizm (tıp turizmi): Medikal turizm sağlık turistinin iyilik halinin gelişmesi için yapılan tıbbi işlem ya da etkinlikleri içermektedir. Hastalığın iyileştirilmesi durumu; tıbbi check-up, sağlık taraması, diş tedavisi, kalp ameliyatı, protez takılması, kanser tedavisi, nöroşirurji, organ nakilleri ve nitelikli tıbbi müdahaleleri gerektiren diğer işlemleri kapsamaktadır. Bookman ve Bookman, (2007)'ye göre medikal turizm, “hizmetler arası ticaret gerektiren, tıp ve turizm sektörleri arasında bağlantı kuran ekonomik bir faaliyettir.” Medikal turizm, Jagyasi (2009) tarafından; “Kişinin, direk tedavi amaçlı ya da iş veya diğer amaçlarla genellikle uzun mesafe veya sınır ötesi seyahat ederek birtakım sınır medikal hizmetlerden yararlanması” olarak tanımlanmıştır.

Termal/Zindelik turizmi: Termal sözcüğünün kökü olan “term” Latince sıcak anlamına gelen “Thermos” sözcüğünden gelmektedir. Romalılar zamanında önceleri halk banyoları anlamında kullanılan “term” sözcüğü, sonraları su alınan yer anlamında kullanılmıştır. Günümüzde turizm türleri amaca, talebe ve insanların zevk ve hobilerine göre çok çeşitlilik göstererek değişik alanlardaki yeniliklerle giderek zenginleşirken, termal turizm de zinde kalmayı bir yaşam biçimi haline getirmiş, ruh ve beden güzelliğine önem veren insanlara yönelik hizmet vermektedir.

Yaşlı turizmi: Son dönemlerde sağlık turizminde yaşlıların bakımı ile ilgili kurulan tesisler ve bu amaçla yapılan seyahatler de sağlık turizminin yeni bir türü olarak turizm faaliyetlerinde yerini almaya başlamıştır.

Engelli turizmi: Engelliler için özel bakım, klinik otellerde ve rehabilitasyon merkezlerinde verilmektedir. Sağlık turizm sektörünün en önemli iki türü olan medikal turizm ile termal/zindelik turizmi hem hedef pazarları hem de arz sağlayıcıları açısından farklılık göstermektedir. Buna binaen yapılacak çalışmalar ve analizler bu iki başlık altında ayrılmaktadır.

02 DÜNYA'DA SAĞLIK TURİZMİ

Ülkeler arasında iş birliği ve ortaklıkların artması, bireylerin ülke dışı seyahat özgürlük ve imkânının çoğalması, vize ve ulaşım gibi engelleyici unsurların azalması, sağlık turizminin ülkelerin gelirlerinde ciddi artışlara sebep olması gibi sebepler nedeniyle birçok ülke sağlık turizmini ulusal bir turizm politikası olarak ele almaya başlamış ve bu alanda ciddi yatırımlar yapmaya devam etmektedir.

Dünyadaki medikal turizm endüstrisi; tedavilerin maliyetleri, uzun bekleme süreleri ve kozmetik ihtiyaçların artması sebebiyle gelişmesini sürdürmektedir. Özellikle standart sigorta kapsamında dâhil olmayan ve yüksek maliyetli olan dış tedavileri ve kozmetik operasyon talepleri bu gelişmeyi tetiklemektedir. Bu tarz tedaviler için farklı ülkeleri tercih eden hastalar yol ve konaklama masrafları da dahil olmasına rağmen kendi ülkelerine göre %30 ile %90 arasında tasarruf sağlayabilmektedir. Bunun yanı sıra sağlık hizmetinin ucuz veya ücretsiz olduğu İngiltere ve Kanada gibi ülkelerde ise tedavi için bekleme süreleri makul düzeylerin çok üzerindedir. Şekil 2'de sağlık turizminin gelişmesi destekleyen ve engelleyen kavramlar gösterilmektedir.

Şekil 2. Sağlık turizminin gelişmesini destekleyen ve engelleyen kavramlar

Dünya medikal turizm endüstrisi değerlendirildiğinde son 10-15 yılda bazı ülkelerin sağlık turizmi destinasyonları anlamında ön plana çıktıkları gözlemlenmektedir. En fazla ön plana çıkan ülkeler arasında; Türkiye, ABD, Hindistan, Singapur, Malezya, Güney Kore, Tayland, Macaristan, Brezilya, Arjantin, Güney Afrika, Küba, Meksika, Almanya, İtalya, Fransa, Polonya, İspanya, Yunanistan ve Birleşik Arap Emirlikleri gibi ülkeler sıralanabilir fakat pazarın Asya ülkeleri tarafından domine edilmiş olduğu söylenebilir.

Asya ülkeleri teknolojik açıdan gelişmiş tıbbi uzmanlık, daha az devlet bürokrasisi, turistik ilgi çekici yerleri varlığı ve fiyat düşüklüğü nedeniyle rekabetçi konumunu sürdürmektedir. Tayland ve Hindistan hala uluslararası anlamda en bilinen medikal turizm hizmet sağlayıcı ülkelerdir. Singapur daha karmaşık operasyonlar üzerine uzmanlaşmıştır. 2012 yılında Asya kıtasında oluşan medikal turizm gelirlerinin yaklaşık %60'ı bu üç ülke tarafından elde edilmiştir. Amerika kıtasından Brezilya ve Meksika, Amerika'da ki hastalar için hem coğrafi yakınlık hem kültürel benzerlik açısından tercih edilmektedir.

Son yıllarda ekonomik istikrar ve büyümesiyle ön planda olan Türkiye'de pazarda güçlenmekte özellikle kozmetik cerrahi alanında bilinirliği bulunmakla beraber sektördeki oyuncular arası rekabet günden güne artmaktadır. Rekabet ile birlikte pazar sayısı da artmakta ve birçok ülke bu fırsatı değerlendirmeye çalışmaktadır. Örneğin, Malezya'nın medikal turizm sektöründe 2013-2019 yılları arasında %25'lik bir büyüme tahminiyle belirgin bir ilerleme kaydetmesi beklenmektedir. Tayland ve Singapur'a göre fiyat avantajı sunan Malezya, gelişmiş sağlık altyapısı, yetenekli profesyonelleri, vize kolaylıkları gibi faktörler ile tanınırlığını yükseltmektedir. Ayrıca medikal turizm sektörü için devlet destek ve teşvikleri verilmektedir.

"International Medical Travel Journal" için 77 ülkeden 400 hastane ile yapılan anket çalışması sonuçlarına göre ekonomik daralmalara rağmen dünya medikal sektörünün büyüyeceği özellikle de kozmetik cerrahi alanında en fazla büyümenin olacağı öngörülmektedir. Kozmetik cerrahi alanından sonra 5 yıl içinde en fazla büyümenin beklendiği alanlar dış tedavisi, kanser tedavisi ve kısırlık tedavisi olarak belirlenmiştir. "Transparency Market Research" araştırma firmasına göre sektörün 2019 yılına kadar ortalama yıllık %17,9 büyüme ile üçe katlanacağı tahmin edilmektedir.

03 TÜRKİYE'DE SAĞLIK TURİZMİ

Ülkemizin sahip olduğu medikal ve termal altyapı, yetişmiş uzman personel, kurumsal ve ileri teknolojiyle donatılmış hastane ve sağlık kurumları ve kamu desteği gibi nitelikler Türkiye'nin sağlık turizmi konusunda önde olabilecek ülkelerden biri olmasını mümkün kılmaktadır.

2011 yılında yapılan yasal düzenleme ile Sağlık Turizmi ile iş ve işlemleri yapmak, kurumlar arası koordinasyonu sağlamak Sağlık Bakanlığı görevleri arasına girmiştir. Türkiye Turizm Stratejisi (2023) raporunda sağlık turizmi ile ilgili aşağıda belirtilen hedefler belirlenmiştir.

Sağlık Turizmi ve Termal Turizm 2023 Hedefleri	Troya, Frigya ve Afrodısyia bölgelerinin her biri termal ve kültür temalı bölgesel varış noktası olarak geliştirilecek, termal ve kültür turizmi kapasitesinin alternatif turizm türleri ile bütünleşmesi sağlanarak yakın çevredeki diğer kültürel ve doğal değerlerle de ilişkilendirilecektir.
	Jeotermal kaynakların bulunduğu bölgeler dikkate alınarak etaplamalar şeklinde tüm kaynakların değerlendirilmesine yönelik çalışmalar sürdürülecektir.
	Kültür ve Turizm Bakanlığınca bugüne kadar ilan edilen termal turizm merkezlerine ilişkin imar planları ve revizyon imar planlama çalışmaları tamamlanacaktır.
	Avrupa'da termal turizm konusunda birinci varış noktası olması sağlanacaktır.
	Jeotermal suyun etkin bir şekilde dağıtımını amacıyla belirlenen pilot bölgelerde mahalli idareler birliği ve dağıtım şirketleri kurulması yönünde çalışmalar yapılacaktır.
	Jeotermal kaynak odaklı 'Turizm Merkezi' ve/veya "Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi" ilan edilebilecek alanlar belirlenerek fiziki planlarının tamamlanmasından sonra turizm yatırımcılarına tahsisi kısa bir sürede gerçekleştirilecektir.

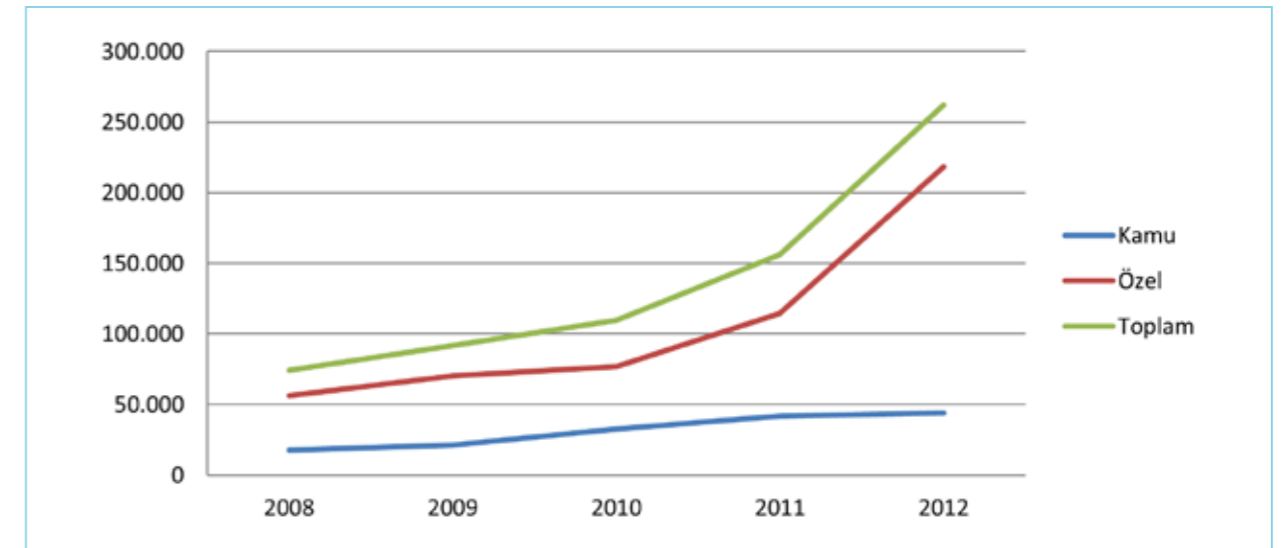
Türkiye Medikal Turizm Değerlendirme Raporu 2012'ye göre Türkiye'de uluslararası hastane akreditasyonu alanında dünyada kullanılmakta olan 5 adet sistemden en önemlisi olarak görülen Joint Commission International (JCI) akreditasyonuna sahip 47 sağlık kuruluşu bulunmaktadır. Bu rakam, dünya ölçeğinde oldukça yüksektir ve dünyadaki tüm akredite hastanelerin yaklaşık olarak %10'una karşılık gelmektedir. Türkiye ile kıyaslandığında, Hindistan'da 16, Tayland'da 11, Singapur'da 16, Brezilya'da 23, Suudi Arabistan'da ise 33 tane JCI akreditasyonu olan hastane bulunduğu görülmektedir.

Mevcut potansiyelin kamu otoritesi tarafından desteklenmesi ile birlikte Türkiye'de sağlık turizmi hızlı bir gelişme sürecine girmiştir. Eldeki resmi verilere göre, 2011 yılında Türkiye'de sağlık hizmeti alan uluslararası hasta sayısı 156.176 iken bu sayı 2012 yılı için yaklaşık olarak 262.000 olmuştur. Sağlık Bakanlığı verilerine göre Tablo 1'de yıllara göre sağlık hizmeti alan uluslararası hasta dağılımı verilmiştir. Uluslararası hastalar; Medikal Turistler, Turistin Sağlığı Kapsamında Hizmet Alan Hastalar, Sağlık Alanında İkili Anlaşmalı Ülkelerden Gelen Hastalar ve Sosyal Güvenlik Kurumu Kapsamında Gelen Hastalardan oluşmaktadır. Özellikle Şekil 3'te gösterildiği gibi 2010, 2012 arası özel sağlık kuruluşlarından sağlık hizmeti alan hasta sayısındaki artış dikkat çekicidir.

Tablo 1. Sağlık hizmeti alan uluslararası hasta dağılımı

Yıllar	Kamu Sağlık Kuruluşları		Özel Sağlık Kuruluşları		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
2008	17.817	24,1	56.276	76	74.093	100
2009	21.442	23,3	70.519	76,7	91.961	100
2010	32.675	29,8	77.003	70,2	109.678	100
2011	41.847	26,8	114.329	73,2	156.176	100
2012	43.904	16,8	218.095	83,2	261.999	100

Şekil 3. Sağlık hizmeti alan uluslararası hasta sayıları

Sağlık turizmi kapsamında gelen hastaların branşlarına göre dağılımına bakıldığında, Göz Hastalıkları ilk sırada yer almaktadır. Ayrıca Türkiye'deki bazı özel göz hastanelerinin yüksek düzeyde teknolojiye sahip oldukları, kaliteli hizmet verdikleri, akredite oldukları ve medikal turizm konusunda uluslararası düzeyde önemli tanıtım çalışmaları yaptıkları bilinmektedir. Diğer branşlar dikkate alındığında Onkoloji, Kardiyovasküler ve Estetik Cerrahisinin de ciddi olarak ön planda olduğu bilinmektedir.

BURSA'DA SAĞLIK TURİZMİ

04 BURSA'DA SAĞLIK TURİZMİ

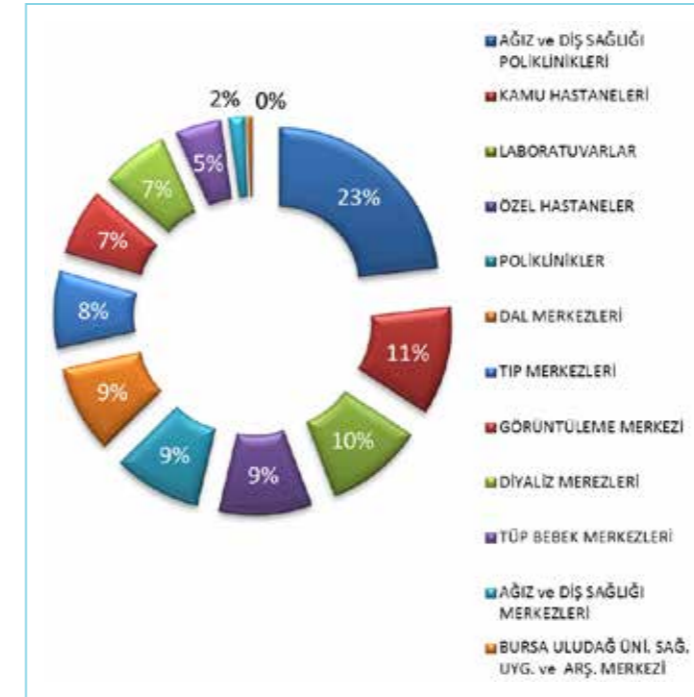
Bursa ilinde sağlık turizminin geliştirilmesi amacıyla hazırlanan stratejileri içeren bu raporun bu bölümünde öncelikle ilin bu alandaki potansiyelinin ortaya konulmasına yönelik mevcut durum analizi yer almaktadır. İldeki sağlık turizmine yönelik potansiyel araştırılırken, sağlık turizminin en önemli bileşenleri olan medikal altyapı ve termal olanaklar şeklinde iki alanda yoğunlaşmıştır. Bu kapsamda ildeki sağlık sektörü (medikal) araştırılırken kamu ve özel hastaneler, tıp merkezleri, poliklinikler gibi kurumlarda sunulan sağlık hizmetleri ve altyapıları ele alınmıştır. Aynı şekilde ilin termal olanakları ve sağlık turizmine yönelik altyapısı incelenirken ildeki termal olanaklar, oteller ve konaklama, hizmet sunumları gibi alanlar öncelikli olarak ortaya konulmuştur.

4.1. BURSA'DA MEDİKAL TURİZM ALTYAPISI

4.1.1. Sağlık Kurum ve Kuruluşları

Bursa'daki sağlık kurum ve kuruluşları dağılımı incelendiğinde %23'lük oranla en fazla payın ağız ve diş sağlığı polikliniklerinde olduğu görülmektedir. %11'lik oranla kamu hastaneleri ikinci, %10'luk oranla laboratuvarlar üçüncü, %9'luk oranla özel hastaneler de dördüncü üçüncü sırada yer almaktadır. Bursa ilinde yer alan sağlık kurum ve kuruluşlarının oransal dağılımı grafik olarak, sayısal dağılımı ise tablo olarak aşağıda gösterilmektedir.

Şekil 4. Bursa'daki sağlık kurum ve kuruluşları

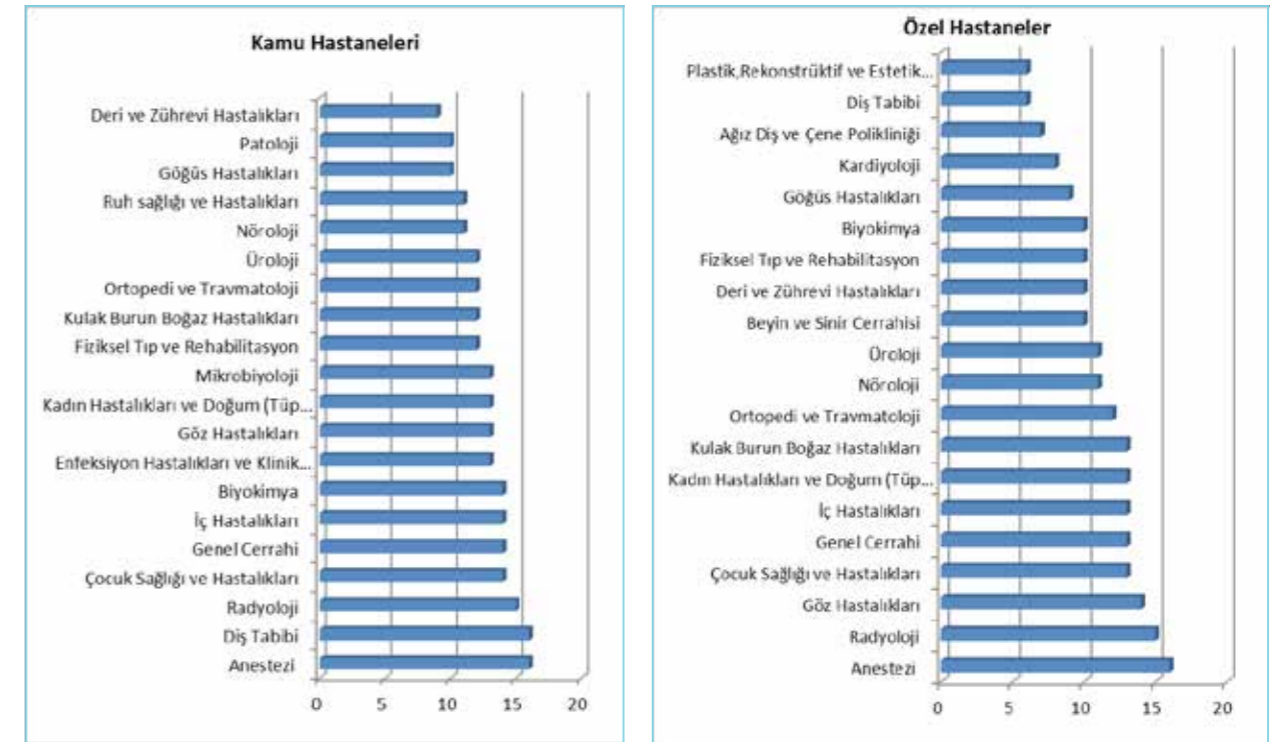

Kaynak: Bursa İl Sağlık Müdürlüğü, 2013

4.1.2. Hastanelerdeki Branşlar

Kamu hastaneleri ve özel hastanelerde en fazla yer alan ilk 20 branşın dağılımı aşağıda gösterilmektedir.

Şekil 5. Kamu ve özel hastanelerde en fazla yer alan ilk 20 branş

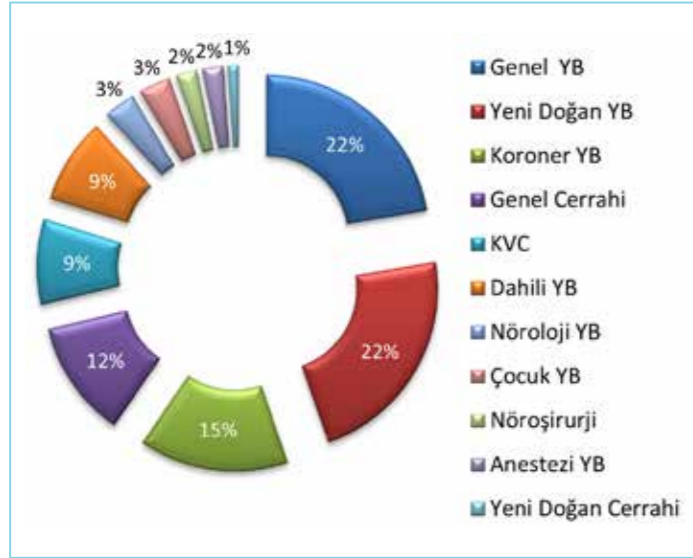

Kaynak: Bursa İl Sağlık Müdürlüğü, Ekim 2013

► 4.1.3. Yoğun Bakım Üniteleri

Bursa'daki hastanelerde yer alan yoğun bakım üniteleri incelendiğinde %22'lik oranla en fazla genel ve yeni doğan yoğun bakım ünitesinin bulunduğu görülmektedir. Koroner yoğun bakım ünitesi %15'lik oranla ikinci sırada bulunmaktadır. Yoğun bakım ünitelerinin sayısal ve oransal dağılımı aşağıda belirtilmektedir.

Şekil 6. Yoğun bakım üniteleri

Kaynak: Bursa İl Sağlık Müdürlüğü, 2013

► 4.1.4. Yatak Sayıları

TÜİK Bölgesel İstatistiklerinde, 2007-2013 yılları arasındaki yüz bin kişi başına düşen Sağlık Bakanlığı'na bağlı hastane yatak sayısı verileri incelendiğinde Bursa değerlerinin Türkiye ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir. Sağlık Bakanlığı'nın 24.10.2008 tarih ve 40370 sayılı Genelgeyle ülkemizde nitelikli yatak uygulamasına geçilmiş ve bir program dâhilinde Ülkemizdeki bütün hasta yataklarının nitelikli hale getirilmesi hedeflenmiştir. Özellikle 2008 yılında çıkarılan bu Genelgeye istinaden hastaneler yapılanma sürecine girerek bütün hasta yatakları nitelikli hale getirilmesi için planlamalar yapılmış ve çalışmalara başlanmıştır. Bu çalışmalar sonucunda gerek mevcut hastanelerde yapılan iyileştirme çalışmaları ve gerekse yeni yapılan yatırımlarla hem hastanelerdeki toplam hasta yatak sayıları hem de nitelikli hasta yatak sayıları arttırılmıştır.

Üniversite hastanesinde yüz bin kişi başına yatak sayısı incelendiğinde 2007-2008 yılları arası artış gözlenirken 2008-2013 yılları arası azalma yaşanmıştır. Ayrıca, üniversite hastanesindeki yatak sayısı Türkiye ile kıyaslandığında Bursa değerlerinin 2007-2013 yılları arası Türkiye ortalamasının altında olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Yüz bin kişi başına Sağlık Bakanlığı, üniversite ve özel hastane yatak sayısı

		Türkiye(*)	TR41(*)	Bursa(**)
Sağlık Bakanlığı	2007	158,72	176,99	184,15
	2008	160,00	176,89	169,30
	2009	159,10	165,93	159,88
	2010	163,02	183,20	160,35
	2011	162,33	181,32	171,71
	2012	161,74	176,59	165,61
	2013	158,17	173,00	159,69
Üniversite	2007	43,89	54,18	31,72
	2008	41,82	54,78	32,18
	2009	41,50	53,76	30,89
	2010	47,48	50,23	29,48
	2011	46,57	52,71	28,69
	2012	46,48	52,06	28,31
	2013	47,03	51,12	27,76
Özel	2007	24,65	22,09	26,19
	2008	29,28	22,54	28,67
	2009	34,70	25,94	28,66
	2010	38,07	31,60	28,75
	2011	42,35	33,98	32,39
	2012	47,29	40,93	40,85
	2013	49,54	41,15	41,30

Kaynak: (*)TÜİK Bölgesel İstatistikleri, 2013 ve (**)Bursa İl Sağlık Müdürlüğü verileri, 2013.

Bursa İl Sağlık Müdürlüğü'nden alınan ve 2013 yılına ait veriler incelendiğinde hastanelerdeki yatak sayılarının dağılımı açısından toplam yatak sayısının %69,80'i kamu hastanelerinde, %18,06'nı özel hastanelerde, %12,14'ü ise üniversite hastanesinde olduğu görülmektedir. Nitelikli yatak dağılımında ise kamu hastaneleri %52,81, özel hastaneler %29,49, üniversite hastanesi %17,70'lik paya sahiptir.

Tablo 3. Hastane yatak sayıları

Hastane Yatak Sayıları	Kamu	Üniversite	Özel	Toplam
Toplam Yatak Sayısı (Yoğun bakım dâhil)	4.377	761	1.132	6.270*
Nitelikli Yatak Sayısı**	1.540	516	860	2.916
Nitelikli Yatak Oranı %***	52,81	17,70	29,49	100

Kaynak: Bursa İl Sağlık Müdürlüğü, 2013

*300 yataklı askeri hastane dahil edilmemiştir.

**Sağlık Bakanlığı tarafından içinde tuvaleti, banyosu, en fazla iki hasta yatağı, televizyonu, telefonu, yemek masası, etajeri ve yatılabilen refakatçi koltuğu bulunan odalar nitelikli hasta yatağı olarak adlandırılmaktadır.

*** Nitelikli yatak oranları toplam yatak sayısından yoğun bakım yatak sayıları çıkartılarak hesaplanmıştır.

► 4.1.5. Ambulans Sayısı

Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2012 verilerine göre Bursa ili ambulans başına düşen nüfus Türkiye ortalamasının oldukça üzerindedir.

Tablo 4. Ambulans başına düşen nüfus

	Türkiye	TR41	Bursa
2013	22.838	32.049	44.934

Kaynak: Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2013- Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

İl Sağlık Müdürlüğü verilerine göre hastanelerdeki ambulans sayılarının dağılımında acil yardım ambulansının en fazla özel hastanelerde, hasta nakil ambulansının da en fazla kamu hastanelerinde bulunduğu görülmektedir.

Tablo 5. Ambulans sayıları

Ambulans Sayıları	Sağlık Bakanlığı (112)	Özel	Diğer (üni., belediye, diğer kamu)
Ambulans sayıları	68	44	45

Kaynak: Bursa İl Sağlık Müdürlüğü, 2013

► 4.1.6. Bursa'da Yer Alan Sağlık Kuruluşlarındaki İşgücü Yapısı

○ 4.1.6.1. Branşlara Göre Toplaştırılmış Sağlık Personeli

Branşlara göre toplulaştırılmış sağlık personelinin dağılımında pratisyenler % 7,49, asistanlar % 3,08, uzmanlıklar % 14,84, dış tabipleri % 4,55, hemşireler % 29,40, ebeler % 10,45, diğer sağlık personeli ise % 30,19 oranına sahiptir. Bursa'daki sağlık kurum ve kuruluşlarında yer alan sağlık personelinin dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 6. Sağlık personeli dağılımı

	PRATİSYEN	ASİSTAN	UZMAN	DİŞ TABİBİ	HEMŞİRE	EBE	DİĞER SAĞLIK PERSONELİ	TOPLAM
KAMU HASTANELER BİRLİĞİ	144	134	1.129	55	2.666	755	1.656	6.539
ADSM	1	0	10	159	56	0	75	301
ÜNİVERSİTE	3	370	335	1	725	35	314	1.783
HALK SAĞLIĞI MÜDÜRLÜĞÜ	835	0	42	11	411	763	321	2.383
SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ*	81	0	3	2	47	30	597	760
ÖZEL HASTANELER	63	0	477	29	575	95	811	2.050
TIP MERKEZLERİ	13	0	136	8	55	16	126	354

	PRATİSYEN	ASİSTAN	UZMAN	DİŞ TABİBİ	HEMŞİRE	EBE	DİĞER SAĞLIK PERSONELİ	TOPLAM
DAL MERKEZLERİ	1	0	58	0	39	9	47	154
LABORATUVAR VE TEŞHİS MERKEZLERİ	0	0	34	0	0	0	0	34
DİYALİZ MERKEZLERİ	33	0	12	0	127	0	12	184
POLİKLİNİK	16	0	21	118	18	0	11	184
MUAYENEHANELER	14	0	120	356	0	0	0	490
SERBEST ÇALIŞAN DİŞ TABİBİ - DİŞ PROTEZ TEKNİSYENİ VB.	0	0	20	0	0	0	0	20
SERBEST ÇALIŞAN ECZACI	0	0	0	0	0	0	837	837
DİĞER KAMU KURUM VE KURULUŞLARI	20	0	29	4	87	16	120	276
TOPLAM	1.224	504	2.426	743	4.806	1.719	4.927	16.349

Kaynak: Bursa İl Sağlık Müdürlüğü, 2013

○ 4.1.6.2. Alanlara Göre Toplaştırılmış Sağlık Personeli

Bursa ili sağlık personeli dağılımında Sağlık Bakanlığı %61,06 oranı ile en fazla personele sahiptir. Toplam sağlık personel oranı Özel kuruluşlarda %26,34 iken, üniversite hastanesinin payı %10,91, diğer kamu kurum ve kuruluşları ise %1,69'dur. Bursa'daki sağlık kurum ve kuruluşlarında yer alan sağlık personelinin sektörlere göre dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 7. Alanlara göre sağlık personeli sayıları (İl Toplamı)

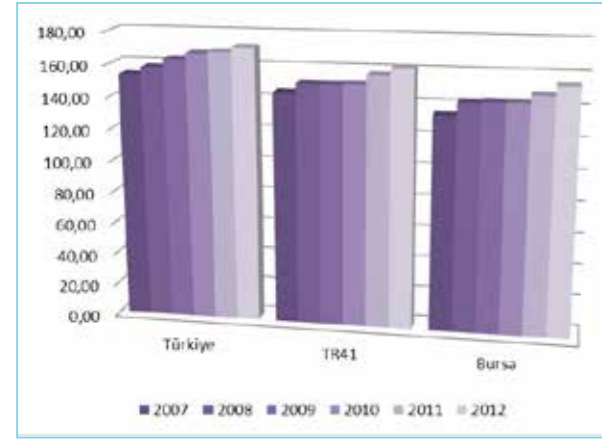
	UZMAN	PRATİSYEN	ASİSTAN	DİŞ HEKİMİ	EBE - HEMŞİRE	DİĞER SAĞLIK PERSONELİ	TOPLAM
SAĞLIK BAKANLIĞI	1.184	1.061	134	227	4.728	2.649	9.983
ÜNİVERSİTE	335	3	370	1	760	314	1.783
ÖZEL	878	140	-	511	934	1.844	4.307
DİĞER KAMU KURUM VE KURULUŞLARI	29	20	-	4	103	120	276
TOPLAM	2.426	1.224	504	743	6.525	4.927	16.349

Kaynak: Bursa İl Sağlık Müdürlüğü, 2013

4.1.6.3. Yüz Bin Kişi Başına Düşen Sağlık Personeli

TÜİK verileri incelendiğinde Bursa ilinde yüz bin kişi başına hekim sayısının 2007-2012 yılları arasında arttığı, bu artışlara rağmen ilin yüz bin kişi başına hekim sayısında Türkiye ortalamasının altında olduğu gözlemlenmektedir.

Şekil 7. Yüz bin kişi başına hekim sayısı

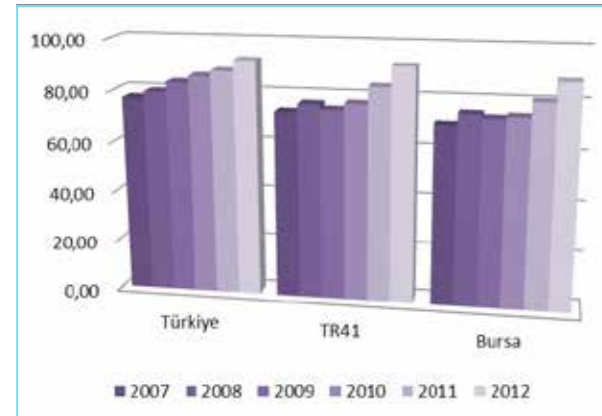
	Türkiye	TR41	Bursa
2007	153,57	145,17	134,88
2008	158,22	151,12	142,90
2009	163,50	151,02	143,53
2010	167,45	151,66	143,73
2011	168,66	157,48	148,48
2012	171,59	161,87	154,27

Kaynak: TÜİK verileri kullanılarak BEBKA tarafından hesaplanmıştır.

Not: Sağlık Bakanlığı, Üniversite, Özel ve Diğer Kamu Kurum Hastanelerinde çalışanlar kapsamıştır.

TÜİK Bölgesel İstatistiklerine göre Bursa ilinde yüz bin kişi başına uzman hekim sayısının 2007-2012 yılları arasında arttığı il değerlerinin Türkiye değerlerinin altında olduğu gözlemlenmektedir.

Şekil 8. Yüz bin kişi başına uzman hekim sayısı

	Türkiye	TR41	Bursa
2007	77,12	73,50	70,70
2008	79,66	76,88	75,20
2009	83,59	74,91	73,71
2010	86,22	77,49	74,65
2011	88,41	84,21	80,54
2012	92,70	92,15	88,2

Kaynak: TÜİK Bölgesel İstatistikleri kullanılarak BEBKA tarafından hesaplanmıştır.

TÜİK Bölgesel İstatistikleri incelendiğinde Bursa ilindeki yüz bin kişi başına hemşire sayısının 2007-2008 ve 2010-2011 yılları arasında arttığı görülmektedir. 2008-2009 ve 2011-2012 yılları arasında ise azalma yaşanmıştır. 2007-2008 yıllarında Bursa ili değerleri Türkiye'nin üzerindeyken 2009-2010 yılı değerleri Türkiye'nin altındadır. 2011-2012 yıllarında ise Bursa ilindeki yüz bin kişi başına hemşire sayısı Türkiye değerlerinin tekrar üzerine çıkmıştır.

Şekil 9. Yüz bin kişi başına hemşire sayısı

	Türkiye	TR41	Bursa
2007	134,11	148,08	140,99
2008	139,70	153,77	143,14
2009	144,95	153,22	142,40
2010	155,68	160,70	149,41
2011	167,26	196,00	186,30
2012	178,38	194,97	178,67

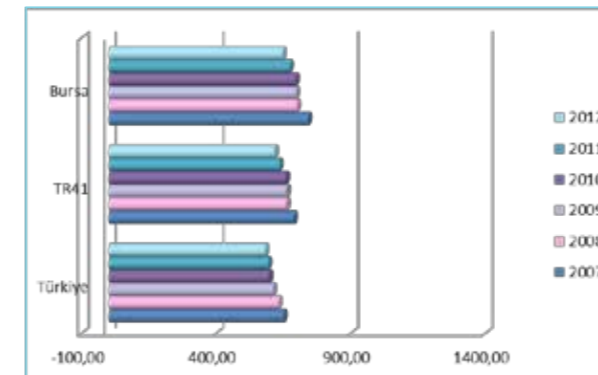
Kaynak: TÜİK Bölgesel İstatistikleri kullanılarak BEBKA tarafından hesaplanmıştır.

Not: Sağlık Bakanlığı, Üniversite, Özel ve Diğer Kamu Kurum Hastanelerinde çalışanlar kapsamıştır.

4.1.6.4. Sağlık Personeli Başına Kişi Sayısı

TÜİK Bölgesel İstatistikleri verilerine göre Bursa ili hekim başına kişi sayısı 2007-2012 yılları arasında azalırken belirtilen yıllar arasındaki Bursa ili değerleri Türkiye değerlerinin oldukça üzerindedir.

Şekil 10. Hekim başına kişi sayısı

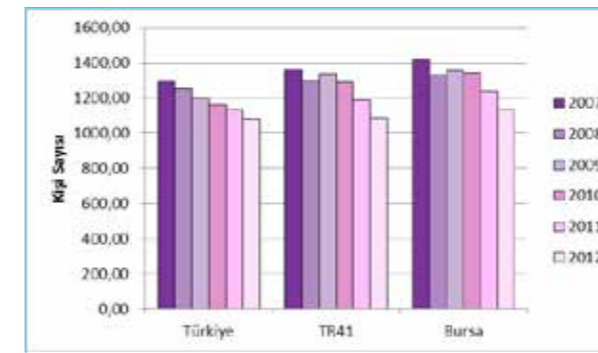

	Türkiye	TR41	Bursa
2007	651,15	688,86	741,38
2008	632,05	661,71	699,77
2009	611,60	662,16	696,71
2010	597,20	659,35	695,73
2011	592,91	634,99	673,47
2012	582,77	617,79	648,22

Kaynak: TÜİK Bölgesel İstatistikleri kullanılarak BEBKA tarafından hesaplanmıştır, Eylül 2013

TÜİK Bölgesel İstatistikleri verilerine göre Bursa ili uzman hekim başına kişi sayısı 2007-2008, 2009-2012 yılları arasında azalırken 2007-2012 yılları arasında Türkiye değerlerinin oldukça üzerindedir.

Şekil 11. Uzman hekim başına kişi sayısı

	Türkiye	TR41	Bursa
2007	1.296,61	1.360,46	1.414,42
2008	1.255,28	1.300,67	1.329,78
2009	1.196,30	1.334,91	1.356,73
2010	1.159,84	1.290,55	1.339,59
2011	1.131,09	1.187,47	1.241,63
2012	1.078,80	1.085,19	1.133,29

Kaynak: TÜİK Bölgesel İstatistikleri kullanılarak BEBKA tarafından hesaplanmıştır, Eylül 2013

Not: Sağlık Bakanlığı, Üniversite, Özel ve Diğer Kamu Kurum Hastanelerinde çalışanlar kapsamıştır.

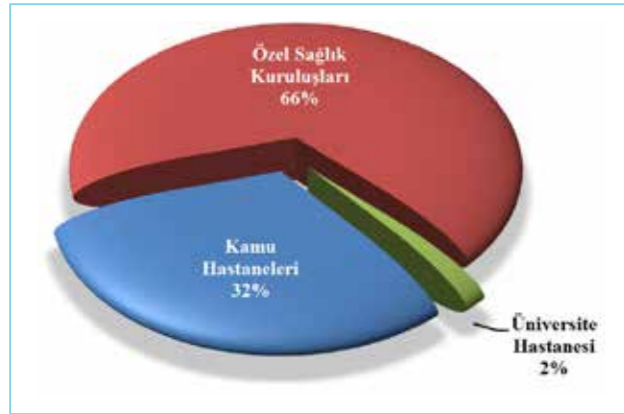
► 4.1.7. Bursa'ya Gelen Yabancı Hasta Verileri

Bursa İl Sağlık Müdürlüğü tarafından Sağlık Bakanlığı Sağlık Turizmi Hasta Takip Sisteminden alınan 2013 yılı verileri kullanılarak hazırlanan Bursa'ya gelen yabancı uyruklu hastalara ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır.

○ 4.1.7.1. Kurumlara Göre Gelen Yabancı Uyruklu Hastalar

Bursa'ya gelen yabancı hastaların kurumlara göre dağılımı incelendiğinde yabancı hastaların %66 ile en fazla özel sağlık kuruluşlarını tercih ettiği görülmektedir.

Şekil 12. Kurumlara göre gelen yabancı uyruklu hastalar

Sağlık kuruluşu türü	Yabancı Uyruklu wHasta sayısı
Kamu Hastaneleri	1.820
Özel Sağlık Kuruluşları	3.806
Üniversite Hastanesi	97
GENEL TOPLAM	5.723

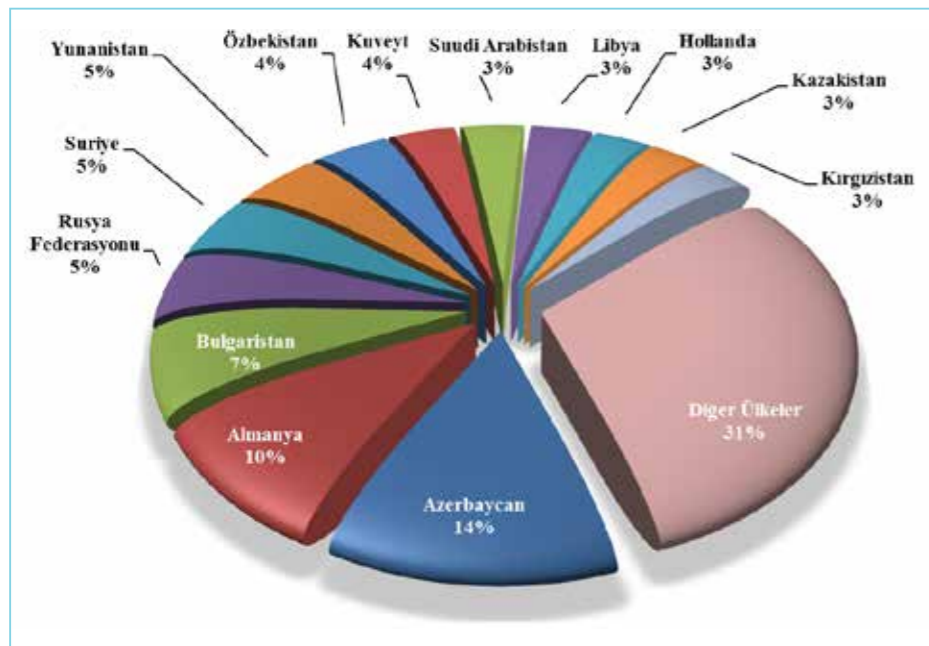
Kaynak: Bursa İl Sağlık Müdürlüğü, Şubat 2014

Not: Veriler Sağlık Bakanlığı Sağlık Turizmi Hasta Takip Sisteminden alınmıştır.

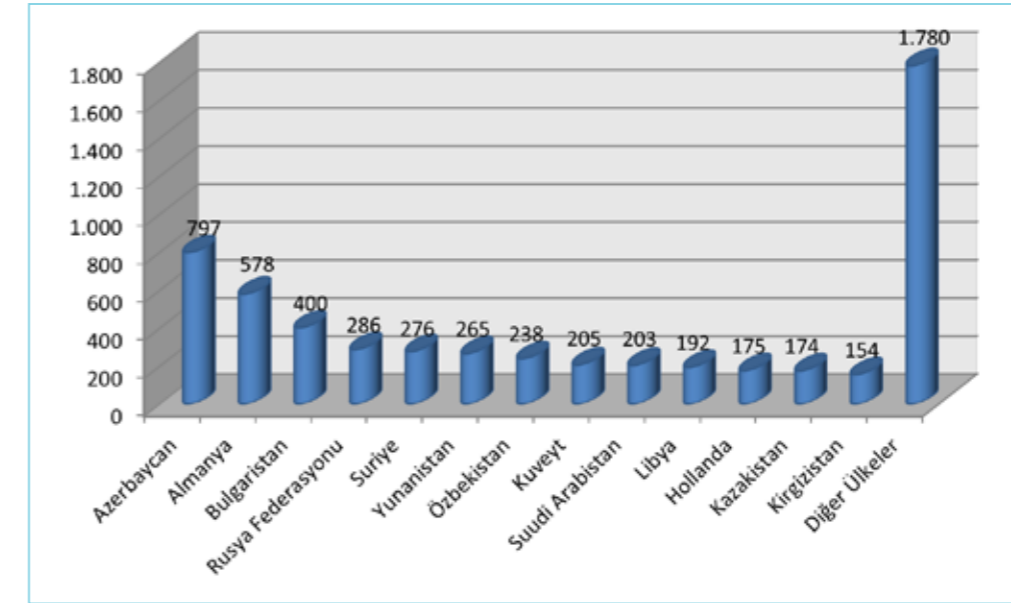
○ 4.1.7.2. Ülkelere Göre Gelen Yabancı Uyruklu Hastalar

Bursa'ya gelen yabancı hastaların ülkelere göre dağılımı incelendiğinde yabancı hastaların en fazla %14 ile Azerbaycan, %10 ile Almanya ve %7 ile Bulgaristan'dan geldiği görülmektedir.

Şekil 13. Ülkelere göre gelen yabancı uyruklu hastalar

Şekil 14. Ülkelere göre gelen yabancı hasta sayıları

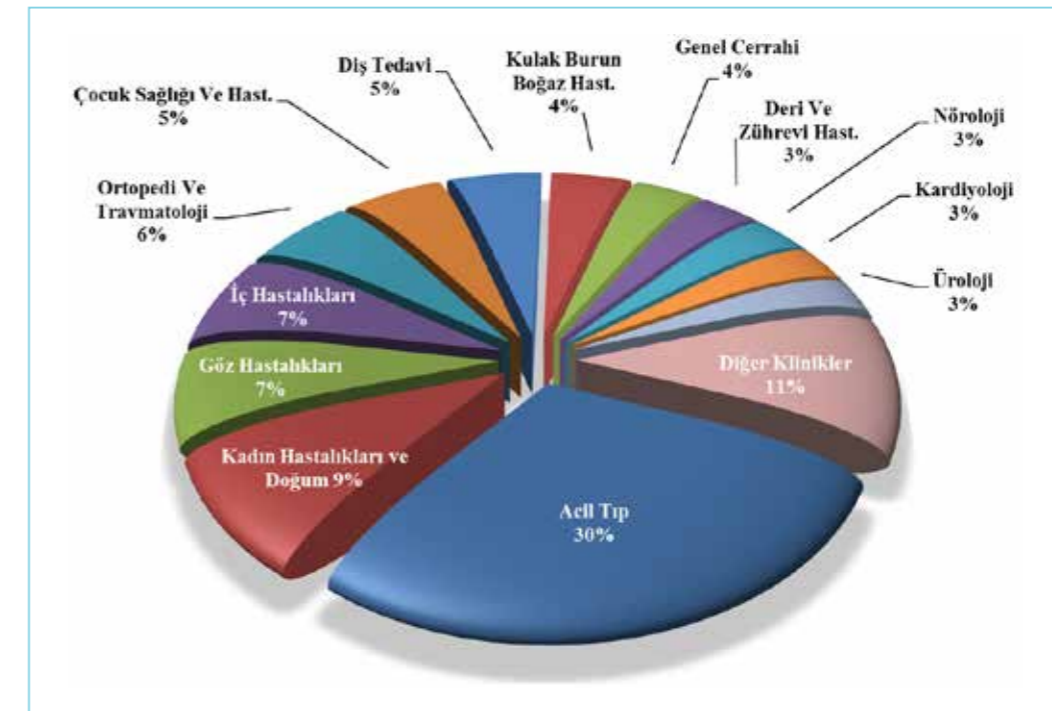
Kaynak: Bursa İl Sağlık Müdürlüğü, Şubat 2014

Not: Veriler Sağlık Bakanlığı Sağlık Turizmi Hasta Takip Sisteminden alınmıştır.

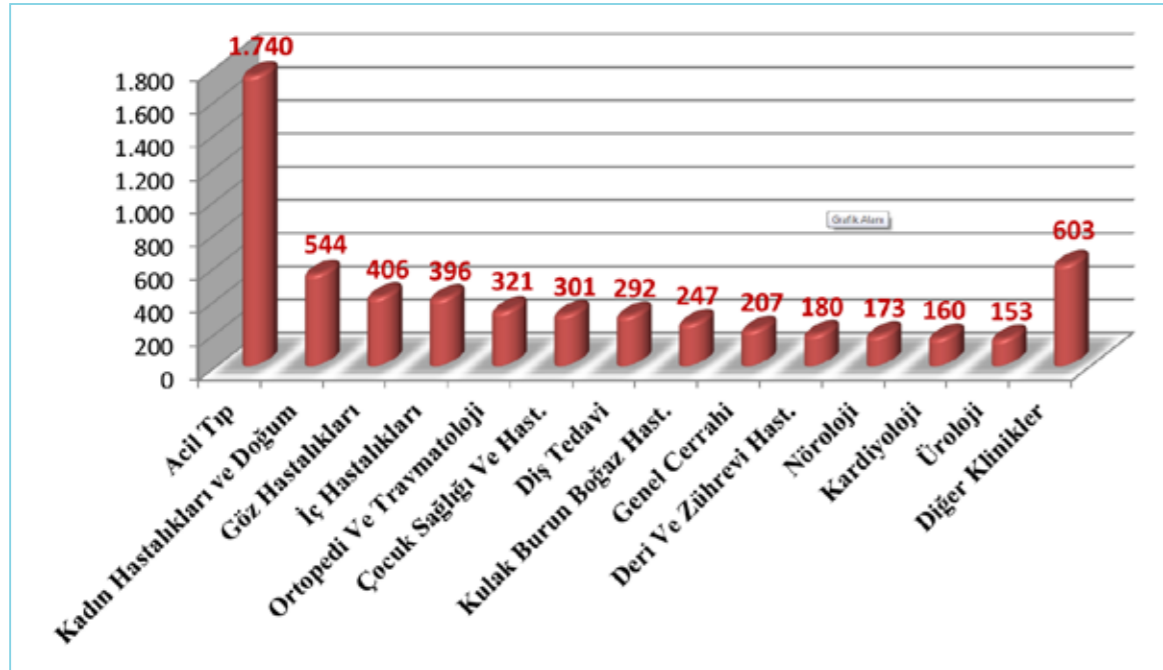
○ 4.1.7.3. Kliniklere Göre Gelen Yabancı Uyruklu Hastalar

Bursa'ya gelen yabancı hastaların kliniklere göre dağılımı incelendiğinde yabancı hastaların %30'luk pay ile en fazla Acil Tıp, %9 ile Kadın Hastalıkları ve Doğum, %7 ile de İç Hastalıkları kliniklerine başvurduğu görülmektedir.

Şekil 15. Kliniklere göre gelen yabancı uyruklu hastalar

Şekil 16. Kliniklere göre gelen yabancı uyruklu hasta sayıları

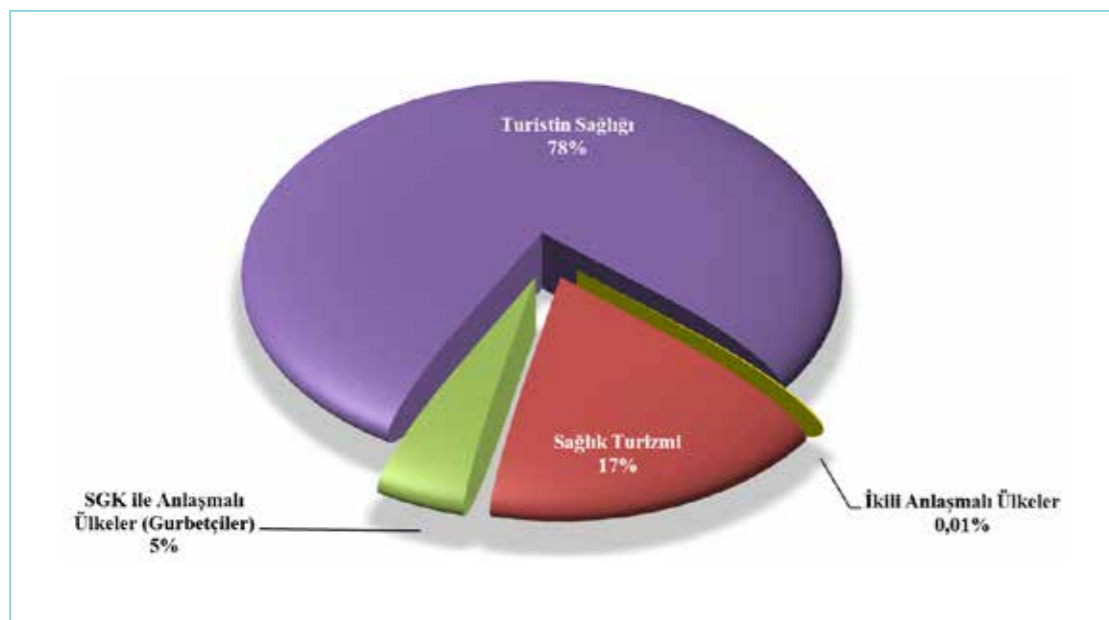
Kaynak: Bursa İl Sağlık Müdürlüğü, Şubat 2014

Not: Veriler Sağlık Bakanlığı Sağlık Turizmi Hasta Takip Sisteminden alınmıştır.

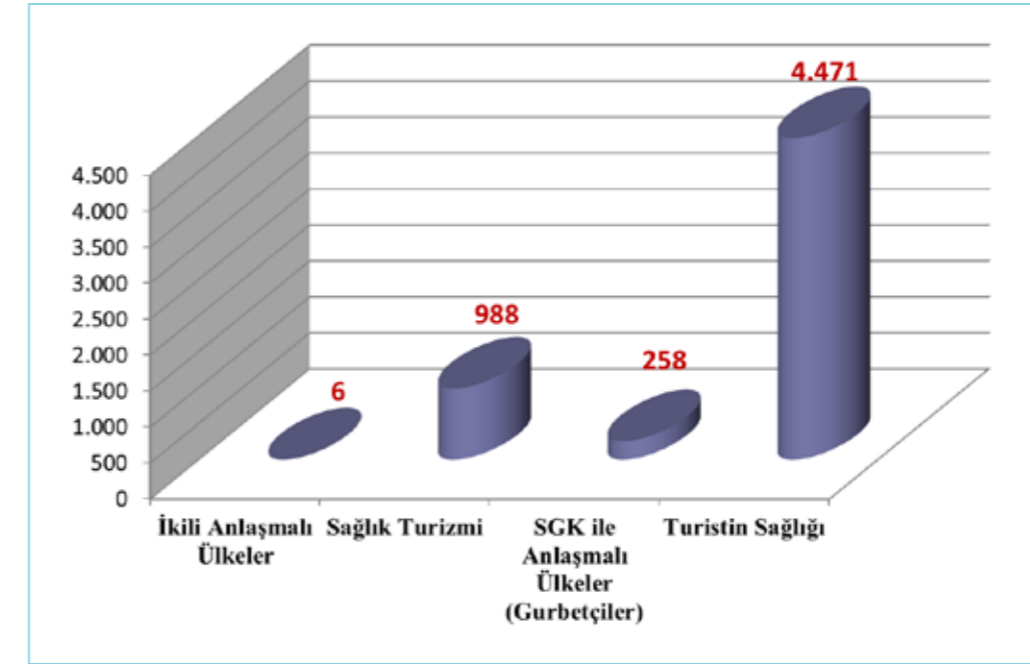
4.1.7.4. Kapsamına Göre Gelen Yabancı Uyruklu Hastalar

Bursa'ya gelen yabancı hastaların "hangi kapsamda" Bursa'ya sağlık hizmeti almak için geldiği incelendiğinde yabancı hastaların en fazla turistin sağlığı, sağlık turizmi ve SGK ile Anlaşmalı Ülkeler (Gurbetçiler) kapsamında geldiği görülmektedir. Bursa'ya ikili anlaşmalı ülkelerden yabancı hasta gelişi oldukça düşük düzeydedir.

Şekil 17. Kapsamına göre gelen yabancı uyruklu hastalar

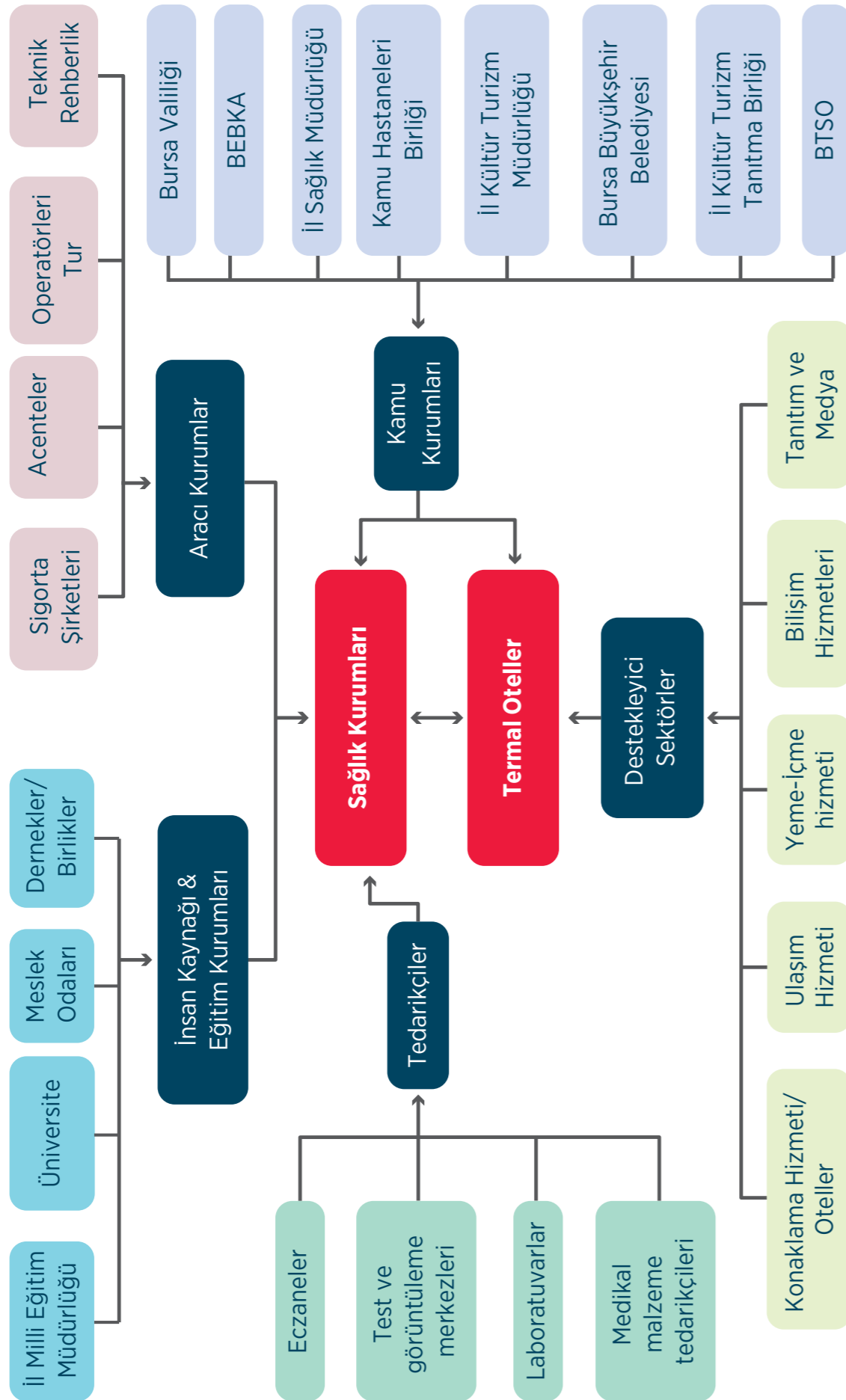
Şekil 18. Kapsamına göre gelen yabancı uyruklu hasta sayıları

Kaynak: Bursa İl Sağlık Müdürlüğü, Şubat 2014

Not: Veriler Sağlık Bakanlığı Sağlık Turizmi Hasta Takip Sisteminden alınmıştır.

SAĞLIK TURİZMİ KÜME HARİTASI

► 4.1.8. Bursa'da Medikal Altyapı Anketi Çıktıları

Raporun bu bölümünde *medikal turizm* kapsamında sektörde faaliyet gösteren sağlık kurumlarının (hastane, tıp merkezleri vs.) branşlar bazında ihtisaslaşma, sunulan hizmetler ve fiyatları, gelen yabancı hasta sayısı ve ülkeleri, personel nitelikleri, akreditasyon durumu, kapasite ve doluluk oranları, tedavi bekleme süreleri ve sağlık kurumlarının yeni yatırım durumları incelenmiştir.

Bursa İli Sağlık Turizmi Master Planı çalışması çerçevesinde özel hastaneler esas olmak üzere sağlık kuruluşları için hazırlanan **Medikal Altyapı Anketi** internet ortamında sektördeki üst düzey yetkililerin görüşüne sunulmuştur. Sağlık turizmi kapsamında hazırlanan bu anket ile hastanelerin yürüttüğü faaliyetler, kapasiteleri, operasyon maliyeti ve bekleme süreleri üzerine sorular yöneltilerek Bursa'nın sağlık konusunda sunduğu hizmetlerin uluslararası sağlık kuruluşları ile karşılaştırılması hedeflenmiştir. Anket sonuçları, düzenlenen ve sektör temsilcilerinin katıldığı katılımcı toplantılarda toplulaştırılmış olarak paylaşılmıştır.

Anket ilk olarak Bursa'da yer alan 17 özel hastane mesul müdürleri (başhekim) ve dış ilişkiler sorumluları ile 7 Ocak 2014 tarihinde elektronik ortamda paylaşılmıştır. İl Sağlık Müdürlüğü görüşleri doğrultusunda anket kapsamı genişletilerek tıp merkezleri ve dal merkezlerine de görüşlerini almak üzere gönderilmiştir. İl Sağlık Müdürlüğü ve Bursa Sağlık Turizmi Derneği aracılığıyla e-mail ve telefon yoluyla iletişime geçilerek paydaşların anketi doldurmaları sağlanmıştır. 24 Ocak 2014 tarihi itibarı ile anket cevaplama süresi sonlandırılmıştır.

Anket özel hastane, tıp merkezleri ve dal merkezlerini içerecek şekilde toplam 44 sağlık kuruluşuna iletilmiş olup, 23 kurum tarafından tamamlanmıştır. Anketi tamamlayan kurumların dağılımı aşağıdadır:

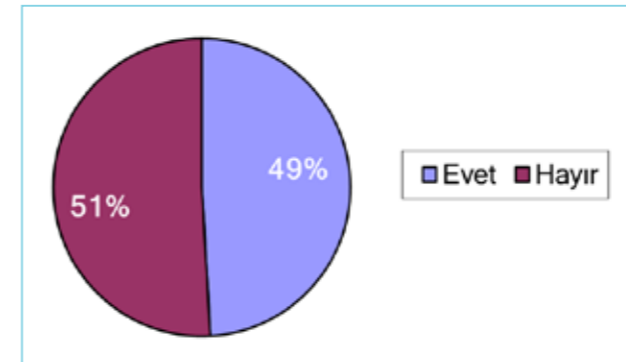
- Anketi tamamlayan özel hastane sayısı: 14
- Anketi tamamlayan tıp merkezi sayısı: 8
- Anketi tamamlayan dal merkezi sayısı: 1

Anket çıktıları soru bazında verilen cevaplara göre toplulaştırılmıştır.

○ 4.1.8.1. Sağlık Kuruluşları Personeli

Anket kapsamında sağlık kuruluşlarında çalışan yabancı personele ilişkin soru 55 kişi tarafından cevaplandırılmış olup hastanelerin % 49'u yabancı personel çalıştırdığını belirtmiştir.

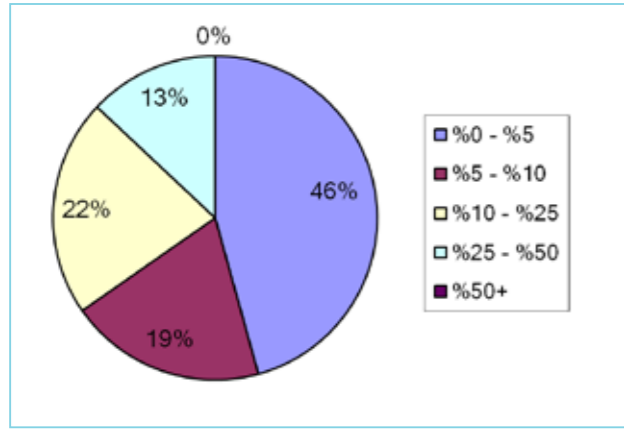
Şekil 19. Hastanelerde çalışan yabancı personel

Hastanenizde çalışan yabancı personel sayısı için 22 katılımcı cevap vermiş olup hastanelerde toplamda 44 adet yabancı personel çalıştırıldığı beyan edilmiştir.

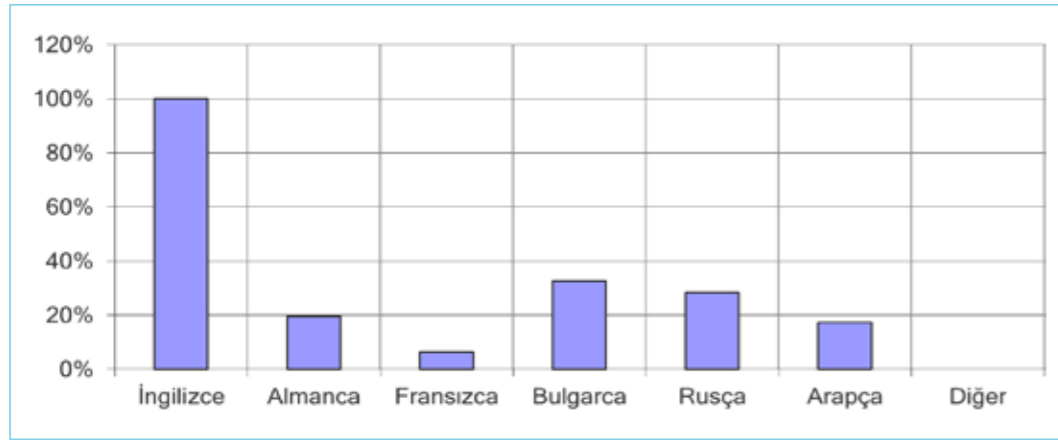
Hastanenizde çalışan yabancı dil bilen personel sayısının toplam personel sayısına oranını içeren soruya 46 cevap verilmiş olup, cevapların % 45,7'si %0 - %5 oranını, %21,7'si %10 - %25 oranını, %19,6'si %5 - %10 oranını, %13'ü ise %25 - %50 oranını belirtmiştir.

Şekil 20. Hastanede çalışan yabancı dil bilen personel sayısının toplam personel sayısına oranı

Hastane personeli tarafından en çok bilinen yabancı diller sorusuna 46 cevap verilmiş olup katılımcılar tarafından personellerinin %100'ünün İngilizce, %32,6'sının Bulgarca, %28,3'ünün Rusça dillerini bildiğini belirtmiştir. Personel tarafından bilinen yabancı dillerin dağılımı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.

Şekil 21. Hastane personeli tarafından en çok bilinen yabancı diller

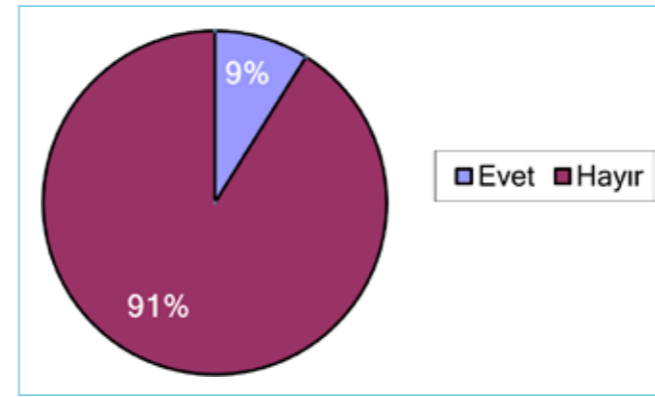
Tablo 8. Personel tarafından bilinen yabancı dillerin oransal dağılımı

Yabancı Diller	Oranları (%)
İngilizce	100,0%
Almanca	19,6%
Fransızca	6,5%
Bulgarca	32,6%
Rusça	28,3%
Arapça	17,4%

4.1.8.2. Hastane Faaliyetleri

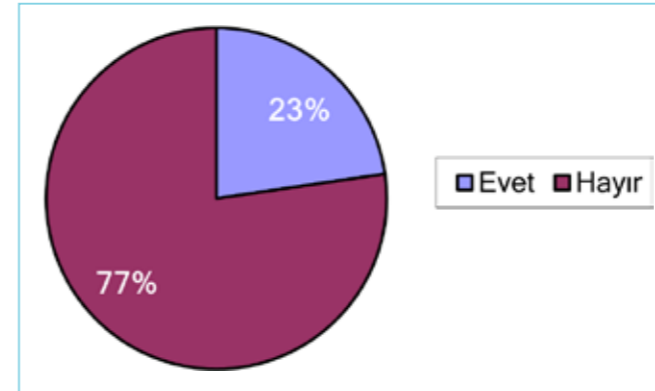
Hastanede yurt dışı ofisinin bulunup bulunmadığına ilişkin soru 45 kurum tarafından cevaplandırılmış olup katılımcıların %91'i hayır cevabını vermiştir. Yurt dışı ofisinin bulunduğunu belirten 4 kurum tarafından Hollanda, Azerbaycan, Almanya ve İngiltere ülkelerinde ofislerinin bulunduğu belirtilmiştir.

Şekil 22. Hastanenin yurt dışı ofisine sahipliği

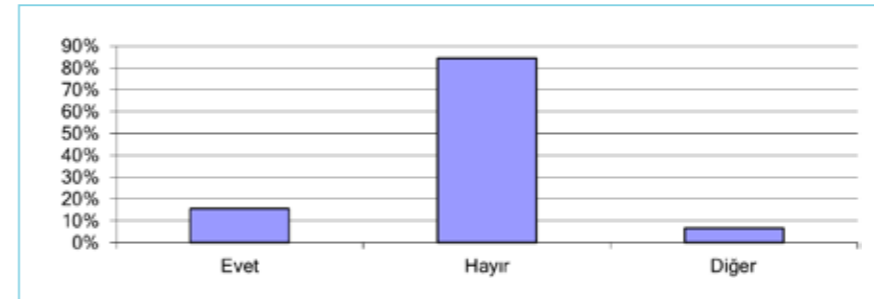
Sağlık kurumlarının yabancı dillerde hazırlanmış ve aktif olan sağlık turizmine yönelik web sitesinin bulunup bulunmadığına ilişkin soru 44 kurum tarafından cevaplandırılmıştır. Kurumların %23'ü yabancı dilde yayın yapan sağlık turizmine yönelik web sitelerine sahip oldukları belirtilmiştir.

Şekil 23. Yabancı dillerde yayın yapan sağlık turizmine yönelik web sitesi

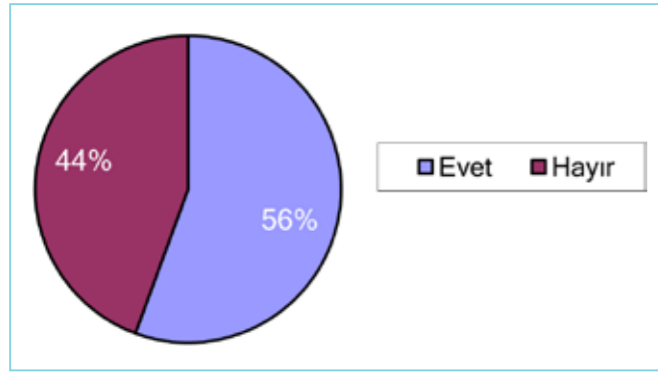
Hastanelerin Joint Comission International (JCI) akreditasyon çalışmalarına yönelik soru 45 kurum tarafından cevaplanmış olup hastanelerin %6,7'si akreditasyon çalışmaları bulunduğunu belirtmiştir. JCI dışında "Diğer akreditasyon" çalışmaları kapsamında ise TSE ve Hastane Kalite Yönetim Sistemi bildirilmiştir.

Şekil 24. Hastanelerin Joint Comission International (JCI) akreditasyon çalışmaları

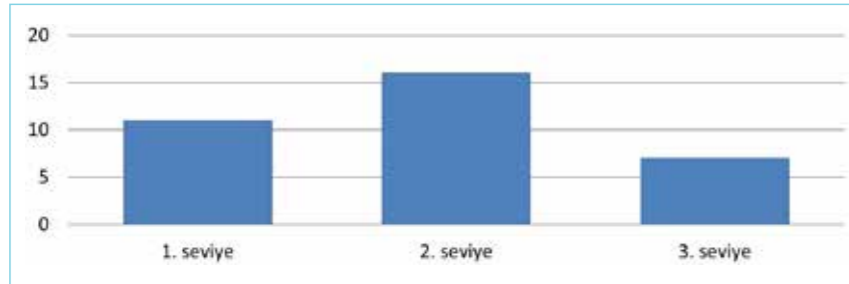
Hastanelerin yoğun bakım ünitesi ne sahip olma durumuna yönelik soru 45 katılımcı tarafından cevaplanmış olup, kurumların %56'sının yoğun bakım ünitesine sahip olduğu görülmektedir.

Şekil 25. Hastanelerdeki yoğun bakım ünitesi sahipliği

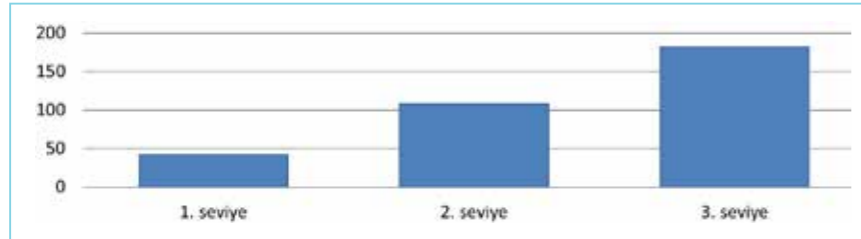
Hastanelerin yoğun bakım ünitesi seviyesine ilişkin soru 22 kurum tarafından cevaplanmış olup 11 kurum 1. Seviye, 16 kurum 2. Seviye, 7 kurum ise 3. Seviye yoğun bakım ünitesine sahip olduğunu belirtmiştir.

Şekil 26. Hastanelerden yoğun bakım ünitesi varlığı

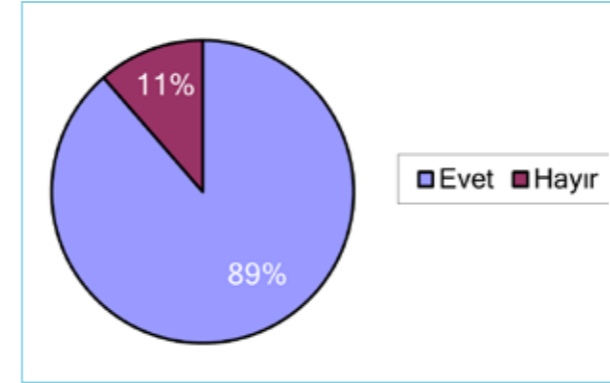
Hastanelerin yoğun bakım ünitelerinin yatak kapasitesine ilişkin soru 24 kurum tarafından cevaplanmış olup toplamda 1. Seviye için 42, 2. Seviye için 108, 3. Seviye için 182 yatak bulunduğu belirtilmiştir.

Şekil 27. Yoğun bakım ünitesi yatak kapasitesi

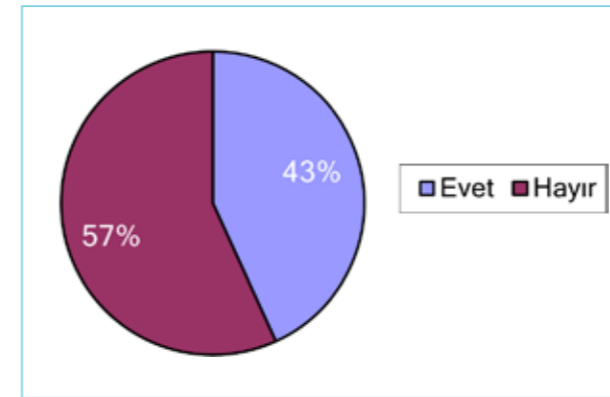
Sağlık turizmi kapsamında yabancı hasta tedavisine yönelik soruya cevap veren 44 katılımcının %89'u kurumlarının yabancı hasta tedavi ettiğini veya tedavi etmeyi planladığını belirtmiştir.

Şekil 28. Sağlık turizmi kapsamında yabancı hasta tedavisi

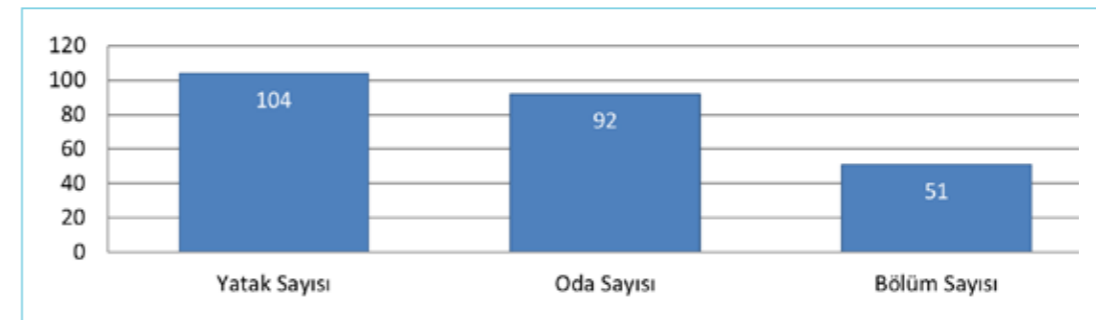
Medikal turizm kapsamında 44 kurum gelen yabancı hastalar için yatak/oda/bölüm ayrılmasına ilişkin soruyu yanıtlamış olup katılımcıların %43'ü evet cevabını vermiştir.

Şekil 29. Medikal turizm kapsamında gelen yabancı hastalar için ayrılan yatak/oda/bölüm

Medikal turizm kapsamında gelen yabancı hastalar için ayrılan yatak/oda/bölüm sayısına 19 katılımcı cevap vermiştir. Verilen cevaplara göre yabancı hastalar için ayrılan toplam yatak sayısı 104, oda sayısı 92, bölüm sayısı ise 51'dir.

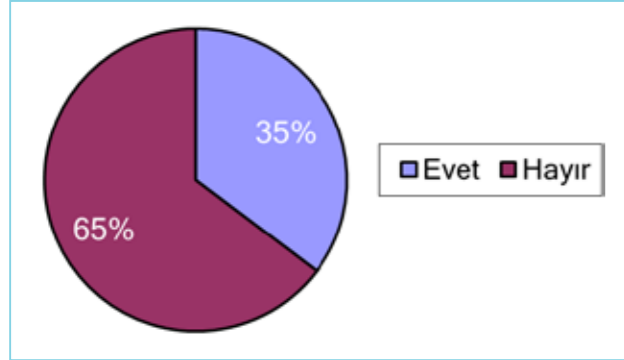
Şekil 30. Medikal turizm kapsamında gelen yabancı hastalar için ayrılan yatak/oda/bölüm sayısı

4.1.8.3. Hasta Transferleri

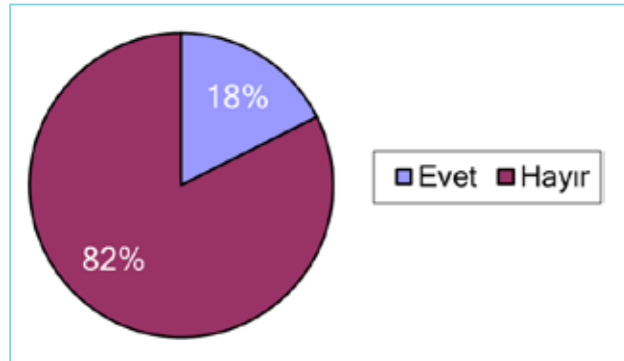
Yabancı hastaların ve/veya hasta yakınlarının konaklayabilmesi için oteller ile anlaşmaları içeren soruya 17 katılımcı cevap vermiş olup, katılımcıların % 35,3'ü anlaşmalarının olduğunu belirtmiştir.

Şekil 31. Yabancı Hastaların ve/veya hasta yakınlarının konaklayabilmesi için oteller ile yapılan anlaşma

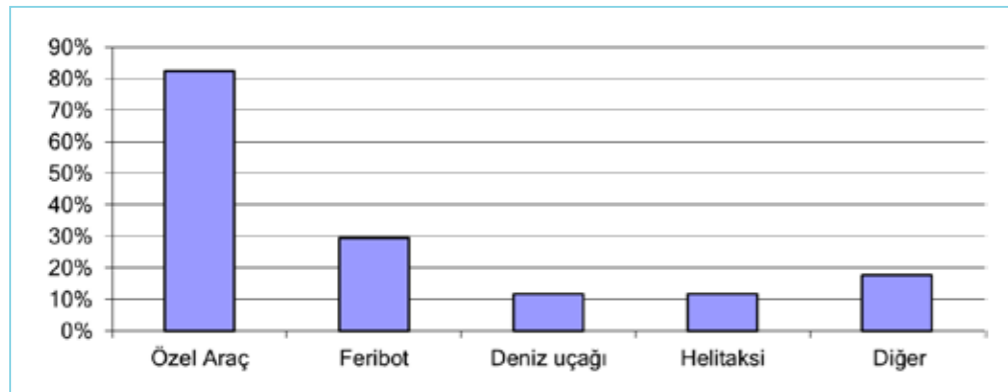
Yabancı Hastaların hastaneye ve/veya otellere transferi için aracı kurumlar ile anlaşmaların mevcut olup olmadığına yönelik soruya verilen 17 cevabın % 82,4'ü hayır olarak belirtilmiştir.

Şekil 32. Yabancı Hastaların hastaneye ve/veya otellere transferi için aracı kurumlar ile yapılan anlaşma

Yabancı hastaların hava alanından hastaneye ve/veya otellere transfer hizmetinin nasıl sağlandığına yönelik soruya 17 cevap verilmiş olup katılımcıların %82,4'si özel araç %29,4'ü feribot, %17,6'sı ambulans (kara), %11,8'i ise deniz uçağı ve helitaksi kullanıldığını ifade etmiştir.

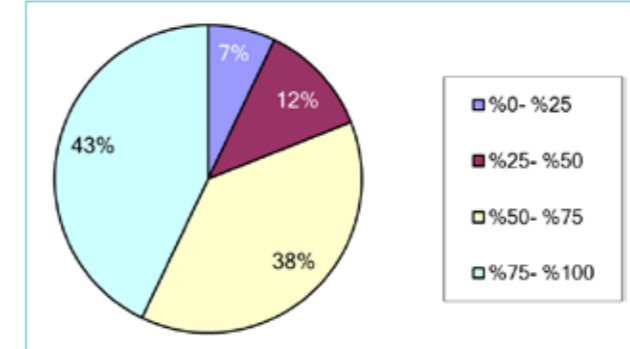
Şekil 33. Yabancı Hastaların hava alanından hastaneye ve/veya otellere sağlanan transfer hizmeti

4.1.8.4. Hastane Kapasiteleri ve Hastanelerin Yeni Yatırımları

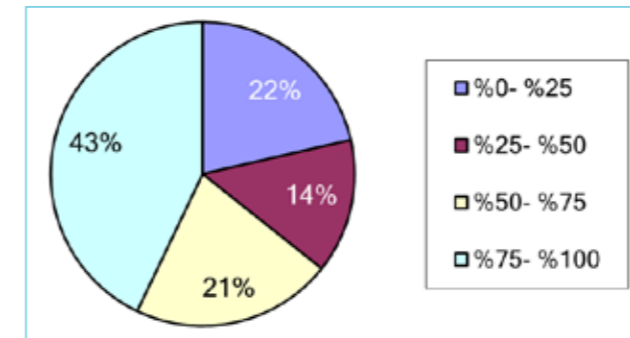
Hastanelerin yıl boyu ortalama ayakta tedavi doluluk oranı için 42 cevap verilmiş olup katılımcıların % 42,9'u kurumlarının %75-%100 ayakta tedavi doluluk oranına sahip olduğunu belirtmiştir. Kurumların ayakta tedavi doluluk oranları aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

Şekil 34. Hastanelerin yıl boyu ortalama ayakta tedavi doluluk oranı

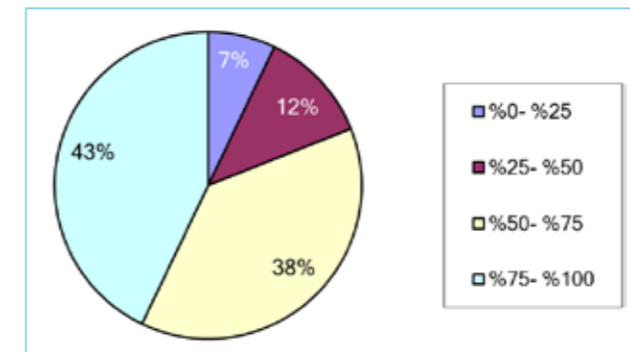
Hastanelerin yıl boyu ortalama kapasite kullanım/yataklı tedavi doluluk oranı için 42 cevap verilmiş olup katılımcıların %42,9'u kurumlarının %75-%100 yataklı tedavi doluluk oranına sahip olduğunu belirtmiştir. Kurumların yataklı tedavi doluluk oranları aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

Şekil 35. Hastanelerin yıl boyu ortalama kapasite kullanım/yataklı tedavi doluluk oranı

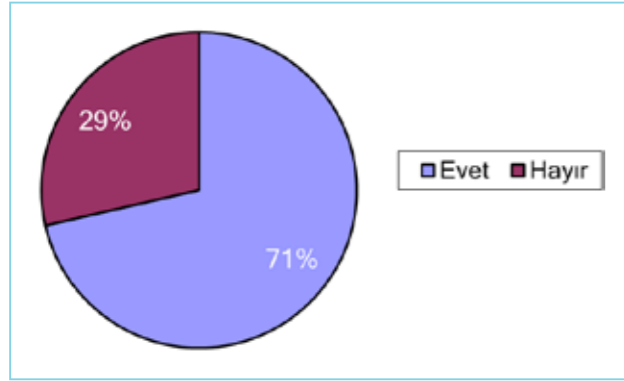
Hastanelerin yatak kapasite artırımı çalışmaları için 42 kişi cevap vermiştir. Ankete katılanların %61,9'u yatak kapasite artırımı çalışmalarının bulunduğunu açıklamıştır.

Şekil 36. Hastanelerin yatak kapasite artırımı çalışmaları

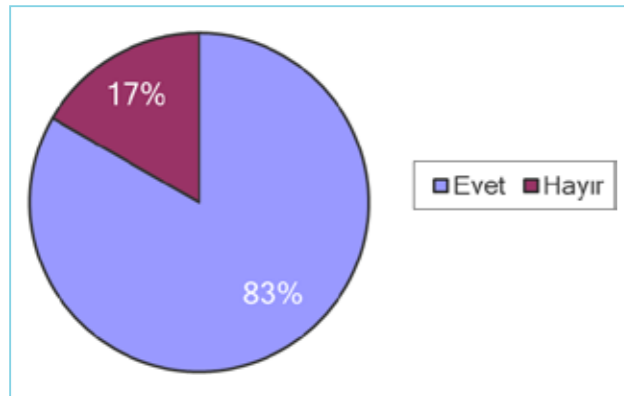
Hastanelerin personel sayısı artırımı çalışmaları için 42 katılımcı cevap vermiştir. Katılımcıların %71,4'ü personel sayısının artırılmasına yönelik çalışmalarının bulunduğunu ifade etmiştir.

Şekil 37. Hastanelerin personel sayısı artırımı çalışmaları

Hastanelerin teknik donanım kapasite artırımı çalışmaları için 42 katılımcı cevap vermiştir. Katılımcıların %83,3'ü teknik donanım kapasitelerinin artırılmasına yönelik çalışmalarının bulunduğunu ifade etmiştir.

Şekil 38. Hastanelerin teknik donanım kapasite artırımı çalışmaları

Yukarıda belirtilen yatırımların haricinde gerçekleştirilecek yatırımları bulunduğunu belirten katılımcılar yeni hastane binası ve ek bina yapımı, hastane dönüşüm projesi, ameliyathane ve yatak sayısının artırılması gibi çalışmaları yürüttüklerini açıklamışlardır.

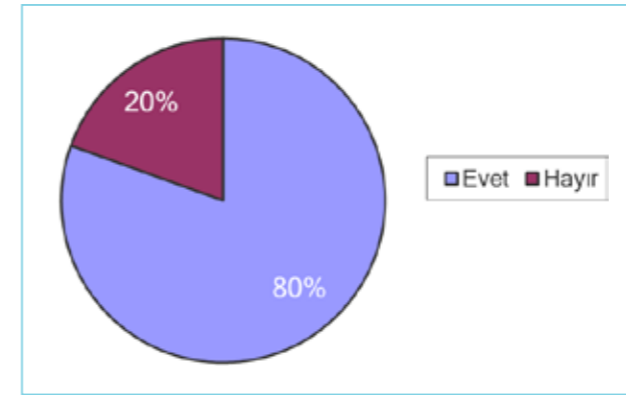
4.1.8.5. Hastanede Gerçekleştirilen Tedavi/Operasyonlar

Anket kapsamında göz hastalıkları, diş hastalıkları, ortopedi ve travmatoloji, kadın hastalıkları ve doğum, üroloji, çocuk sağlığı ve hastalıkları, plastik, rekonstrüktif ve estetik cerrahi, kalp ve damar cerrahisi, kardiyoloji, onkoloji, genel cerrahi, göğüs hastalıkları, göğüs cerrahisi, gastroenteroloji, check-up, fizik tedavi ve rehabilitasyon branşlarında sunulan hizmetlerin maliyetleri ve bekleme sürelerine ilişkin açıklamalar aşağıda belirtilmektedir.

Göz Hastalıkları

Ankete katılan 41 kurumdan %80,5'i hastanelerinde Göz Hastalıkları tedavi hizmeti sunulduğunu belirtmiştir.

Şekil 39. Göz hastalıkları tedavi hizmeti

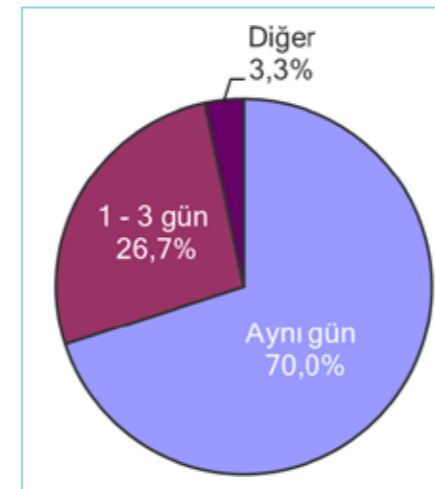
Hastanelerde yabancı hastalar için Göz Hastalıkları tedavisi yaklaşık maliyet aralığı sorusu 30 katılımcı tarafından cevaplanmıştır. Yabancı hastaların Göz Hastalıkları tedavisi için verilen minimum, maksimum ve ortalama fiyat aralıkları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 9. Göz hastalıkları

Göz Hastalıkları	Min (\$)	Max (\$)	Ortalama (\$)
Katarakt	500	7.300	2.365,50
Retina lazer uygulaması/diyabet hastaları	1.000	5.000	3.002,67
Lazer refraktif cerrahisi	1.000	5.000	3.875,00
Şaşılık cerrahisi	750	2.850	1.808,33
Kornea nakli	7.000	9.500	7.833,33
Glokom cerrahisi	500	3.216	1.851,00
Göz çevresi estetiği (oküloplasti)	1.000	4.500	2.442,88

Hastanelerde Göz Hastalıkları tedavisi için ortalama bekleme süresi 30 katılımcı tarafından cevaplanmış olup katılımcıların %70'i aynı gün, %26,7'si 1-3 gün içerisinde hizmet verdiklerini belirtmiştir. Göz Hastalıkları tedavisi için ortalama bekleme süresi aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

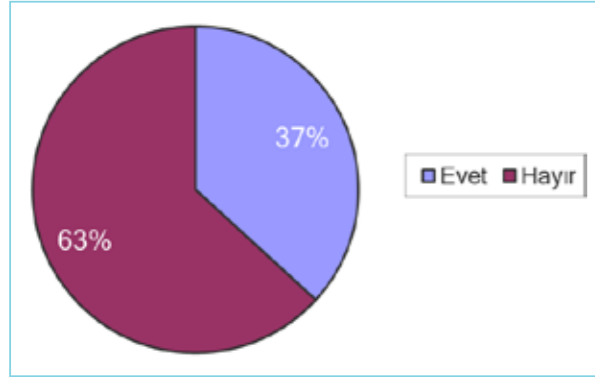
Şekil 40. Göz hastalıkları tedavisi için ortalama bekleme süresi

Dış Tedavisi

Ankete katılan 38 kurumdan %63'ü hastanelerinde Dış Hastalıkları tedavi hizmeti sunulduğunu belirtmiştir.

Şekil 41. Dış hastalıkları tedavisi hizmeti

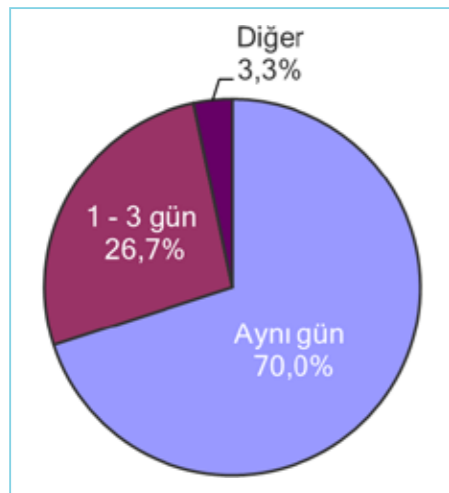
Hastanenizde yabancı hastalar için Dış Hastalıkları tedavisi yaklaşık maliyet aralığı sorusu 12 katılımcı tarafından cevaplanmıştır. Yabancı hastaların Dış Hastalıkları tedavisi için verilen minimum, maksimum ve ortalama fiyat aralıkları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 10. Dış hastalıkları tedavi maliyetleri

Dış Hastalıkları	Min (\$)	Max (\$)	Ortalama (\$)
Cerrahi/ implant	700	10.000	3.106,25
Protez	300	7.500	2.337,5
Endodonti/ çürük tedavisi /kanal tedavisi /dolgu	50	750	311,25
Periodontoloji /diş çekimi /diş beyazlatma / laminate	100	1.050	550
Ortodonti / diş ve çene estetiği / gülümseme dizaynı	1.400	2.500	1.950

Hastanelerde Dış Hastalıkları tedavisi için ortalama bekleme süresi 12 katılımcı tarafından cevaplanmış olup katılımcıların %50'si 1-3 gün, %41,7'si aynı gün içerisinde hizmet verdiklerini belirtmiştir. Dış Hastalıkları tedavisi için ortalama bekleme süresi aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

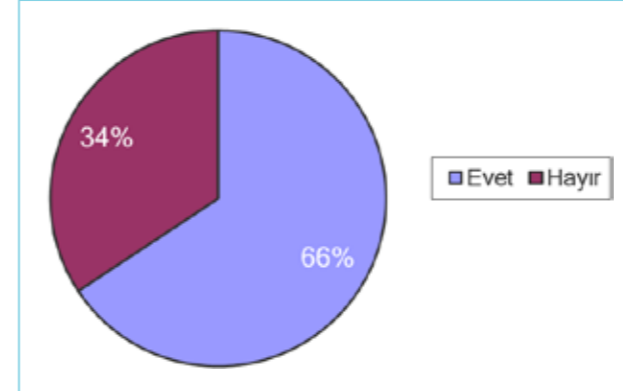
Şekil 42. Dış hastalıkları tedavisi için ortalama bekleme süresi

Ortopedi ve Travmatoloji

Ankete katılan 35 kurumdan %65,7'si hastanelerinde Ortopedi ve Travmatoloji tedavi hizmeti sunulduğunu belirtmiştir.

Şekil 43. Ortopedi ve Travmatoloji tedavi hizmeti

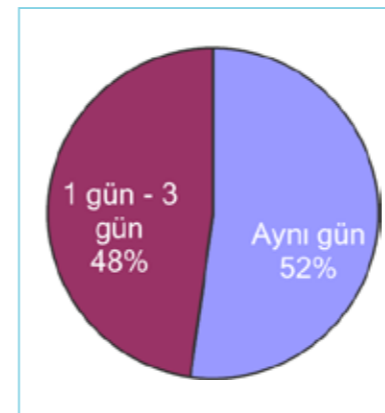
Hastanelerde yabancı hastalar için Ortopedi ve Travmatoloji tedavisi yaklaşık maliyet aralığı sorusu 23 katılımcı tarafından cevaplanmıştır. Yabancı hastaların Ortopedi ve Travmatoloji tedavisi için verilen minimum, maksimum ve ortalama fiyat aralıkları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 11. Ortopedi ve Travmatoloji tedavi maliyetleri

Ortopedi ve Travmatoloji	Min (\$)	Max (\$)	Ortalama (\$)
Diz cerrahisi	1.250	11.000	6.670,83
Ayak ve Ayak Bileği Cerrahisi	2.400	10.000	4.610,00
Kalça Cerrahisi	4.000	15.000	8.933,33
Omuz Cerrahisi	3.000	10.000	5.050,00
El ve El Bileği Cerrahisi	1.800	10.000	4.781,82
Omurga Cerrahisi	4.500	25.000	11.950,00

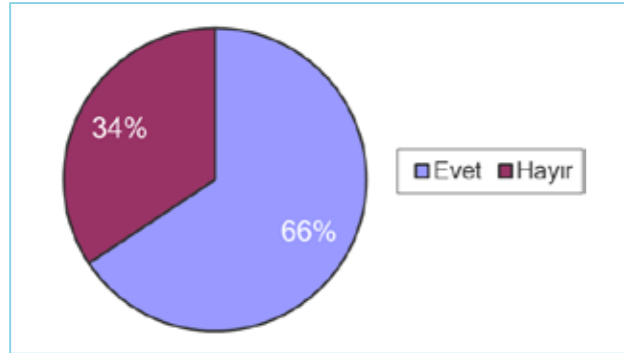
Hastanelerde Ortopedi ve Travmatoloji tedavisi için ortalama bekleme süresi 23 katılımcı tarafından cevaplanmış olup katılımcıların %52,2'si aynı gün, %47,8'i 1-3 gün içerisinde hizmet verdiklerini belirtmiştir. Ortopedi ve Travmatoloji tedavisi için ortalama bekleme süresi aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

Şekil 44. Ortopedi ve Travmatoloji tedavisi için ortalama bekleme süresi

Kadın Hastalıkları ve Doğum

Ankete katılan 35 kurumdan %65,7'si hastanelerinde Kadın Hastalıkları ve Doğum hizmeti sunulduğunu belirtmiştir.

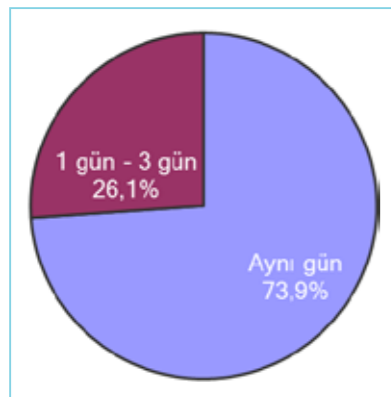
Şekil 45. Kadın Hastalıkları ve Doğum hizmeti

Hastanelerde yabancı hastalar için Kadın Hastalıkları ve Doğum tedavisi yaklaşık maliyet aralığı sorusu 23 katılımcı tarafından cevaplanmıştır. Yabancı hastaların Kadın Hastalıkları ve Doğum tedavisi için verilen minimum, maksimum ve ortalama fiyat aralıkları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

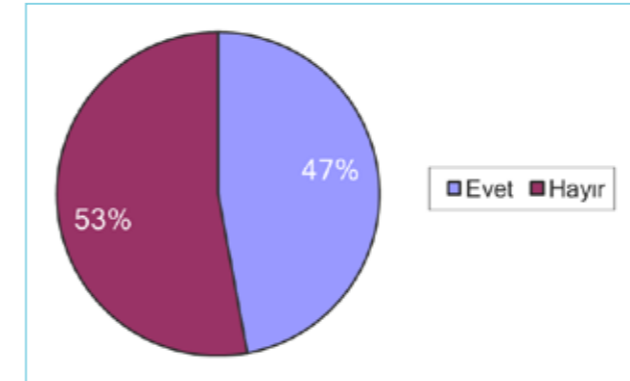
Tablo 12. Kadın Hastalıkları ve Doğum hizmeti maliyetleri

Kadın Hastalıkları ve Doğum	Min (\$)	Max (\$)	Ortalama (\$)
Kısırlık	800	3.000	1.400,00
IVF Embriyo transferi /tüp bebek	8.000	8.000	8.000,00
Riskli gebelik	750	2.100	1.990,00
Jinekoloji / Uterus ameliyatları (Hysteroscopy / Hysterectomy)/hormon bozuklukları, kist	1.500	5.500	3.761,11
Myomektomi (Laparotomi - Mikrocerrahi)	1.500	7.000	2.965,00
Endoskopi	300	4.500	1.992,86
Testler / hormon, gebelik vb.	100	1.550	525,00

Hastanelerde Kadın Hastalıkları ve Doğum tedavisi için ortalama bekleme süresi 23 katılımcı tarafından cevaplanmış olup katılımcıların %73,9'u aynı gün, %26,1'i 1-3 gün içerisinde hizmet verdiklerini belirtmiştir. Kadın Hastalıkları ve Doğum tedavisi için ortalama bekleme süresi aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

Şekil 46. Kadın Hastalıkları ve Doğum tedavisi için ortalama bekleme süresi**Üroloji**

Anketi cevaplayan 34 katılımcıdan %52,9'u kurumlarında Üroloji tedavi hizmeti sunulduğunu belirtmiştir.

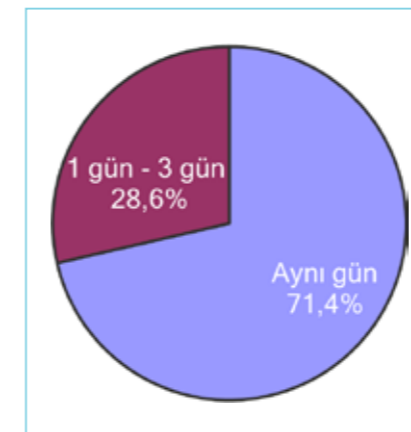
Şekil 47. Üroloji tedavi hizmeti

Hastanelerde yabancı hastalar için Üroloji tedavisi yaklaşık maliyet aralığı sorusu 14 katılımcı tarafından cevaplanmıştır. Katılımcıların %85,7'si perkütan böbrek taşı tedavisi için maliyet belirtmiştir. Yabancı hastaların Üroloji tedavisi için verilen minimum, maksimum ve ortalama fiyat aralıkları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 13. Üroloji tedavi hizmeti maliyetleri

Üroloji	Min (\$)	Max (\$)	Ortalama (\$)
Perkütan böbrek taşı tedavisi	1.050	7.200	3.868,75
Lazerle prostat ameliyatı	3.500	10.000	6.060
İdrar kaçırma operasyonu/botoks	2.500	5.000	3.400
Penis protezi	3.500	8.000	6.125
Nefrektomi/böbrek ameliyatı	3.500	9.000	5.900

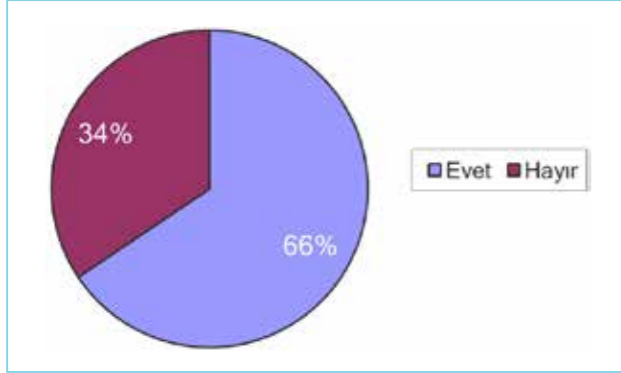
Hastanelerde Üroloji tedavisi için ortalama bekleme süresi 14 katılımcı tarafından cevaplanmış olup katılımcıların %71,4'ü aynı gün, %28,6'sı 1-3 gün içerisinde hizmet verdiklerini belirtmiştir. Üroloji tedavisi için ortalama bekleme süresi aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

Şekil 48. Hastanenizde Üroloji tedavisi için ortalama bekleme süresi

Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları

Anketi cevaplayan 32 katılımcıdan %65,6'sı kurumlarında Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları tedavi hizmeti sunulduğunu belirtmiştir.

Şekil 49. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları tedavi hizmeti

Hastanelerde yabancı hastalar için Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları tedavisi yaklaşık maliyet aralığı sorusu 21 katılımcı tarafından cevaplanmıştır. Çocuk Sağlığı ve hastalıkları için verilen fiyat aralıkları baz alınarak hesaplanan ortalama değerler aşağıdaki grafiğe yansıtılmıştır. Yabancı hastaların Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları tedavisi için verilen minimum, maksimum ve ortalama fiyat aralıkları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 14. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları tedavi maliyetleri

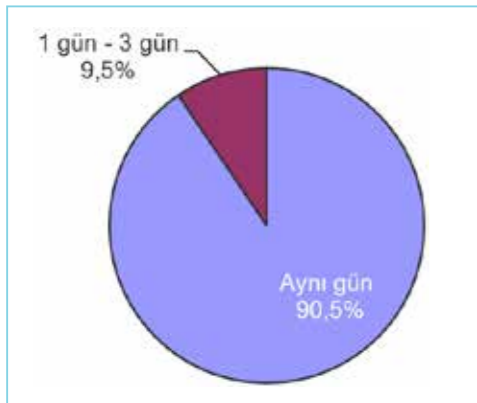
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları	Min (\$)	Max (\$)	Ortalama (\$)
Çocuk cerrahisi	2.000	4.000	3.000
Çocuk psikolojisi*	100	100	100
Çocuk kardiyolojisi**	0	0	0
Çocuk nörolojisi**	0	0	0
Yenidoğan yoğun bakımı	500	2.000	1.025

* Tek kurum tarafından cevaplanmıştır.

** Bu alt branşlar için maliyet belirtilmemiştir.

Hastanelerde Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları tedavisi için ortalama bekleme süresi 21 katılımcı tarafından cevaplanmış olup katılımcıların %90,5'i aynı gün, %9,5'i 1-3 gün içerisinde hizmet verdiklerini belirtmiştir. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları tedavisi için ortalama bekleme süresi aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

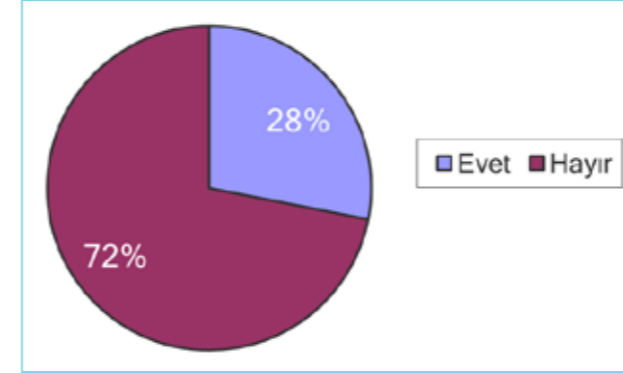
Şekil 50. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları tedavisi için ortalama bekleme süresi

Plastik, Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi

Anketi cevaplayan 32 katılımcıdan %71,9'u kurumlarında Plastik, Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi hizmeti sunulduğunu belirtmiştir.

Şekil 51. Plastik, Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi tedavi hizmeti

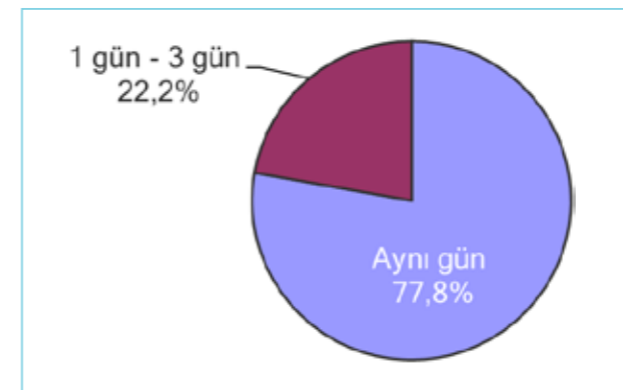
Hastanelerde yabancı hastalar için Plastik, Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi tedavisi yaklaşık maliyet aralığı sorusu 9 katılımcı tarafından cevaplanmıştır. Yabancı hastaların Plastik, Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi tedavisi için verilen minimum, maksimum ve ortalama fiyat aralıkları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 15. Plastik, Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi tedavi maliyeti

Plastik, Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi	Min (\$)	Max (\$)	Ortalama (\$)
Saç ekimi	1.500	3.750	2.900
Göğüs estetiği/ meme plastisi	2.500	4.500	3.640
Liposuction	1.500	4.000	2.125
Abdominoplasti/ karın küçültme	2.400	4.500	3.816,66
Rhinoplasti/ burun estetiği	1.800	5.000	2.708,33
Yüz Estetiği/boyun, yüz, alın gerdirme	2.000	6.000	2.812,5

Hastanelerde Plastik, Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi tedavisi için ortalama bekleme süresi 9 katılımcı tarafından cevaplanmış olup katılımcıların %77,8'i aynı gün, %22,2'si 1-3 gün içerisinde hizmet verdiklerini belirtmiştir. Plastik, Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi tedavisi için ortalama bekleme süresi aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

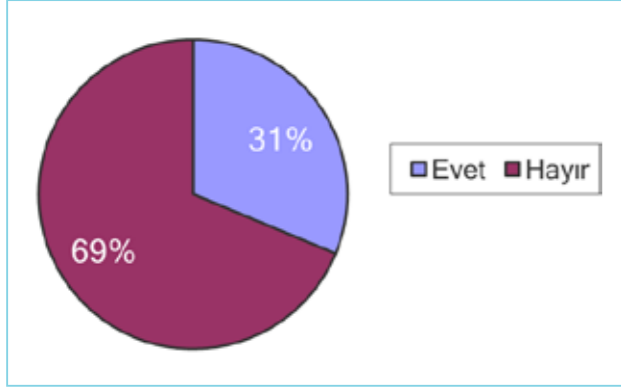
Şekil 52. Plastik, Rekonstrüktif Ve Estetik Cerrahi tedavisi için ortalama bekleme süresi

Kalp ve Damar Cerrahisi

Anketi cevaplayan 32 katılımcıdan %31,3'ü kurumlarında Kalp ve Damar Cerrahisi hizmeti sunulduğunu belirtmiştir.

Şekil 53. Kalp ve Damar Cerrahisi hizmeti

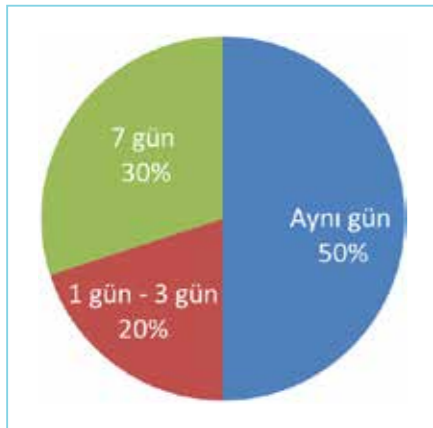
Hastanelerde yabancı hastalar için Kalp ve Damar Cerrahisi yaklaşık maliyet aralığı sorusu 10 katılımcı tarafından cevaplanmıştır. Yabancı hastaların Kalp ve Damar Cerrahisi için verilen minimum, maksimum ve ortalama fiyat aralıkları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 16. Kalp ve Damar Cerrahisi tedavi maliyetleri

Kalp ve Damar Cerrahisi	Min (\$)	Max (\$)	Ortalama (\$)
Koroner by-pass	5.000	15.000	12.500
Kalp Kapak Ameliyatı	5.000	21.000	12.500
Varis Ameliyatı	500	5.000	1.500
Karotis Endarterektomi/şahdamarı ameliyatı	3.000	5.000	4.000
Periferik by-pass Cerrahisi/kol-bacak damar tıkanıkları	400	7.500	6.250

Hastanelerde Kalp ve Damar Cerrahisi için ortalama bekleme süresi 10 katılımcı tarafından cevaplanmış olup katılımcıların %50'si aynı gün, %20'si 1-3 gün, %30'u ise 7 gün, içerisinde hizmet verdiklerini belirtmiştir. Kalp ve Damar Cerrahisi operasyonları için ortalama bekleme süresi aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

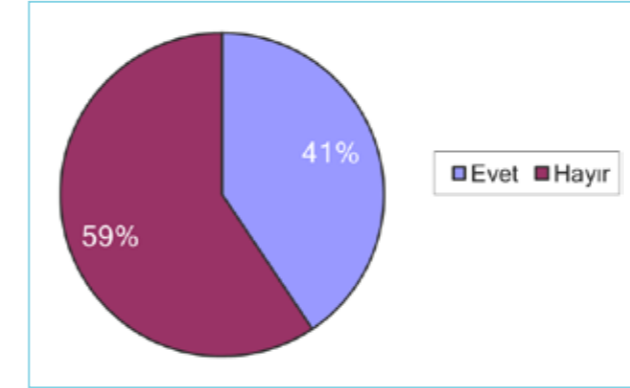
Şekil 54. Kalp ve Damar Cerrahisi operasyonları için ortalama bekleme süresi

Kardiyoloji

Anketi cevaplayan 32 katılımcıdan %40,6'sı kurumlarında Kardiyoloji hizmeti verildiğini belirtmiştir.

Şekil 55. Hastanenizde Kardiyoloji hizmeti sunulma durumu

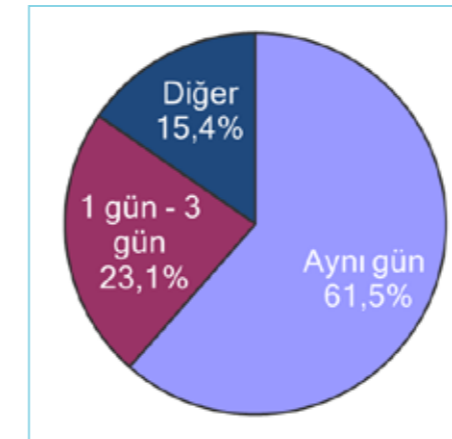
Hastanelerde yabancı hastalar için Kardiyoloji operasyonları yaklaşık maliyet aralığı sorusu 13 katılımcı tarafından cevaplanmıştır. Yabancı hastaların Kardiyoloji operasyonları için verilen minimum, maksimum ve ortalama fiyat aralıkları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 17. Kardiyoloji tedavi maliyetleri

Kardiyoloji	Min (\$)	Max (\$)	Ortalama (\$)
Koroner anjiyografi	1.000	4.000	2.240,00
Efor Testi	100	700	267,86
Kalp Sintigrafisi	300	500	466,67

Hastanelerde Kardiyoloji operasyonları için ortalama bekleme süresi 13 katılımcı tarafından cevaplanmış olup katılımcıların %61,5'i aynı gün, %23,1'i 1-3 gün içerisinde hizmet verdiklerini belirtmiştir. Kardiyoloji operasyonları için ortalama bekleme süresi aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

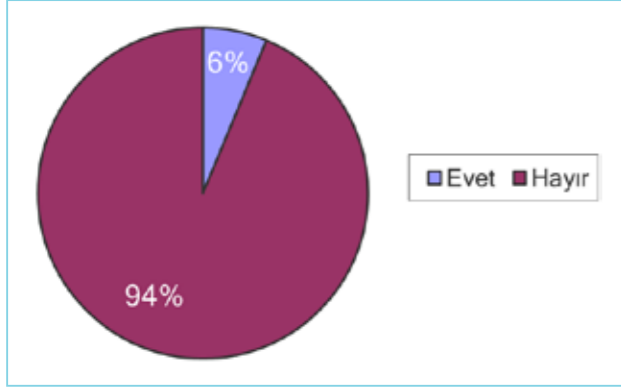
Şekil 56. Kardiyoloji operasyonları için ortalama bekleme süresi

Onkoloji

Anketi cevaplayan 32 katılımcıdan yalnızca 2 katılımcı kurumlarında Onkoloji tedavi hizmeti sunulduğunu belirtmiştir.

Şekil 57. Hastanede Onkoloji tedavi hizmeti sunulma durumu

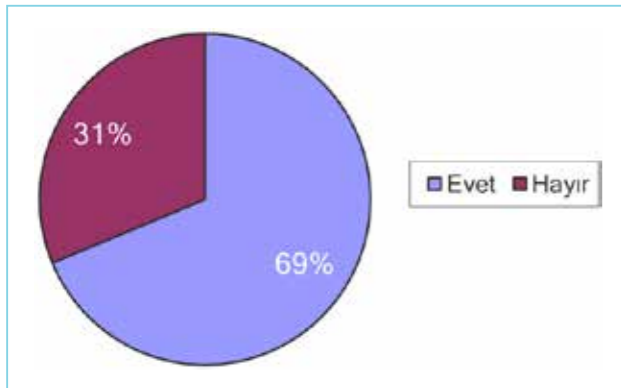

Hastanelerde yabancı hastalar için Onkoloji tedavisi yaklaşık maliyet aralığı sorusu yanıtlanmamıştır. Katılımcılar tarafından maliyetlerin değişkenlik gösterebildiği ve hastaya göre maliyet hesaplandığı belirtilmiştir. Hastanelerde Onkoloji tedavisi için ortalama bekleme süresi 2 katılımcı tarafından cevaplanmış olup katılımcıların %50'si aynı gün, %50'si 7 gün içerisinde hizmet verdiklerini belirtmiştir.

Genel Cerrahi

Anketi cevaplayan 32 katılımcıdan %68,8'i kurumlarında Genel Cerrahi hizmeti sunulduğunu belirtmiştir.

Şekil 58. Genel Cerrahi tedavi hizmeti sunma durumu

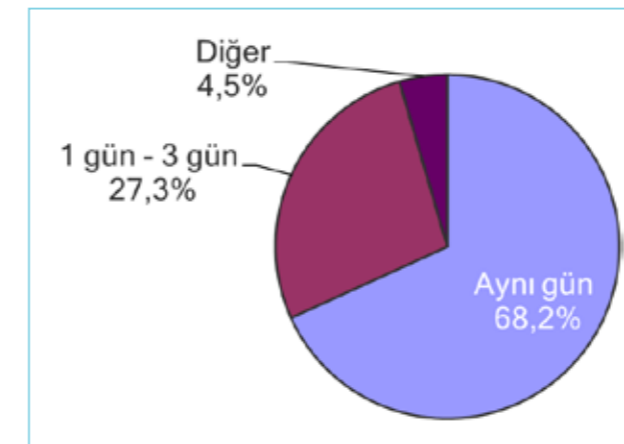
Hastanelerde yabancı hastalar için Genel Cerrahi tedavisi yaklaşık maliyet aralığı sorusu 22 katılımcı tarafından cevaplanmıştır. Yabancı hastaların Genel Cerrahi tedavisi için verilen minimum, maksimum ve ortalama fiyat aralıkları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 18. Genel Cerrahi hizmeti tedavi maliyetleri

Genel Cerrahi	Min (\$)	Max (\$)	Ortalama (\$)
Obezite Cerrahisi	3.000	15.000	8.233,33
Mide Kanseri Tedavisi	3.000	20.000	7.583,33
Kalın Barsak Kanseri Tedavisi	4.000	15.000	7.227,78
Reflü Ameliyatı	3.000	10.000	5.961,11
Meme Kanseri Tedavisi	3.000	8.000	4.321,43
Tiroit Ameliyatı	2.500	7.000	3.975,00
Diğer (Laparoscopic hernia, anorektal cerrahi)	2.000	2.000	2.000,00

Hastanelerde Genel Cerrahi tedavisi için ortalama bekleme süresi 22 katılımcı tarafından cevaplanmış olup katılımcıların %68,2'si aynı gün, %27,3'ü 1-3 gün içerisinde hizmet verdiklerini belirtmiştir. Genel Cerrahi tedavisi için ortalama bekleme süresi aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

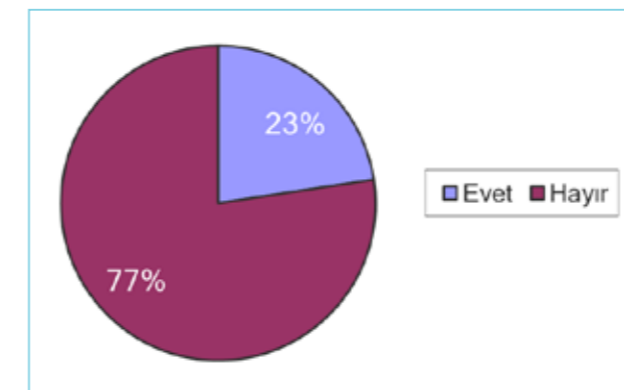
Şekil 59. Genel Cerrahi operasyonları için ortalama bekleme süresi

Göğüs Hastalıkları

Anketi cevaplayan 31 katılımcıdan %22,6'sı kurumlarında Göğüs Hastalıkları tedavi hizmeti sunulduğunu belirtmiştir.

Şekil 60. Göğüs Hastalıkları tedavi hizmeti sunma durumu

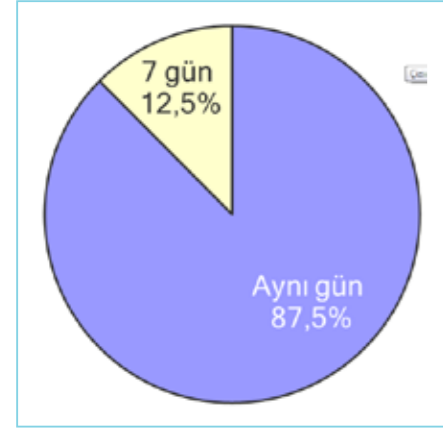
Hastanelerde yabancı hastalar için Göğüs Hastalıkları tedavisi yaklaşık maliyet aralığı sorusu 8 katılımcı tarafından cevaplanmıştır. Yabancı hastaların Göğüs Hastalıkları tedavisi için verilen minimum, maksimum ve ortalama fiyat aralıkları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 19. Göğüs Hastalıkları tedavi hizmeti sunma durumu

Göğüs Hastalıkları	Min (\$)	Max (\$)	Ortalama (\$)
Uyku Testi	300	1.000	566,67
Bronkoskopi	400	1.500	733,33

Hastanelerde Göğüs Hastalıkları tedavisi için ortalama bekleme süresi 8 katılımcı tarafından cevaplanmış olup katılımcıların %87,5'i aynı gün, %12,5'i 7 gün içerisinde hizmet verdiklerini belirtmiştir. Göğüs Hastalıkları tedavisi için ortalama bekleme süresi aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

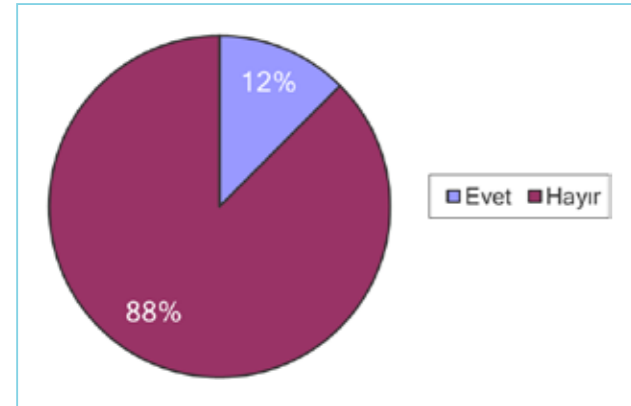
Şekil 61. Göğüs Hastalıkları tedavisi için ortalama bekleme süresi

Göğüs Cerrahisi

Anketi cevaplayan 32 katılımcıdan %12,5'i kurumlarında Göğüs Cerrahisi tedavi hizmeti sunulduğunu belirtmiştir.

Şekil 62. Hastanede Göğüs Cerrahisi hizmeti sunulma durumu

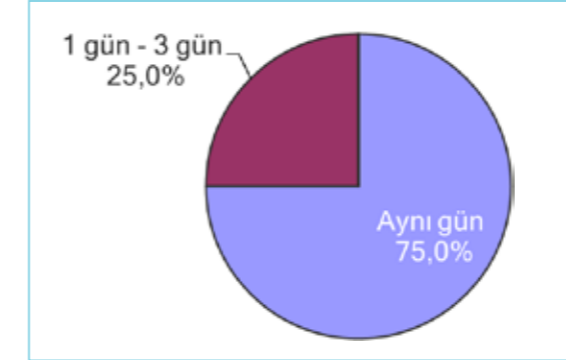
Hastanelerde yabancı hastalar için Göğüs Cerrahisi tedavisi yaklaşık maliyet aralığı sorusu 4 katılımcı tarafından cevaplanmıştır. Yabancı hastaların Göğüs Cerrahisi tedavisi için verilen minimum, maksimum ve ortalama fiyat aralıkları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 20. Göğüs Cerrahisi tedavi maliyetleri

Göğüs Cerrahisi	Min (\$)	Max (\$)	Ortalama (\$)
Terleme Ameliyatları	8.000	8.000	8.000
Pnömonektomi/Akciğer kanseri	11.000	21.000	16.000

Hastanelerde Göğüs Cerrahisi tedavisi için ortalama bekleme süresi 4 katılımcı tarafından cevaplanmış olup katılımcıların %75'i aynı gün, %25'i 1-3 gün içerisinde hizmet verdiklerini belirtmiştir. Göğüs Cerrahisi tedavisi için ortalama bekleme süresi aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

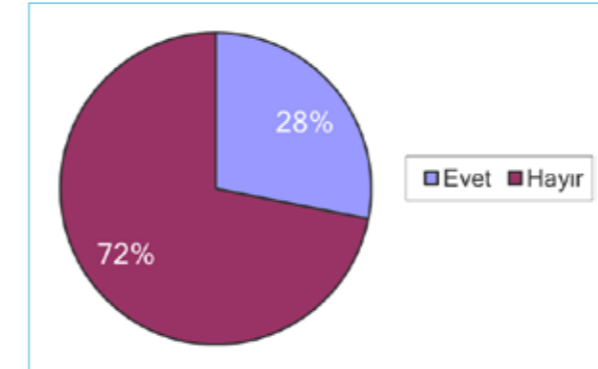
Şekil 63. Göğüs Cerrahisi tedavisi için ortalama bekleme süresi

Gastroenteroloji

Anketi cevaplayan 32 katılımcıdan %28,1'i kurumlarında Gastroenteroloji tedavi hizmeti sunulduğunu belirtmiştir.

Şekil 64. Gastroenteroloji hizmeti sunulma durumu

Hastanelerde yabancı hastalar için Gastroenteroloji tedavisi yaklaşık maliyet aralığı sorusu 9 katılımcı tarafından cevaplanmıştır. Yabancı hastaların Gastroenteroloji tedavisi için verilen minimum, maksimum ve ortalama fiyat aralıkları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

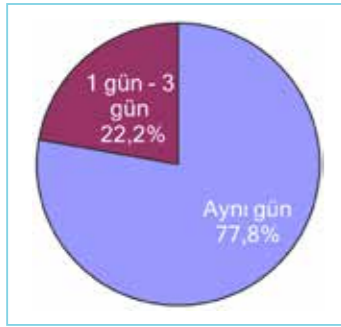
Tablo 21. Gastroenteroloji tedavi maliyetleri

Gastroenteroloji	Min (\$)	Max (\$)	Ortalama (\$)
Gastrokopi	200	500	414,29
Kolonoskopi	350	1.000	546,43
Diğer* (Polipektomi)	1.000	1.000	1.000,00

*Tek kurum tarafından belirtilmiştir.

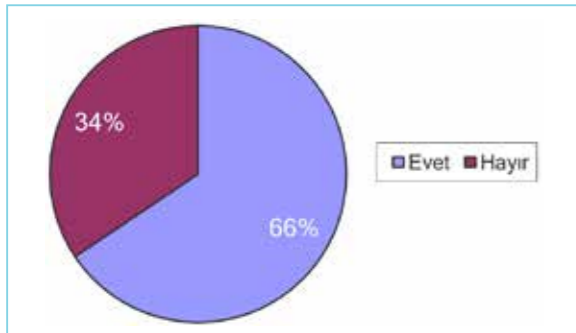
Hastanelerde Gastroenteroloji tedavisi için ortalama bekleme süresi 9 katılımcı tarafından cevaplanmış olup katılımcıların %77,8'i aynı gün, %22,2'si 1-3 gün içerisinde hizmet verdiklerini belirtmiştir. Gastroenteroloji tedavisi için ortalama bekleme süresi aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

Şekil 65. Gastroenteroloji için ortalama bekleme süresi

Check-up hizmeti

Anketi cevaplayan 32 katılımcıdan %65,6'sı kurumlarında Check-up hizmeti sunulduğunu belirtmiştir.

Şekil 66. Check-up hizmeti sunma durumu

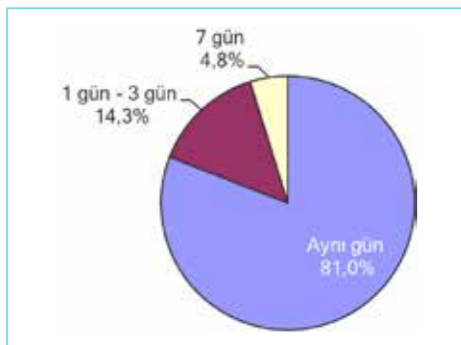
Hastanelerde yabancı hastalar için Check-up yaklaşık maliyet aralığı sorusu 21 katılımcı tarafından cevaplanmıştır. Yabancı hastalara sunulan Check-up hizmeti için verilen minimum, maksimum ve ortalama fiyat aralıkları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 22. Check-up maliyetleri

Check-Up	Min (\$)	Max (\$)	Ortalama (\$)
Standart Check-Up	50	2.000	644,64
Kapsamlı Check-Up	300	3.000	1.370,83

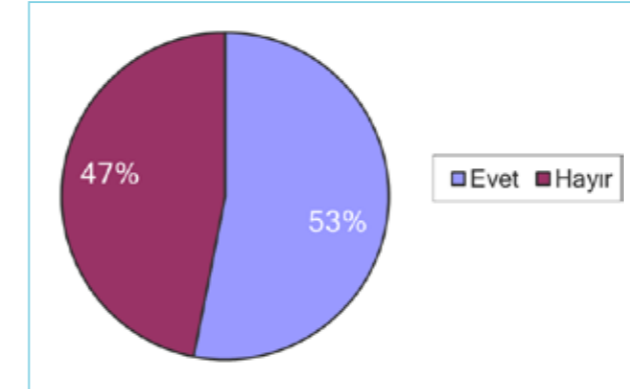
Hastanelerde Check-up için ortalama bekleme süresi 21 katılımcı tarafından cevaplanmış olup katılımcıların %81'i aynı gün, %14,3'ü 1-3 gün, %4,8'i ise 7 gün içerisinde hizmet verdiklerini belirtmiştir. Check-up için ortalama bekleme süresi aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

Şekil 67. Check-up için ortalama bekleme süresi

Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon

Anketi cevaplayan 32 katılımcıdan %53,1'i kurumlarında Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon tedavi hizmeti sunulduğunu belirtmiştir.

Şekil 68. Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon tedavi hizmeti sunma durumu

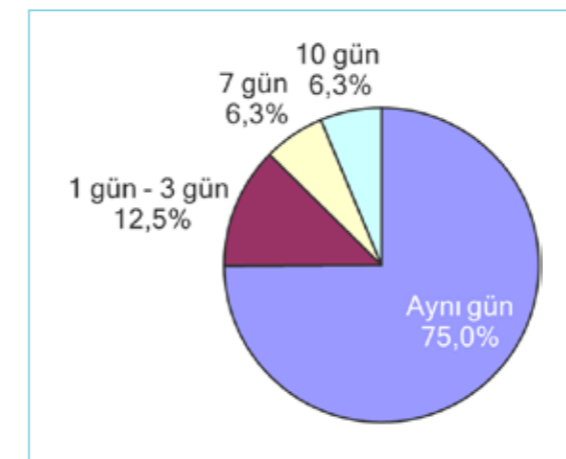
Hastanelerde yabancı hastalar için Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon yaklaşık maliyet aralığı sorusu 16 katılımcı tarafından cevaplanmıştır. Yabancı hastaların Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon için verilen minimum, maksimum ve ortalama fiyat aralıkları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 23. Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon maliyetleri

Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon	Min (\$)	Max (\$)	Ortalama (\$)
Tek Bölge Klasik Fizik Tedavi	50	2.500	1.025,00
Ortopedik Rehabilitasyon	75	3.000	1.305,00
Nörolojik Rehabilitasyon	100	4.000	1.530,00
Pediyatrik Rehabilitasyon	100	3.000	1.083,33
Kardiyopulmoner (Kalp - Akciğer) Rehabilitasyon	150	3.000	1.612,50
Romatolojik Rehabilitasyon	150	3.000	825,00

Hastanelerde Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon için ortalama bekleme süresi 16 katılımcı tarafından cevaplanmış olup katılımcıların %75'i aynı gün, %12,5'i 1-3 gün, %6,3'ü 7 gün ve %6,3'ü 10 gün içerisinde hizmet verdiklerini belirtmiştir. Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon için ortalama bekleme süresi aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

Şekil 69. Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon tedavi için ortalama bekleme süresi

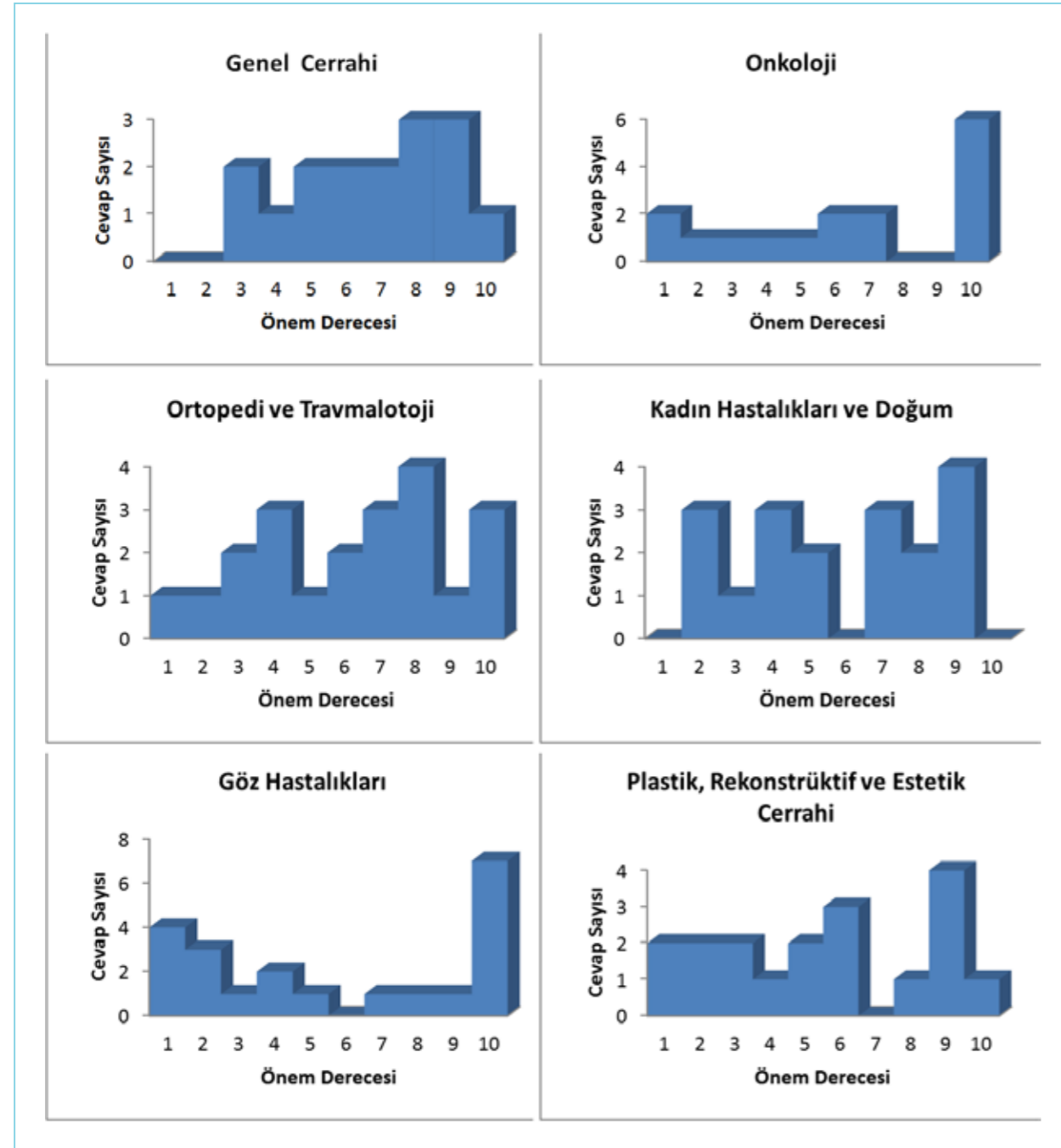

4.1.8.6. Bursa'da Medikal Sektörü Bağlamında Sağlık Turizminin Geliştirilmesi

Bursa'da sağlık turizminin öncelikli olarak hangi alanlarda geliştirilmesi gerektiği sorusunu 25 katılımcı cevaplamıştır. Önem derecesine göre verilen cevapların ağırlıklı ortalaması alındığında Bursa'da sağlık turizmi öncelikli olarak geliştirileceği alanlar için ilk sırada medikal turizm, ikinci sırada termal turizm son sırada ise 3. Yaş turizmi yer almaktadır.

Bursa'da sağlık turizminin öncelikli olarak hangi branşlarda geliştirilmesi gerektiği sorusunu 24 katılımcı cevaplamıştır. Bursa'da sağlık turizmi geliştirilmesi önerilen ilk 6 branşın önem derecesine göre dağılımı aşağıdaki grafiklerde gösterilmektedir.

Şekil 70. Bursa'da sağlık turizminde branşlara verilen önem derecelerinin dağılımı

Branş bazında belirtilen önceliklere göre toplam değerlerin ağırlıklı ortalamaları baz alındığında Genel Cerrahi ilk sırada yer alırken Onkoloji ikinci sırada yer almaktadır. Ardından Ortopedi ve Travmatoloji, Kadın Hastalıkları ve Doğum ve Göz Hastalıkları diğer öncelikli branşlar arasındadır.

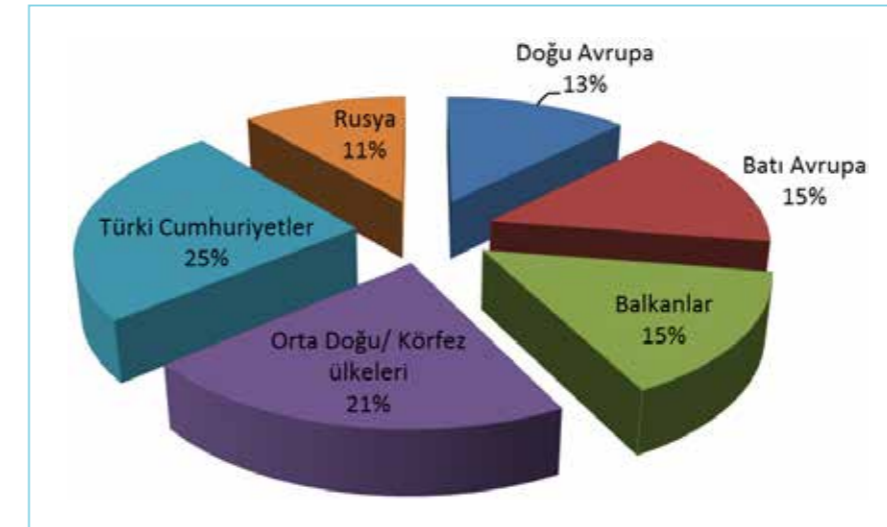
Bursa'da sağlık turizminin öncelikli olarak geliştirilmesi gerektiği düşünülen branşlara verilen önem dereceleri toplamının cevap sayısına oranıyla oluşturulan ortalama değerler aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 24. Sağlık Turizminin öncelikli medikal branşları

Branşlar	Ortalama
Genel Cerrahi	6,69
Onkoloji	6,38
Ortopedi ve Travmalotoji	6,19
Kadın Hastalıkları ve Doğum	5,78
Göz Hastalıkları	5,71
Plastik, Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi	5,44
Diş Tedavisi	5,32
Fizik tedavi ve Rehabilitasyon	5,28
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları	5,14
Kardiyoloji	4,47
Kalp ve Damar Cerrahisi	4,25

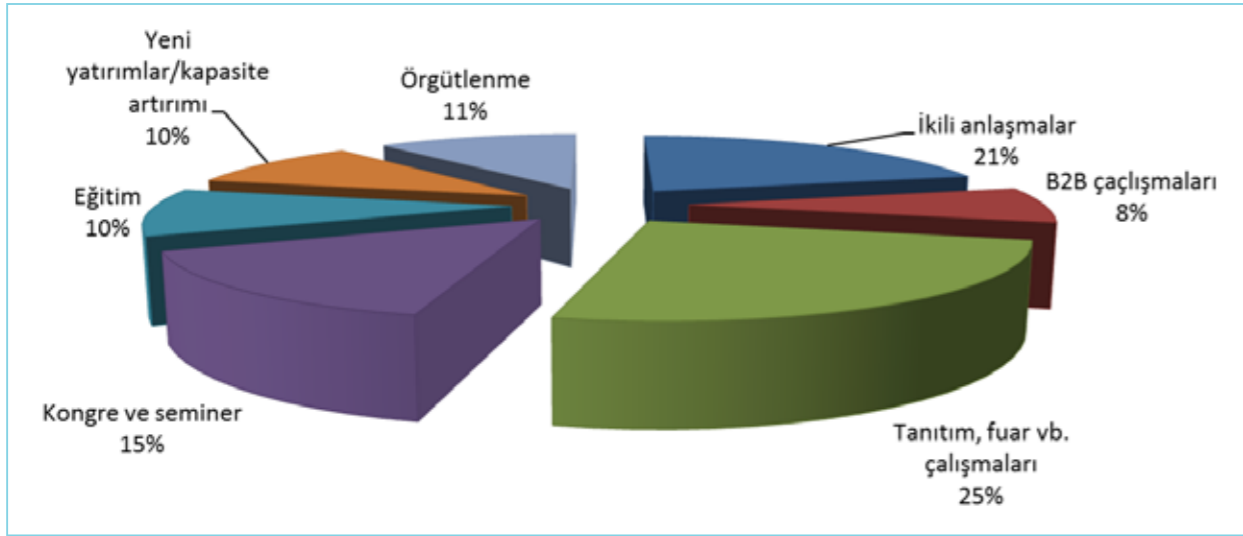
Bursa'da sağlık turizminin geliştirilmesi için hedef ülkeleri içeren soru 25 katılımcı tarafından cevaplanmıştır. Buna göre, Türki Cumhuriyetler %80, Orta Doğu/ Körfez ülkeleri %68, Balkanlar %48, Batı Avrupa %48, Doğu Avrupa %40 ve Rusya %36 olarak belirtilmiştir. Bursa'da sağlık turizminin geliştirilmesi için hedef ülkelerin dağılımı aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

Şekil 71. Bursa'da sağlık turizminin geliştirilmesi için hedef ülkeler

Bursa'da sağlık turizminin geliştirilmesi için hangi çalışmalara öncelik verilmesi gerektiği sorusu 25 katılımcı tarafından cevaplanmıştır. Buna göre, Tanıtım, fuar vb. çalışmaları %80, İkili anlaşmalar %68, Kongre ve seminer %48, Örgütlenme %36, Eğitim ve Yeni yatırımlar/kapasite artırımı %32 ve B2B çalışmaları %24 olarak belirtilmiştir. Bursa'da sağlık turizminin geliştirilmesi için yapılması gereken çalışmaların dağılımı aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

Şekil 72. Bursa'da sağlık turizminin geliştirilmesi için öncelik verilmesi gereken alanlar

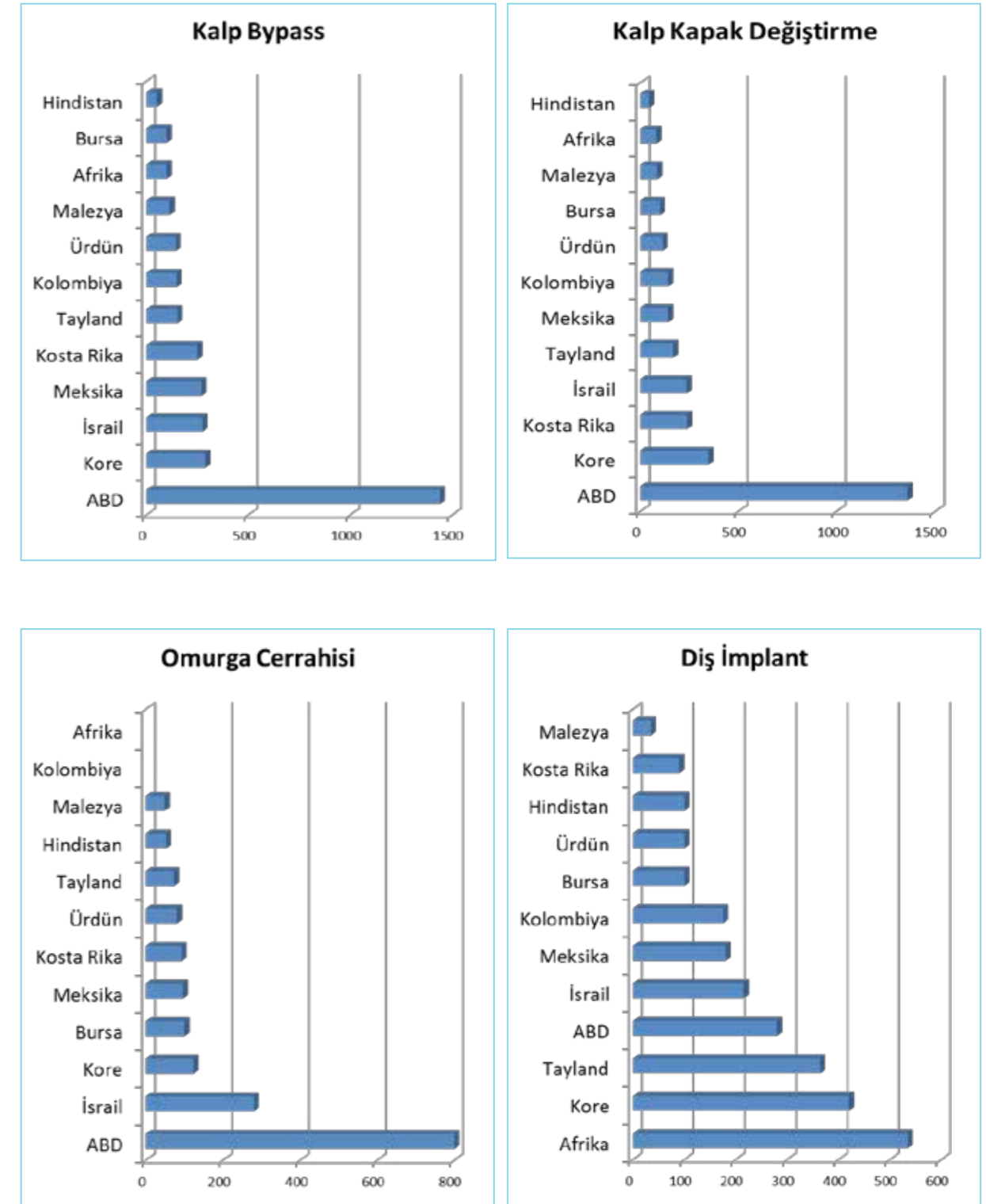

► 4.1.9. Sağlık Turizmi Kapsamında Medikal Sektörde Uluslararası Fiyat Karşılaştırması

Ülkelerde branş bazındaki fiyatların ortalaması alındığında Bursa ili ABD, Kolombiya, Kosta Rika, Ürdün, Kore, Meksika, İsrail, Tayland, Afrika ülkelerine göre fiyat avantajına sahipken Malezya ve Hindistan ile kıyaslandığında ise fiyat açısından dezavantajlıdır. Genel anlamda, Bursa ilinde kaliteli hizmetin uygun fiyata sunulduğunu söylemek mümkündür. Bursa ilinde ihtisaslaşmanın olduğu bazı branşlarda dünya ülkeleri ile fiyatları karşılaştıran tablolar aşağıdadır.

Tablo 25. Bursa ilinde öne çıkan medikal branşların uluslararası fiyat karşılaştırması

Uluslararası talep gören branşların dünyada sağlık turizminde ön plana çıkan ülkeler ile Bursa ilindeki fiyat karşılaştırması aşağıdaki tablodadır.

Tablo 26. Sağlık Turizminin öncelikli medikal branşlarında uluslararası fiyat karşılaştırması

	ABD	Kolombiya	Kosta Rika	Hindistan	Ürdün	Kore	Meksika	İsrail	Tayland	Afrika	Malezya	Bursa
Kroner Bypass	1440	148	250	52	144	289	270	275	151	100	114	100
Anjiyoplasti	1140	90	260	66	100	304	250	160	76	160	109	100
Kalp Kapak Değişirme	1360	144	240	44	115	348	144	238	170	81	85	100
Kalça Cerrahisi	400	52	100	56	64	113	104	1002	63	84	60	100
Diz Cerrahisi	500	65	115	62	80	198	120	249	123		70	100
Omurga Cerrahisi	800		92	52	80	123	96	280	73		48	100
Diş İmplant	280	175	90	100	100	420	180	215	364	534	35	100
Mide Kelepçe	375	124	106	38	88		81	156	144			100
Meme İmplant	286	71	109	100	100	357	100	600	78	84		100
Rinoplasti	320	100	180	160	120	200	140	380	156	157	52	100
Yüz Germe	300	100	120	80	88	306	98	320	74	92	69	100
Histerektomi	333		127	56	133	244	129	311	61	73	117	100
Mide Bypass	550	165	208	83			183	192	278	66	158	100
Liposuction	360	100	156	112	160		112	290	92	202	92	100
Abdominoplasti	244	88	133	75	100		101	275	125	63		100
Lazer Göz Kusuru Ameliyatı (iki göz)	220	100	90	25	250	300	100		91	210	24	100
Kornea nakli			53			88		209	23	81		100
Retina Dekolman			90	17		204	70	260	85	67	60	100
IVF			93	108	90	73	132	93	303	187	127	100
ORTALAMA	557	109	137	71	113	238	134	306	133	140	81	100

4.2. BURSA'DA TERMAL TURİZM ALTYAPISI

Bursa, şifalı su kaynaklarının hem çokluğu hem de kalitesiyle ülkemizde önemli yer tutan illerimizin başında yer alır. Kaplıcalarıyla turistik bir nitelik kazanmış, tarihi ve doğal güzelliklerinin yanı sıra, şifalı sularıyla da dört mevsim turist çeken bir merkez gelmiş olan Bursa'nın hem merkezinde, hem de ilçelerinde sayısız şifalı su kaynağı bulunmaktadır. Bunların birçoğu Roma döneminden beri kullanılan ve imparatorlara, padişahlara hizmet etmiş dünyaca ünlü kaplıcalardır. Kendi öz varlığımız olan, dışa bağımlı olmayan, teknik ve ekonomik avantajlara sahip, çevre dostu termal su kaynakları açısından Bursa ili bir hayli önemli ve tarihi bir geçmişe sahiptir. Eski çağlardan beri jeotermal kaynakların çokluğuyla ve tercih edilmesiyle tanınan Bursa'da eski kaplıcalar ve Osmanlı hamamları ile günümüze taşınan termal banyo geleneği bugüne kadar korunmuştur.

İlde termal doğal kaynaklar Kükürtlü Kaynarca ve Çekirge bölgelerinde toplanmıştır. Bu merkezlerde Kaynarca Karamustafa, Uludağ Üniversitesi Rehabilitasyon Merkezi, Zeynine, Vakıfbahçe, Horhor kaynakları olmak üzere, 5 doğal çıkışta sadece 16 lt/sn debi değeri ölçüldüğü görülmüştür. İlçelerde mevcut jeotermal kaynakların başında İnegöl İlçesi, Oylat kaplıcaları civarında birkaç doğal çıkış gözlenmekte olup, Orhaneli İlçesi Sadağı, Orhangazi İlçesi Keramet, Mustafakemalpaşa İlçesi Tümbüldek jeotermal kaynağı sayılabilir.

Bursa'da başlıca yedi sıcak su kaynağı vardır. Bunların dördü Uludağ eteklerindeki ovada, üçü de bu dağın son çıkıntısı üzerindedir. Çekirge'deki kaplıca hamamlarıyla banyolarını besleyen sıcak sular, Çekirge (Vakıf/Evkaf Bahçe) ve « Bademli Bahçe » genel adlarıyla anılan bölgelerden çıkmaktadır. Halk arasında « çelikli su » adıyla da anılan bu sular, Çekirge semtinde Uludağ eteklerindeki « Vakıf Bahçe » ve « Zeyni Nine » ile « iskan » kesimlerinde bulunan 25 kaynaktan çıkmaktadır. Ayrıca ovaya yakın yerde, yaklaşık 10 kaynak daha vardır. İkinci derecede kaynaklar ise Horhor, Havuzlu Bahçe, Garipleraltı, Cin Hamamı ve Küplüce kaynaklarıdır.

Çekirge bölgesinin en önemli kaynağı (Vakıfbahçe) kaynağıdır. Çekirgedeki hamam ve otelleri besleyen suların esasını bu kaynak ile bunun yüz metre batısında bulunan Zeyninene kaynağı teşkil etmektedir. Çekirgedeki diğer Horhor, Havuzlu Park, Garipler altı, Cin hamamı ve Küplüce kaynakları esas kaynaktan kapte edilemeyerek kaçmış olan sulardır. Bunlara Bursa'da kaçak su denmektedir. Bu sular bazen Bursa ovasında çıkmaktadırlar. Vakıfbahçe suyunun ısı 45 OC tır. Kaçak suların ısıları 37–38 santigrad arasında değişmektedir. Bu suyun debisi dakikada 600 litredir. Zeyninene kaynağı dakikada 160, Horhor kaynağı 320, Havuzlu Park 170, Garipler altı 20, Cin hamamı 200, Küplüce kaynağı 15 litre su vermektedirler.

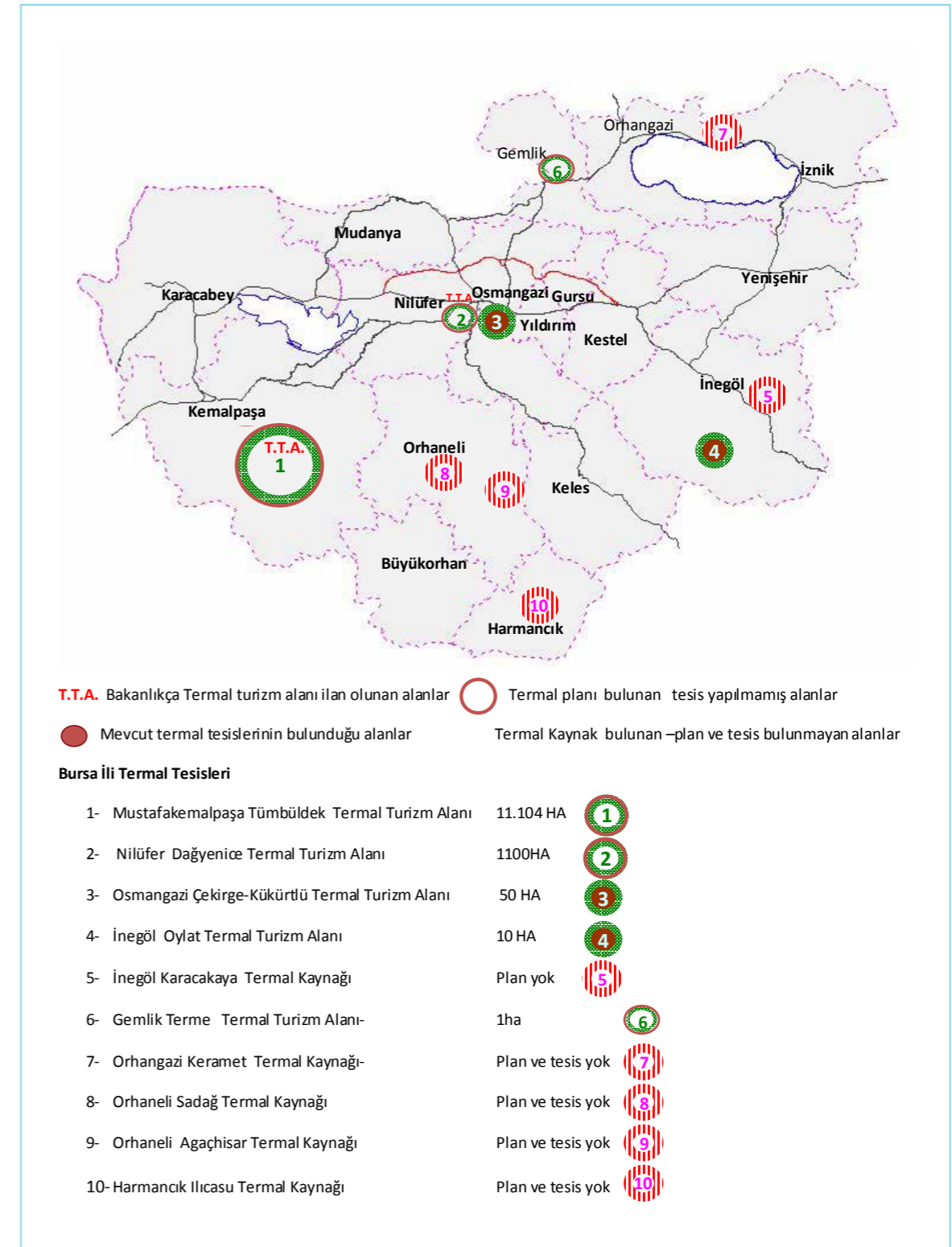
Bu bölge içerisinde 3 adet büyük kaynak ve sayıları tam olarak bilinmeyen bazı evlerin bahçelerinde ve çok düşük debilerde boşalımda bulunan kaynaklar ile bazı otellerin kendilerine ait kaynakları bulunmaktadır: Vakıfbahçe, Izgara, Zeyninene, Kervansaray Otel'e ve Akdoğan Otel'e ait kaynaklar. Bademlibahçe'de 2 adet birbirinden bağımsız termal su kaynağı bulunmaktadır: Yeni Kaplıca ve Kaynarca Kaplıcası Kaynağı, Karamustafa Kaplıcası Kaynağı, Küplüce Kaynağı.

Armutlu, Gemlik ilçesine bağlı bir bucak merkezi olup Gemlik körfezinin kuzey kenarında ve Bozburun üzerindedir. Kaplıcalar denizden 5 kilometre kadar içerde etrafı dağlık ve ormanlık olan bir boğaz içindedir. Kaplıca bölgesinde ısı dereceleri 50 ile 70 santigrad arasında değişen 50 kadar sıcak su kaynağı sayılmıştır. Her biri ayrı ayrı adlarla anılan bu suların bir kaç önemli. Gıcık kaynağı 50, eski hamam 57, yeni banyolar 59, Nuri Paşa 61,2, Küpeli 65,5, Kireç ocağı 63,5 bazı kaynaklar ise 70 santigrad sıcaklıktadır.

Oylat kaplıcası İnegöl kasabasının 27 kilometre güneyinde ormanlık bir saha içindedir. Kaplıca yeri denizden 840 metre kadar yükseklikte ve ormanlar arasındadır. Suyun ısı 40,5 santigraddır. Dakikada 500 litre olan kaplıca suyu çıktığı yerde ufak bir depoda kapte edilerek oradan ilkin ufak, sonra geniş bir havuza akar. Halk bu havuzlardan faydalanır.

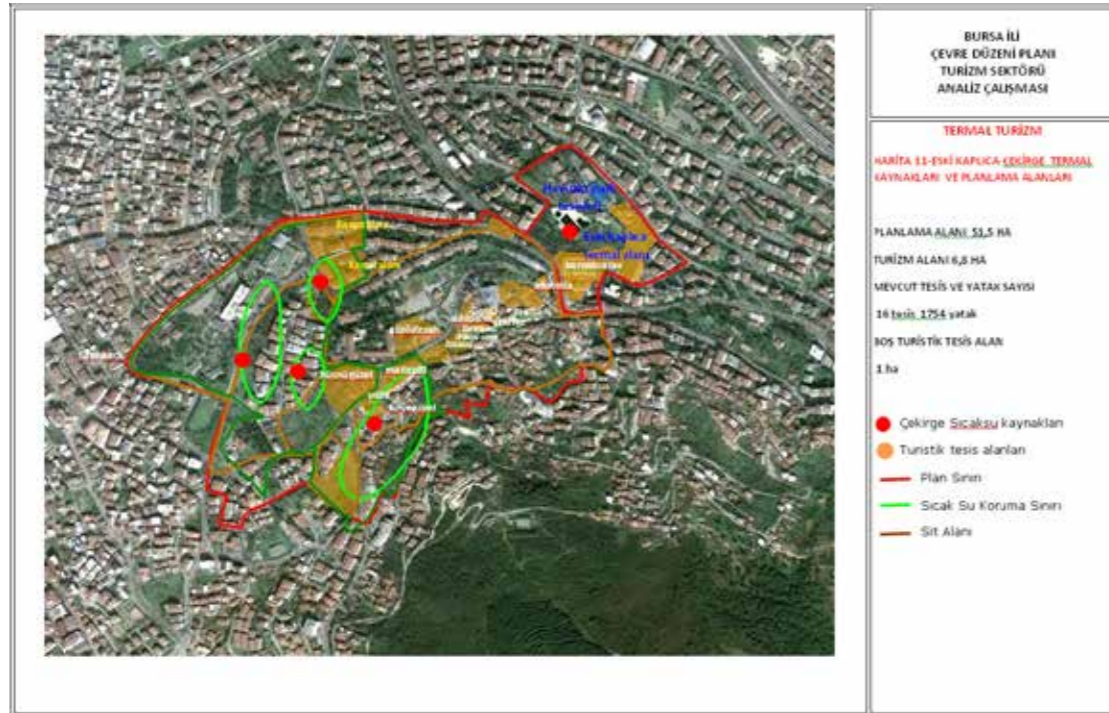
İldeki jeotermal potansiyelin varlığını araştırmak, var olan potansiyeli yeryüzüne çıkarmak, turizm ve enerji amaçlı kullanım altyapılarını oluşturmak amacıyla İl Özel İdare öncülüğünde kurulmuş olan Bursa Jeotermal Enerji Anonim Şirketi 2009 yılı itibarıyla faaliyetlerine başlamıştır. Şehir merkezinde Kaynarca ve Çekirge alanlarını da kapsayan bölgede MTA'nın teknik danışmanlığında yürütülen çalışmalarda 7 etüd 7 üretim amaçlı olarak açılan sondaj kuyularında toplam rezervin; doğal çıkışlarla sınırlı sanılan 16 lt/sn sınırının çok üstünde, yaklaşık 300 lt/sn değerinde, enerji ve turizm amaçlı kullanıma uygun, yüksek kalitede bir jeotermal potansiyel olduğunu göstermiştir. Jeotermal A.Ş. alınan verilere göre ; enerji ve turizm amaçlı kullanılabilir 300 lt./sn. termal su, termal konaklama tesisleri ve sağlık kuruluşları tarafından kullanılan su: 80 lt./sn olarak hesaplanmaktadır. Aşağıdaki haritada bakanlık tarafından termal tesis olarak ilan edilen alanlar görülmektedir.

Şekil 73. Termal tesis alanları

Bursa'da yürütülen çevre düzeni planı turizm sektörü analiz çalışması kapsamında Eski Kaplıca, Çekirge, Oylat, Kükürtlü, Çelik Palas, Mustafa Kemal Paşa, Tümbüldek ve Dağyenice termal kaynaklarını ve planlama alanları aşağıda verilmektedir.

Şekil 74. Çekirge termal turizm planlama alanı

Şekil 75. Oylat termal turizm planlama alanı

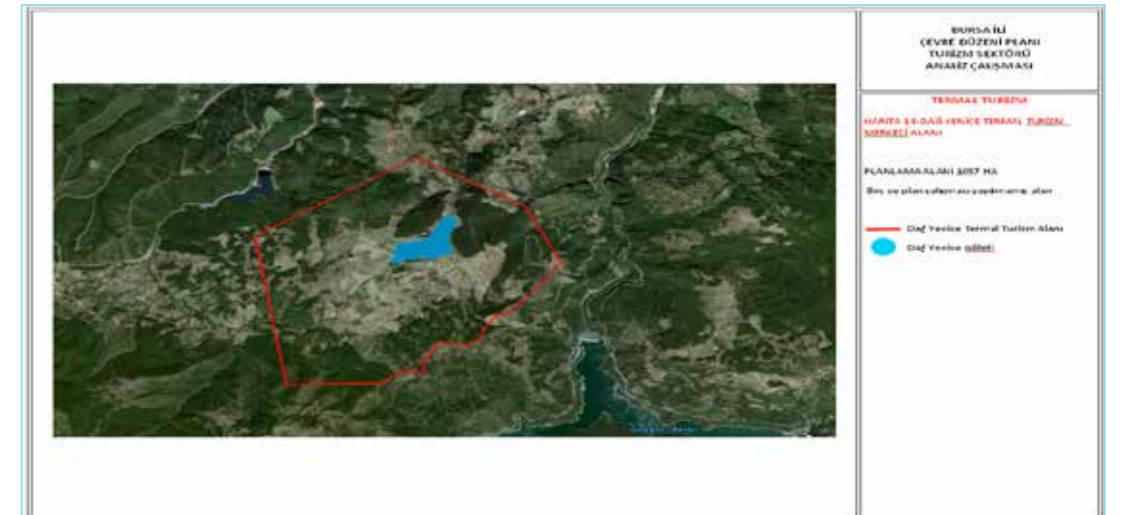
Şekil 76. Kükürtlü termal turizm planlama alanı

Şekil 77. Tümbüldek termal turizm planlama alanı

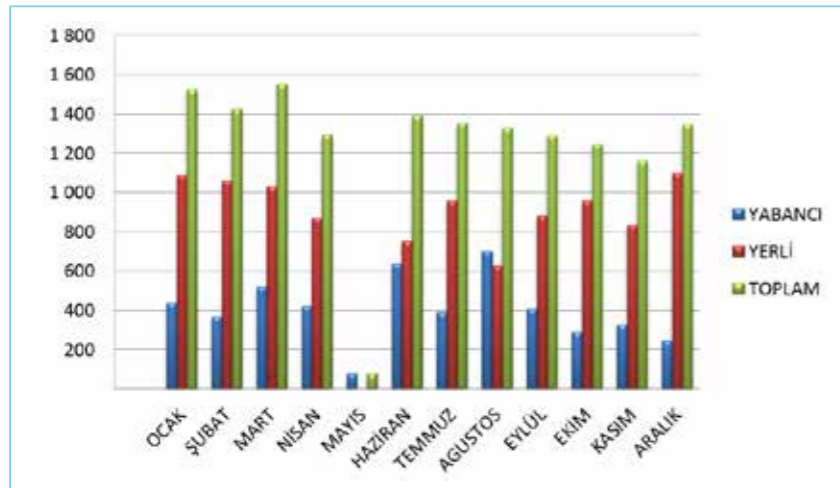
Şekil 78. Dağyenice termal turizm planlama alanı

Bursa Avrupa Tarihi Termal Kentler Birliği'ne (EHTTA) üye tek ildir. EHTTA, farklı ülkelerden farklı şehirlerin tecrübe paylaşımını teşvik ederek kentler ve termaller arasında güçlü bir ortaklık ağı oluşturmak, özellikle tarihi ve sanatsal miras ile bu mirasla alakalı kültürel, hukuki ve yasamaya ilişkin hususlar üzerine termal endüstrisi bağlamında analitik araştırma ve istatistikleri teşvik etmek, desteklemek ve geliştirmek, Avrupa programların desteğiyle kurumları da kapsayacak şekilde Avrupa düzeyinde sistemi teşvik etmek amacı ile 2009 yılında kurulan, kar amacı gütmeyen uluslararası bir birliktir. Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı (BEBKA) tarafından Bursa Valiliği ile yürütülmekte olan Bursa İli Sağlık Turizmi Master Planı çalışması çerçevesinde, Bursa'da termal konaklama tesislerinin mevcut durumunun belirlenmesi ve sağlık turizmi açısından değerlendirilmesi amacı ile anket yöntemi ile veri toplanmıştır. Araştırma sonuçları, master plan çalışmasında kullanılması, çalışma çerçevesinde düzenlenecek sektör temsilcilerinin katıldığı katılımcı toplantılarda toplulaştırılmış olarak paylaşılmıştır. Yapılan anket çalışması ile Bursa ilinde mevcut tesislerin sağlık turizmine yönelik potansiyelinin anlaşılması hedeflenmiştir.

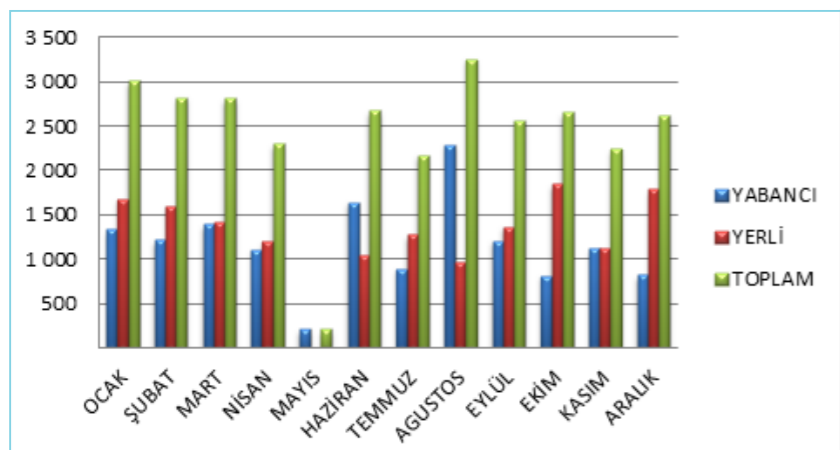
Türkiye genelinde, 2012 verilerine göre, tesislere geliş sayısı yabancı 20,481,308, yerli 15,701,931 ve toplam 36,183,239'dur. Bursa ilinin geneline bakıldığında ise, tesise geliş sayısı yerli:10,171, yabancı: 4,832, toplam 15,003'tür.

Tablo 27. Tesislere geliş sayısı

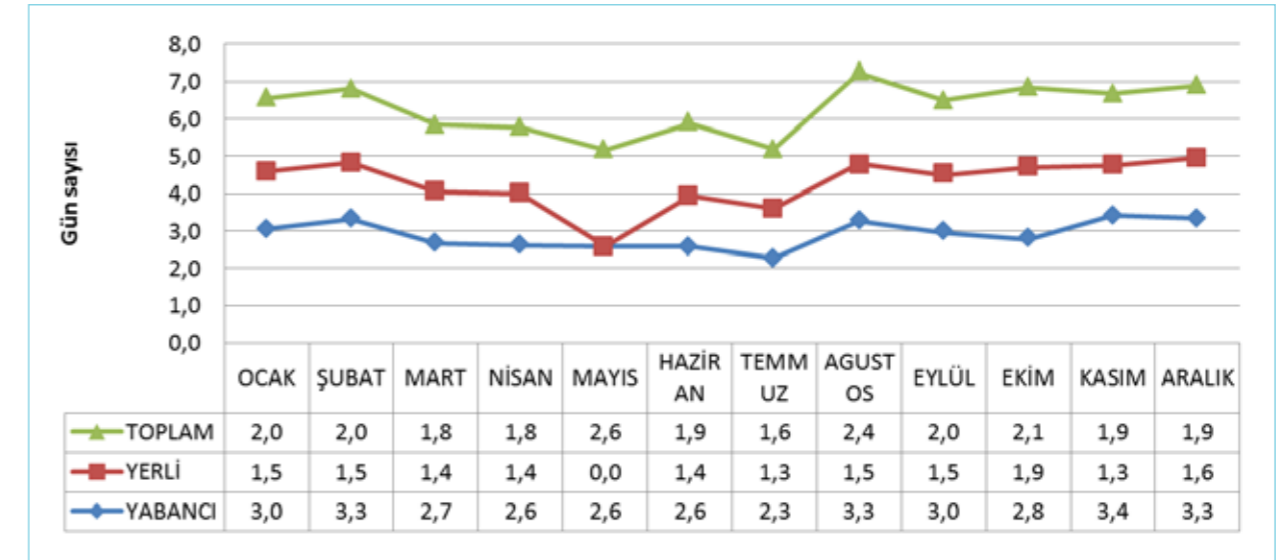
Türkiye genelinde geceleme sayıları yabancı 90,822,045, yerli 30,332,132 ve toplamda 1,211,541,772'dir. Bursa genelinde geceleme sayıları yerli: 15,279, yabancı: 14,018 ve toplam:29,297'dir.

Tablo 28. Geceleme sayıları

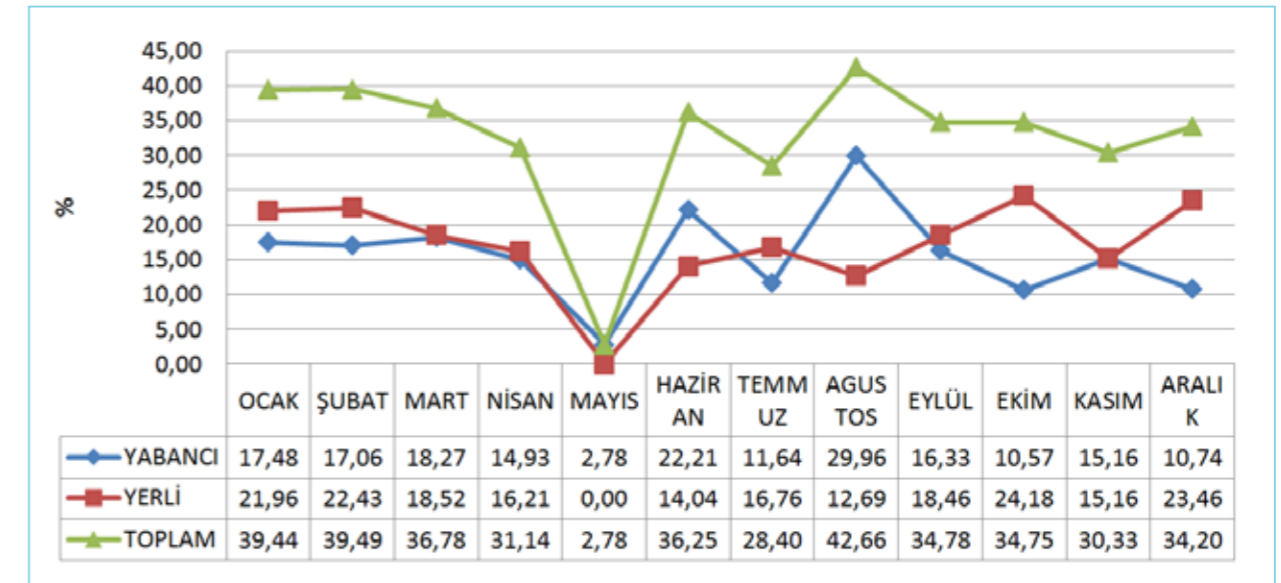
Türkiye genelinde ortalama kalış süresi yabancılar için 4,43 gün, yerli turistler için 1,93, toplam turist ortalaması ise 3,35 olarak belirtilmiştir. Bursa genelinde ortalama kalış süreleri, yerlilerin 1,5, yabancıların 2,9 ve toplam turistlerin ortalaması 2 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 29. Ortalama kalış süreleri

Türkiye genelinde yabancı doluluk oranı 40,74, yerli turistlerin 13,61 ve toplam turistlerin 54,34 olarak bildirilmiştir. Bursa genelinde ise doluluk oranı yabancılar için %15,57, yerli turistler için %16,97 ve toplam % 32,54 olarak gerçekleşmiştir. Bursa'da yerli turist oranı Türkiye ortalamasında olmasına rağmen, yabancı ve toplam doluluk oranlarının Türkiye ortalamasının altında olduğu görülmektedir.

Tablo 30. Doluluk oranları

► 4.2.1. Anket Sonuçları Analizleri

Bursa 'da yer alan 26 tesise anket gönderilmiştir. Anket gönderilen 26 otelin toplam oda kapasitesi 2137, yatak kapasitesi 4799'dur.

○ 4.2.1.1. Ankete Katılan Tesisler ile İlgili Bilgiler

Ankete 5 tane 5 yıldızlı, 3 tane 4 yıldızlı, 1 tane 3 yıldızlı, 2 tane 2 yıldızlı, 2 tane apart otel, 2 tane belediye sınıfı otel ile 2 tane özel tesis olmak üzere 17 tesisten geri dönüş olmuştur. Bu bölümde yer alan analizler katılım gösteren 17 tesisten elde edilen veriler üzerinden yapılmıştır.

Anketi yanıtlayan 17 otelde, doluluk oranı, en düşük %40, en yüksek %76 olmak üzere, ortalama %60'tır. Ankete katılan tesislerden %53'ünde tarihi hamam veya kaplıca bulunmaktadır. Tarihi niteliği olan hamam ve kaplıcaların turizmde çekici bir unsur olarak kullanılabilirliği değerlendirilebilir. Tesislerin %59'u Turizm İşletme Belgesi'ne (Kültür ve Turizm Bakanlığı), %41'i mahalli idare (Belediye) belgesine sahiptir. Konaklama tesisleri sahip oldukları toplam alana göre (m²) gruplandırılmıştır.

2 tesis 500m²'den daha az, 3 tesis 500-1,000m², 5 tesis 1,000-5,000 m², 3 tesis 5,000-10,000 m², 1 tesis 10,000-20,000 m², 2 tesis 20,000-30,000 m² arasında, 1 tesis ise 30,000 m²'den büyük alana sahiptir.

Tesisler termal/SPA alanlarına göre gruplandırıldığında, 5 tesis 500-1,000 m² aralığında, 4 tesis 100 m²'den daha az termal/SPA alanına sahip olduğu görülmektedir.

Toplam çalışan sayılarına bakıldığında, en yoğun olarak, 4 tesis 10-20 arasında çalışana sahiptir. 3 tesiste 100-150 çalışan; 10'dan daha az, 20-30, 30-40, 40-100, 100-150, 150-200 aralıklarının her birinde 2 tesis olmak üzere dağılım göstermektedir.

Katılımcı tesislerin toplam oda sayısı 1518'dir. 3 tesis 10-25 oda, 5 tesis, 25-50 oda, 4 tesis 200-300 odaya sahiptir.

Tüm tesislerde süit oda sayısı toplamda 167'dir. Tesislerin süit oda sayılarına göre dağılımına bakıldığında, 7 tesis ile en yüksek oranda 5'ten daha az süit oda sayısı olduğu görülmektedir. 4 tesiste süit oda bulunmamaktadır. 1 tesiste 5-10, 3 tesiste 10-20, 2 tesiste 20-65 süit odaya sahiptir. Standart oda sayısı toplamda 1214'tür. En yüksek oran olarak, 5 tesiste, 25'ten daha az standart oda olduğu görülmektedir. Bunu takiben, 4 tesiste 150-200, 3 tesiste 25-50, 2 tesiste ise hiç standart oda bulunmamaktadır. Hasta, engelli, yaşlı kullanımına uygun toplam oda sayısı 79'dur.

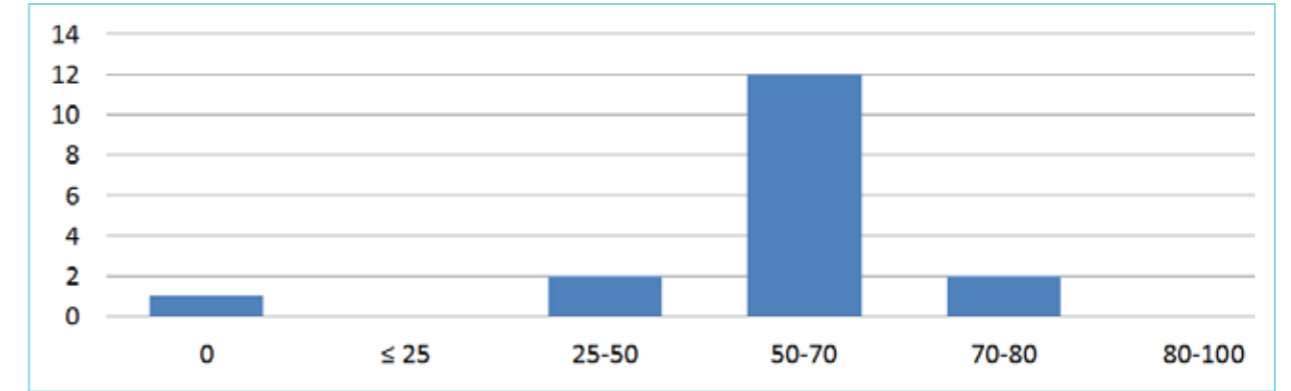
6 tesiste hasta, engelli, yaşlı kullanımına uygun oda bulunmazken, 6 tanesinde yalnızca 2 oda, 3 tanesinde 1 oda, 1 tanesinde 21 ve yine 1 tanesinde 45 oda olduğu görülmektedir. Katılımcı tesisler içerisinde, 2 tanesinde apart bulunmaktadır (apart sayıları: 32 ile 74). Anketimizde sorulan "diğer" oda türleri kapsamında verilen yanıtlara göre ise, bir tesiste 1 adet, 1 tesiste 94 adet, 1 tesiste ise 180 adet "diğer oda türleri" kapsamına giren odası olduğu bildirilmiştir.

Ankete katılan tesislerde bulunan toplam yatak sayısı 3289 olarak bildirilmiştir. Yatak sayılarına göre tesislerin dağılımına bakıldığında en yüksek oran olarak, 4 tesisin 25-50 ve 4 tesisin 100-200 arasında yatağa sahip olduğu görülmektedir. Bunları takiben, 50-100, 200-300 aralıklarında 2'ser tesis, 300-500 yatak sayısı aralıklarında 3 tesis bulunmaktadır.

○ 4.2.1.2. Ankete Katılan 17 Tesiste Yatak Kapasitesi ve Doluluk

Tesislerin yatak sayılarına göre doluluk oranlarının dağılımına bakıldığında, en yüksek oranda 12 tesisin % 50-70 doluluk oranına sahip olduğu görülmektedir. 2 tesis %25-50, 2 tesis ise %70-80 aralığında doluluk oranına sahip olduklarını bildirmiştir. Ortalama doluluk oranı ise %60'tır.

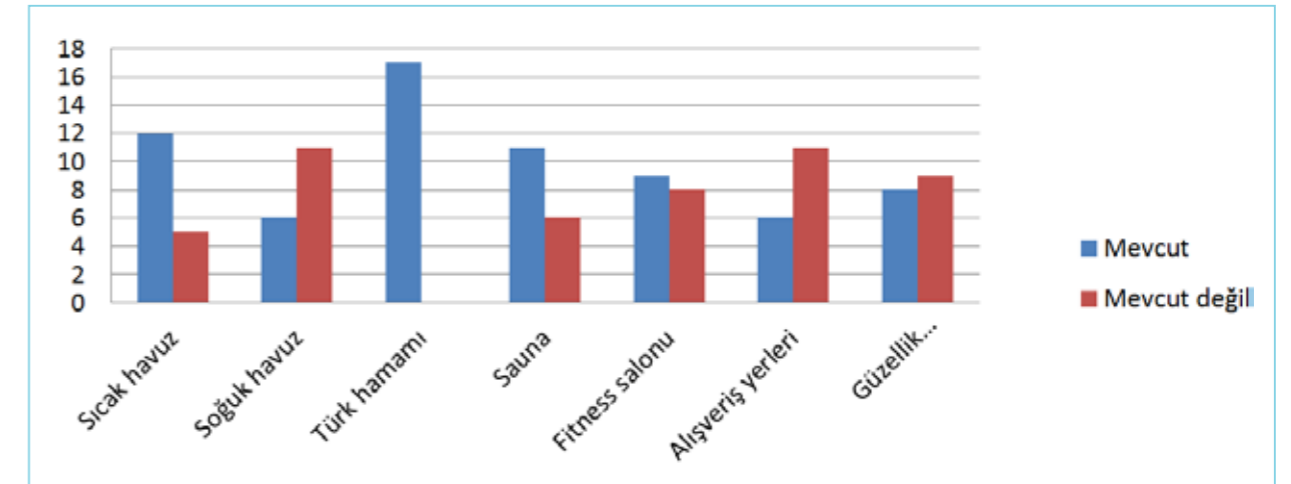
Şekil 79. Yatak doluluk oranlarına göre tesisler

○ 4.2.1.3. Tesis İmkânları

Tesislerin sahip oldukları imkânlar bakıldığında, tüm tesislerde Türk hamamı bulunduğu görülmektedir. Bununla birlikte, 12 otelde sıcak havuz, 11 tesiste sauna, 9 tesiste fitness salonu, 8 tesiste güzellik merkezi/kuaför bulunmaktadır. 6 tesiste soğuk havuz, 6 tesisin ise yakınında alışveriş merkezleri bulunmaktadır. Bu hizmetlerin dışında herhangi bir tesis imkânı türü olduğuna dair herhangi bir bilgi alınmamıştır.

Şekil 80. Tesis imkânlarına göre tesisler

○ 4.2.1.4. Tesis Çevresi

Tesislerin 200 metrelik çevresi kapsamında olan hizmetlere bakıldığında, 16 tesiste yeme ve içme mekânları (restoran, kafe, vb.) yer almaktadır. 14 tesis, etrafında toplu taşıma durakları (otobüs, dolmuş, vb.) ile alışveriş mekânları (dükkan, market, vb.) bulunduğunu belirtmiştir. 13 tesisin etrafında park ve yeşil alan, 11 tesiste ise yürüyüş ve koşu parkurları ile spor ve oyun alanları bulunduğu bildirilmiştir.

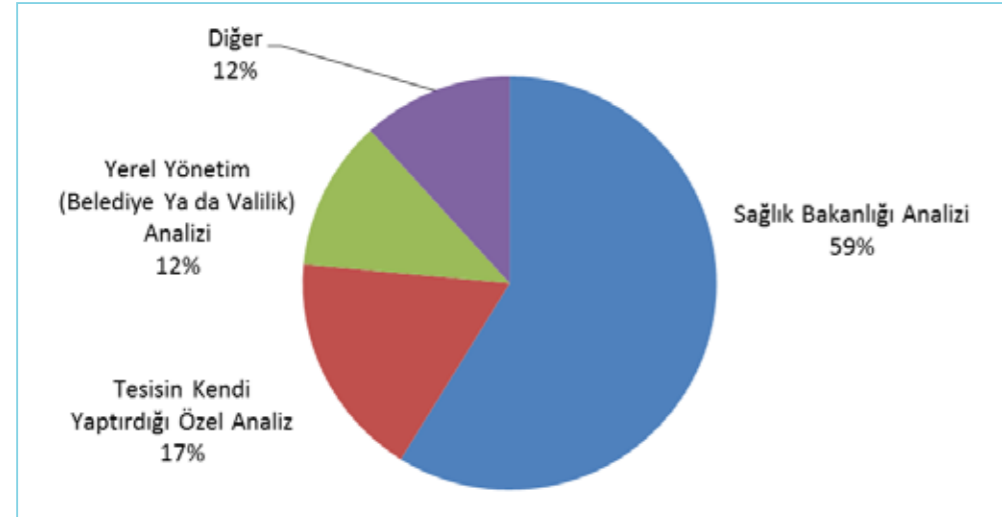
Şekil 81. Tesislerin çevrelerinde bulunan hizmetler

4.2.1.5. Termal akışkanın (suyun) kimyasal bileşenleri için yapılan analizin niteliği

Termal akışkanın (suyun) kimyasal bileşenlerini, tesislerin %59'u Sağlık Bakanlığı analizi, %17'si kendi özel analizi, %12'si yerel yönetim (Belediye veya Valilik) analizi ile belirlemişler. Tesislerin %12'si ise bunların dışındaki diğer yöntemler uygulamıştır.

Şekil 82. Tesislerin termal akışkanın (suyun) kimyasal bileşenleri için yaptırdığı analiz türleri

Termalin tedavi endikasyonları (tedaviye yardımcı olduğu hastalıklar) aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo 31. Termal suların tedaviye yardımcı olduğu hastalıklar

Romatizmal hastalıklar	Sedef	Miyofasial ağrı sendromu
Spor yaralanmaları	Deri altı	Nefes yolu
İnflamatuar hastalıklar	Fizik tedavi	Kadın hastalıkları
Kronik bel ağrısı	Felç tedavisi	Ortopedik
Kireçlenmeler	Miyozit	Tendinit

Romatizmal hastalıklar	Sedef	Miyofasial ağrı sendromu
Fizik tedavi	Travma	Cilt hastalıkları
Sinir	Böbrek taşları	Böbrek hastalıkları
Eklem hastalıkları	Stres	Cilt hastalıkları
Eklem ağrıları	Kas rahatsızlıkları	Tendinit
Osteoartrit	Artroz	Polinevrit
İdrar yolları	Şeker	Fibromiyalji
Damar daralmaları	Yumuşak doku romatizmaları	Gut
Mide rahatsızlıkları	Deri üstü hastalıklar	Nevralji

Katılımcı tesislerin %59'u Sağlık Bakanlığı'nca termal kür merkezi olarak belgelendirilmiştir. Tesislerin %18'i termal tedavi/kür programına sahip iken, %82'si sahip değildir.

Şekil 83. Termal tedavi/kür programına sahip olan tesisler

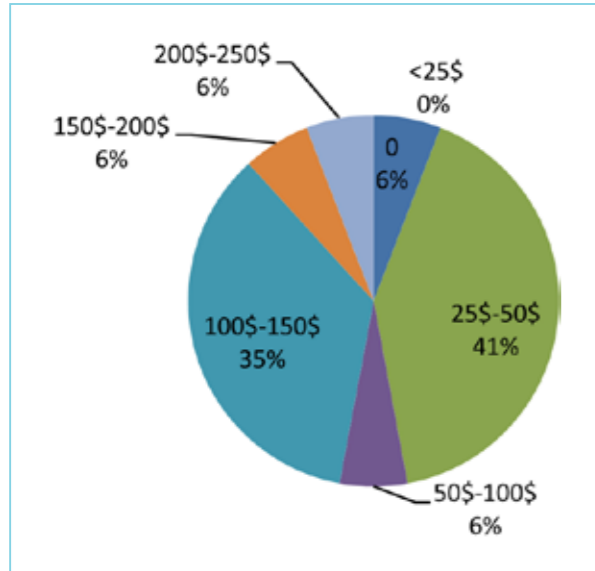

Katılımcı tesisler arasında yalnızca 3 tanesinde termal/kür programı bulunmaktadır. Termal tedavi/kür programları:

- Fizik tedavi çalışmaları
- Bel fıtığı
- Balneoterapi
- Boyun fıtığı
- Romatizmal hastalıklar
- Eklem hastalıkları
- Felç tedavileri amacıyla kullanılmaktadır.

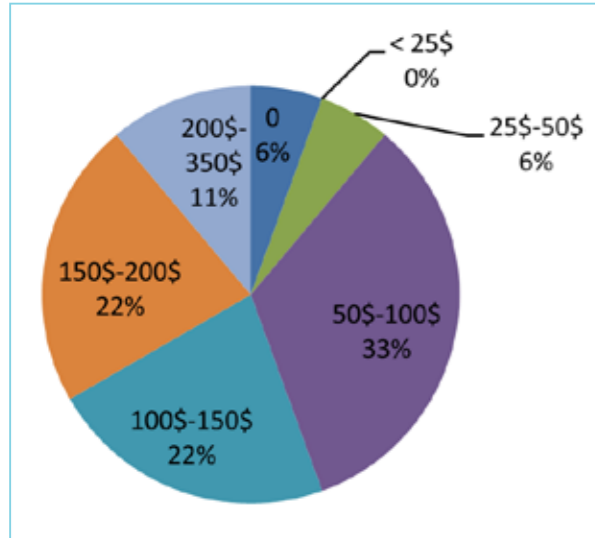
Tesislerin yıl içinde konaklama için uyguladığı fiyatlara bakıldığında, tek kişilik yarım pansiyon fiyatları ortalama 90 ABD Doları, çift kişilik yarım pansiyon fiyatlarının ortalaması ise 131 ABD doları olduğu görülmektedir. Tek kişilik yarım pansiyon fiyatlarında, %41 oranında tesis 25-50 ABD Doları, %35'i ise 100-150 ABD Doları arasında fiyat uygulamaktadır.

Şekil 84. Tek kişilik yarım pansiyon fiyat uygulaması (\$)

Çift kişilik yarım pansiyon fiyat uygulamalarına bakıldığında ise, tesislerin %33'ü 50-100 ABD Doları, %22'si 150-200 ABD Doları, %22'si 100-150 ABD Doları, %11'i 200-350 ABD Doları arasında fiyat uygulamaktadır.

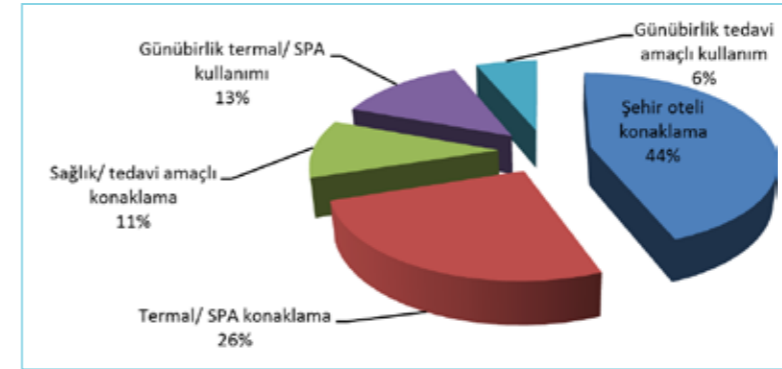
Şekil 85. Çift kişilik yarım pansiyon (\$)

4.2.1.6. Tesis Ziyaretçileri

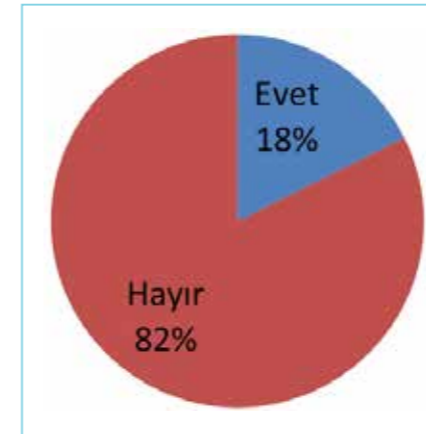
Tesis ziyaretçilerinin tesisi kullanma amaçlarına göre dağılımın ortalamaları incelendiğinde, %44'ü şehir oteli, % 26'sı termal/SPA amaçlı konaklama, % 11'i sağlık/tedavi amaçlı konaklama, % 13'ü günlük termal/SPA kullanımı ve %6'sı günlük tedavi amaçlı kullanım olarak verilmiştir.

Şekil 86. Ziyaretçilerin tesisi kullanma amaçları

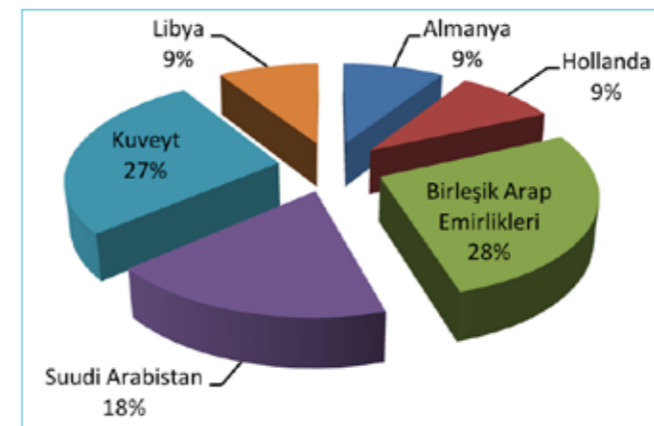
Katılımcı 17 tesisten 3 tanesinde, 2011-2013 yılları arasında tedavi amaçlı konaklama yapan yabancı hasta bulunduğu ifade edilmiştir.

Şekil 87. Tedavi amaçlı konaklama yapan yabancı hastası bulunan tesisler

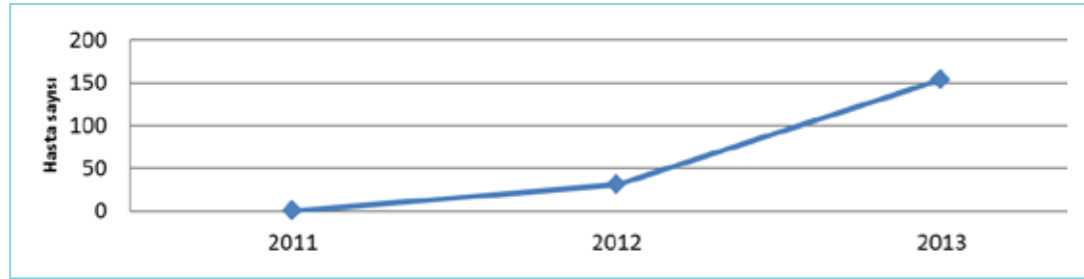
Bu 3 tesisten alınan bilgilere göre, konaklama yapan yabancı hastaların %28'inin Birleşik Arap Emirlikleri, %27'sinin Kuveyt, %18'inin Suudi Arabistan uyruklu olduğu (tesise kayıta sunulan pasaportun ait olduğu ülkeye göre) görülmektedir.

Şekil 88. Ünelere göre tedavi amaçlı konaklama yapılan tesisler

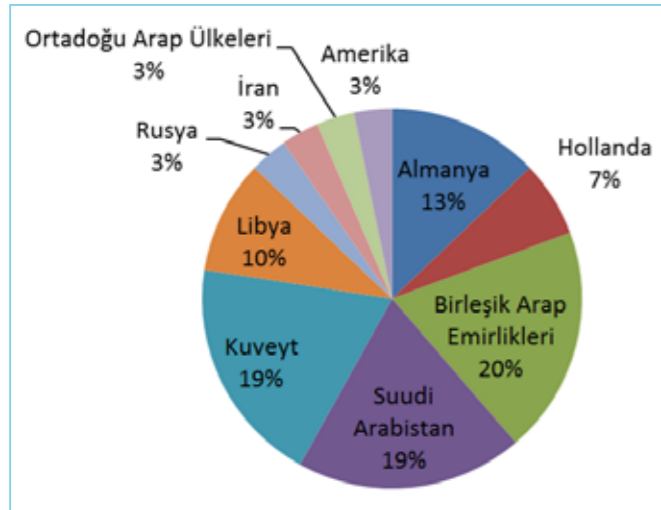
2011 yılında tedavi amaçlı konaklama yapan yabancı hasta sayısı hiç bulunmaz iken, bu sayı, 2012'de 30 ve 2013'te 154 olmak üzere artış göstermektedir.

Şekil 89. Tedavi amaçlı konaklama yapan yabancı hasta sayısı

Katılımcı 17 tesisten 7 tanesi, 2011-2013 yılları arasında SPA/Wellness amaçlı konaklama yapan yabancı turist bulundurduğunu bildirmiştir. SPA/wellness amaçlı konaklama yapan yabancı turistlerin milliyetlerinin dağılımı aşağıdaki grafikte görülmektedir.

Şekil 90. SPA/Wellness amaçlı konaklayan yabancı turistlerin milliyetleri

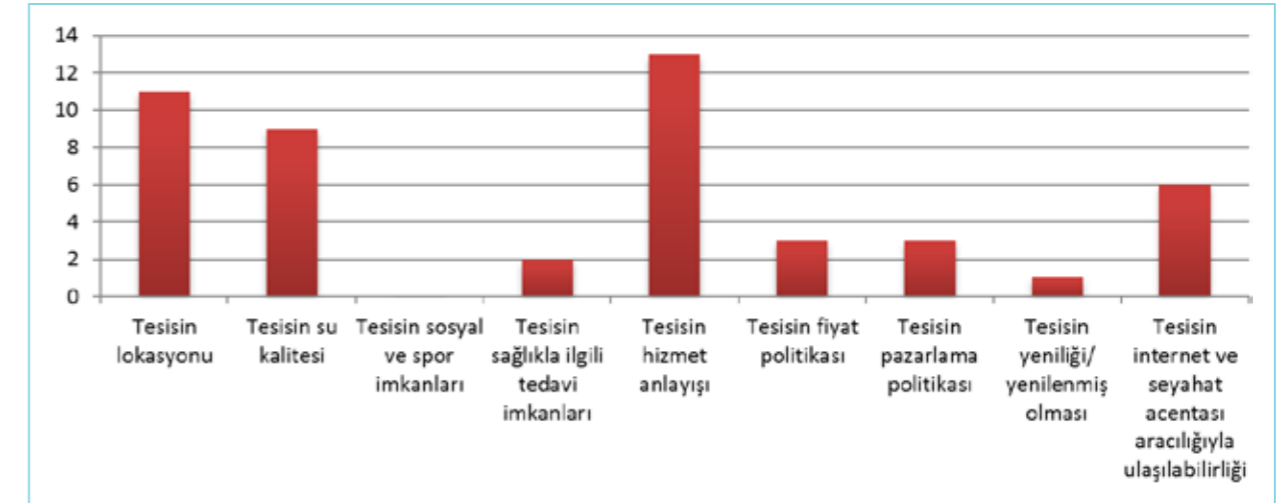
SPA/Wellness amaçlı konaklama yapan yabancı turist sayılarına bakıldığında, 2011 yılında 4138, 2012 yılında, 5940, 2013 yılında ise 5822 toplam turist geldiği görülmektedir. Turistlerin geldikleri ülkelere göre dağılımı aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo 32. SPA/Wellness amaçlı konaklama yapan yabancı turist sayıları

Ülke	2011	2012	2013
Almanya	48	575	496
Hollanda	-	-	-
Birleşik Arap Emirlikleri	387	908	464
Suudi Arabistan	1038	2041	2078
Kuveyt	2155	2134	2288
Libya	-	-	-
Rusya	123	52	130
Diğer	387	230	366

Tesisleri öne çıkardığını düşünülen en önemli üç özelliğin tesisin hizmet anlayışı, tesisin lokasyonu ve tesisin su kalitesi olduğu söylenebilmektedir.

Şekil 91. Tesisleri öne çıkardığını düşünülen önemli özellikler

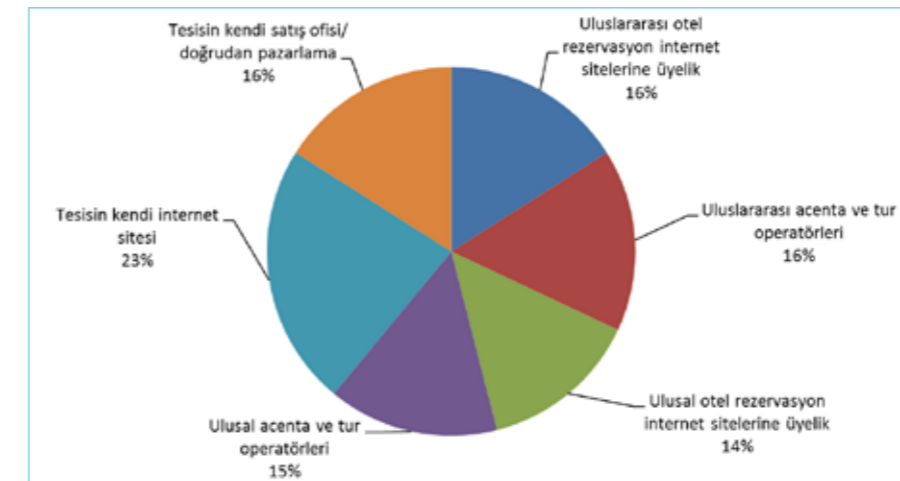

Tesislerin öne çıkmasında, tesisin hizmet anlayışının %27, tesisin lokasyonunun %23, tesisin su kalitesinin %19, tesisin internet ve seyahat acentası aracılığıyla ulaşılabilirliğinin %13, tesisin fiyat politikasının %6, tesisin pazarlama politikasının %6, tesisin sağlıkla ilgili tedavi imkânlarının %4, tesisin yeniliği/yenilenmiş olmasının %2 oranında etkili olduğu, tesisin sosyal ve spor imkânlarının ise hiç etkili olmadığı görülmektedir.

4.2.1.7. Tanıtım/Pazarlama

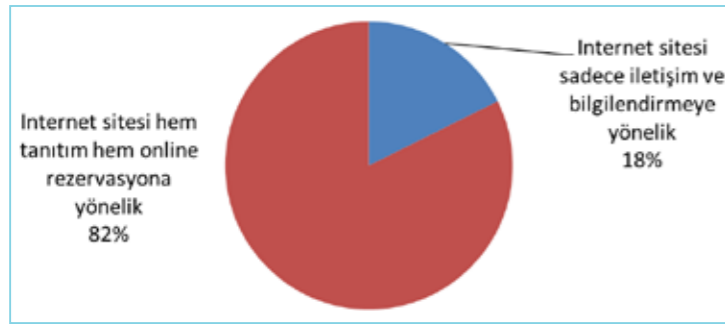
Katılımcı tesislerden 15 tanesi pazarlama stratejisi olduğunu, 2 tanesi ise olmadığını bildirmiştir. Tesisin pazarlaması için kullanılan kanallar içerisinde en yaygın tesisin kendi internet sitesi, ulusal acente ve tur operatörleri, uluslararası otel rezervasyon internet sitelerine üyelik, tesisin satış ofisi/doğrudan pazarlamanın önde gelen kanallar olduğu ortaya çıkmaktadır.

Şekil 92. Tesislerin pazarlama için kullandığı kanallar

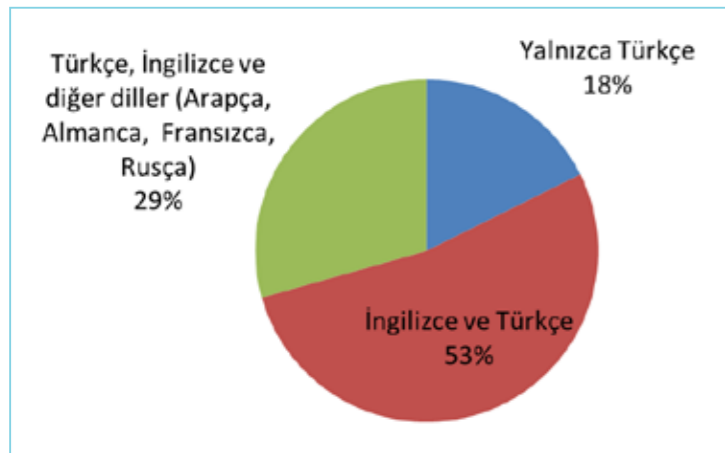
Tesisin öne çıkmasında, tesisin kendi internet sitesinin %23, ulusal acente ve tur operatörlerinin %16, uluslararası otel rezervasyon internet sitelerine üyelik, uluslararası acente ve tur operatörleri ile tesisin kendi satış ofisi/doğrudan pazarlamanın %16, ulusal otel rezervasyon internet sitelerine üyeliğin %14 oranında önemli olduğu belirtilir iken bunların dışında herhangi bir yöntem belirtilmemiştir. Katılımcı tüm tesisler tanıtım ve/veya pazarlamaya yönelik internet (web) sitesi olduğunu belirtmiştir. İnternet sitelerinin %82 oranında hem tanıtım hem online rezervasyona açık olduğu belirtilmiştir.

Şekil 93. Tesisin tanıtım ve/veya pazarlamaya yönelik internet (web) sitesinin niteliği

17 tesisin 8 tanesinin web sayfası birden fazla dilde mevcut olduğunu bildirmiştir. %18 oranında yalnızca Türkçe, % 53 oranında Türkçe ve İngilizce, % 29 oranında ise bu iki dile ek olarak başka dillerde de mevcut olduğu bildirilmiştir.

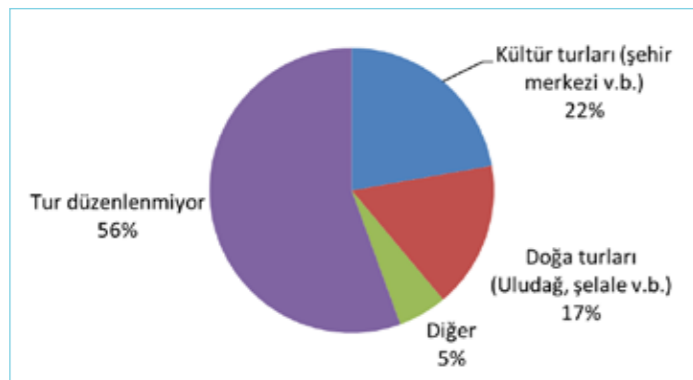
Şekil 94. Web sitelerinin yayınlandığı yabancı diller

Katılımcı tesislerden 8 tanesi sağlık turizmiyle ilgili aracı kurum (seyahat acentesi, tur operatörü, vb.) ile çalışmakta olduğunu, 9 tanesi ise çalışmadığını bildirmiştir.

4 tesis, konaklama için tesise gelen turist/hastalar için farklı turizm etkinlikleri düzenlendiğini, 13 tanesi ise düzenlenmediğini ifade etmiştir. Konaklama için tesise gelen turist/hastalar için düzenlenen turizm etkinlikleri aşağıdaki grafikte görülmektedir. 'Diğer' turlar kapsamında 1 tesis, Alaçam yaylası, doğal şelale, oylat mağarası, köylü pazarı turu düzenlendiğini bildirmiştir.

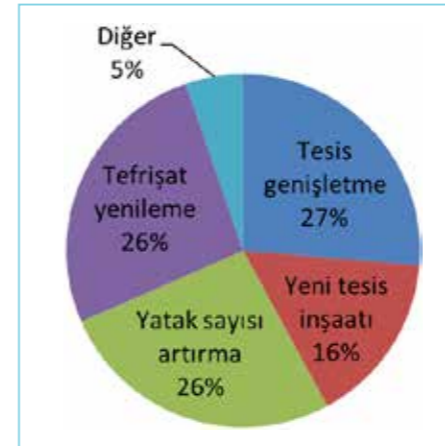
Şekil 95. Konaklama için tesise gelen turist/hastalar için düzenlenen diğer turizm etkinlikleri

► 4.2.1.8. Plan ve İhtiyaç

Katılımcı tesislerden, 9 tanesi termal tesise yönelik yeni yatırım planı yapıldığını, 8 tanesi ise yapılmadığını belirtmiştir. 9 tesiste planlanan bu yatırımların dağılımı aşağıdaki grafikte görülmektedir. Tesis genişletme, tefrişat yenileme, yatak sayısı artırma başta gelen yatırım planları arasında görülmektedir.

Şekil 96. Termal tesislerde geleceğe yönelik planlar

Sağlık turizmi açısından Bursa ilinin geliştirilmesi için nelere ihtiyaç duyulduğu sorusuna yönelik katılımcıların 11 seçenek içerisinden önceliklendirme yapmaları istenmiştir. En önemli 3 ihtiyaç aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

- 1) Sağlık ve termal turizm pazarlama kanallarının güçlendirilmesi
- 2) Sağlık ve termal turizm pazarlama stratejisi ve uygulamasının Bursa markası adı altında ortak bir şekilde oluşturulması, daha fazla ve etkili tanıtım yapılması
- 3) Bursa ilinin uluslararası ulaşım açısından güçlenmesini sağlayacak yatırımların yapılması

Tablo 33. Sağlık Turizminin geliştirilmesi için ihtiyaç duyulan alanlar

	Öncelik
Sağlık ve termal turizm pazarlama kanallarının güçlendirilmesi	1
Sağlık ve termal turizm pazarlama stratejisi ve uygulamasının Bursa markası adı altında ortak bir şekilde oluşturulması, daha fazla ve etkili tanıtım yapılması	2
Bursa ilinin uluslararası ulaşım açısından güçlenmesini sağlayacak yatırımların yapılması	3
Sektör aktörlerinin (kamu, konaklama tesisleri vb.) ortak hareket etmesini ve koordinasyonunu sağlayacak çatı bir kuruluşun oluşturulması/ güçlendirilmesi, ortak politika üretilmesi	4
Sağlık turizminin diğer turizm türleri (gastroturizm, kültür turizm v.b.) birlikte pazarlanacağı bir yapı oluşturulması	5
Termal turizm konaklama tesislerine yatırım teşviki verilmesi	6
Termal turizm konaklama tesislerinin ortak tanıtım ve pazarlamasının yapıldığı internet (web) sitesinin yapılması	7
Sağlık ve termal turizm çalışanlarının sektörde daha kaliteli hizmet vermesini sağlayacak kursların (meslek, dil, kişisel gelişim vb.) açılması	8
Termal konaklama tesislerine hibe desteklerle kapasite geliştirme ve tanıtıma yönelik destek olunması	9
Termal tedavi/kür programı odaklı yeni tesislerin açılması	10
Sağlık serbest bölge kurulması	11

**BURSA'DA
SAĞLIK
TURİZMİNİN
ELMAS MODELİ
ANALİZİ**

BURSA'DA SAĞLIK TURİZMİNİN ELMAS MODELİ ANALİZİ

5.1. METODOLOJİ

Bursa'da sağlık turizmi ve termal turizm yol haritası geliştirilmesi sürecinde, mevcut durumu daha iyi anlayabilmek ve ildeki sağlık turizmi potansiyelini harekete geçirerek hem ulusal hem de uluslararası alanda rekabet edebilirliği artırmak için güçlendirilmesi gereken alanları tespit etme amacı ile iki farklı alana yönelik veri toplanmıştır:

- Medikal Turizm
- Termal Turizm

Veriler, rekabet elması modeli kapsamında

- Girdi koşulları,
- İlgili destek ve sektörler,
- İşbirliği ve rekabet,
- Talep koşulları ve talebin yapısı alanlarında yapılandırılmış sorular ile ve açık uçlu soruların yer aldığı iki farklı anket ile toplanmıştır.

Sağlık turizmi anketinde katılımcılara sağlık turizminin, **termal turizm anketinde** ise termal turizminin rekabet edebilirliğini etkileyen unsurların önemi ile mevcudiyeti arasında algıladıkları fark (aralık) sorulmaktadır. Katılımcılar ilgili unsurun önce önemini (5'li ölçekte, 5 en yüksek önemi temsil etmek üzere) ve sonra mevcudiyetini (5'li ölçekte, 5 en yüksek mevcudiyet düzeyini temsil etmek üzere) derecelendirmektedir. Aynı zamanda, her iki ankette de açık uçlu sorular yer almaktadır.

Sağlık turizmi alanına Bursa'da sağlık hizmetinde önde gelen 16 sağlık kuruluşu (özel ve kamu), termal turizm alanında ise Bursa'da termal konaklamada önde gelen 11 otel ve turizm şirketi veri sağlamıştır. Anketler BEBKA

uzmanları koordinasyonunda, kurum ve kuruluş yetkilileri ile Kasım-Aralık 2013 tarihleri arasında yapılan yüz yüze görüşmelerde cevaplandırılmıştır.

Elde edilen veriler, önem ile mevcudiyet arasındaki farkın yansıtıldığı radar grafikler ile raporda gösterilmektedir. Tanımsal veriler ise yine raporda değerlendirilmiştir. Ek olarak, BEBKA ekibi strateji geliştirme çalışmalarına yön verme amacı ile elde edilen analiz sonuçlarını analitik bir çerçevede derlemiştir:

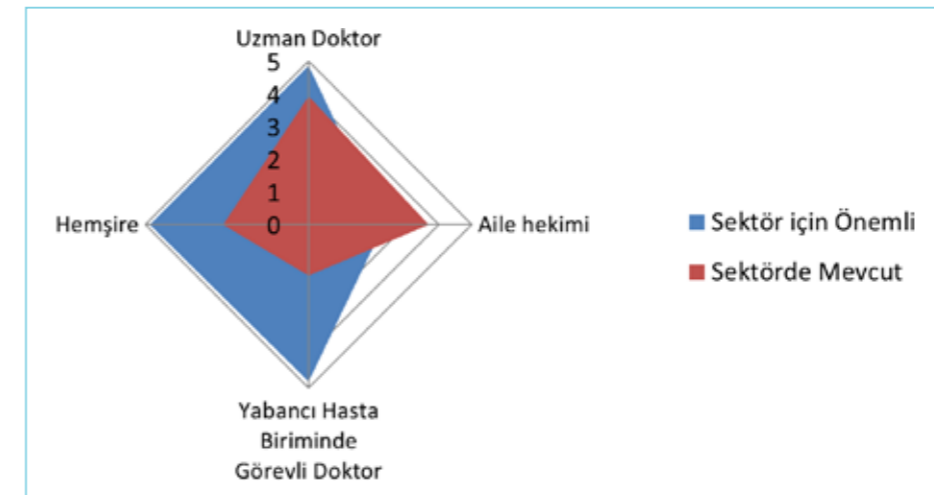
5.2. SAĞLIK TURİZMİ VERİ ANALİZİ

5.2.1. Girdi Koşul ve Piyasaları

5.2.1.1. İhtisaslaşmış beyin gücü (Fizik tedavi, Anestezi vb. sağlık personeli)

Bu alanda, uzman doktor, yabancı hasta biriminde çalışan doktor ve hemşirelerin sektör için çok önemli olduğu vurgulanmıştır. Her üç alanda da kapasite geliştirmeye ihtiyaç olduğu belirlenirken, özellikle yabancı hasta biriminde çalışan doktor ve hemşirede önemli bir eksik olduğu dile getirilmiştir. Aile hekimliğinin ise sektördeki temel ihtiyaç olmadığı analizlerde ortaya çıkmıştır.

Şekil 97. İhtisaslaşmış beyin gücü

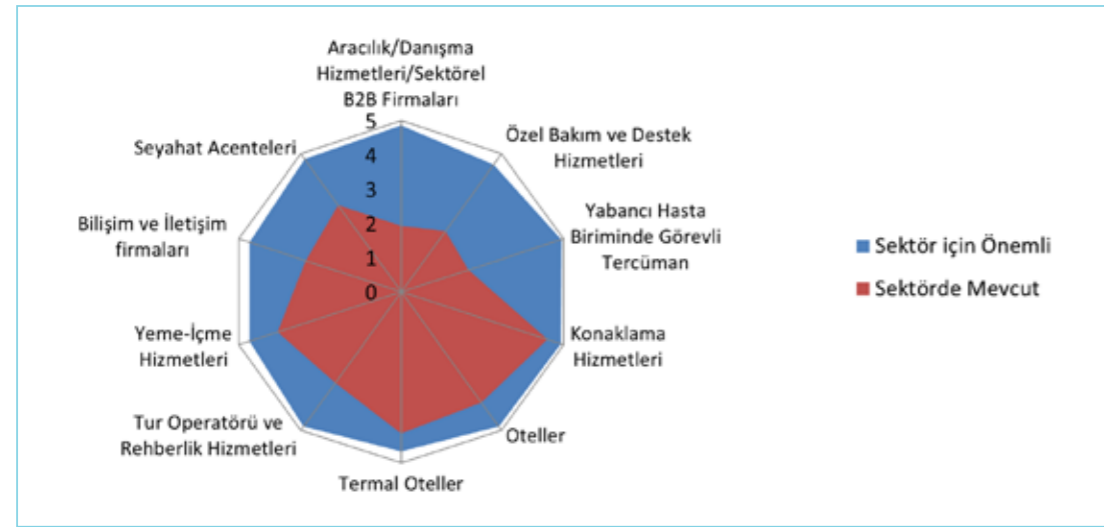

5.2.1.2. Nitelikli İşgücü

Aracılık/Danışma Hizmetleri/Sektörel B2B Firmaları, Özel Bakım ve Destek Hizmetleri, Yabancı Hasta Biriminde Görevli Tercüman, en çok ihtiyaç duyulan alanlar olup bu alanlarda kapasitenin iyileştirilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Konaklama Hizmetleri, Oteller, Tur Operatörü ve Rehberlik, Yeme-İçme Hizmetleri, Bilişim ve İletişim Firmaları ile Seyahat Acenteleri'ne ihtiyaç olduğu vurgulanırken, yine bu alanlarda da iyileştirmeye ihtiyaç olduğu ifade edilmiştir.

Yabancı dil bilen çalışanlar kuruluş bazında farklılık göstermektedir. Katılımcıların 4 tanesinde 2-5 arası, 5 tanesinde 10-50 arası, 1 tanesinde ise 200 yabancı dil bilen personel bulunduğu bildirilmiştir. 3 kuruluşta ise hiç yabancı dil bilen personel bulunmadığı ifade edilmiştir.

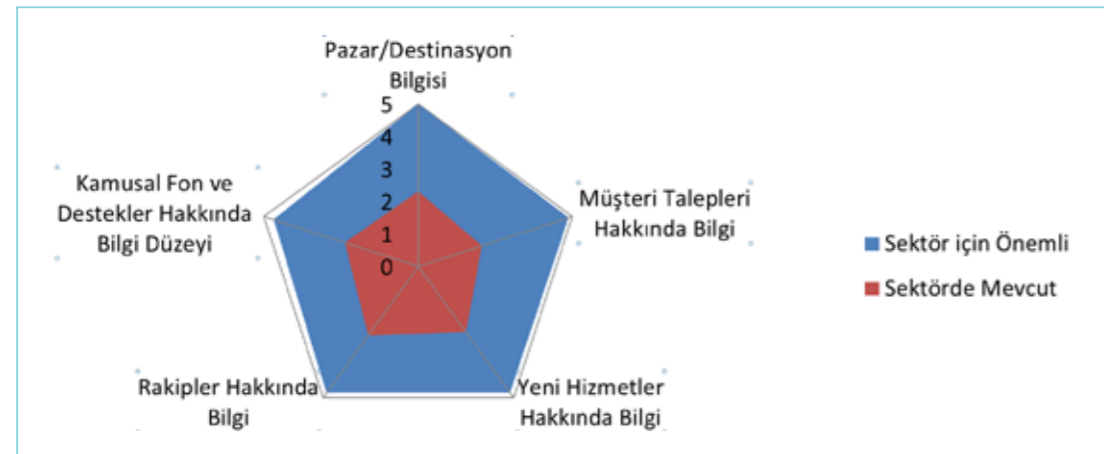
Şekil 98. Nitelikli işgücü

5.2.1.3. Sektörün Bilgi Düzeyi

Sektörün "Pazar/Destinasyon, Müşteri Talepleri, Yeni Hizmetler, Rakipler ile Kamusal Fon ve Destekler" hakkında bilgi düzeyinin iyi olması gerektiği yönünde fikir birliğine varılmış iken, bu alanlarda mevcut durumda yeterli bilgi sahibi olunmadığı ortaya çıkmaktadır.

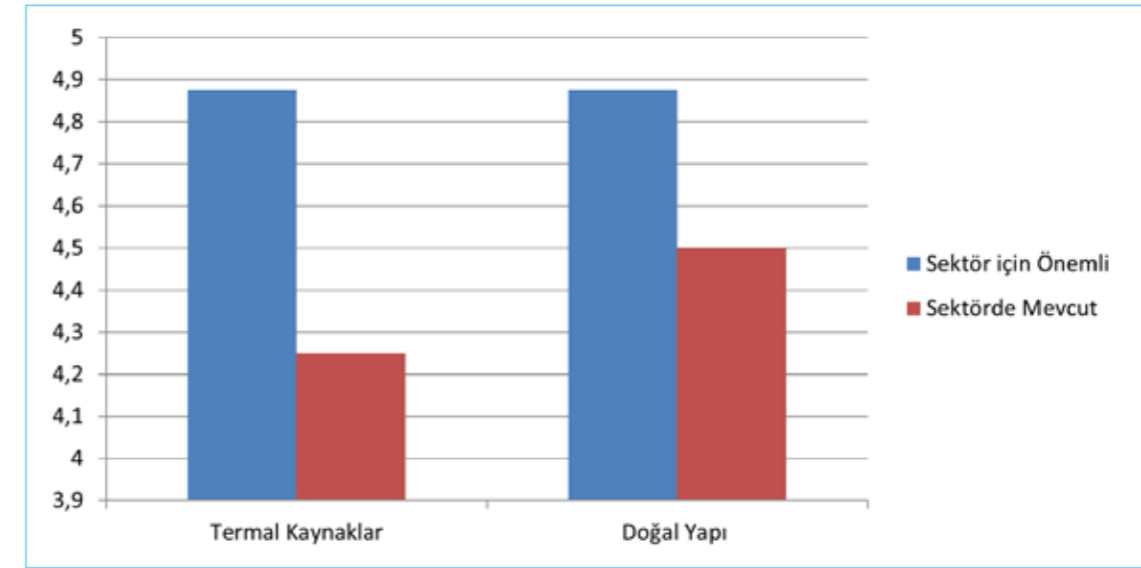
Şekil 99. Sektörün bilgi düzeyi

5.2.1.4. Doğal Kaynaklar

Termal kaynaklar ve doğal yapının sağlık turizmi sektörünün rekabet gücü için önemli bileşenler olduğu ifade edilmiş, bu alanlarda bölgemizde ciddi oranda kaynağın olduğu belirtilmiştir. Ancak mevcut kaynakların hala yeterli oranda olmadığı ve/veya etkin olarak kullanılmadığı az fark ile bildirilmiştir.

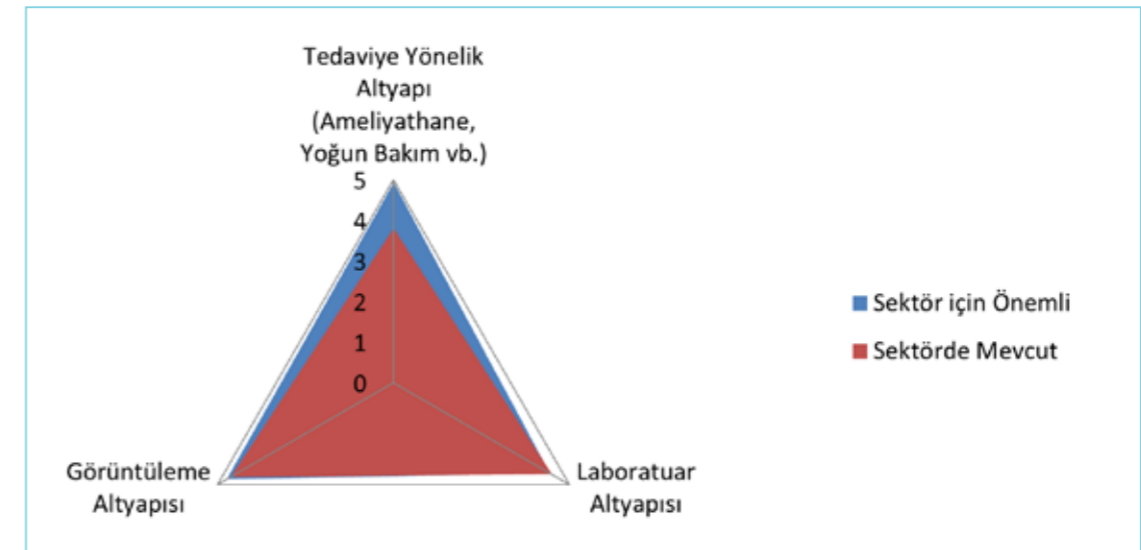
Şekil 100. Doğal kaynaklar

5.2.1.5. Sektörün Teknik Altyapısı

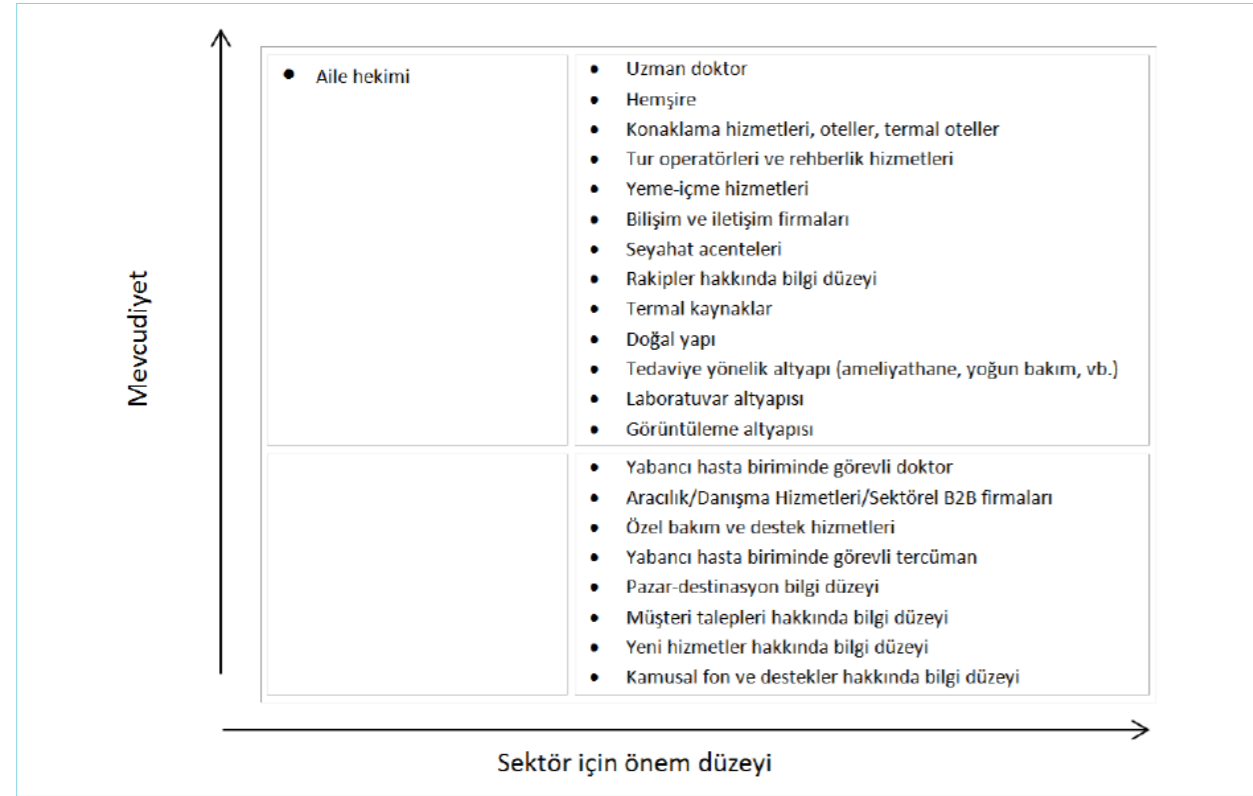
Sağlık turizmi için mevcut altyapı incelendiğinde, görüntüleme ve laboratuvar altyapısı olarak yeterli düzeyde olduğu, ancak tedaviye yönelik altyapıda (ameliyathane, yoğun bakım, vb.) iyileştirmeye ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 101. Teknik altyapı

5.2.1.6. Bölüm Değerlendirmesi

Bu bölümde elde edilen veriler doğrultusunda, mevcudiyet ve sektör için önem bazında aşağıda önceliklendirme yapılmıştır.

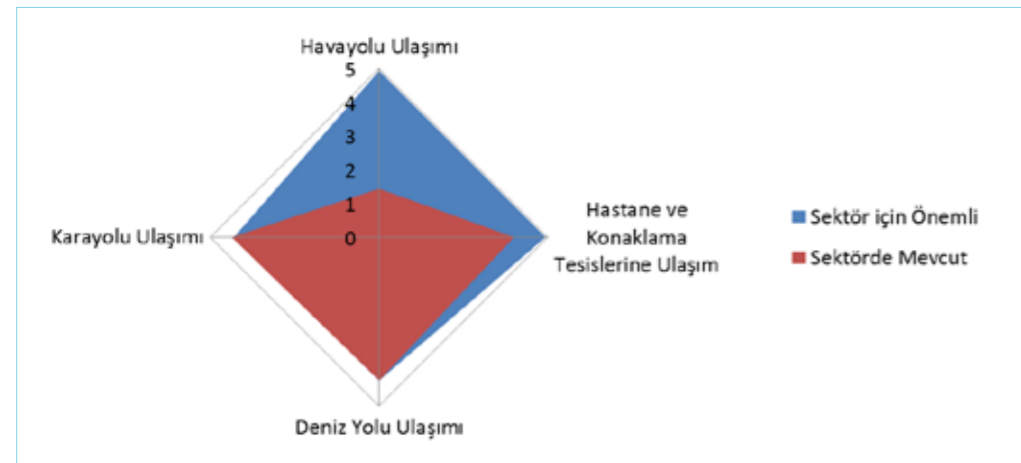

5.2.2. İlgili ve Destekleyici Sektörler

5.2.2.1. Ulaşım

Karayolu ve deniz yolu ulaşımının ihtiyaca yönelik yeterli olduğu konusunda fikir birliğine varılmıştır. Ancak, hastane ve konaklama tesislerine ulaşımında iyileştirmeye ihtiyaç olduğu vurgulanmıştır. Havayolu ulaşımının ise sektördeki önemine nazaran ciddi düzeyde yetersiz olduğunun altı çizilmektedir.

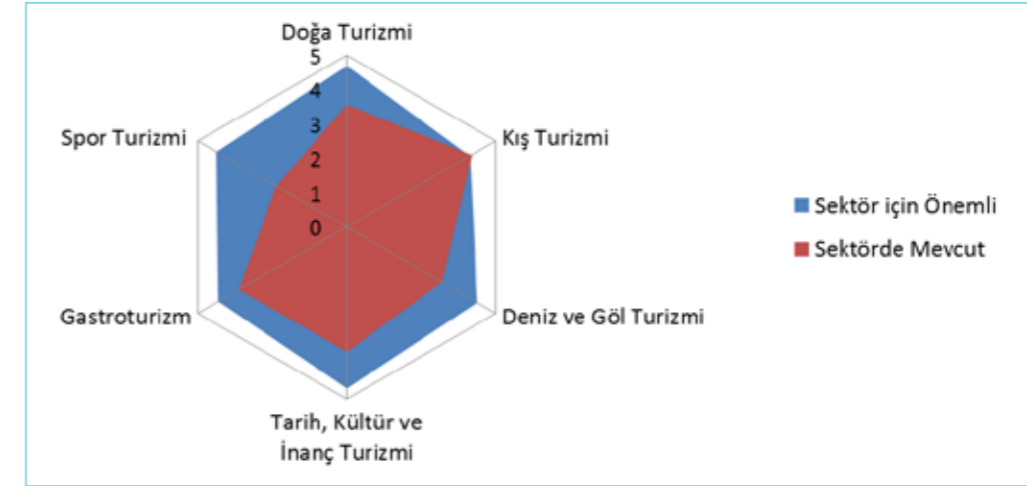
Şekil 102. Ulaşım

5.2.2.2. Diğer Turizm Türleri

Sektör ile ilgili olabilecek diğer turizm türleri incelendiğinde, spor turizmi çok önemli fakat mevcudiyetinin en az olduğu alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte, kış turizmi ilde yeterli düzeyde bulunmaktadır. Ancak, doğa turizmi, gastroturizm, tarih ve inanç turizmi ile deniz ve göl turizminde etkin faaliyetlerin gerçekleştirilemediği ve bu alanlarda iyileştirmeler yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

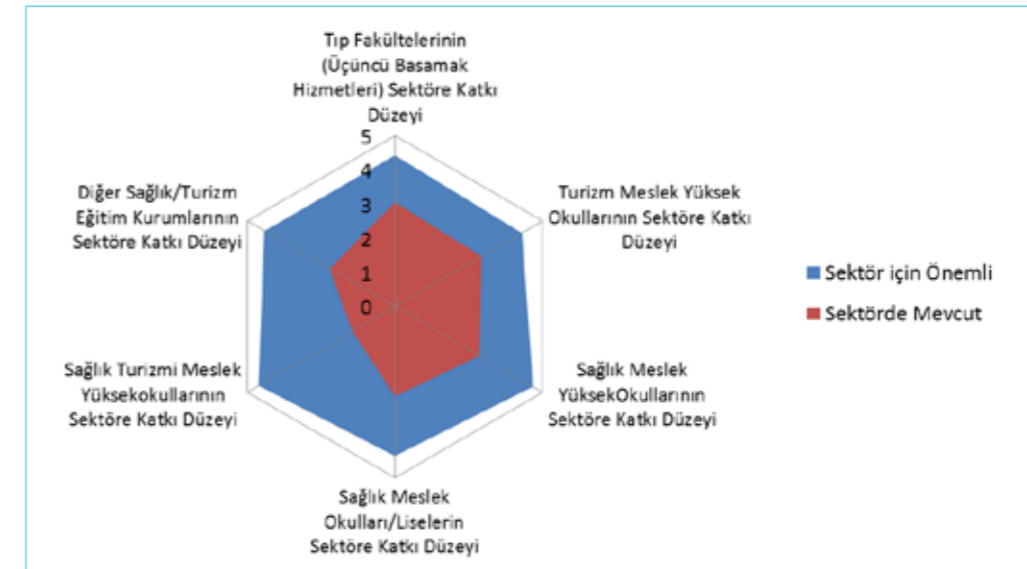
Şekil 103. Diğer turizm türleri

5.2.2.3. Eğitim Hizmeti Veren Kurum, Kuruluş ve Firmalar

Eğitim hizmeti veren kurum, kuruluş ve firmaların her birine büyük önem verilmektedir. Her bir kurum çeşidinde yeterli altyapı ve kapasitenin olmadığı vurgulanmış, bunlardan özellikle "Sağlık Turizmi Meslek Yüksek Okulları"nın sektör için önemli olduğu belirtilerek Bursa'da bu yönde bir eğitim kurumu olmaması eksiklik olarak ifade edilmiştir.

Şekil 104. Eğitim hizmeti veren kurum, kuruluş ve firmalar

5.2.2.4. Pazarlama ve Tanıtım, Medya

Bu alanda irdelenen tüm başlıkların son derece önemli olduğu ifade edilmiş, genel anlamda bütün alanlarda iyileştirmeye gidilmesi gerektiği yansıtılmıştır. Özellikle de yurt içi ve yurt dışı tanıtım ve danışma merkezleri ile asistan/destek kurumlara olan ihtiyacın çok önemli olduğu vurgulanmıştır.

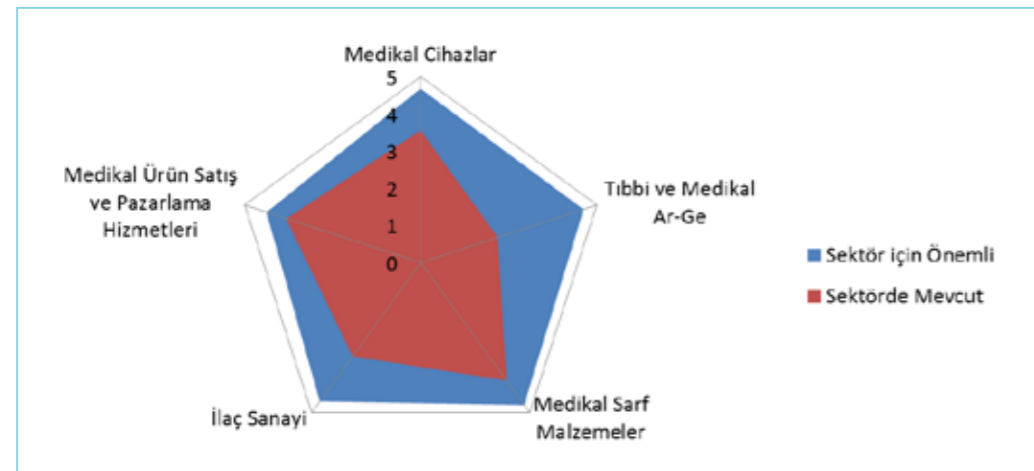
Şekil 105. Pazarlama ve tanıtım, medya

5.2.2.5. Medikal Sanayi

Tıbbi ve medikal Ar-Ge faaliyetlerinin sektör için çok önemli olmasının yanında bu alanda yeterli olunmadığı ifade edilmiştir. Bu açıdan bakıldığında medikal cihazlar ve ilaç sanayisinde de iyileştirmeler olması gerektiği anlaşılmaktadır. Medikal ürün satış ve pazarlama hizmetlerinde belli bir aşamada bulunduğu ancak yine de geliştirilmesi gereken alanlarının olduğu görülmektedir.

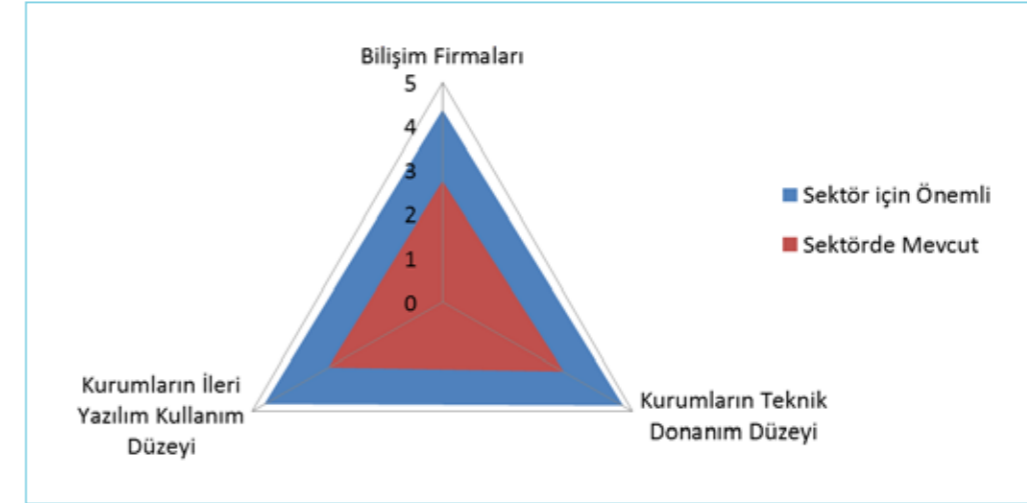
Şekil 106. Medikal sanayi

5.2.2.6. Bilişim ve İletişim Altyapısı

"Bilişim firmaları", "Kurumların teknik donanım düzeyi" ile "İleri yazılım kullanım düzeyleri" sektör için büyük önem arz etmektedir. Ancak, her üç alanda da mevcut kapasite olmakla beraber önemli ölçüde gelişim sağlanması ihtiyacı bulunduğu ifade edilmektedir.

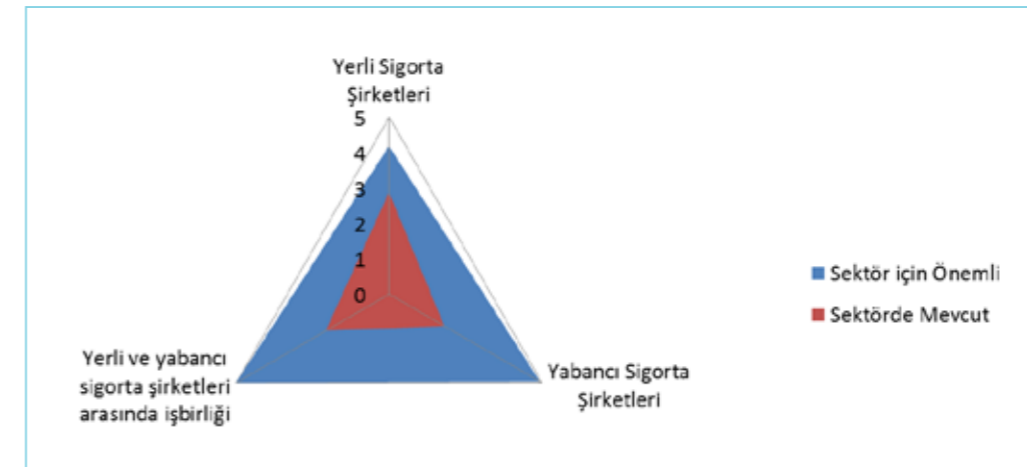
Şekil 107. Bilgi ve iletişim altyapısı

5.2.2.7. Sağlık Sigortası Kurumları

Yabancı sağlık sigorta şirketlerine büyük ihtiyaç olmakla beraber mevcut kaynakların yeterli olmadığı ifade edilmiştir. Yerli sigorta şirketlerine olan ihtiyaç yabancı şirketlere kıyasla daha az olmasına rağmen, mevcut durumda yerli sigorta şirketlerinin daha etkin çalıştığı belirtilmiştir. Ayrıca, yerli ve yabancı sigorta şirketleri arasında iyi işbirliğine olan ihtiyaç önemle vurgulanmış olmakla birlikte mevcut durumun ihtiyaca yanıt verecek ölçüde olmadığı görülmektedir.

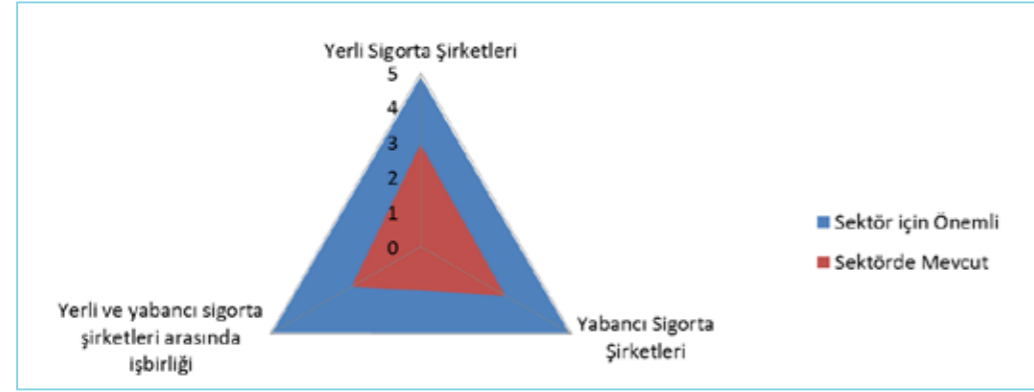
Şekil 108. Sağlık sigortası kurumları

5.2.2.8. Seyahat Sigortası Kurumları

Sektörde seyahat sigortalarının varlığı ve etkinliğine bakıldığında, hem yerel hem yabancı şirketler ve bunlar arasındaki işbirliğinin son derece önemli olduğu görülmektedir. Her ne kadar her üç alanda belli bir ölçüde mevcut kapasite olduğu ifade edilse de, bu alanda iyileştirmeye ihtiyaç olduğu vurgulanmaktadır.

Şekil 109. Seyahat sigortası kurumları

5.2.2.9. Kamusal/Düzenleyici Kurumlar

Sektörde kamu kurum ve kuruluşların etkinliği ve ihtiyaç duyulan mevzuat düzenlemelerine öneriler ve beklentiler aşağıda sıralanmıştır:

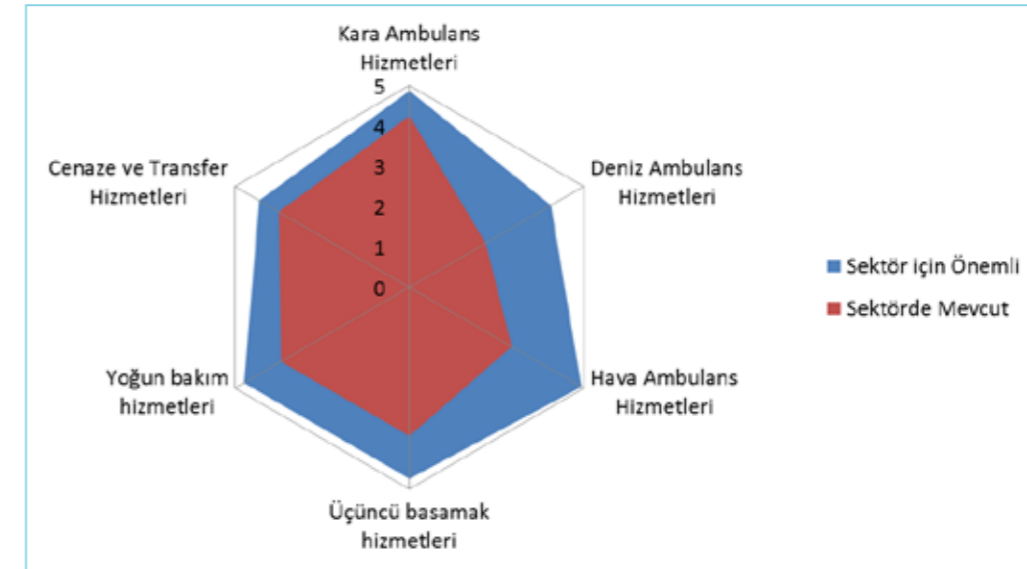
- Sağlık turizminde kamu ile özel sektörün görev sorumluluk alanlarının netleştirilerek bunlar arasındaki işbirliğinin kuvvetlendirilmesi
- Özellikle kamuda hastaların hizmete erişimini iyileştirilmesi
- Özel sektörde yurtdışından hasta getirmeyi kolaylaştırıcı düzenlemeler yapılması
- Vergi muafiyeti gibi teşviklere dönük düzenlemelerin yapılması
- İldeki sağlık turizmi olanaklarının ve potansiyelinin tanıtım ve reklamına yönelik çalışmaların artırılması, tanıtım bürolarının açılması
- Yasal düzenlemelerin tüm hastanelere yönelik olarak sektörle işbirliği içinde yapılması
- Geriatriye yönelik düzenlemeler yapılması, özel bakım hizmetleri konusunda tanımlamalar yapılması
- Sağlık ve Turizm Bakanlıkları işbirliği içinde uluslararası standartlara uygun tesislerin inşa edilmesi, bunlara yönelik arazi satın alımı ve kiralamaya yönelik teşvikler verilmesi, ilgili sektörde yap-işlet-devret modellerinin desteklenmesi
- Sağlık Bakanlığı'nın belirlediği hedef ülkelerle B2B yapılması
- Kamu kurumları ile afilyasyon (işbirliği), tercüman, reklam, danışmanlık alanlarında hizmet alımı konusunda destek sağlanmasına yönelik mevzuat düzenlemeleri yapılması
- Sağlık Bakanlığı ve/veya ilgili kamu kurumları tarafından sağlık turizminde uzmanlaşmış acentelerin desteklenmesi
- Sağlık Bakanlığı tarafından Bursa ilinin Sağlık Serbest Bölgesi kapsamında öncelikli olarak değerlendirilmesi, buna yönelik düzenlemeler yapılması ve sağlık kompleksleri sayısının artırılması
- Fiyatlandırma, diğer ülkelerin SGK uyumu, hastanelerdeki yatak kapasitesi yetersizliğinin çözümüne yönelik çalışmalar yapılması

- Sağlık Turizmi hizmeti verecek kurumların kalite kontrolünün sağlanması, uygun olan kuruluşlara yeterlilik sertifikasyonu verilmesi, bu kurumların periyodik olarak denetlenmesi
- Sağlık turizminde faaliyet gösteren kuruluşların standardizasyonu, uluslararası ortaklarına benzer hakları ve yetkileri verilmesi, kadro serbestisi olması
- Aracı kurumlar gibi sağlık turizminde rolü olan unsurların kanuni tanımlarının yapılarak sektörde etkin bir şekilde faaliyet göstermelerine yönelik düzenlemelerin yapılması,
- Sektörün örgütsel yapısını destekleyici ve teşvik edici mahiyette yasal düzenlemelerin yapılması
- Sağlık turizmi sektörü ile turizm, ticaret ve diğer ilgili sektörlerle işbirliklerinin geliştirilmesi, kuvvetli bağların oluşturulması
- Seyahat ve turizm acentelerinin ve konaklama hizmetlerinin güçlendirilmesi, bu kuruluşların fiziki kapasitelerinin artırılması, teknik altyapılarının ve ileri teknoloji ürünlerin geliştirilmesi
- Ulaşım olanaklarının geliştirilmesi, özellikle hava yolu ulaşımının etkinleştirilmesi

5.2.2.10. Acil Destek ve Transfer Hizmetleri

Acil destek ve transfer hizmetlerinin her türü önem taşımaktadır. Bunlar arasında özellikle deniz ambulans hizmetleri, hava ambulans hizmetleri, üçüncü basamak hizmetleri ile yoğun bakım hizmetlerinde mevcut durumun iyileştirilmesine ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır.

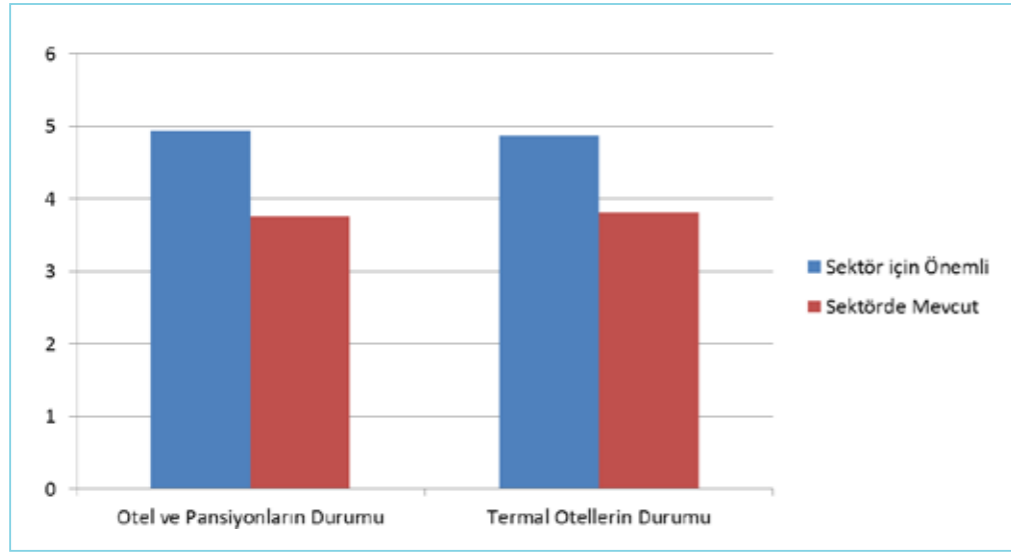
Şekil 110. Acil destek ve transfer hizmetleri

5.2.2.11. Konaklama Hizmetleri

Konaklama hizmetleri sektör için büyük öneme sahip olan diğer bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Otel ve pansiyonlar ile termal otellerin iyileştirmeye devam ettirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

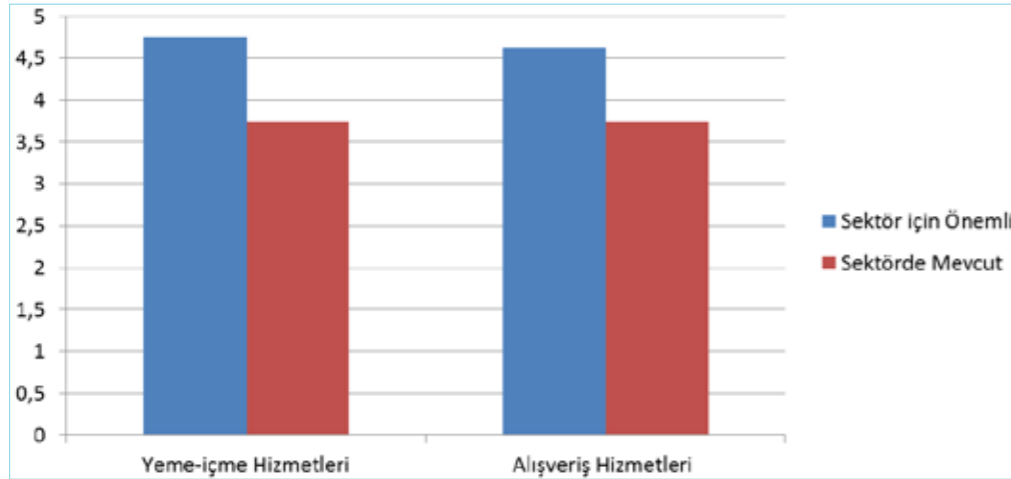
Şekil 111. Konaklama hizmetleri

5.2.2.12. Yeme-içme ve Alışveriş Hizmetleri

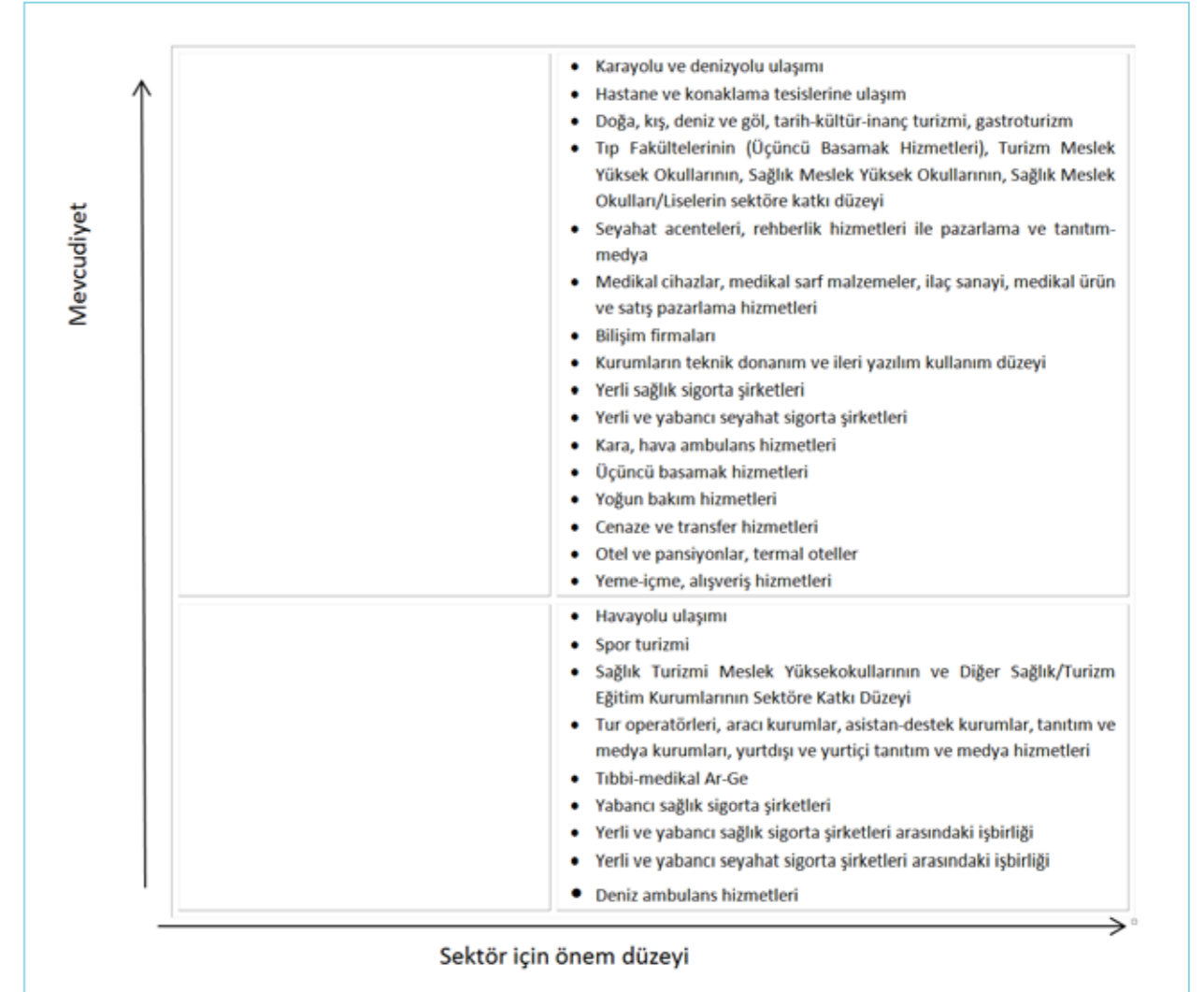
Sağlık turizmi sektöründe tedavi amaçlı gelen hastalara yönelik özel yeme-içme hizmetleri önem arz etmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, ilde önemli bir yeme-içme kültürü olmasına rağmen, sağlık sektörü bağlamında tedaviye uygun yeme-içme hizmetlerinde iyileştirilmesi gereken alanlar olduğu vurgulanmıştır.

Şekil 112. Yeme-içme ve alışveriş hizmetleri

5.2.2.13. Bölüm Değerlendirmesi

Bu bölümde elde edilen veriler doğrultusunda, mevcudiyet ve sektör için önem bazında aşağıda önceliklendirme yapılmıştır.

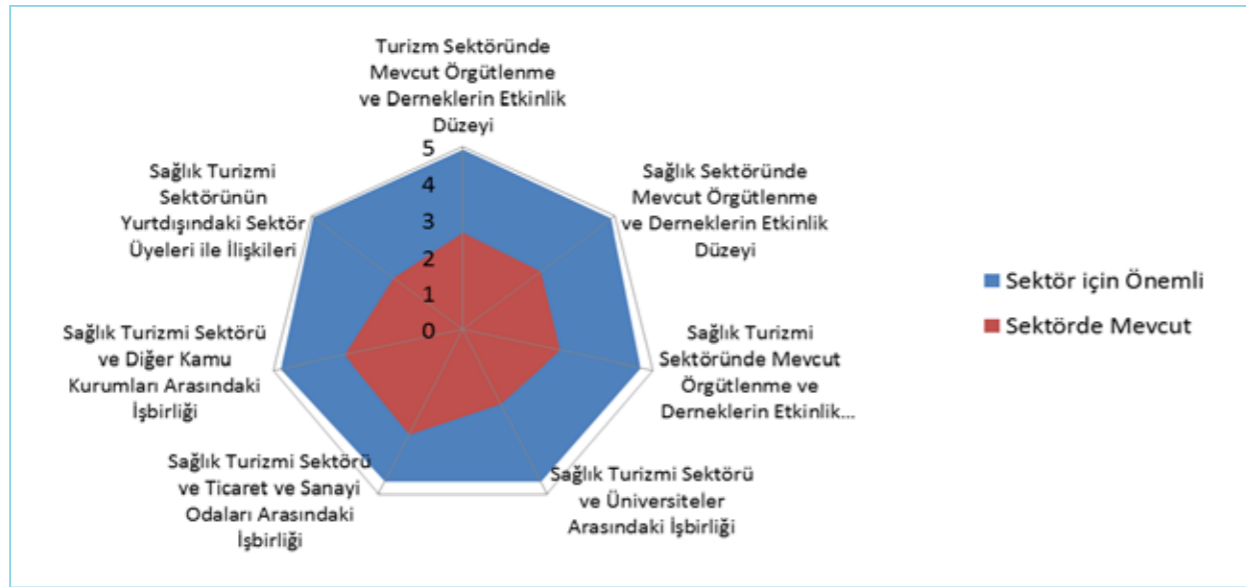

5.2.3. Firma Stratejileri, Yerel Rekabet ve İşbirliği Ortamı

5.2.3.1. Sektördeki Mevcut İşbirliği ve Diyalog Düzeyi

Sağlık ve turizm sektörlerinin yurtdışındaki sektör üyeleri ile olan ilişkileri, bunları takiben diğer kamu kurumları, ticaret ve sanayi odaları arasında işbirliği, sektörde mevcut örgütlenme ve derneklerin etkinlik düzeyi büyük önem taşımaktadır. Mevcut durumda ise, yurtdışındaki sektör üyeleri ve üniversiteler ile olan ilişkilerin kuvvetlendirilmesi öncelikli ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı zamanda sağlık sektöründe faaliyet gösteren derneklerin etkinlik düzeyinin geliştirilmesi için, bu derneklerin de diğer kamu kurumları ile ve ticaret ve sanayi odaları ile olan ilişkilerinin güçlendirilmesi gerekmektedir.

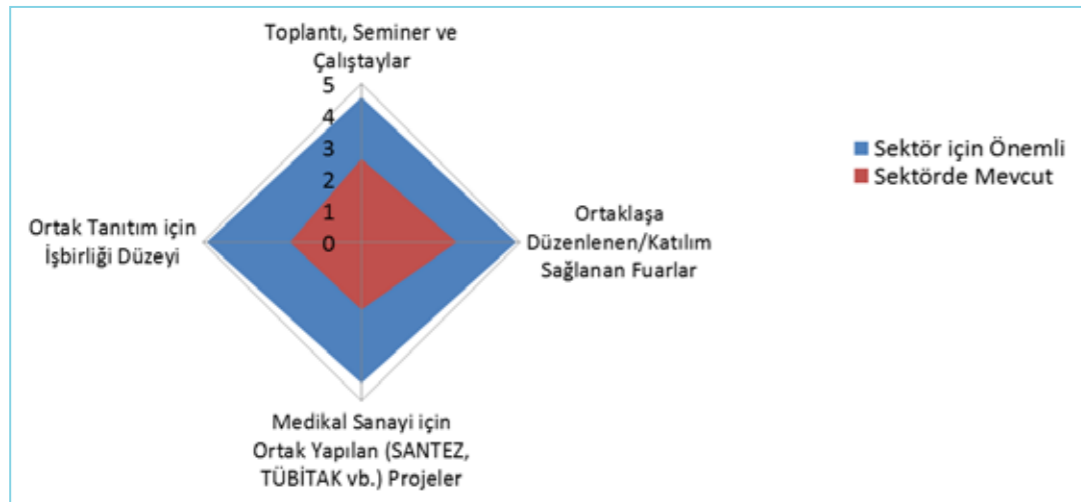
Şekil 113. Sektördeki mevcut işbirliği ve diyalog düzeyi

5.2.3.2. Sektör Aktörleri Arasında İşbirliği ve Diyalogu Artıracak Programlar

Ortaklaşa düzenlenen ve katılım sağlanan fuarlar konusunda mevcut durumun diğer alanlara oranla daha iyi durumda olduğu ancak yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Medikal sanayi için ortak yapılan projelerin büyük önem taşıdığı ancak oldukça yetersiz olduğu ortaya konmuştur. Ortak tanıtım için işbirliği düzeyinin ve toplantı, seminer ve çalıştayların sektörde belli bir düzeyde mevcut bu tür birlikteliklerin artırılması gerektiği vurgulanmıştır.

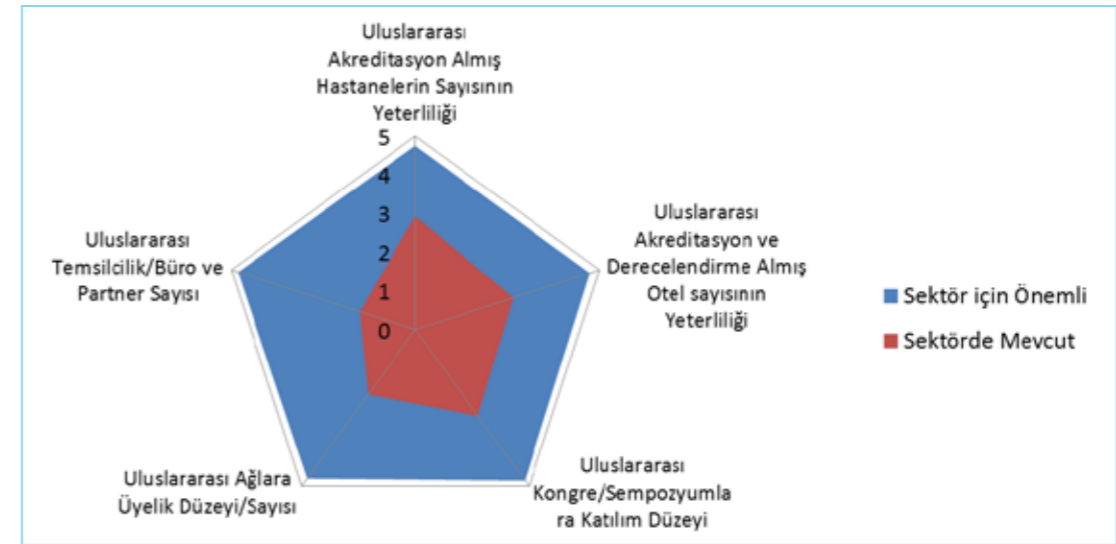
Şekil 114. Sektör aktörleri arasında işbirliği ve diyalogu artıracak programlar

5.2.3.3. Uluslararasılaşma ve Akreditasyon

Bu alanda değerlendirilen tüm alt başlıkların sektör için büyük öneme sahip olduğu vurgulanmıştır. Ancak, uluslararası temsilcilik/büro ve partner sayısı ile uluslararası ağlara üyelik düzeyi/sayısı başta olmak üzere, uluslararası akreditasyon almış hastanelerin sayısı ve uluslararası kongre/sempozyumlara katılımın istenen düzeyde olmadığı belirtilmiştir.

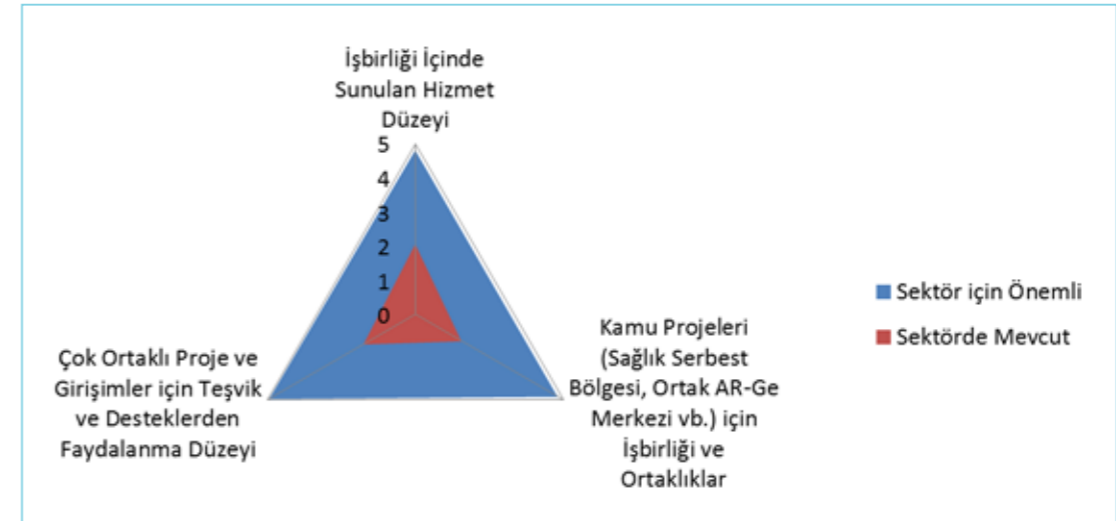
Şekil 115. Uluslararasılaşma ve akreditasyon

5.2.3.4. Ortak Hizmet ve/veya Ürün Girişimleri

Çok ortaklı proje ve girişimler için teşvik ve desteklerden faydalanma, işbirliği içinde hizmet sunma ve kamu projeleri için ortaklıklar sektör için önemli olarak görülmektedir. Her üç alanda da mevcut çalışmaların artırılması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

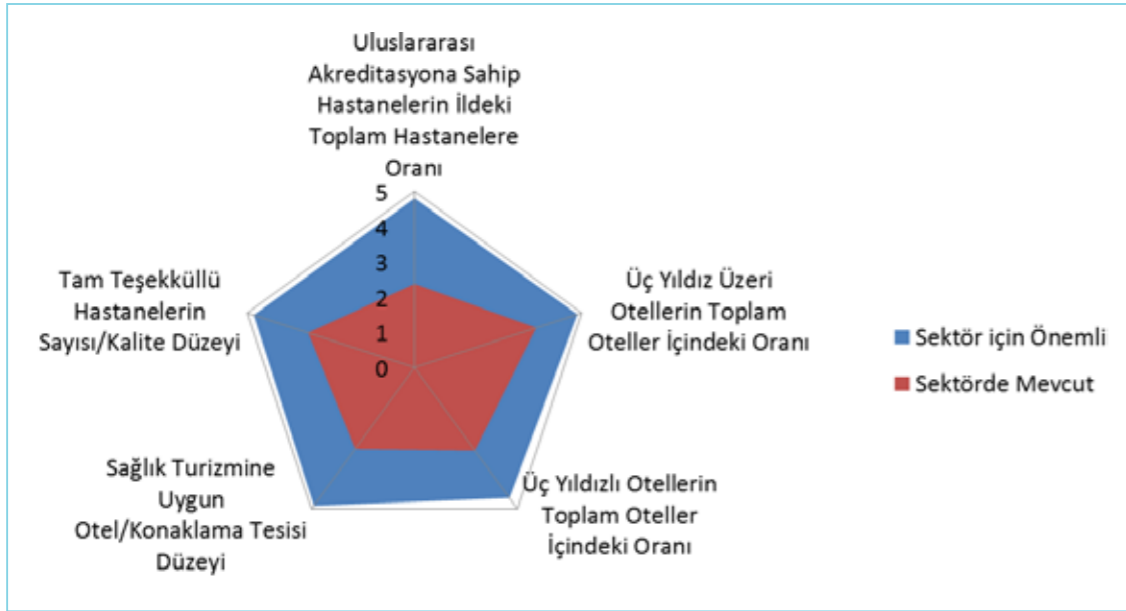
Şekil 116. Ortak hizmet ve/veya ürün girişimleri

5.2.3.5. "Kritik Kütle" (Sektörde yeterli sayıda uygun altyapıya sahip işletme/kurum bulunması)

Kritik kütlelerin yeterliliği ve önemi açısından sektör incelendiğinde, üç yıldız üzeri otellerin toplam oteller içindeki oranı en iyi düzeyde görülmektedir. Bunu takiben, tam teşekküllü hastanelerin sayısı/kalite düzeyi gelmektedir. Sağlık turizmine uygun otel/konaklama tesisi ile akreditasyona sahip hastanelerin ildeki toplam hastanelere oranı yeterli düzeyde görülmemektedir.

Şekil 117. Kritik kütle durumu

5.2.3.6. İhtisaslaşmış İşgücü/Beyingücü Geliştirme ve/veya Çekme Programları

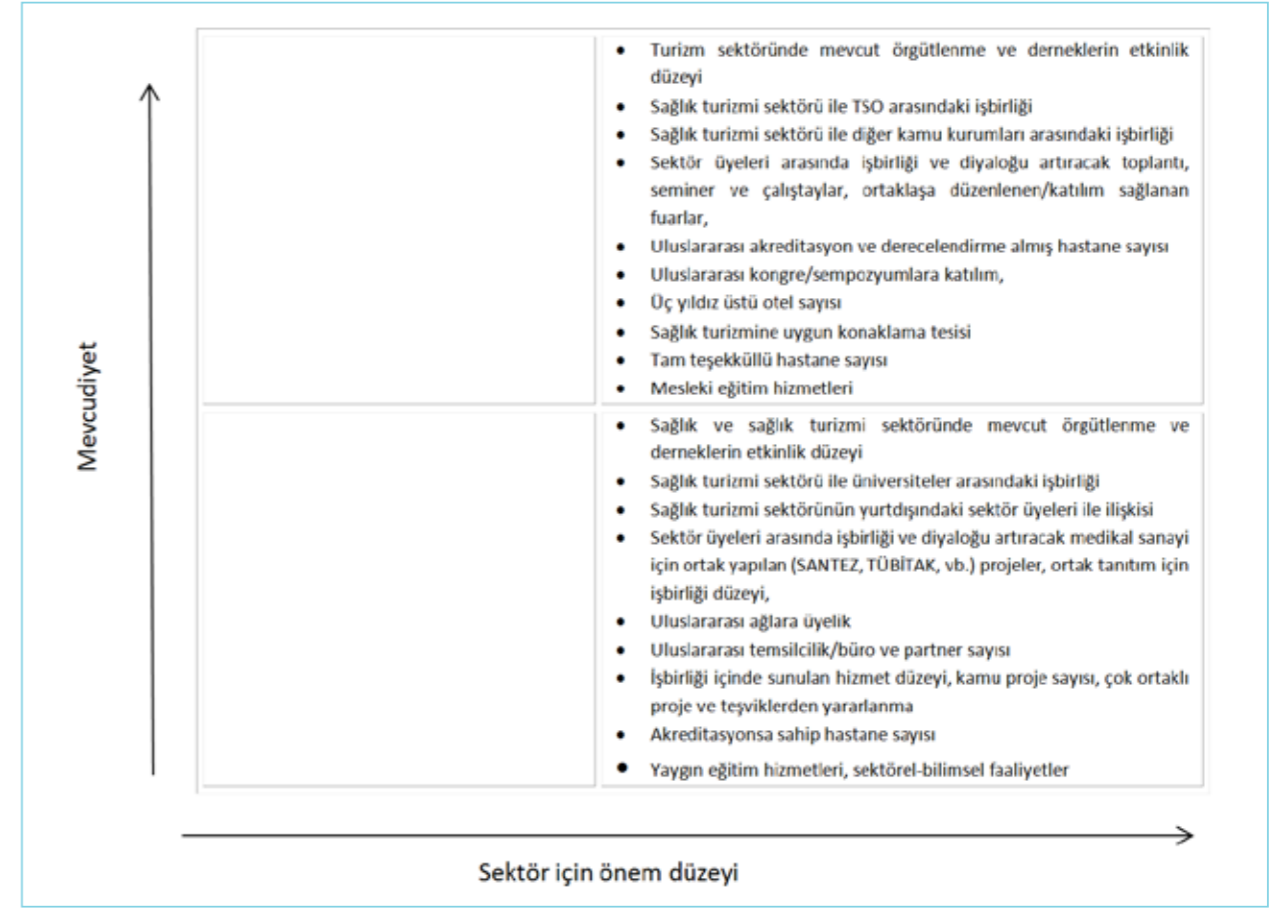
Mesleki ve yaygın eğitim faaliyetleri ile sektörel/bilimsel faaliyetler sektörde büyük önem taşımaktadır. Mesleki eğitim faaliyetlerinin diğer alanlara göre kıyasla daha iyi durumda olduğu görülmekle beraber her üç alanda da faaliyetlerin sayısı yeterli görülmemektedir.

Şekil 118. İhtisaslaşmış işgücü/beyin gücü geliştirme ve/veya çekme programları

5.2.3.7. Bölüm Değerlendirmesi

Bu bölümde elde edilen veriler doğrultusunda, mevcudiyet ve sektör için önem bazında aşağıda önceliklendirme yapılmıştır.

5.2.4. Talep Koşulları ve Talebin Yapısı

5.2.4.1. Talep

Sağlık turizmi sektöründe faaliyet gösteren ana aktörler, tıbbi tedavi amaçlı ve termal tesislere gelen yabancı sayısı ile uluslararası talebin büyüme potansiyelinin sektörde büyük önem taşıdığı ifade etmektedirler. Uluslararası talebin büyüme potansiyelinin diğer alanlara kıyasla daha iyi durumda olduğu belirtile de mevcut durumda termal ve sağlık turizm kapsamında gelenlerin sayısının yeterli düzeyde olmadığı vurgulanmıştır.

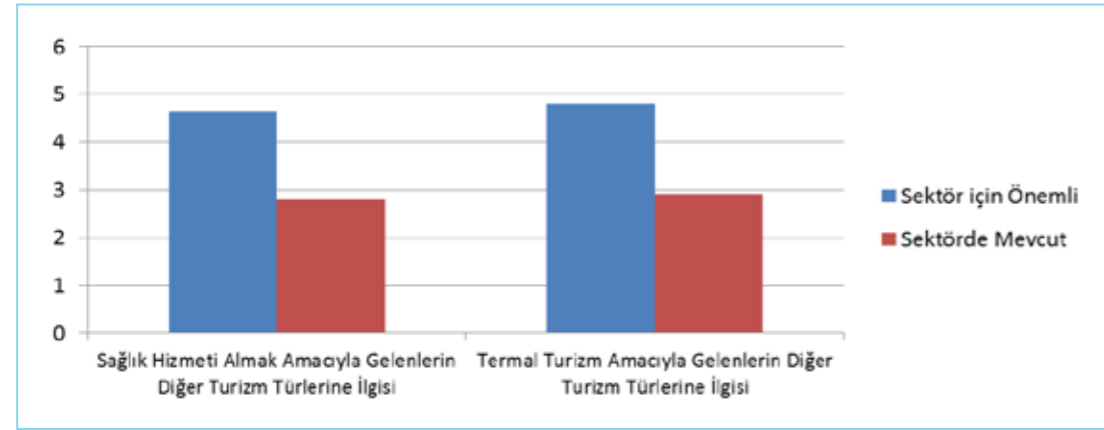
Şekil 119. Talep

Sağlık turizmine yönelik uluslararası talep incelendiğinde, tıbbi tedavi amaçlı gelen yabancı hastalar geniş bir coğrafyaya yayıldığı görülmektedir. Avrupa ve Ortadoğu ülkeleri, Türki cumhuriyetler, Balkanlardan gelen yabancı hastalar bu bağlamda ön plana çıkarken; sektörün önde gelen aktörleri hedef pazarların başta Türki Cumhuriyetler, Orta Doğu Ülkeleri, Balkanlar, Avrupa Ülkeleri, Körfez Ülkeleri ve Afrika'nın öncelikli olarak değerlendirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Termal tesislere gelen yabancı turist/hasta incelendiğinde ise, mevcut pazarların özellikle Avrupa Ülkeleri, Ortadoğu ülkeleri ve Balkanlar'ın olduğu, hedef pazarların ise Uzakdoğu Asya, ABD, Latin Amerika, Türki Cumhuriyetler, Körfez Ülkeleri, Avrupa ve Balkanlar'da yoğunlaşması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

5.2.4.2. Ulusal ve Uluslararası Talep Yapısının Güçlü, Dinamik ve Sofistike Olması

Şekil 120. Talep yapısının durumu

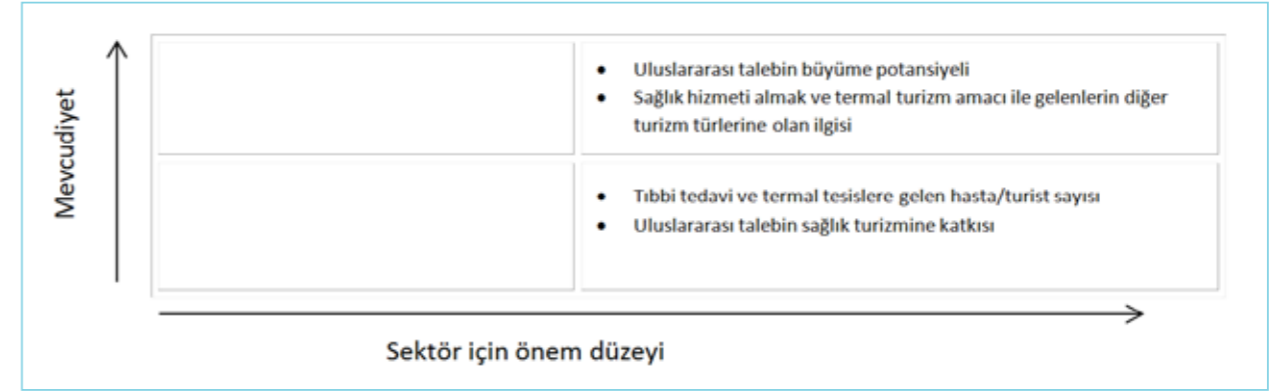

Sağlık hizmeti almak ve termal turizm amacıyla gelenlerin diğer turizm türlerine olan ilgisi sektör için büyük önem taşımaktadır. Mevcut durumda ise gelen turistlerin diğer turizm alanlarına ilgisi yüksek olmakla birlikte yeterli görülmemektedir.

Sağlık hizmeti almak amacı ile gelenlerin çoğunlukla orta ve üstü gelir düzeyine sahip ve her yaş grubundan hasta olduğu ifade edilmiştir. Termal turizm amacı ile gelenlerde ise gelir düzeyi orta ve ortanın üstü, yaş düzeyi ise çoğunlukla 50 üzeri olduğu belirtilmiştir.

5.2.4.3. Bölüm Değerlendirmesi

Hastane anketinde alınan geribildirimlere göre katılımcı kuruluşların geleceğe dönük farklı projeleri bulunmaktadır. Bunlar arasında, 5 yıl içerisinde termal kür hizmeti, kalp alanında yeni hastane yapımı, tıp merkezi kurulması ve mevcut kapasiteyi artırmaya yönelik projeler sayılabilir. Bu bölümde elde edilen veriler doğrultusunda, mevcudiyet ve sektör için önem bazında aşağıda önceliklendirme yapılmıştır.

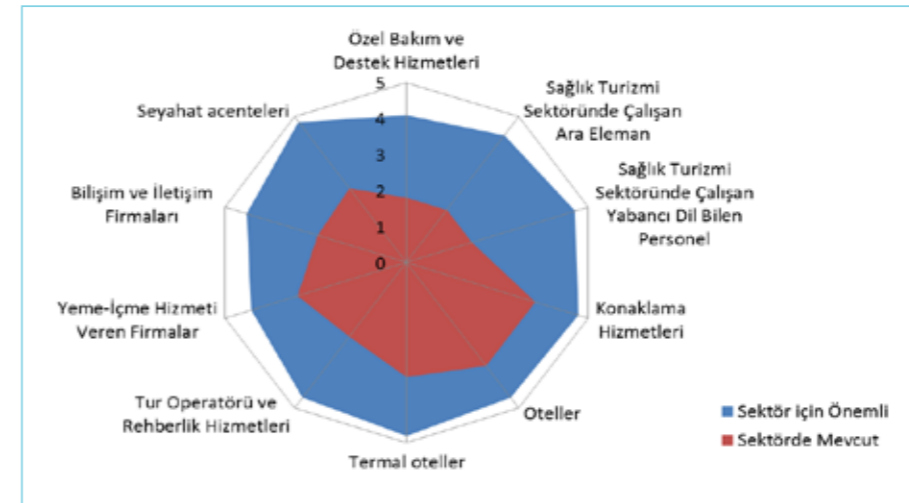
5.3. TERMAL TURİZM VERİ ANALİZİ

5.3.1. Girdi Koşul ve Piyasaları

5.3.1.1. Nitelikli İşgücü

Sağlık turizminde yabancı dil bilen personel, ara eleman, seyahat acenteleri, konaklama hizmetleri, oteller, termal oteller, bilişim ve iletişim firmalarının varlığı büyük önem taşımaktadır. Ancak yapılan saha çalışmaları sonucunda, yabancı dil bilen personel ve ara eleman başta olmak üzere, özel bakım ve destek hizmetleri sağlayan personelde mevcut kapasitenin yetersiz olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, irdelenen tüm alanlarda kapasitenin geliştirilmesine ihtiyaç duyulduğu ortaya çıkmaktadır.

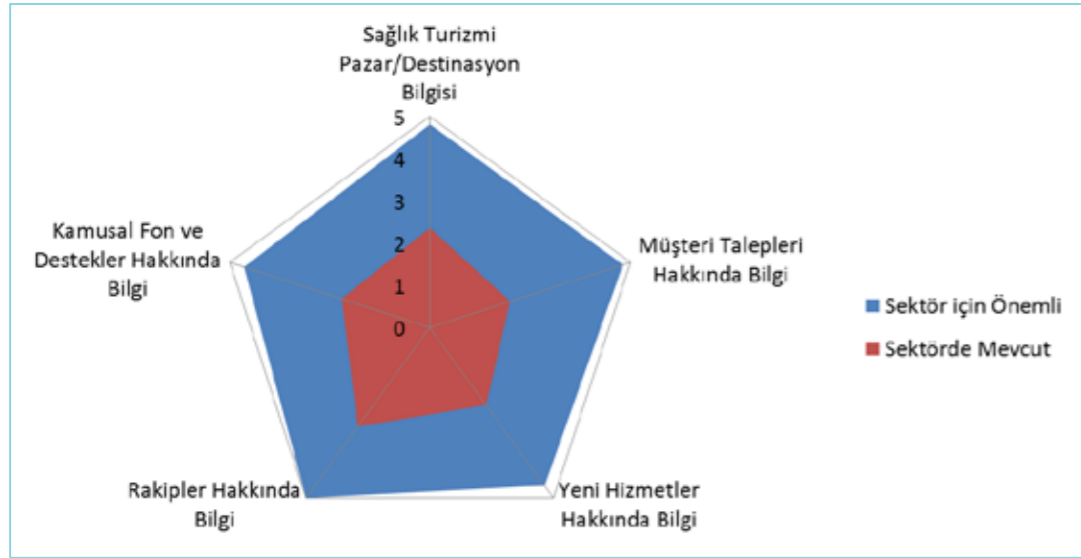
Şekil 121. Nitelikli işgücü

5.3.1.2. Sektörün Sağlık Turizmi Hakkında Bilgi Düzeyi

Başta sağlık turizminde faaliyet gösteren yerli ve yabancı rakipler olmak üzere müşteri talepleri, sağlık turizmi pazar/destinasyon, kamusal fon ve destekler ve yeni hizmetler hakkında bilgi düzeyinin sektör aktörleri tarafından büyük öneme sahip olduğu vurgulanmaktadır. Ancak tüm bu alanlarda mevcut seviyelerin iyileştirilmesine ihtiyaç vardır.

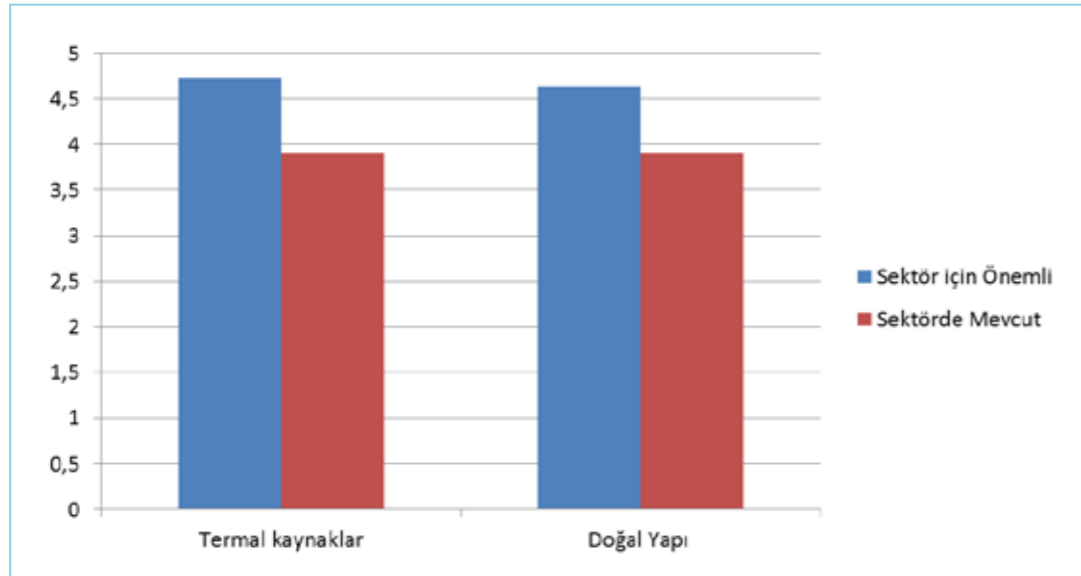
Şekil 122. Sektörün sağlık turizmi hakkında bilgi düzeyi

5.3.1.3. Doğal Kaynaklar

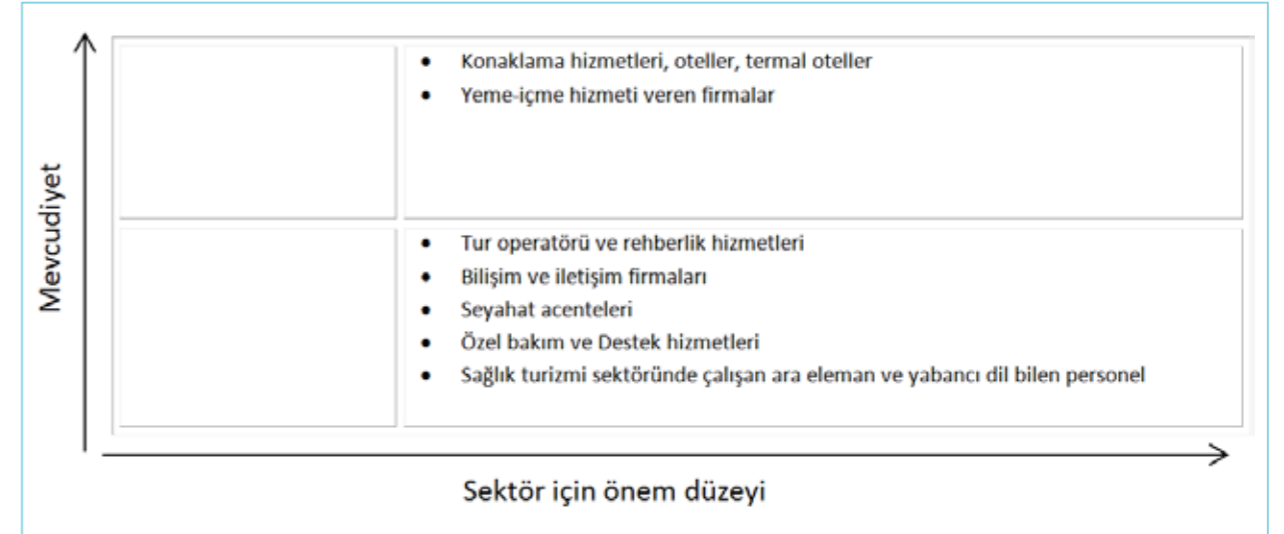
Sektör için başta termal kaynaklar olmak üzere doğal yapı büyük önem taşımaktadır. Bölgemizde bu kaynaklar önemli ölçüde mevcut olmakla birlikte bu kaynakların etkin bir şekilde kullanılmasında eksiklikler bulunduğu ve bu alanlarda iyileştirmelere ihtiyaç duyulduğu görülmektedir.

Şekil 123. Doğal kaynaklar

5.3.1.4. Bölüm Değerlendirmesi

Bu bölümde elde edilen veriler doğrultusunda, mevcudiyet ve sektör için önem bazında aşağıda önceliklendirme yapılmıştır.

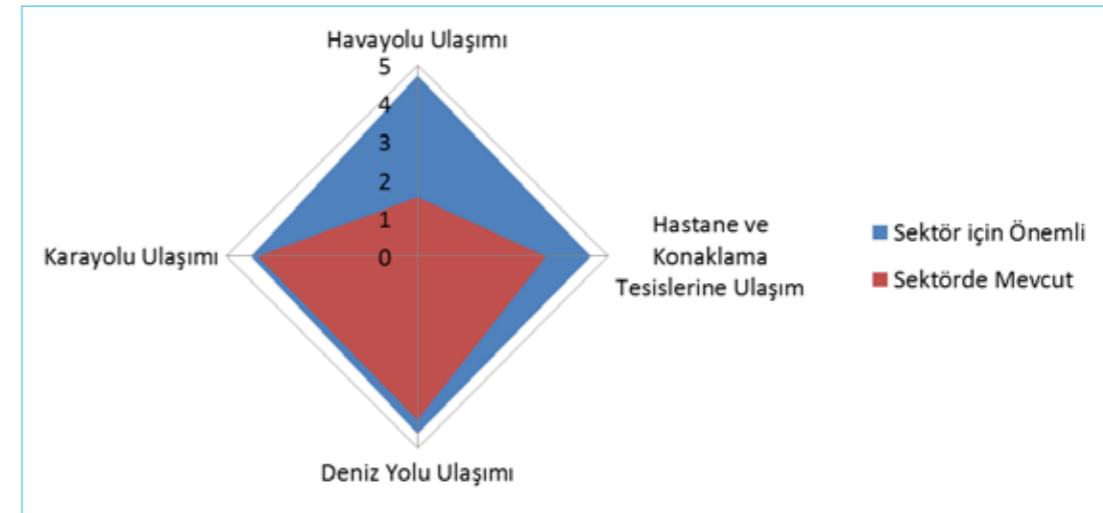

5.3.2. İlgili ve Destekleyici Sektörler

5.3.2.1. Ulaşım

Sağlık turizmi sektörü bağlamında ele alındığında Bursa ilinin ulaşım açısından önemli gelişmeler kaydettiği görülmektedir. Özellikle karayolu ve denizyolu ulaşımı konusunda ilin iyi düzeyde olduğu, ancak havayolu ulaşımında ciddi sıkıntılar olduğu vurgulanmaktadır. Dolayısı ile hastane ve konaklama tesislerine ulaşım konusunda, ilin özellikle havayolu bağlantılarının geliştirilmesi ve etkinleştirilmesine büyük ihtiyaç vardır.

Şekil 124. Ulaşım

5.3.2.2. Diğer Turizm Türleri

Sektörle ilgili olabilecek diğer turizm türlerine bakıldığında, irdelenen her başlığa eşit ve büyük oranda önem atfedilmiştir. Mevcut durumda ise, başta spor turizmi olmak üzere, tüm alanlarda iyileştirmeye ihtiyaç olduğu kanısına varılmıştır.

Şekil 125. Diğer turizm türleri

5.3.2.3. Eğitim Hizmeti Veren Kurum, Kuruluş ve Firmalar

Eğitim hizmeti veren kurum, kuruluş ve firmalar sektörün kalitesi ve sürdürülebilirliği açısından büyük önem taşımaktadır. Mevcut durumda ise, turizm meslek, sağlık turizmi ve diğer sağlık/turizm meslek yüksekokullarının sektöre katkısının oldukça düşük yeterli düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

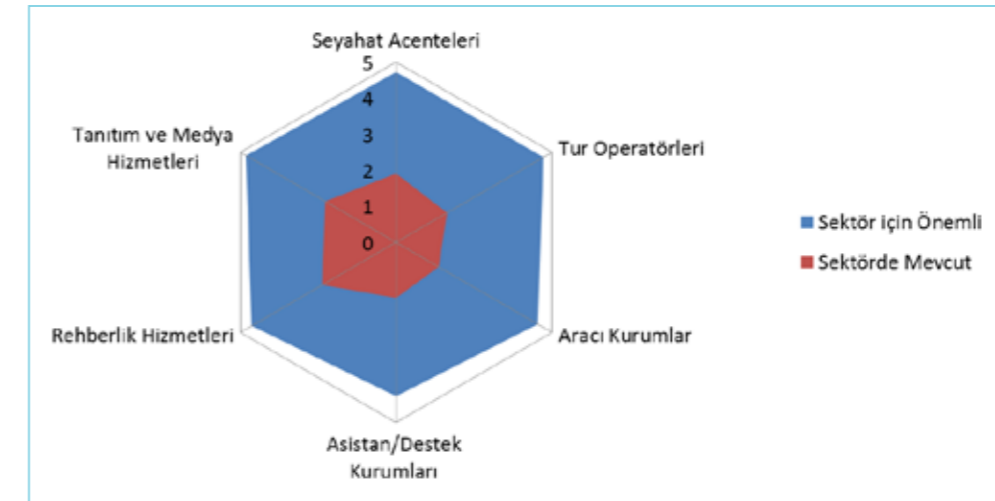
Şekil 126. Eğitim hizmeti veren kurum, kuruluş ve firmalar

5.3.2.4. Pazarlama ve Tanıtım, Medya

Pazarlama, tanıtım ve medya sağlık sektörünün en önemli bileşenleri arasındadır. Fakat ilde başta tur operatörleri, aracı/destek kurumları ve seyahat acenteleri olmak üzere, rehberlik hizmetleri ile tanıtım ve medya hizmetlerinin istenilen düzeyde olmadığı ve bu kurumların önemli ölçüde gelişme kaydetmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır.

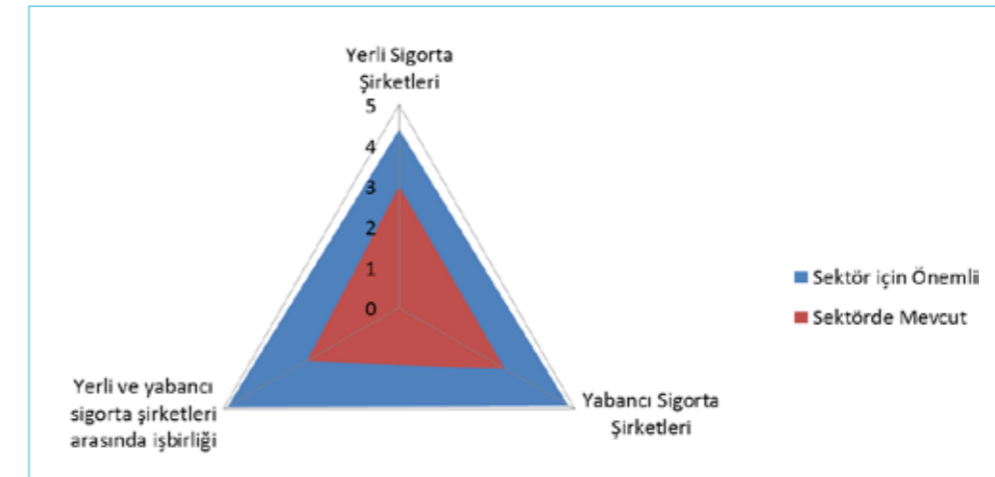
Şekil 127. Pazarlama ve tanıtım, medya

5.3.2.5. Seyahat Sigortası Kurumları

Başta yabancı şirketler olmak üzere seyahat sigortası sağlayan kurumlar arasındaki işbirliğinin son derece önemli olduğu görülmektedir. Her ne kadar yerli ve yabancı sigorta şirketlerinin yeterliliği, bunlar arasındaki işbirliği belli bir düzeyde ilde mevcut olsa da bu alanlarda iyileştirmeye ihtiyaç olduğu vurgulanmaktadır.

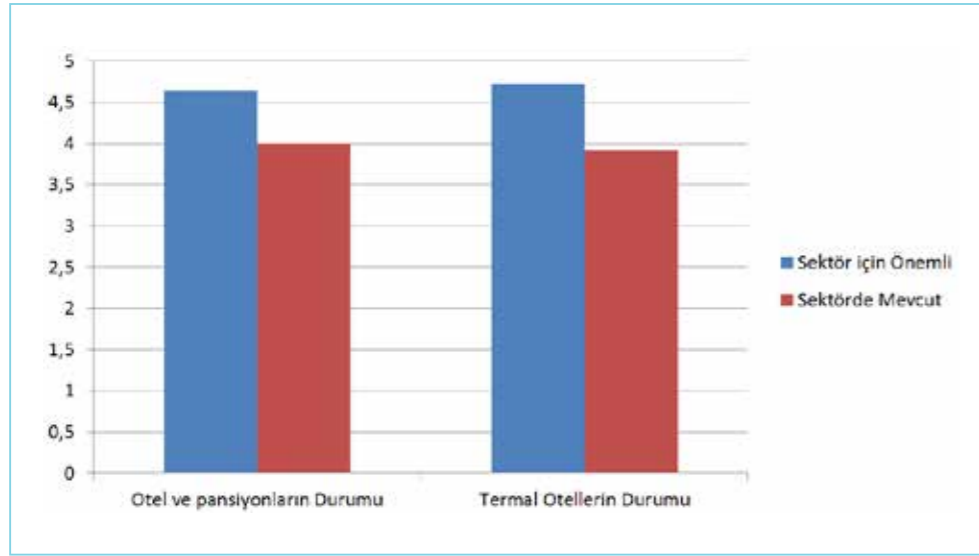
Şekil 128. Seyahat sigortası kurumları

5.3.2.6. Konaklama Hizmetleri

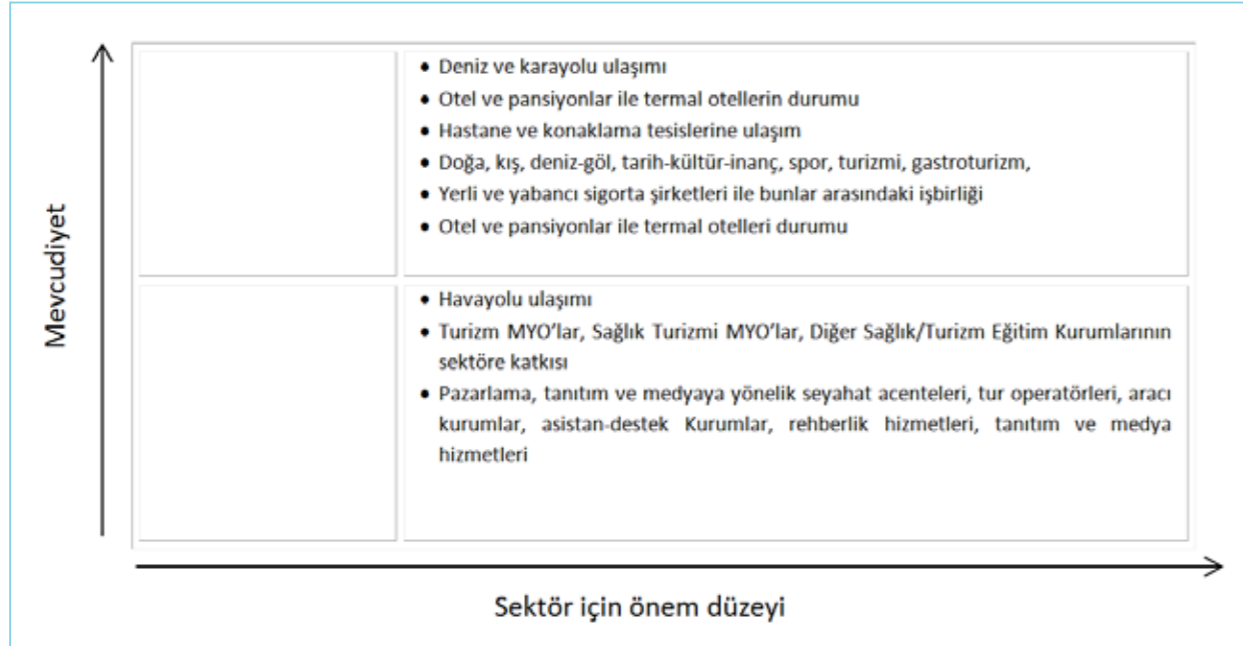
Otel ve pansiyonların durumu ile termal otellerin durumu incelendiğinde, sektördeki önem derecelerinin yüksek olduğu fakat yeterli denebilecek noktada olunmadığı görülmektedir. Dolayısı ile konaklama hizmetlerinin de sağlık turizmi bağlamında ele alınması ve daha da geliştirilmesi gerekmektedir.

Şekil 129. Konaklama hizmetleri

5.3.2.7. Bölüm Değerlendirmesi

Bu bölümde elde edilen veriler doğrultusunda, mevcudiyet ve sektör için önem bazında aşağıda önceliklendirme yapılmıştır.

5.3.3. Firma Stratejileri, Yerel Rekabet ve İşbirliği Ortamı

5.3.3.1. Sektördeki Mevcut İşbirliği ve Diyalog Düzeyi

Sağlık turizmi sektörü ile alandaki tüm aktörler arasındaki işbirliğine büyük önem verilmektedir. Fakat belli kurumlar arasında işbirliği ve koordinasyon eksikliği göze çarpmaktadır. Özellikle üniversiteler ile sanayi ve ticaret odaları arasındaki işbirliğinin oldukça zayıf olarak görülmektedir.

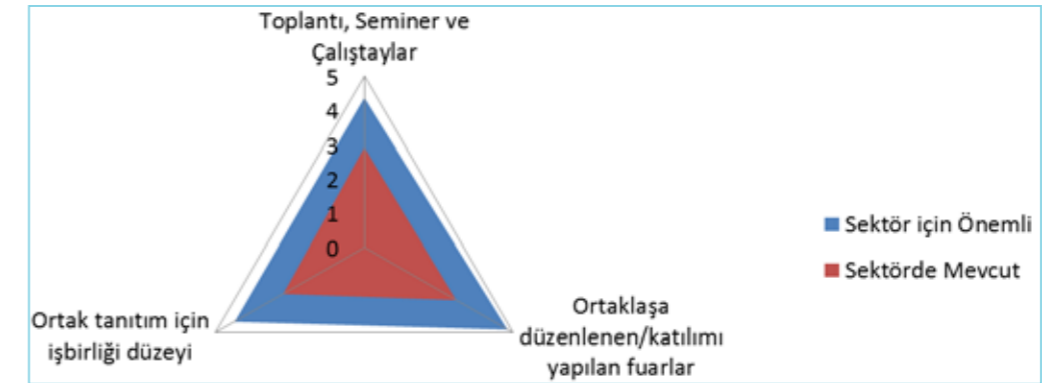
Şekil 130. Sektördeki mevcut işbirliği ve diyalog düzeyi

5.3.3.2. Sağlık Turizmi Sektör Aktörleri Arasında İşbirliği ve Diyalogu Artıracak Programlar

Sağlık turizminde özellikle ana paydaşlar arasındaki işbirliğinin sektörün gelişmesi bağlamında son derece önemli olduğu bilinmektedir. Bu işbirliği düzeyi ve ilişkilerin geliştirilmesi ve sektörün gelişimine olumlu katkısını artırmak için toplantı/seminerler ve çalıştaylar, ortaklaşa düzenlenen fuarlar ve ortak tanıtım faaliyetlerinin daha yaygınlaştırılması gerektiği görülmektedir.

Şekil 131. Sektör aktörleri arasında işbirliği ve diyalogu artıracak programlar

5.3.3.3. Uluslararasılaşma ve Akreditasyon

Uluslararasılaşma için önem arz ettiği düşünülen ve saha araştırmalarında incelenen dört temel bileşenin de sağlık turizmi açısından büyük önem taşıdığı konusunda katılımcılar hemfikir olmuşlardır. Uluslararası kongre/sempozyumlara katılım düzeyinde daha iyi durumda olunmasına rağmen, yine her üç alanda da yeterli düzeyde olunmadığı ortaya çıkmaktadır.

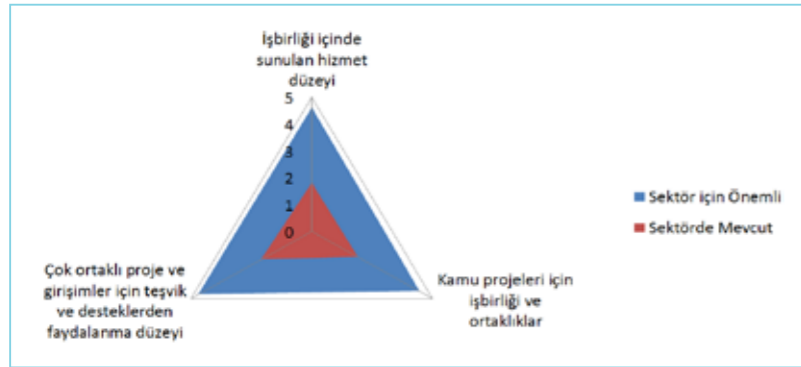
Şekil 132. Uluslararasılaşma ve akreditasyon

5.3.3.4. Ortak Hizmet ve/veya Ürün Girişimleri

İşbirliği sunulan hizmet düzeyi, kamu projeleri için işbirliği ve ortaklıklar, çok ortaklı proje ve girişimler için teşvik ve desteklerden faydalanma düzeyi ele alındığında üç alanda da mevcut durumda belli oranda kapasite olmasına karşın, yeterli düzeyde olmadığı ortaya çıkmaktadır.

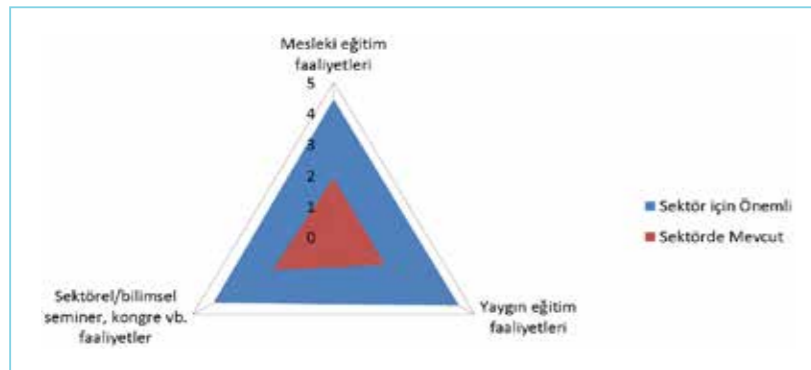
Şekil 133. Ortak hizmet ve/veya ürün girişimleri

5.3.3.5. İhtisaslaşmış İşgücü/Beyingücü Geliştirme ve/veya Çekme Programları

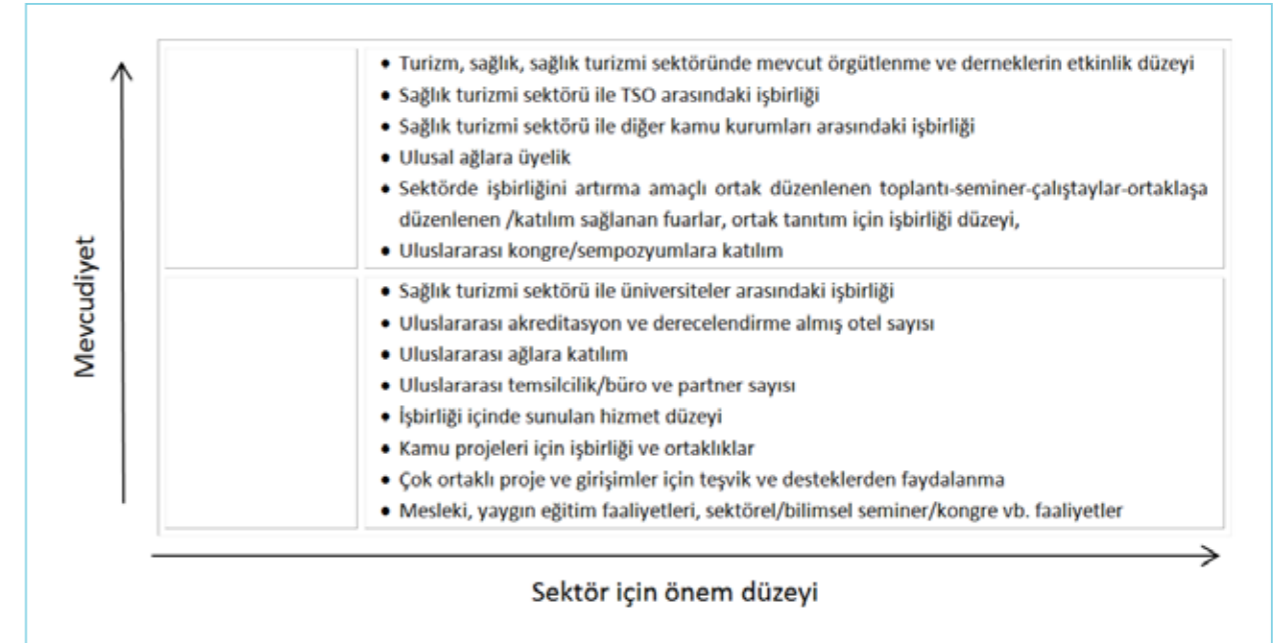
Mesleki eğitim, yaygın eğitim ile sektörel/bilimsel faaliyetlerin sektörün gelişimi için büyük önem taşıdığı vurgulanmakla birlikte başta mesleki ve yaygın eğitim olmak üzere, bilimsel faaliyetlerin yeterli düzeyde olmadığı ifade edilmiştir.

Şekil 134. İhtisaslaşmış işgücü/beyin gücü geliştirme ve/veya çekme programları

5.3.3.6. Bölüm Değerlendirmesi

Bu bölümde elde edilen veriler doğrultusunda, mevcudiyet ve sektör için önem bazında aşağıda önceliklendirme yapılmıştır.

5.3.4. Talep Koşulları ve Talebin Yapısı

5.3.4.1. Talep

Tıbbi tedavi amaçlı gelen yabancı hasta ile termal tesislere gelen yabancı hasta/turist düzeyi eşit oranda önemli görülmektedir. Ancak bu noktada, her ikisine de belli oranda talep olmasına rağmen, yeterli ölçüde olmadığı görülmektedir. Bununla birlikte, uluslararası talebin büyüme potansiyeli büyük önem taşımakta ve mevcut durum yeterli görülmemektedir.

Şekil 135. Talep

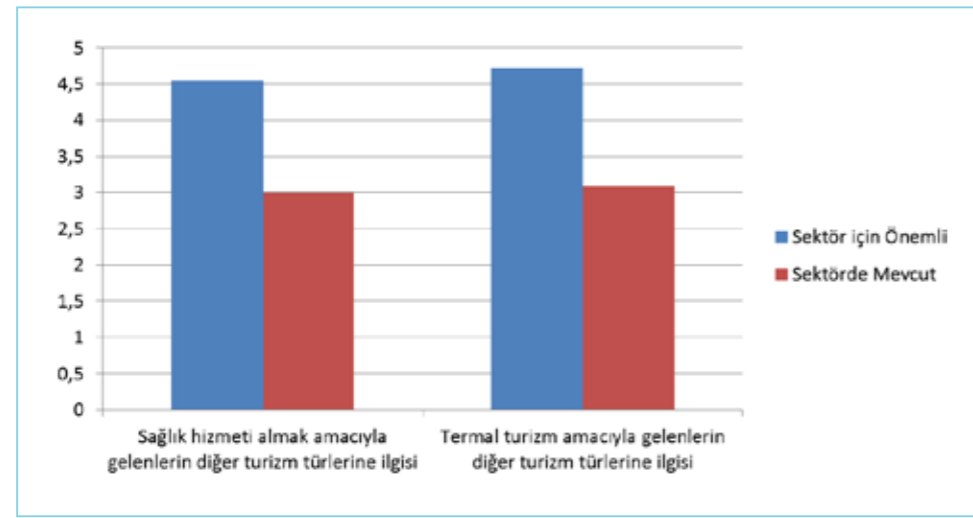

Tıbbi tedavi amaçlı termal tesislere gelen yabancı hastalar incelendiğinde, mevcut pazarların Orta Doğu Ülkeleri, Arap ülkeleri, Türki Cumhuriyetler ile Balkanlar olduğu görülmektedir. Başta yine Türki Cumhuriyetler ve Orta Doğu Ülkeleri olmak üzere Balkanlar, Avrupa, Körfez Ülkeleri, Rusya ile Afrika Ülkelerinin de hedef pazarlar bağlamında ön planda olduğu vurgulanmaktadır. Termal tesislere gelen yabancı turist/hasta incelendiğinde ise, mevcut pazarların Ortadoğu ülkeleri, Arap ülkeleri, Balkanlarda; hedef pazarların ise Avrupa ve Balkanlar, Orta Doğu, Uzak Doğu, Türk Cumhuriyetleri, Rusya, Ukrayna ve Çin öne çıkmaktadır.

5.3.4.2. Ulusal ve Uluslararası Talep Yapısının Güçlü, Dinamik ve Sofistike Olması

Sağlık hizmeti ve termal turizm hizmeti almak için gelenlerin diğer turizm türlerine olan ilgisinin oldukça yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır. Ancak, bölgemize gelenlerin turistlerin diğer turizm türlerine ilgisi bulunmakla birlikte bu ilgi düzeyinin artırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

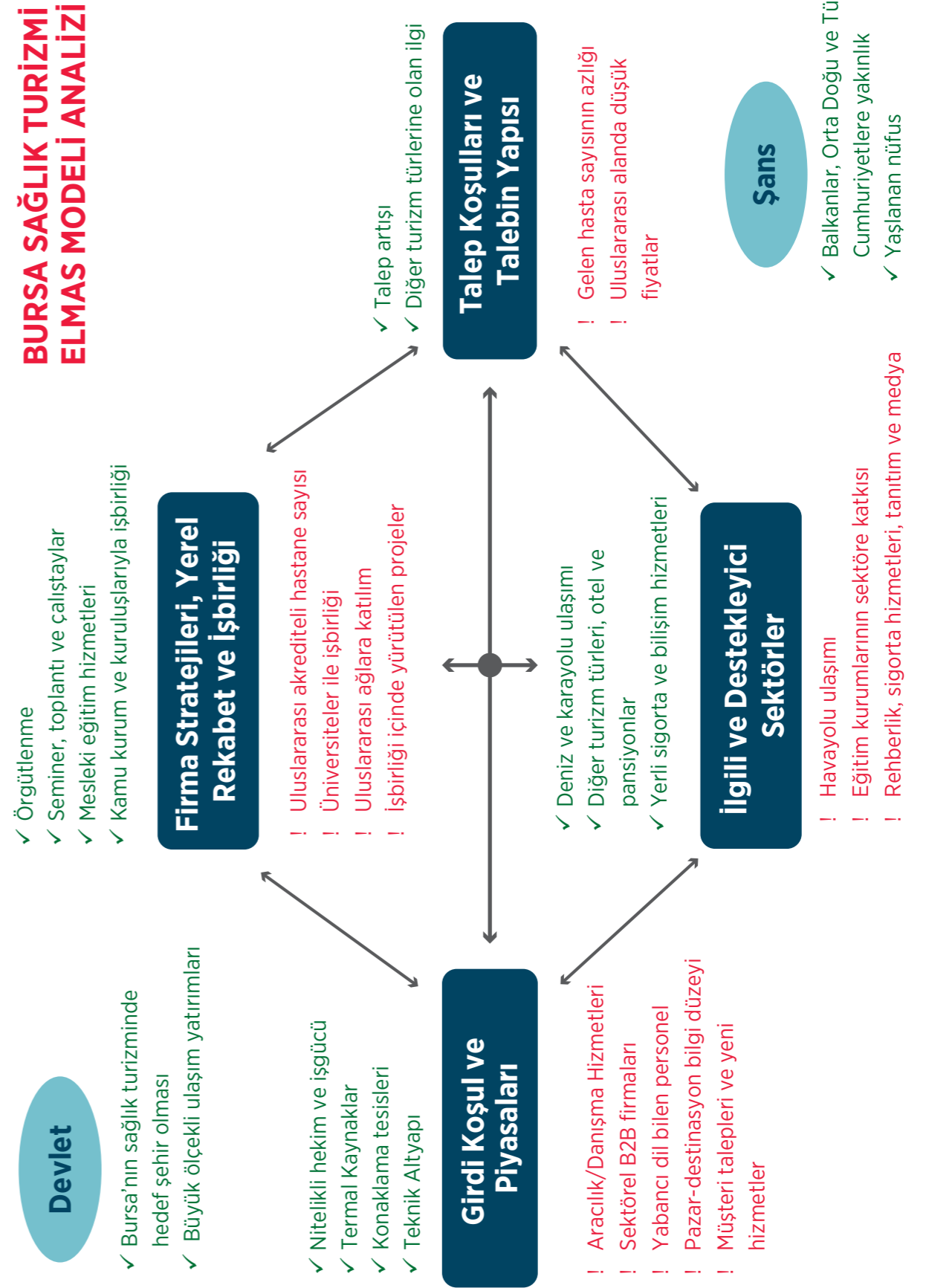
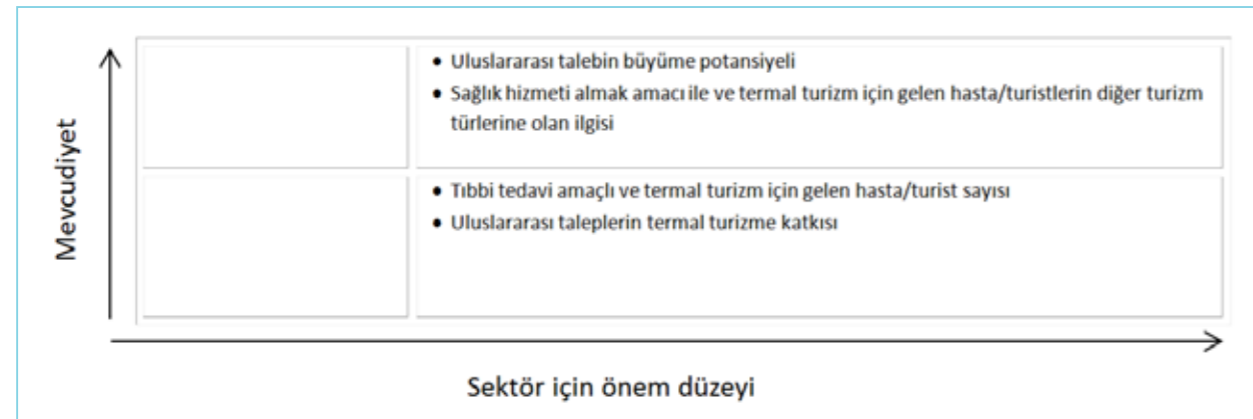
Şekil 136. Talep yapısının durumu

Sağlık hizmeti almak amacı ile gelenlerin çoğunlukla orta ve üstü gelir düzeyine sahip ve 40-45 yaş üstü oldukları ifade edilebilir. Termal turizm amacı ile gelenlerde ise gelir düzeyi orta ve ortanın üstü, yaş düzeyi ise çoğunlukla 40-45 üzeri, bazı kuruluşlarda ise daha genç kesimlerin de (35 yaş üstü) bulunduğu ifade edilmektedir.

5.3.4.3. Bölüm Değerlendirmesi

Bu bölümde elde edilen veriler doğrultusunda, mevcudiyet ve sektör için önem bazında aşağıda önceliklendirme yapılmıştır.

06

SEKTÖRÜN GZFT (GÜÇLÜ-ZAYIF-FIRSAT-TEHDİT) ANALİZİ

1 Şubat 2014 tarihinde düzenlenen "Sağlık Turizmi Çalıştayı"nda , Bursa'da sağlık turizminin geliştirilmesi için hedef ve stratejiler paydaşların katılımıyla belirlenmiştir. Çalıştay çıktıları ajansın yürütmüş olduğu saha çalışmaları ile bütünleştirilerek master plan çalışması taslağı tamamlanmıştır.

Çalıştayda Bursa Valisi Münir Karaloğlu ve Sağlık Bakanlığı Sağlık Geliştirme Genel Müdürü Doç. Dr. Ömer Tontuş gerçekleştirdikleri açılış konuşmalarında Bursa'nın sağlık turizmi potansiyeli vurgulamışlardır.

Çalıştay açılışı

Çalıştayın ilk oturumunda katılımcılar öncelikle iki gruba ayrılarak sektörün güçlü yönleri ve fırsatları ile zayıf yönleri ve tehditlerini belirleyen GZFT analizini gerçekleştirmişlerdir. GZFT analizi sunumunun ardından yapılacak oturumda sektörün gelişimi için ele alınması gereken öncelik ve stratejiler tartışılmıştır. Çalışmalar sonucunda belirlenen güçlü yönler ve fırsatlar ile zayıf yönler ve tehditler aşağıda detaylı olarak açıklanmaktadır.

6.1. GÜÇLÜ YÖNLER VE FIRSATLAR

GÜÇLÜ YÖNLER	FIRSATLAR
<p>Sağlık ve Termal Altyapı</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sağlık Turizminin gelişmesi konusunda Bursa'da güçlü bir iradenin olması (kamu-özel sektör ve STK'lar arasındaki güçlü işbirliği) 2. JCI'a sahip hastanelerin bulunması, akreditasyon kavramının önemli hale gelmesi 3. Tanınan hastane ve otellerin ilimizde olması 4. Mevcut sağlık kuruluşlarının altyapısının iyi olması ve kapasitesinin yüksek olması (teknik personel ve donanım) 5. Yeni hastane yatırımlarının olması 6. Nitelikli hekim varlığı ve yurtdışında tanınan doktorların olması 7. Sağlık serbest bölgesi yapılabilme kapasitesinin olması 8. Dağyenice'nin turizm bölgesi seçilmesi, sağlık turizmüne yönelik çalışmaların yapılacak olması 9. Başta göğüs hastalıkları olmak üzere diğer dallardaki hastalar için Uludağ (kamp vb.) ve Mudanya'nın (hava kalitesi vb.) tercih ediliyor olması 10. Diş hastalıkları alanında arz olanağının fırsat oluşturulması 11. Fizik tedavisindeki akademik bilgi birikimi (kaplıca tedavisi -balneo terapi), göz, diş, ortopedi, onkoloji, transplantasyon kardiyoloji, kardiyovasküler cerrahi vb. branşlarda güçlü olması 12. Sağlık turizminde İstanbul ve Antalya ile birlikte Bursa'nın hedef şehir olması 13. İstanbul'dan daha uygun fiyatlı sağlık hizmeti verme imkanı 14. Konaklama tesislerinin yeterliliği, seyahat acentelerinin varlığı 15. Turizm çeşitliliğinin ve kültürel zenginliklerinin olması (Kış, tarih, kültür inanç, gastronomi vs.) 16. Termal kaynağın varlığı, taşınabilirliği ve kaliteli olması 17. Tarihi olarak termal bir kent olması 	<ol style="list-style-type: none"> 1. İstanbul-Bursa-İzmir otoyolu ile Bilecik-Yenişehir-Bursa demiryolu yatırımlarının olması, hava ve deniz ulaşımının gelişiyor olması 2. 3.yaş turizm potansiyelinin yüksek olması 3. Çevrede vize uygulamayan ülkelerin olması, vizesiz gelebilen turistlerin olması 4. Sağlık sisteminde teşviklerin olması 5. Körfez bölgesindeki karışıklıklar, istikrarsızlık olması ve bu durumun bize olumlu yansımaları

GÜÇLÜ YÖNLER	FIRSATLAR
<p>Tanıtım ve Pazarlama</p> <p>18. Tanıtıma yönelik sermaye gücünün olması</p> <p>19. Yeni pazarlama stratejileri ve dijital medya yatırımlarının artıyor olması</p> <p>20. Bursa'da göçmen nüfusunun ve gurbetçilerin çok olması nedeniyle Avrupa'da bilinirliğinin yüksek olması (Bulgaristan-Almanya vb.)</p> <p>21. Bursa'daki çok uluslu şirketler ve yabancı ziyaretçilerin varlığı (beyaz yaka çalışanlar)</p> <p>22. Bursa'nın Ortadoğu ülkelerinde bilinirliğinin olması</p> <p>23. Yerel medyanın ve iletişim altyapısının güçlü olması</p> <p>24. Gelişmiş sanayi altyapısının varlığı</p> <p>25. Avrupa Tarihi Termal Kentler Birliği'ne Bursa'nın üye olması</p> <p>26. Sağlıklı Kentler Birliği'ne Bursa'nın başkanlık etmesi</p>	
<p>İşgücü ve Eğitim</p> <p>27. Kentteki eğitim düzeyinin yüksek olması</p> <p>28. Uludağ Üniversitesi'nin varlığı (Tıp fakültesi ve Sağlık MYO), üniversite bünyesinde yapılan Ar-Ge çalışmaları</p> <p>29. Kaliteli sağlık personeli için tercih edilen yaşanılabilir bir yer olması</p>	
<p>Ulaşım ve Doğal Yapı</p> <p>30. Bursa'nın coğrafi konumu, İstanbul'a yakınlığı, şehir içi ve şehirlerarası ulaşım kolaylığı</p> <p>31. İkliminin uygun olması</p>	

■ 6.2. ZAYIF YÖNLER VE TEHDİTLER

ZAYIF YÖNLER	TEHDİTLER
<p>Sağlık ve Termal Altyapı</p> <p>1. Termal tesislerin ve hastanelerin fiziki altyapısının yeterli olmayışı</p> <p>2. Uluslararası akreditasyon eksikliği</p> <p>3. Hastanelerde profesyonel yönetim eksikliği</p> <p>4. Hastanelerde yatak kapasitesi eksikliği</p> <p>5. Alternatif turizm imkanlarının değerlendirilememesi ve sağlık turizmine entegre edilememesi</p> <p>6. Termal turizmine yönelik termal tedavi merkezi/kuruluşu eksikliği</p> <p>7. Hasta yakınlarına sunulan konaklama hizmetlerindeki yetersizlikler</p> <p>8. Termal kaynakların etkin kullanılamaması</p> <p>9. Turistik alanlarda hijyen, düzenleme ve planlama eksikliği</p> <p>10. Sağlık sisteminin kalite sistemi eksikliği</p> <p>11. Yaşlı ve engellilere yönelik tesis eksikliği</p> <p>12. Medikal alanda uzmanlaşma eksikliği</p> <p>13. Yaşlı ve engellilere uygun cazibe merkezi eksikliği / yetersizliği</p> <p>14. Medikal-Termal (turizm) arasındaki bağın zayıf olması</p> <p>15. Bursa'nın turizm master planının olmaması</p>	<p>1. Bütünleşik bir mevzuat yapısı olmaması/ mevzuat eksikliği</p> <p>2. Hukuksal altyapısının yeterince düşünülerek oluşturulamaması sebebi ile yaşanabilecek hukuki sıkıntılar. Özellikle yurtdışından gelen hastalar ile yaşanabilecek tazminat talepleri ve diğer hukuki sıkıntılar</p> <p>3. Tıbbi tedavi sonrası hasta takibinin yeterli yapılamaması sebebi ile oluşacak riskler</p> <p>4. Afyon, İstanbul gibi yurt içindeki rakiplerin ve uluslararası diğer rakiplerin çok hızlı ilerlemesi, önde gitmesi ve Bursa'nın bu trendi yakalayamaması.</p> <p>5. Ülkenin ekonomik istikrarı, kur dalgalanmaları</p> <p>6. Yurt dışından gelen hastalar vasıtası ile taşınan salgın hastalık riski</p> <p>7. Kapasite sorunu sebebi ile yerel halkın sağlık hizmetlerinden faydalanma noktasında sıkıntı yaşayabilecek olması.</p> <p>8. Türk vatandaşları ile yabancı hastaların fiyat ve aldığı hizmetler arasında çok fark olması durumunda kamu vicdanında oluşacak rahatsızlık.</p> <p>9. Sağlık turizminin popüler bir konu olması sebebi ile hiçbir deneyimi, yetkinliği ve bilinci olmayan firmaların sektöre girerek sektörü kötü yönde etkilemesi</p> <p>10. Çarpık kentleşme, aşırı nüfus artışı ve iç göçün fazla olması, kent dokusunun, tarihi yerlerin korunamaması</p> <p>11. Yanlış sondaj kaynaklı termal su kaynaklarının tükenme riski</p> <p>12. Kamu otoritelerinin doğal çevrenin korunması için uyguladığı politikadaki eksiklikler.</p> <p>13. Ülkeler arası sağlık ikili anlaşmalarının bölgemize sağlık turisti gelmesine engel olması</p>
<p>Tanıtım ve Pazarlama</p> <p>16. Uluslararası alanda Bursa'nın bir destinasyon olarak tanınırlığı/bilinirliğinin az olması, markalaşma eksikliği</p> <p>17. Pazarlama stratejisi eksikliği, "paket ürün", "paket program" oluşturma eksikliği,</p> <p>18. Termalde ürün çeşitlendirme ihtiyacı, web ve diğer iletişim kanallarının kullanılmasında eksiklik</p> <p>19. Hedef pazarların belirlenmesindeki yetersizlik</p> <p>20. Sağlık turizmi web portalının olmaması</p> <p>21. Bursa, Ortadoğu ve Türki devletlerden daha çok hasta kabul ediyor. Bu hastaların kültürel ve sosyal yapısı, mevcut hastalarını rahatsız edebiliyor, hasta kaybına sebep oluyor ve hastanenin kurumsal imajını kötü etkileyerek kötü reklam oluşturması</p>	

ZAYIF YÖNLER	TEHDİTLER
<p>İşgücü ve Eğitim</p> <p>22. Eğitimdeki yetersizlikler sebebiyle yetişmiş, kalifiye ara/destek eleman eksikliği</p> <p>23. Sağlık turizmi alanında uzmanlaşmış personel ihtiyacı</p> <p>24. Yabancı dil bilen personel yetersizliği</p> <p>25. Sağlık turizmi alanındaki teşvik ve destekler hakkında yeterli bilgilendirme olmaması, bu nedenle yeterince kullanılmaması</p> <p>26. İstatistik veri ve bilimsel araştırma eksikliği</p>	
<p>Sektörel İşbirlikleri ve Farkındalık</p> <p>27. Sağlık turizmi alanında farkındalık ve tecrübe eksikliği</p> <p>28. Sektörde yer alan oyuncuların vizyon sahibi olmaması</p> <p>29. Bursa'daki özel hastanelerde (özellikle zincir hastanelerde) özgüven ve istek eksikliği, Zincir hastanelerin daha çok İstanbul seçeneğini değerlendirmesi</p> <p>30. Yerel ve uluslararası paydaşlar arasında işbirliği eksikliği (sigorta, aracı kurumlar)</p> <p>31. Hastane, acente, otel, termal tesis kombinasyonları oluşturabilecek aracı kurum ve kuruluş eksikliği</p>	
<p>Ulaşım ve Doğal Yapı</p> <p>32. Bursa'nın altyapı ve ulaşım eksikliği (özellikle havayolu)</p> <p>33. Doğal kaynakların korunamaması</p> <p>34. Sanayi şehri algısının turizmin gelişimini engellemesi</p>	

07

SAĞLIK TURİZMİNİN ÖNCELİKLERİ VE STRATEJİLERİ

1 Şubat 2014 tarihinde düzenlenen "Sağlık Turizmi Çalıştayı"nda ajans tarafından yürütülen saha çalışmalarında ortaya çıkan alanlar ile toplantıda GZFT analizinde ortaya konulan ve sektörün gelişimi için önem arz eden tematik alanlara yönelik strateji ve öncelikler ele alınmıştır. Bu bağlamda, termal ve medikal tematik alanları için çalışma grupları oluşturulmuş ve katılımcılar, kendi uzmanlık alanlarına göre bu farklı çalışma grupları içinde görüş, öneri ve düşüncelerini ortaya koymuşlardır. Bursa ili sağlık turizmi için belirlenen hedef ve stratejiler detaylı olarak aşağıda belirtilmiştir.

7.1. SAĞLIK TURİZMİ HEDEF VE STRATEJİLERİ

► Hedef 1. Sağlık Turizmi altyapısının ve hizmet sunumunun iyileştirilmesi

- Strateji 1.1.** Termal kür merkezleri ve kür parklarının oluşturulması, uygun termal tesislerin kür merkezi haline getirilmesi
- Strateji 1.2.** Yürütülen Sağlık Serbest Bölgesi (SSB) mevzuat çalışması kapsamında belirlenecek kriterlere uygun arazi tahsisi ve altyapı çalışmalarının yapılması
- Strateji 1.3.** Mevcut termal tesislerin yenilenmesi, tarihi termal tesislerin restorasyonunun yapılması
- Strateji 1.4.** Bursa'da 3. Yaş turizmine uygun yaşam alanlarının geliştirilmesi
- Strateji 1.5.** Hasta ve hasta yakınlarının uzun süre konaklama ihtiyaçlarını karşılayacak konaklama hizmetlerinin geliştirilmesi
- Strateji 1.6.** Sağlık kuruluşlarının fiziki altyapılarının iyileştirilmesi ve teknik donanımların artırılmasına yönelik yatırımların teşvik edilmesi
- Strateji 1.7.** Termal alanlar başta olmak üzere su kültürünü ortaya çıkaracak çalışmaların yapılması

► Hedef 2. Sağlık turizminin geliştirilmesine yönelik yasal düzenlemelerin yapılması

- Strateji 2.1.** Sektörde paydaşlar tarafından sunulan hizmetleri koordine eden işletmelerin kurulmasına yönelik yasal düzenlemelerin yapılması
- Strateji 2.2.** Yabancı hasta çekimini artırmak için hedef ülkelerle ikili anlaşmaların yapılması
- Strateji 2.3.** Sağlık turizmi kapsamında yabancı hastalara yönelik sigortalar ile ilgili düzenlemelerin yapılması
- Strateji 2.4.** Sağlık kurum ve kuruluşları ve termal tesislerin hizmet kalitesi ve altyapı kriterlerinin oluşturularak gerekli denetim mekanizmasının kurulması
- Strateji 2.5.** Hastanelerde ihtiyaç duyulan kadroların sağlanmasına yönelik düzenlemelerin yapılması
- Strateji 2.6.** Sağlık turizmi kapsamında faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlarda fiyatlara ilişkin yasal düzenlemelerin yapılması

► Hedef 3. Sağlık Turizmine yönelik ürün ve marka geliştirilmesi

- Strateji 3.1.** Bursa ili sağlık turizminde ürün ve ortak marka oluşturulmasına yönelik faaliyetlerinin yürütülmesi

► Hedef 4. Ortak pazarlama ve iletişim stratejisi geliştirilmesi

- Strateji 4.1.** Sağlık turizmi potansiyelini üst düzeye çıkaran ortak bir pazarlama ve iletişim stratejisinin belirlenmesi
- Strateji 4.2.** Yerelde sağlık turizmi bilincinin artırılmasına yönelik çalışmaların yürütülmesi
- Strateji 4.3.** Sağlık turizminin geliştirilmesi için sosyal medya ve web ortamının etkin kullanılması

► Hedef 5. Sağlık turizmi sektöründe kurum ve kuruluşların kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi

- Strateji 5.1.** Sağlık turizminde yer alan kurum/kuruluşların hizmet kalitelerini artırmaya yönelik gerekli sertifikalar almak üzere çalışmalar yürütmeleri
- Strateji 5.2.** Sağlık turizmi hedef kitlesinin sağlık hizmeti ihtiyaçlarına göre sunulacak sağlık hizmetlerinin durumunun belirlenmesi
- Strateji 5.3.** Termal suların tedavi özelliklerini (endikasyonlarını) ve içmece olarak kullanılabilir potansiyellerini ortaya koyan uluslararası kabul gören analiz ve araştırmaların yapılması
- Strateji 5.4.** İyi örnekler ve kıyaslama (benchmarking) ile kurumsal kapasitenin geliştirilmesi
- Strateji 5.5.** Termal tesislerin doluluk oranlarının yükseltmesine yönelik olarak çalışmaların yapılması
- Strateji 5.6.** Bursa'daki sağlık kuruluşlarında sağlık turizmi kapsamında yabancı hastalara yönelik oluşturulan veri tabanının iyileştirilmesi

► Hedef 6. Sağlık turizminde faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlardaki işgücü ihtiyacının karşılanması ve niteliklerinin geliştirilmesi

- Strateji 6.1.** Sağlık sektörü ile termal turizm sektöründe ara eleman ve özelliikli eleman başta olmak üzere personel eksikliğini giderilmesi ve sürekli eğitim faaliyetlerinin yürütülmesi
- Strateji 6.2.** Sağlık turizmine yönelik transfer, tedavi süreçlerini yönetecek profesyonel üst düzey bir koordinasyon şirket/kamu ortaklığının oluşturulması

► Hedef 7. Sağlık turizmi sektöründe faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlar arasındaki işbirliği ve koordinasyonun geliştirilmesi

- Strateji 7.1.** Sağlık turizmi paydaşları arasında koordinasyon sağlanması
- Strateji 7.2.** Hastaneler, konaklama tesisleri ve termal tesisler arasında koordinasyon ve işbirliğinin geliştirilerek tarafların konsensüsü ile ortak ürünlerin ortaya konulması

► Hedef 8. Sağlık turizmine yönelik transfer hizmetlerinin geliştirilmesi

- Strateji 8.1.** Başta özel bakım gerektiren hastalar olmak üzere uluslararası hasta transferlerinin organize edilmesi
- Strateji 8.2.** Yurtdışından hasta ve hasta yakınlarının Bursa'ya erişiminin sağlanması için havayolu bağlantısının güçlendirilmesi

SAĞLIK TURİZMİ EYLEM PLANI

- Metin YURDAKOŞ, Yönetim Kurulu Başkanı, BUSAT
- Dr.Şirin KARAKAYA, Sağlık İşleri Müdürü, Bursa Büyükşehir Belediyesi
- Uzm.Dr.Fulden İŞIKDEMİR, Uzman Doktor, İl Sağlık Müdürlüğü
- Çiğdem ATALMIŞ, Uzman, Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği
- Ozan YILMAZ, Etüt ve Araştırmalar Birim Yöneticisi, Jeotermal Aş.
- Dr. Arzu ERDİ, Proje Koordinatörü, Bursa Valiliği AB ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi
- Özgün KÖSE, Turizm Şefi, Bursa Büyükşehir Belediyesi
- Jülide ALAN, Birim Başkanı, BEBKA
- Yasin DALGIÇ, Uzman, BEBKA
- Emine ARSLAN PAULİ, Uzman, BEBKA
- Özge YILDIZ, Uzman, BEBKA

Bursa İli Sağlık Turizmi Eylem Planı taslağı Sağlık Turizmi İzleme ve Koordinasyon Kurulu'nun görüşüne sunulmuş olup gelen görüşler doğrultusunda Aralık 2014 itibarı nihailendirilerek aşağıda sunulmaktadır.

08 SAĞLIK TURİZMİ EYLEM PLANI

Sağlık Turizmi Çalıştayı ve toplantıdan elde edilen bilgiler de dikkate alınarak master plan taslağı güncellenmiş olup master planın hayata geçirilmesini sağlamak amacı ile Eylem Planı çalışmalarına 4 Nisan 2014 tarihinde başlanmıştır. Master plan çalışmasında yer alan hedeflere yönelik stratejiler eylem planı kapsamında projelere dönüştürülerek faaliyetlerden sorumlu kurum ve kuruluşlar tayin edilmeye çalışılmıştır.

■ 8.1. ÇALIŞMA EKİBİ

Bursa'da sağlık turizmi konusunda çalışmalarını koordine etmek ve Sağlık Turizmi Master Planının uygulanmasını sağlamak amacıyla Valilik koordinasyonunda sağlık turizminin gelişmesine katkı sağlayacak tüm kurum ve kuruluşların temsilcilerinden oluşan "Sağlık Turizmi İzleme ve Koordinasyon Kurulu" oluşturulmuştur. Kurulda aşağıda belirtilen kurum ve kişiler yer almaktadır:

- Ahmet Hamdi USTA, Bursa Vali Yardımcısı, Bursa Valiliği
- Mustafa ESGİN, Meclis Üyesi, BTSO
- Hasan ERDEM , Genel Sekreter Yrd., BTSO
- Tamer DEĞİRMENCİ, Genel Sekreter, BEBKA,
- Hasan AYDIN, Genel Müdür, Jeotermal Aş.
- Alparslan AKKAYA, Tıbbi Hizmet Başkanı Vekili, Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği
- Dr. Ahmet ALTINER ,Tıbbi Hizmet Başkanı, Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği
- Dr.Hanefi KABALAR, Başhekim Yardımcısı Onkoloji Hastanesi, Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği
- Prof.Dr. Sinan ÇAVUN, Dekan Yardımcısı, Uludağ Üniversitesi

8.2. SAĞLIK TURİZMİ EYLEM PLANI HEDEF VE STRATEJİLERİ

Projeler	Açıklama	Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	İşbirliği Kuruluşları	Başlama ve Bitiş Dönemi	Vade	Sonuç Göstergeleri	Çıktı Göstergeleri
Hedef 1. Sağlık Turizmi altyapısının ve hizmet sunumunun iyileştirilmesi							
Strateji 1.1. Termal kür merkezleri ve kür parklarının oluşturulması, uygun termal tesislerin kür merkezi haline getirilmesi							
Proje 1. Kür Merkezlerinin Oluşturulması ve Geliştirilmesi	Özellikle termal tedavi amacıyla oluşturulacak kür uygulama merkezlerinin teknik ve tıbbi donanımı iyileştirilecektir.	<ul style="list-style-type: none"> Bursa Valiliği Özel Sektör Temsilcileri Özel ve Kamu Hastaneleri 	<ul style="list-style-type: none"> Sağlık Bakanlığı BUSAT BEBKA Üniversite BTSO Bursa Büyükşehir Belediyesi 	2014-2018	Uzun Vadeli	<ul style="list-style-type: none"> Tıbbi amaçlı kür merkezlerinin teknik donanım düzeylerinin ve hizmet kalitesinin artması Yurtiçi ve yurtdışına yönelik termal tedavi paketlerine kür merkezinin dahil edilmesi 	<ul style="list-style-type: none"> Termal kür merkezi ve parklarının sayısı Termal kür merkezleri ve parklarında tedavi gören hasta sayısı
Ana Faaliyetler:							
<ul style="list-style-type: none"> Fizibilite yapılması ve işletme modelinin belirlenmesi Yer seçimi çalışmalarının yapılması Finansman kaynaklarının araştırılması 							
Proje 2. Talassoterapi klimatekibi alanlarda tedavi hizmeti verecek tesislerin kurulması, alternatif tedavilere yönelik doğal yapıların (şifalı mağaralar, bataklıklar vb.) sağlık turizmi kapsamında değerlendirilmesi	Mudanya ilçesindeki iklim koşulları ve coğrafi konumun uygun olduğu alanlarda özel tedavilere yönelik tesisler oluşturulacaktır. Ayrıca bölgedeki diğer doğal tedavi imkanlarına yönelik çalışmalar yapılacaktır.	<ul style="list-style-type: none"> İl Sağlık Müd. Özel Sektör Temsilcileri 	<ul style="list-style-type: none"> Sağlık Bakanlığı BUSAT Özel ve Kamu Hastaneleri Üniversite Yerel Yönetimler 	2016-2018	Uzun Vadeli	<ul style="list-style-type: none"> Bölgede sağlık turizmi alanında farklı tedavi olanaklarının sunulması Medikal ve termal turizmin alternatif turizm (doğa turizmi vb.) birleştirilmesi 	<ul style="list-style-type: none"> Kurulan tesis sayısı Tesislerde tedavi gören hasta sayısı Oluşturulan paket program sayısı

Projeler	Açıklama	Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	İşbirliği Kuruluşları	Başlama ve Bitiş Dönemi	Vade	Sonuç Göstergeleri	Çıktı Göstergeleri
Ana Faaliyetler:							
<ul style="list-style-type: none"> Fizibilite yapılması, işletme modelinin belirlenmesi Yer seçimi çalışmalarının yapılması Finansman kaynaklarının araştırılması 							
Strateji 1.2. Yürütülen Sağlık Serbest Bölgesi (SSB) mevzuat çalışması kapsamında belirlenecek kriterlere uygun arazi tahsis ve altyapı çalışmalarının yapılması							
Proje 1. Sağlık Serbest Bölgesine yönelik ildeki alanların belirlenmesi ve fizibilitenin yapılması	SSB kapsamında Bursa ilinde mevcut araziler belirlenecek ve SSB özelinde bu arazilerin fizibilite çalışmaları hazırlanacaktır.	<ul style="list-style-type: none"> Bursa Valiliği 	<ul style="list-style-type: none"> Sağlık Bakanlığı İl Md. Ekonomi Bakanlığı BEBKA 	2014-2016	Uzun Vadeli	<ul style="list-style-type: none"> SSB Bölgesi ihtiyaçlarına cevap verebilecek arazilerin altyapı ve ulaşım olanaklarının da dâhil edildiği fizibilitenin ortaya konulması 	<ul style="list-style-type: none"> SSB mevzuatına uygun en az 3 alanın ortaya konulması ve en az birinin fizibilitesinin hazırlanması
Strateji 1.3. Mevcut termal tesislerin yenilenmesi, tarihi termal tesislerin restorasyonunun yapılması							
Proje 1. Termal tesislerin iç dizayn ve mimari yapılarının iyileştirilmesi	Termal tesislerin imkânları geliştirilecek ve tarihi motifleri ortaya çıkarılacaktır.	<ul style="list-style-type: none"> Termal Tesisler 	<ul style="list-style-type: none"> İl Kültür Turizm Müdürlüğü 	2014-2016	Uzun Vadeli	<ul style="list-style-type: none"> Termal tesislerin görümlük ve konsept açısından zenginleştirilmesi 	<ul style="list-style-type: none"> Yenilenen termal tesis sayısı
Proje 2. Tarihi termal tesislerin ve hamamların restorasyonunun yapılması	Termal kullanım amacına uygun olacak şekilde tarihi dokunun yaşatılması sağlanacaktır.	<ul style="list-style-type: none"> Hamamlar Yerel Yönetimler 	<ul style="list-style-type: none"> İl Kültür Turizm Müdürlüğü Üniversite 	2014-2018	Uzun Vadeli	<ul style="list-style-type: none"> Termal özellikteki tarihi tesislerin asıllarına uygun restore edilmesi 	<ul style="list-style-type: none"> Restorasyonu yapılan termal tesis sayısı
Proje 3. Tarihi termal bölgenin (Çekirge) ön plana çıkarılması için gerekli çevre düzenlemelerinin yapılması	Termal oteller ve çevreleri taşıt trafiğine kapatılacak, peyzaj düzenlemeleri, tarihi dokunun korunması ve ortaya çıkarılması sağlanacaktır.	<ul style="list-style-type: none"> Termal Tesisler Yerel Yönetimler 	<ul style="list-style-type: none"> İl Kültür Turizm Müdürlüğü Çevre ve Şehircilik İl Müd. Üniversite 	2014-2018	Uzun Vadeli	<ul style="list-style-type: none"> Çekirge'deki tarihi termal alanların düzenlemelerinin yapılarak termal turizm potansiyelinin en üst düzeyde değerlendirilmesi 	<ul style="list-style-type: none"> Taşıt trafiğine kapatılan yol uzunluğu (km) Yaratılan yeşil alan (m²)

Projeler	Açıklama	Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	İşbirliği Kuruluşları	Başlama ve Bitiş Dönemi	Vade	Sonuç Göstergeleri	Çıktı Göstergeleri
Proje 4. Termal turizm alanlarında (Oylat, Tümbüldek gibi termal alanlar) altyapının geliştirilmesi ve çevre düzenlemelerinin yapılması	Gerekli altyapı ve çevre düzenlemelerinin yapılarak çekiciliğinin artırılması	<ul style="list-style-type: none"> Termal Tesisler Yerel Yönetimler 	<ul style="list-style-type: none"> İl Kültür Turizm Müdürlüğü Çevre ve Şehircilik İl Müd. 	2014-2016	Orta Vadeli	<ul style="list-style-type: none"> Termal tesislerin altyapı ve rekreatif olarak geliştirilerek termal turizm potansiyelinin en üst düzeyde değerlendirilmesi 	<ul style="list-style-type: none"> Yaratılan yeşil alan (m²) Yapılan yeni tesis sayısı Tadilatı ve iyileştirmesi yapılan tesis sayısı
Strateji 1.4. Bursa'da 3. Yaş turizmine uygun yaşam alanlarının geliştirilmesi							
Proje 1. Termal tesislerde ve otellerde engelli ve yaşlı hastalar için konaklama ve diğer hizmet sunumlarının iyileştirilmesi	3 yıldız ve üzerindeki termal tesisler ve oteller farklı hastaların ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde düzenlenecektir	<ul style="list-style-type: none"> Termal Tesisler Oteller 	<ul style="list-style-type: none"> İl Sağlık Md. 	2014-2016	Orta Vadeli	<ul style="list-style-type: none"> Termal tesislerde engelli ve yaşlıların konaklama kalitesinin artırılması 	<ul style="list-style-type: none"> Termal otellerde engelli ve yaşlı hastalar için özel olarak hazırlanmış oda sayısı
Proje 2. 3. Yaş yaşam merkezi kurulması	3. yaş grubunun ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik hizmet sunan bir merkez kurulması	<ul style="list-style-type: none"> İl Sağlık Md. Özel Sektör Temsilcileri 	<ul style="list-style-type: none"> İl Kültür Turizm Md. Hastaneler Üniversite 	2014-2018	Uzun Vadeli	<ul style="list-style-type: none"> Yaşam merkezinde 3. Yaş gurubu ihtiyaçlarına cevap verecek uygun alanların yaratılarak alternatif hizmetlerin sunulması 	<ul style="list-style-type: none"> Yaşam merkezinde sunulan hizmet çeşidi Yaşam merkezinde tedavi gören ve bakım hizmeti kişi sayısı
Ana Faaliyetler (3. Yaş yaşam merkezi için)							
<ul style="list-style-type: none"> Fizibilite yapılması, işletme modelinin belirlenmesi Yer seçimi çalışmalarının yapılması Finansman kaynaklarının araştırılması 3. yaşa yönelik teknoloji üretimi yapılması için imkanların araştırılması 							

Projeler	Açıklama	Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	İşbirliği Kuruluşları	Başlama ve Bitiş Dönemi	Vade	Sonuç Göstergeleri	Çıktı Göstergeleri
Strateji 1.5. Hasta ve hasta yakınlarının uzun süre konaklama ihtiyaçlarını karşılayacak konaklama hizmetlerinin geliştirilmesi							
Proje1. Tedavi süreci ve sonrası konaklama için gerekli tesislerin ve hizmet sunumlarının oluşturulması	Hasta ve hasta yakınlarının tedavi süreci ve nekahet dönemlerindeki konaklama ihtiyaçlarına cevap verebilecek tesisler ve/veya konaklama hizmetleri sağlanacaktır.	<ul style="list-style-type: none"> Oteller Konaklama Tesisleri 	<ul style="list-style-type: none"> İl Sağlık Md. İl Kültür Turizm Md. Gençlik ve Spor Bakanlığı Hastaneler Üniversite 	2014-2018	Uzun Vadeli	<ul style="list-style-type: none"> Hasta ve hasta yakınlarının tedavi süreci ve nekahet dönemi konaklama ihtiyaçlarının giderilmesi 	<ul style="list-style-type: none"> Hasta yakınları için oluşturulan konaklama tesisi sayısı Hastalar için tedavi sonrasında uygun olarak inşa edilen tesis ve oda sayısı
Proje 2. Tedavi süreci ve sonrası konaklamaya uygun mevcut tesislerin geliştirilmesi	Hasta ve hasta yakınlarının tedavi süreci ve nekahet dönemlerindeki ihtiyaçlarına cevap verebilecek tesislerin hizmet ve altyapısı iyileştirilecektir.	<ul style="list-style-type: none"> Oteller Konaklama Tesisleri Özel ve Kamu Sağlık Kurum ve Kuruluşları 	<ul style="list-style-type: none"> İl Sağlık Md. İl Kültür Turizm Md. Gençlik ve Spor Bakanlığı 	2014-2016	Orta Vadeli	<ul style="list-style-type: none"> Hasta ve hasta yakınlarının tedavi süreci ve nekahet dönemi konaklama kalitelerinin artırılması 	<ul style="list-style-type: none"> Hasta yakınları için oluşturulan konaklama tesisi ve oda sayısı Hastalar için tedavi sonrasında uygun olarak inşa edilen tesis ve oda sayısı
Proje 3. Sağlık turizmi kapsamında yabancı hastalardan gelen tedavi ve konaklama taleplerini karşılamak üzere ihtiyaç duyulan branşlara yönelik klinik otellerin kurulması	Klinik otellerin kurulması için yatırımcı çekilecektir.	<ul style="list-style-type: none"> Özel Sektör Temsilcileri 	<ul style="list-style-type: none"> İl Sağlık Müd. Hastaneler Üniversite 	2014-2018	Uzun Vadeli	<ul style="list-style-type: none"> Hastanelerde ve/veya otellerde klinik otel konseptine uygun şekilde hizmet sunumlarının sağlanması 	<ul style="list-style-type: none"> Kurulan klinik otel sayısı Klinik otel konseptine uygun oda sayısı Klinik otellerde konaklayan hasta sayısı
Ana Faaliyetler:							
<ul style="list-style-type: none"> Fizibilite yapılması, işletme modelinin belirlenmesi Uygun hastane ve otellerde çalışmaların yapılması 							

Projeler	Açıklama	Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	İşbirliği Kuruluşları	Başlama ve Bitiş Dönemi	Vade	Sonuç Göstergeleri	Çıktı Göstergeleri
Strateji 1.6. Sağlık kuruluşlarının fiziki altyapılarının iyileştirilmesi ve teknik donanımların artırılmasına yönelik yatırımların teşvik edilmesi							
Proje 1. Kamu ve özel hastanelerin teknik donanımlarının iyileştirilmesi	Tıbbi cihaz ve medikal aletlerin daha teknolojik ve ihtiyaca yönelik olarak yenilenmesi yapılacaktır.	• Kamu ve Özel Hastaneler • Diğer Sağlık Kuruluşları	• Valilik • Sağlık Bakanlığı • BEBKA • TÜBİTAK	2014-2018	Uzun Vadeli	• Sağlık turizmine yönelik olarak kamu ve özel hastanelerin teknik donanımlarının iyileşmesi	• Kurum ve kuruluş harcamalarında yeni teknoloji ve ekipmanlara yapılan harcama oranı
Proje 2. Yabancı hastaların tedavi ihtiyaçlarına uygun yatak sayılarının artırılması	Sağlık Turizmi kapsamında faaliyet gösteren kuruluşların uygun yatak sayısının ve teknik donanım düzeyinin artırılması	• Özel ve Kamu Sağlık Kurum ve Kuruluşları	• İl Sağlık Müd.	2014-2016	Orta Vadeli	• Daha fazla yabancı turiste kaliteli ve uygun şartlar altında sağlık hizmetinin verilmesi	• Sağlık turizmi kapsamında hazırlanan yatak sayısının toplam yatak sayısına içindeki oranı
Proje 3. Kamu ve özel hastanelerin mimari ihtiyaçlarının giderilmesi	Hastanelerde tedavi şartlarına göre mimari düzenlemeler yapılacaktır.	• Kamu ve Özel Hastaneler • Diğer Sağlık Kuruluşları	• Valilik • Sağlık Bakanlığı • BEBKA	2014-2018	Uzun Vadeli	• Sağlık turizmine yönelik olarak kamu ve özel hastanelerin altyapılarının iyileşmesi	• Farklı hasta özelliklerine göre düzenlenen oda sayısı
Strateji 1.7. Termal alanlar başta olmak üzere su kültürünü ortaya çıkaracak çalışmaların yapılması							
Proje 1. Tarihi su yollarının ortaya çıkarılması	Su kültürünün geliştirilmesi amacıyla su yolları ortaya çıkarılıp restore edilecektir.	• İl Kültür Turizm Müd. • İl Kültür Turizm Müd.	• Valilik • Termal Tesisler • Uludağ Üniversitesi	2014-2018	Uzun Vadeli	• İlde farklı alanlardaki su kültürü zenginliklerinin ortaya çıkarılması	• Su yolları ile ilgili yapılan araştırma, akademik yayın vb. sayısı • Restore edilen su yolu sayısı • Restore edilen su yollarını ziyaret eden turist sayısı

Projeler	Açıklama	Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	İşbirliği Kuruluşları	Başlama ve Bitiş Dönemi	Vade	Sonuç Göstergeleri	Çıktı Göstergeleri
Proje 2. Tarihi çeşme ve içmelerin ortaya çıkarılması	Günümüze kadar ulaşan ve tarihi-kültürel değer sahip olan içmece ve çeşmeler restore edilecektir.	• İl Kültür Turizm Md. • İl Kültür Turizm Md.	• Bursa Valiliği • Termal Tesisler • Uludağ Üniversitesi	2014-2018	Uzun Vadeli	• İlde farklı alanlardaki su kültürü zenginliklerinin ortaya çıkarılması	• Çeşme ve içmelerle ilgili yapılan araştırma, akademik yayın vb. sayısı • Restore edilen çeşme ve içmece sayısı • Restore edilen çeşme ve içmelerin ziyaret eden turist sayısı
Ana Faaliyetler:							
<ul style="list-style-type: none"> İçmece olarak kullanılabilecek termal suların araştırılması Suların endüstriyel ürün olarak üretim ve pazarlanmasının sağlanması 							
Proje 3. Özellikle termal turizmi ve hamam kültürünü tanıtan aksesuar ürünlerinin üretimi	Termal kültürü yansıtan sabun, kese, peştamal, peşkir vb. ürünlerin üretimi sağlanacaktır.	• Dernekler (Köy ve kadın dernekleri) • Özel Sektör İşletmeleri	• Bursa Valiliği • İl Kültür Turizm Md • Yerel Yönetimler • BEBKA	2014-2016	Orta Vadeli	• Bursa'daki termal ürünlerin tesislerde kullanımının sağlanması	• Üretilen ürün çeşidi • Ürünlerden elde edilen gelir
Proje 4. Termal müze yapılması	Su ve hamam kültürü ile tarihi gelenekleri tanıtmak ve yaşatmak üzere müze kurulması	• Bursa Valiliği • İl Kültür Turizm Müd.	• Yerel Yönetimler	2016-2018	Uzun Vadeli	• Termal kültürü yansıtan müzenin kurularak yerli ve yabancı ziyaretçilere açılması	• Müzeye gelen ziyaretçi sayısı • Müzeden elde edilen gelir

Projeler	Açıklama	Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	İşbirliği Kuruluşları	Başlama ve Bitiş Dönemi	Vade	Sonuç Göstergeleri	Çıktı Göstergeleri
► Hedef 2. Sağlık turizminin geliştirilmesine yönelik yasal düzenlemelerin yapılması							
Strateji 2.1. Sektörde paydaşlar tarafından sunulan hizmetleri koordine eden işletmelerin kurulmasına yönelik yasal düzenlemelerin yapılması							
Proje 1. Sağlık turizmi sektöründe faaliyet gösterecek koordinasyon işletmeleri kurulmasına yönelik yasal düzenlemelerin yapılması	Sağlık hizmeti, konaklama, alışveriş, kültür turu vb. hizmetlerin koordine edilmesine yönelik yasal düzenlemeler yapılacaktır.	<ul style="list-style-type: none"> Sağlık Bakanlığı 	<ul style="list-style-type: none"> İl Sağlık Müd. İl Kültür ve Turizm Müd. Sağlık Kurum ve Kuruluşları Konaklama Tesisleri / Oteller 	2014-2015	Orta Vadeli	<ul style="list-style-type: none"> Sektördeki paydaşların geniş katılımıyla oluşturulan ve sektör faaliyetlerini koordine edecek işletmelerin kurularak etkin çalışmasının sağlanması 	<ul style="list-style-type: none"> Oluşturulan koordinasyon işletmesi sayısı Koordinasyon içerisinde yer alan sağlık kurum ve kuruluşu ile konaklama tesisi ve otel sayısı
Strateji 2.2. Yabancı hasta çekimini artırmak için hedef ülkelerle ikili anlaşmaların yapılması							
Proje 1. Sağlık turizmi hedef ülkeleri ile ikili anlaşmaların yapılmasına yönelik gerekli lobi faaliyetlerinin yapılması	Hedef Pazar kapsamında yer alan Ortadoğu/ Körfez ülkeleri, Türkiye Cumhuriyetler vb. ülkeler ile ikili anlaşmaların yapılması sağlanacaktır.	<ul style="list-style-type: none"> Sağlık Bakanlığı Hedef Pazar Temsilcileri 	<ul style="list-style-type: none"> İl Sağlık Müd. Valilik 	2015-2018	Orta Vadeli	<ul style="list-style-type: none"> Tarafların termal tedavi ve sağlık turizmi alanında işbirliği yapması, hasta değişimi yapacak alanların uzman ekipler tarafından belirlenmesi 	<ul style="list-style-type: none"> İkili anlaşma yapılan ülke sayısı Ülkeler arası yapılan protokol/işbirliği sayısı
Ana Faaliyetler							
<ul style="list-style-type: none"> Bursa ili sağlık turizmi için hedef pazarların belirlenmesi Belirlenen hedef ülkeler ile üst düzey yetkililer tarafından görüşmeler yapılarak anlaşmaya varılması 							

Projeler	Açıklama	Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	İşbirliği Kuruluşları	Başlama ve Bitiş Dönemi	Vade	Sonuç Göstergeleri	Çıktı Göstergeleri
Proje 2. Ülkeler arası sağlık alanındaki bilimsel ve tıbbi kuruluşları arasında karşılıklı yardımlaşma için direkt temaslar kurulması	Bilim adamları ve uzmanların kongreler, konferanslar, seminerler ve sempozyumlara katılımı desteklenecek; tıbbi bilgi ve doküman değişimi sağlanacaktır.	<ul style="list-style-type: none"> Sağlık Bakanlığı Hedef Pazar Temsilcileri 	<ul style="list-style-type: none"> İl Sağlık Müd. Valilik Üniversite Sağlık Kuruluşları (Hastaneler) 	2015-2018	Orta Vadeli	<ul style="list-style-type: none"> Tarafların sağlık hizmetlerinin kalitesini artırma ve her iki tarafın deneyimlerinden yararlanmak üzere sağlık personelleri arasında bilgi ve tecrübe paylaşımında bulunulması 	<ul style="list-style-type: none"> Düzenlenen kongreler, konferanslar, seminerler ve sempozyum sayısı Düzenlenen etkinliklerdeki katılımcı sayısı Hazırlanan ve paylaşılan doküman/bilimsel yayın sayısı
Proje 3. Anlaşma yapılan ülke ile yetmiş eleman değişimi yapılması	Ulusal sağlık ve hastane yönetim sistemlerinin geliştirilmesi alanlarında işbirliği, eğitim ve danışmanlık amacıyla tıp doktoru, dış hekim, eczacı ve diğer uzman personelin anlaşmalı ülkeler arası değişimi teşvik edilecektir.	<ul style="list-style-type: none"> Sağlık Bakanlığı Hedef Pazar Temsilcileri 	<ul style="list-style-type: none"> İl Sağlık Müd. Valilik Sağlık Kuruluşları (Hastaneler) Üniversite 	2015-2018	Orta Vadeli	<ul style="list-style-type: none"> Taraflar arasında sağlık personellerinin kısa süreli ziyaret ve eğitim değişiminin kolaylaştırılarak sağlık hizmetlerinin kalitesinin artırılması ve her iki tarafın deneyimlerinden yararlanılması 	<ul style="list-style-type: none"> Değişim yapılan personel sayısı Değişim için işbirliği yapılan ülke sayısı
Strateji 2.3. Sağlık turizmi kapsamında yabancı hastalara yönelik sigortalar ile ilgili düzenlemelerin yapılması							
Proje 1. Yabancı hastaların transfer, tedavi süreci hizmetlerini kapsayan sigortalar ile ilgili düzenlemelerin yapılması	Yabancı hastaların transfer ve tedavi sürecinde haklarının güvence altına alınması sağlanacaktır.	<ul style="list-style-type: none"> Yerli- Yabancı sigorta şirketleri Aracı Kurumlar/ Acenteler 	<ul style="list-style-type: none"> İl Sağlık Müd. Hastaneler TÜRSAB 	2015-2018	Orta Vadeli	<ul style="list-style-type: none"> Yabancı hastaların sigorta kapsamında ülkede güvenli bir şekilde tedavi hizmeti alınmasının sağlanarak ülkesine geri dönmesinin sağlanması 	<ul style="list-style-type: none"> Sigorta yapılan yabancı hasta sayısı/sigorta sayısı Sigorta kapsamında sunulan hizmet çeşitliliği

Projeler	Açıklama	Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	İşbirliği Kuruluşları	Başlama ve Bitiş Dönemi	Vade	Sonuç Göstergeleri	Çıktı Göstergeleri
Strateji 2.4. Sağlık kurum ve kuruluşları ve termal tesislerin hizmet kalitesi ve altyapı kriterlerinin oluşturularak gerekli denetim mekanizmasının kurulması							
Proje 1. Sağlık kurum ve kuruluşlarında kaliteli hizmet sunumunun sağlanması amacıyla "Sağlık Hizmeti Kalitesinin Geliştirilmesi ve Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik" te yer alan standartların uygulanması	Sağlık kurum ve kuruluşlarında hasta güvenliği, çalışan güvenliği, hasta memnuniyeti ve çalışan memnuniyetini esas alan sağlık hizmet kalite standartları uygulanacaktır.	• Sağlık Bakanlığı • Sağlık Kurum ve Kuruluşları	• İl Sağlık Müd.	2014-2016	Orta Vadeli	• Yönetmelikte tanımlanan sağlık hizmet kalite standartları (SHKS) doğrultusunda ildeki sağlık kurum ve kuruluşlarının kalite değerlendirmesinin yapılması	• Kalite değerlendirilmesi yapılan sağlık kurum ve kuruluşu sayısı • Standartlara uygun sağlık kurum ve kuruluşu sayısı
Proje 2. Termal tedavi hizmeti sunan termal tesisler için Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenecek standartları içeren yasal düzenlemelerin yapılması	Termal tesislerde hasta güvenliği, çalışan güvenliği, hasta memnuniyeti ve çalışan memnuniyetini esas alan sağlık hizmet ve konaklama kalite standartları uygulanacaktır.	• Sağlık Bakanlığı • Termal tesisler/ • Oteller • Kültür ve Turizm Bakanlığı	• İl Sağlık Müd. • İl Kültür ve Turizm Müd.	2014-2016		• Yasal olarak tanımlanacak hizmet kalite standartları doğrultusunda termal tesis/otellerin kalite değerlendirmesinin yapılması	• Kalite değerlendirilmesi yapılan termal tesis/ otel sayısı • Standartlara uygun termal tesis/otel sayısı
Strateji 2.5. Hastanelerde ihtiyaç duyulan kadroların sağlanmasına yönelik düzenlemelerin yapılması							
Proje 1. Sağlık turizmi kapsamında hastanelerde ihtiyaç duyulan branşlardaki kadro ihtiyacının giderilmesi için lobi çalışmalarının yapılması	İhtiyaç duyulan uzmanlıklar doğrultusunda hastanelerdeki personel açığı giderilecektir.	• Sağlık Bakanlığı	• İl Sağlık Müd. • Hastaneler • Üniversite	2014-2018	Uzun Vadeli	• Sağlık turizminde talep edilen uzmanlıklara yönelik olarak hastanelerin ihtiyaç duyduğu personeli istihdamının sağlanması	• Açılan kadro sayısı • İstihdam edilen personel sayısı

Projeler	Açıklama	Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	İşbirliği Kuruluşları	Başlama ve Bitiş Dönemi	Vade	Sonuç Göstergeleri	Çıktı Göstergeleri
Strateji 2.6. Sağlık turizmi kapsamında faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlarda fiyatlara ilişkin yasal düzenlemelerin yapılması							
Proje 2. Hizmet kalitesine göre fiyat farklılaşmasına imkân veren yasal düzenlemelerin yapılması	Farklı taleplere göre hizmet sunumunun/içeriğinin genişletilmesi için fiyat farklılığına olanak sağlanacaktır.	Sağlık Bakanlığı Hastaneler	İl Sağlık Müd. Üniversite	2015-2017		Hastanelerin yabancı hastaların talebine göre farklı fiyat aralıklarında hizmet sunarak tedavi çeşitliliği sağlanması	-Fiyat farklılaşması ile sunulan tedavi seçeneği sayısı - Fiyat farklılaşması ile sunulan hizmet seçeneklerinden yararlanan hasta sayısı
► Hedef 3. Sağlık Turizmine yönelik ürün ve marka geliştirilmesi							
Strateji 3.1. Bursa ili sağlık turizminde ürün ve ortak marka oluşturulmasına yönelik faaliyetlerinin yürütülmesi							
Proje 1: "Sağlık Turizmi Kenti" algısının geliştirilmesine yönelik çalışmaların yürütülmesi	Sağlık turistleri için Bursa önemli bir destinasyon haline getirilecektir.	-Bursa Büyükşehir Belediyesi -İl Kültür Turizm Md. -Bursa Kültür A.Ş.	-Valilik -Bursa Kültür Turizm Tanıtma Birliği	6 ay	Kısa Dönem	Sağlık Turizmi Kenti projesi kapsamında vizyon oluşturularak ilgili süreçlerin ortaya konulması	-Vizyonun oluşturulması -Logonun ortaya konulması -Çalıştaylar
Ana Faaliyetler:							
1. Bölgenin farklılıklarını ve zenginliğini temsil eden bir resim (logo / isim) bir marka oluşturulması							
2. Vizyon ve anahtar mesajlar geliştirmek için ana paydaşlar ile çalıştayların düzenlenmesi							
3. Termal kaynakların ön plana çıkarıldığı "Tarihi Termal Kent" imajının oluşturulmasına yönelik tanıtım ve pazarlama stratejilerinin oluşturulması							
Proje 2: Termal / Sağlık paketleri geliştirilmesi	Sağlık turizmini esas hedef kitlelere yönelik paket ürün ve programların geliştirilmesi	-TURSAB -BUSAT -İl Kültür Turizm Md.	-Bursa Büyükşehir Belediyesi -Valilik -Bursa Kültür Turizm Tanıtma Birliği	6 ay	Kısa Dönem	Turistin kalma süresine ve isteğine uygun ürün/paket tur güzergâhlarının ortaya konulması	-Oluşturulan ürün çeşidi sayısı
Ana Faaliyetler:							
1. Sağlık Turizmüne yönelik kategorilerin (termal, medikal vb.) belirlenmesi							
2. Sağlık Turizmüne yönelik ürün paketlerinin oluşturulması, içerik (dijital ve broşür) üretimi, web ve turistik stratejik yerlere dağıtılarak pazarlama stratejilerinin uygulanması							

Projeler	Açıklama	Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	İşbirliği Kuruluşları	Başlama ve Bitiş Dönemi	Vade	Sonuç Göstergeleri	Çıktı Göstergeleri
► Hedef 4. Ortak pazarlama ve iletişim stratejisi geliştirilmesi							
Strateji 4.1. Sağlık turizmi potansiyelini üst düzeye çıkaran ortak bir pazarlama ve iletişim stratejisinin belirlenmesi							
Proje 1: Yerel turizm / sağlık turizmi sektörü için ortak bir iletişim ağı kurulması	Ortak iletişim yöntemi, sıklığı ve giriliri planlanacaktır.	-BEBKA, -Bursa Büyükşehir Belediyesi -BTSO	-Sağlık Bakanlığı -Kültür ve Turizm Bakanlığı -Bursa Büyükşehir Belediyesi	2014-2015	Kısa Dönem	Sağlık Turizminde kurumlar arası iletişiminin sağlanması	-Ortak iletişim ağında yer alan kurum sayısı -Ortak iletişim yöntemi belgesi
Ana Faaliyetler:							
<ul style="list-style-type: none"> 1. Ortak iletişim sürecinin yönetilmesi için Genel Koordinatör belirlenmesi 2. Sağlık turizmi sektörü için ortak bir iletişim ağı platformunun kurulması 3. İletişim araçlarının oluşturularak etkin bir şekilde kullanımının sağlanması (e-posta, web sayfası oluşturma, sosyal medya vb.) 							
Strateji 4.2. Yerelde sağlık turizmi bilincinin artırılmasına yönelik çalışmaların yürütülmesi							
Proje 1. Sağlık turizmi bağlamında kurumların işbirliği ile ortak tanıtım günlerinin düzenlenmesi	İlin sağığa yönelik termal kapasitesi, tarihçesi ve potansiyeliyle ilgili tanıtımlar için, kamu-özel-sivil toplum ortaklığı sivil toplum kuruluşları ile tanıtım günleri düzenlenecektir.	• İl Sağlık Müdürlüğü • GÜMTOB • BUSAT	• İl Millî Eğitim Müdürlüğü • Büyükşehir Belediyesi	2014-2016	Orta Vadeli	Bursa Sağlık Turizmi Tanıtım Günleri etkinliklerinin düzenlenmesi	• Etkinlikte düzenlenen panel sayısı • Etkinliği ziyaret eden ziyaretçi sayısı

Projeler	Açıklama	Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	İşbirliği Kuruluşları	Başlama ve Bitiş Dönemi	Vade	Sonuç Göstergeleri	Çıktı Göstergeleri
Proje 2. Yerel medya altyapısının kullanılarak tanıtım ve bilgilendirme amaçlı görsel ve işitsel kamu spotları, haber/program oluşturulması	Sağlık Turizmüne yönelik medya ve diğer yerel iletişim araçlarının kullanılarak yerelde ilgili sektöre yönelik bilinc düzeyi artırılacaktır.	• Bursa yerel radyo ve televizyonları • Reklam Ajansları	• Büyükşehir Belediyesi • Sağlık turizmi işletmeleri	2014-2016	Orta Vadeli	Kamu spotları, medya gibi görsel iletişim araçları ile sağlık turizmi bilincinin yerelde artırılması	• Sağlık turizmüne yönelik hazırlanan program/haber sayısı • Düzenlenen kamu spotu sayısı • Sağlık turizmüne yönelik yayınlanan reklam sayısı
Strateji 4.3. Sağlık turizminin geliştirilmesi için sosyal medya ve web ortamının etkin kullanılması							
Proje 1. Sağlık turizmi web portalı oluşturulması	Bursa'da sağlık turizmi ile ilgili ürün ve hizmetler hakkında bilgileri içeren ve B2C modelini esas alan interaktif bir e-ticaret portalı oluşturulacaktır.	-BUSAT -GÜMTOB -TÜRSAB -Sağlık Kurum ve Kuruluşları	-Valilik -Kamu Hastaneleri Birliği -Sağlık Bakanlığı -Bursa Büyükşehir Belediyesi	6-8 ay	Kısa Dönem	İlde sağlık turizmüne yönelik ürün ve hizmetler hakkında bilgilerin derlendiği, doğrudan tanıtım ve pazarlama imkânlarının sunulduğu web portalının oluşturulması	• Web portalının oluşturulması • Portalda tanıtım yapılan işletme ve tesis sayısı • Portalın ziyaret edilme sayısı • Oluşturulan mobil uygulama sayısı • Mobil uygulamaların yüklenme sayısı

Projeler	Açıklama	Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	İşbirliği Kuruluşları	Başlama ve Bitiş Dönemi	Vade	Sonuç Göstergeleri	Çıktı Göstergeleri
Ana Faaliyetler:							
<ol style="list-style-type: none"> 1. Portalin içeriğinin planlanması (Sağlık Turizmi Bilgisi, Servis/ Paket Fiyatları, Hasta Görüşleri, İletişim Bilgileri, İnteraktif Sohbet) 2. Portal ve içeriğinin geliştirilmesi ve yayınlanmasında profesyonel olan bir tasarımcının görev alması 3. Portalda kendi portletlerini yerleştirmek isteyen uluslararası online pazarlama firmalarının seçilmesi 4. Portal içinde ayrıca "Bölgemizi Keşfi" "Etkinlik Takvimi" gibi birden çok portletlerin oluşturulması 5. Portalin arama motorları sonuçlarında ön sıralarda yer alabilecek tanımlayıcılar yerleştirilmesi 6. Bursa sağlık turizmi portalinin ulusal portallar (goturkey.com, healthinturkey.org vb. ile bağlantılarının kurulması) 7. Sağlık turizmi portalinin mobil versiyonunun ve destekleyici diğer mobil uygulamalarının (akıllı telefon uygulamaları) oluşturulması, tanıtımının yapılarak aktif şekilde kullanımının sağlanması 8. Veri analizi araçları kullanarak web sitenin performansının izlenmesi (ziyaret edilme sayısı, süresi, hangi ülkelerden ziyaret edildiği vb.) 							
Proje2: Sosyal medya ve internet ortamında tanınırlığının artırılması							
Sosyal medya aracılığıyla, hedeflenen ve mevcut turistlere yönelik sağlık turizmi ön plana çıkarılarak, içeriğinin sürekli güncellenmesi sağlanacaktır.	-BUSAT -GUMTOB -TÜRSAB -Sağlık Kurum ve Kuruluşları	-Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü -Sağlık Bakanlığı -Bursa Büyükşehir Belediyesi	6 ay	Kısa Dönem	Sağlık Turizmine yönelik güncel sosyal medya kanalları etkinliğinin artırılarak tanıtımının artırılması	-Sosyal medya yolu ile tanıtım ve iletişimdeki artış - Aktif sosyal medya kanalı -"Bursa Sağlık Turizmi"ne yönelik internet aramalarında listelenme sayısı	
Ana Faaliyetler:							
<ol style="list-style-type: none"> 1. Hedef ülkelerde sosyal medya penetrasyon seviyelerine yönelik araştırmaların yapılarak kullanım modellerinin ve yoğunluklarının tespit edilmesi 2. Belirlenen sosyal medya sitelerinde hesaplar oluşturularak aktif katılım ve tanıtım faaliyetlerinin artırılması 3. Sosyal medya ve internet ortamında Bursa'da sunulan Sağlık Turizmi ürün ve hizmet listesinin oluşturularak sürekli güncellenmesi 4. İnteraktif iletişimin sağlanması amacıyla her bir sosyal medya kanalı için sorumlu bir admin atanması 5. Bursa için sağlık turizmine yönelik wikipedia içeriğinin geliştirilmesi 							

Projeler	Açıklama	Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	İşbirliği Kuruluşları	Başlama ve Bitiş Dönemi	Vade	Sonuç Göstergeleri	Çıktı Göstergeleri
Hedef 5. Sağlık turizmi sektöründe kurum ve kuruluşların kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi							
Strateji 5.1. Sağlık turizminde yer alan kurum/kuruluşların hizmet kalitelerini artırmaya yönelik gerekli sertifikalar almak üzere çalışmalar yürütme							
Proje 1. Hastanelerin ve diğer sağlık kuruluşlarının uluslararası akreditasyon standartlarını sağlama ve sertifikasyon için gerekli çalışmaların yürütülmesi	Yeni yapılacak hastanelerin yapım aşamasından itibaren JCI (Joint Commission International) Akreditasyon Kalite Belgesi standartları gibi akredite olmaya uygun standartları sağlama ve sertifikasyonu için çalışmalar yürütülecektir.	<ul style="list-style-type: none"> • İl Sağlık Müdürlüğü • Kamu Hastaneleri Birliği • Özel hastaneler ve sağlık kuruluşları 	<ul style="list-style-type: none"> • Sağlık Bakanlığı 	2014-2018	Uzun Dönem	Uluslararası akreditasyon sertifikası almak için çalışma yürüten ve başvuruda bulunan hastane ve sağlık kuruluşlarının artması	<ul style="list-style-type: none"> • Uluslararası akreditasyon sertifikası olan sağlık kuruluşu sayısı
Proje 2. Sağlık turizmi ve destekleyici hizmet sektörlerinde Kalite Yönetim Sistemi (ISO/IEC) belgelendirme çalışmalarının yürütülmesi	Hizmet kalitesinin iyileşmesine katkıda bulunacak kalite yönetim sistemleri hizmet sektörüne kazandırılacaktır.	<ul style="list-style-type: none"> • Sağlık Kurum ve Kuruluşları • GUMTOB 	<ul style="list-style-type: none"> • Türk Standartları Enstitüsü • BISO 	2014-2018	Uzun Dönem	<ul style="list-style-type: none"> • Sağlık turizmi ve destekleyici sektörlerdeki kurum/kuruluş ve firmaların Kalite Yönetim Sistemi belgesine başvuruları ve almaları 	<ul style="list-style-type: none"> • Kalite Yönetim Sistemi belgesi alan kurum/kuruluş sayısı
Ana Faaliyetler:							
<ul style="list-style-type: none"> • Kalite Yönetim Sistemi ile iyileşme sağlanabilecek öncelikli sektörlerin ve alanların belirlenmesi • Kalite Yönetim Sistemine ilişkin kurum ve kuruluşlarda eğitimlerin alınmasının sağlanması • Kurum ve kuruluşlarda Kalite Yönetim Sistemi kurulmasına yönelik kurumsal çalışmaların yürütülmesinin sağlanması 							

Projeler	Açıklama	Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	İşbirliği Kuruluşları	Başlama ve Bitiş Dönemi	Vade	Sonuç Göstergeleri	Çıktı Göstergeleri
Proje 3. Sağlık kuruluşları, termal tesisler ve destekleyici hizmet sektörü işyerlerinde uluslararası ve hedef ülkelere yönelik hijyen sertifikalarının alınması	Sağlık turizmi sektöründe faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların uluslararası sertifikalandırılması için (örneğin The International Certificate in Occupational Hygiene (ICertOH)) çalışmalar yapılacaktır.	<ul style="list-style-type: none"> İl Sağlık Müdürlüğü BTSO BESOB GÜMTOB 	<ul style="list-style-type: none"> Sağlık Bakanlığı Bursa Büyükşehir Belediyesi Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı 	2014-2018	Uzun Dönem	<ul style="list-style-type: none"> Kurumsal olarak mesleki hijyen plan ve programların yapılması Sektörlerde mesleki hijyen eğitimi almış çalışan sayısının artması 	<ul style="list-style-type: none"> Uluslararası ya da yabancı ülkelerin hijyen sertifikasını alan kurum/kuruluş sayısı
Ana Faaliyetler:							
<ul style="list-style-type: none"> Kurumsal mesleki hijyen plan ve programların yapılması için kurum ve kuruluşların eğitim alması Kurum/ kuruluş çalışanlarına mesleki hijyen eğitiminin verilmesi 							
Proje 4. Bursa'da yerleşik turizm ve seyahat acenteleri ve tur operatörlerinin yurtdışı hizmet ağlarını ve hizmet kalitelerini güçlendirmesi	Sağlık turizmine yönelik çalışmalar yürüten işletmelerin uluslararasılaşma (Örneğin, Dünya Seyahat Acenteleri Birliği- WATA (World Association of Travel Agencies) gibi uluslararası birliklere üye olunması) düzeyi artırılacaktır.	<ul style="list-style-type: none"> Seyahat acenteleri ve tur operatörleri Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği (TÜRSAB) 	<ul style="list-style-type: none"> Kültür ve Turizm Bakanlığı 	2014-2018	Uzun Dönem	<ul style="list-style-type: none"> Uluslararası işbirliği sağlayan uluslararası seyahat acenteleri birliklerine üyeliklerin artması Seyahat acentelerinin yurtdışı hizmet ağlarının genişlemesi 	<ul style="list-style-type: none"> Uluslararası seyahat acenteleri birliklerine üye olan acente sayısı Yurtdışı seyahat acenteleri ve tur operatörleri ile işbirliğiyle yapılan çalışma sayısı
Ana Faaliyetler:							
<ul style="list-style-type: none"> Seyahat acentelerinin uluslararası birliklere üyelikler v.b. çalışmalar ile yurtdışı hizmet alanlarını genişletmeleri Seyahat acentelerinin yurtdışı hizmet kanallarını güçlendirerek yurtdışı çalışmalarında etkinliklerini artırmaları 							

Projeler	Açıklama	Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	İşbirliği Kuruluşları	Başlama ve Bitiş Dönemi	Vade	Sonuç Göstergeleri	Çıktı Göstergeleri
Strateji 5.2. Sağlık turizmi hedef kitesinin sağlık hizmeti ihtiyaçlarına göre sunulacak sağlık hizmetlerinin durumunun belirlenmesi							
Proje 1. Hangi branşlarda ve hangi yabancı ülkelere hizmet sunabileceğine yönelik ilgili kuruluşların "Yeterlilik Matrislerinin" ortaya çıkarılması	Sağlık turizmde faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların sundukları ve sunabilecekleri hizmetler belirlenecektir.	<ul style="list-style-type: none"> İl Sağlık Müdürlüğü Kamu Hastaneleri Birliği Özel hastaneler ve sağlık kuruluşları 	<ul style="list-style-type: none"> Sağlık Bakanlığı Kültür ve Turizm Bakanlığı 	2014-2016	Orta Dönem	<ul style="list-style-type: none"> Ülkelerin sağlık hizmetleri ihtiyaçları ile Bursa ilinin sunacağı sağlık hizmetlerinin eşleştirilmesi 	<ul style="list-style-type: none"> Ülke ihtiyaçlarına Göre Bursa'nın Sağlık Hizmetleri Karşılaştırma Raporu
Ana Faaliyetler:							
<ul style="list-style-type: none"> Bursa'nın mevcut ve hedef sağlık turizmi ziyaretçilerinin profilinin ortaya çıkarılması için araştırma ve inceleme yapılması (Sağlık turizmi için hedef kitlenin hedef kitle, yeni kitle, mevcut kitle ayrımı ile yaş ve cinsiyete göre profilinin ortaya konulduğu Bursa Sağlık Turizmi Ziyaretçi Profili Raporunun hazırlanması) Bursa hastane ve sağlık kuruluşlarının ağırlıklı çalıştıkları branşlara ilişkin analizinin yapılması (Uzman doktor sayısı ve yürütülen operasyon sayısına göre branşların incelenmesi ile Branşlara Göre Bursa Hastane ve Sağlık Kuruluşları Raporunun hazırlanması) Hedef kitledeki yabancı hastaların ihtiyaç duyduğu sağlık hizmetleri ve operasyon türleri ile ilgili literatür araştırması ve inceleme yapılması (Yaş grubu, cinsiyet ve ülke gruplarına göre sağlık hizmeti ihtiyaçlarının belirlendiği Ülkeler Göre Sağlık Hizmetleri İhtiyaçları Raporunun hazırlanması) 							
Strateji 5.3. Termal suların tedavi özelliklerini (endikasyonlarını) ve içmece olarak kullanılabilirliğini potansiyellerini ortaya koyan uluslararası kabul gören analiz ve araştırmaların yapılması							
Proje 1. Bursa'daki termal analizinin yaptırılması ve uluslararası belgelendirilmesi	Termal sular çıkış bölgelerine göre incelenecek ve uluslararası akredite testlerle belgelendirilmesi yapılacaktır.	<ul style="list-style-type: none"> BUSAT Termal Tesisler 	<ul style="list-style-type: none"> Uludağ Üniversitesi 	2014-2016	Orta Dönem	<ul style="list-style-type: none"> Uluslararası geçerliliği olacak şekilde Bursa'daki termal su kaynaklarına göre termal suyun niteliklerinin ve endikasyonlarının ortaya konulması 	<ul style="list-style-type: none"> Bursa İli Kaynaklarına Göre Termal Suyun Nitelikleri Raporu

Projeler	Açıklama	Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	İşbirliği Kuruluşları	Başlama ve Bitiş Dönemi	Vade	Sonuç Göstergeleri	Çıktı Göstergeleri
Proje 2. Termal suların içmece özelliğinin belirlenmesi	Termal suların analizleri yapılarak akredite testlerle içmece özellikleri ortaya konulacaktır.	<ul style="list-style-type: none"> BUSAT Termal Tesisler 	Uludağ Üniversitesi	2014-2016	Orta Dönem	<ul style="list-style-type: none"> Uluslararası geçerliliği olacak şekilde Bursa'daki içmece potansiyelinin ortaya konulması 	<ul style="list-style-type: none"> Bursa İli İçmece Potansiyeli Raporu
Strateji 5.4. İyi örnekler ve kıyaslama (benchmarking) ile kurumsal kapasitenin geliştirilmesi							
Proje 1. Sağlık Turizmi kapsamında Bursa iline yönelik benchmarking yapılması	İyi uygulama örneği olarak alınabilecek yabancı bir şehirdeki sağlık turizmi politika ve uygulamalarıyla ilgili Bursa İli sağlık turizmi durumunu kıyaslanacaktır.	<ul style="list-style-type: none"> BUSAT 	Uludağ Üniversitesi	2014-2015	Kısa Dönem	<ul style="list-style-type: none"> Bursa ilinin potansiyelinin iyi uygulamalarla kıyaslama yoluyla ortaya konulması 	<ul style="list-style-type: none"> Bursa İli Sağlık Turizmi Kuruluşları Kapasite Geliştirme Yol Haritası
Ana Faaliyetler:							
<ul style="list-style-type: none"> Sağlık turizmi alanında yurtdışında başarılı olmuş Bursa İli ile benzerlik gösteren iyi örnek olan şehirlerin belirlenmesi Sağlık turizmi alanında kıyaslama (benchmarking) ölçütlerinin belirlenmesi Belirlenen ölçütlere göre kıyaslama (benchmarking) yapılması Ölçütlere göre gelişme gerektiren alanların belirlenmesi 							
Strateji 5.5. Termal tesislerin doluluk oranlarının yükseltilmesine yönelik olarak çalışmaların yapılması							
Proje 1. Termal tesislerin doluluk oranlarının yükseltilmesi	Termal tesislerin tedavi ve SPA hizmetleri bağlamında tesis kullanım planlamaları iyileştirilerek doluluk oranları yükseltilecektir.	<ul style="list-style-type: none"> GÜMTOB BUSAT 	<ul style="list-style-type: none"> Büyükşehir Belediyesi 	2014-2018	Uzun Dönem	<ul style="list-style-type: none"> Yıl boyu hem SPA hem de tedavi odaklı tesis kullanım planlarının yapılması 	<ul style="list-style-type: none"> Yıl içi tesis kullanım planları Yıl içi doluluk oranı
Ana Faaliyetler							
<ul style="list-style-type: none"> Tesis için tam kapasite çalışma planlarının yapılması Yıl boyu doluluğa yönelik hem SPA hem tedavi odaklı planlama ve programlamaların yapılması 							

Projeler	Açıklama	Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	İşbirliği Kuruluşları	Başlama ve Bitiş Dönemi	Vade	Sonuç Göstergeleri	Çıktı Göstergeleri
Strateji 5.6. Bursa'daki sağlık kuruluşlarında sağlık turizmi kapsamında yabancı hastalara yönelik oluşturulan veri tabanının iyileştirilmesi	Sağlık Turizmüne yönelik hasta takibi ve memnuniyet düzeyinin ölçülmesine yönelik oluşturulan veri tabanı sürekli güncellenecek ve iyileştirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.	<ul style="list-style-type: none"> Sağlık Kurum ve Kuruluşları Termal Tesisler 	<ul style="list-style-type: none"> İl Sağlık Müdürlüğü 	2014-2015	Kısa Vadeli	<ul style="list-style-type: none"> Dinamik bir yapıdaki sağlık turizmi yabancı hasta/ziyaretçi veri tabanının oluşturulması 	<ul style="list-style-type: none"> Sağlık turizmi veri tabanına giriş yapan kurum/kuruluş sayısı Sağlık turizmi veri tabanına girişi yapılan hasta/ziyaretçi sayısı
Ana Faaliyetler							
<ul style="list-style-type: none"> Veri tabanının erişimi kolay olan ve güçlü bir bilgi işlem altyapısına sahip bir hale kavuşturulmasının sağlanması Veritabanına giriş yapacak kurumların ve sorumlu kişilerin eğitilmesi Veri tabanının sektörde bilinirliğinin artırılması Veritabanına veri girişlerinin tutarlılığı, güvenirliliği ve sürdürülebilirliğiyle ilgili gerekli planlamanın yapılması 							
► Hedef 6. Sağlık turizmde faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlardaki işgücü ihtiyacının karşılanması ve niteliklerinin geliştirilmesi							
Strateji 6.1. Sağlık sektörü ile termal turizm sektöründe ara eleman ve özelliği eleman başta olmak üzere personel eksikliğinin giderilmesi ve sürekli eğitim faaliyetlerinin yürütülmesi							
Proje 1. Sağlık turizmi alanında ara ve özelliği eleman ihtiyaç analizinin yapılması	Hemşire, hasta bakıcı, tıbbi sekreter, tekniker vb. ara elemanlar ile masör vb. özelliği elemanlar yanında post medikal – aftercare (tedavi sonrası) hasta bakım hizmeti elemanlarına olan ihtiyaç belirlenecektir.	<ul style="list-style-type: none"> Sağlık kurum ve kuruluşları Termal Tesisler 	<ul style="list-style-type: none"> Meslek edindirme ve yaygın eğitim kuruluşları 	2014-2016	Orta Vadeli	<ul style="list-style-type: none"> Ara ve özelliği eleman ihtiyaç analizinin yapılması 	<ul style="list-style-type: none"> Sağlık Turizmi Ara Eleman İhtiyaç Analizi Raporu

Projeler	Açıklama	Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	İşbirliği Kuruluşları	Başlama ve Bitiş Dönemi	Vade	Sonuç Göstergeleri	Çıktı Göstergeleri
Proje 2. Mesleki eğitim politikasının ve programların niteliğinin analizinin yapılması	Sağlık Turizminde ara eleman ve özellikli eleman ihtiyacının giderilmesine yönelik eğitim ve programların ihtiyaca ne derece cevap verdiği sürekli olarak analiz edilecektir.	<ul style="list-style-type: none"> İl Millî Eğitim Müdürlüğü İŞKUR (Türkiye İş Kurumu) 	<ul style="list-style-type: none"> Bursa Esnaf ve Sanatkarlar Odası Birliği 	2014-2016	Orta Vadeli	<ul style="list-style-type: none"> Ara ve özellikli eleman eğitimi analizi 	<ul style="list-style-type: none"> Sağlık Turizmi Ara Eleman Yetiştirme Örgün ve Yaygın Eğitim Raporu
Proje 3. Ara eleman ve özellikli eleman yetiştirme ve hizmet kalitesini artırmaya yönelik eğitim verebilecek kuruluşlar arasında koordinasyonun gerçekleştirilmesi	Üniversite-Süreklî Eğitim ve Kariyer Merkezi (USEKAM), BUSMEK (Bursa Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Edindirme Kursları), BUTGEM ve diğer ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon sağlanacaktır.	<ul style="list-style-type: none"> İl Millî Eğitim Müdürlüğü İŞKUR (Türkiye İş Kurumu) Meslek edindirme yaygın eğitim kuruluşları BTSO 	<ul style="list-style-type: none"> Vallilik Büyükşehir Belediyesi 	2014-2018	Uzun Vadeli	Sağlık Turizmine yönelik olarak ihtiyaç duyulan alanlardaki eğitim ihtiyaçlarının ortaya konularak kurumlar arası işbirliğinin artırılması	<ul style="list-style-type: none"> 'Sağlık Turizmi Eğitim Platformu' oluşturulması
Proje 4. Sağlık turizminde hedef olan yabancı ülkeler bağlamında mesleki yabancı dil düzeyinin ve kapasitesinin belirlenmesi	Sağlık kurum ve kuruluşları ile termal tesislerde çalışan personelin yabancı dil eğitim düzeyleri ve ihtiyaca karşılık verebilmek için ve buna ilişkin eğitim planı ortaya konulacaktır.	<ul style="list-style-type: none"> Sağlık Kurum ve Kuruluşları Termal Tesisler BTSO BUSAT 	<ul style="list-style-type: none"> İl Millî Eğitim Müdürlüğü 	2014-2016	Orta Vadeli	<ul style="list-style-type: none"> Sağlık Turizmine Yönelik Mesleki Yabancı Dil Eğitim Planının oluşturulması Sağlık Turizmine Yönelik Mesleki Yabancı Dil Eğitimlerinin oluşturulması 	<ul style="list-style-type: none"> Sağlık kuruluşlarında mesleki olarak yabancı dille iletişim kurabilen personel sayısı Termal tesislerde mesleki olarak yabancı dille iletişim kurabilen personel sayısı

Projeler	Açıklama	Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	İşbirliği Kuruluşları	Başlama ve Bitiş Dönemi	Vade	Sonuç Göstergeleri	Çıktı Göstergeleri
Ana Faaliyetler:							
	<ul style="list-style-type: none"> Hedef olan ülkelere göre mesleki yabancı dil bilen çalışan sayısının belirlenmesi Mesleki yabancı dil eğitimine yönelik eğitim kurumlarının belirlenmesi Mesleki yabancı dil eğitimlerinin planlanması ve verilmesi 						
Proje 5. Sağlık turizmini destekleyici sektörlerde eğitim programlarıyla iletişim becerilerinin geliştirilmesi	Yeme içme, alışveriş, ulaşım gibi destekleyici sektörlerde istihdam edilen personelin mesleki yabancı dil ve hizmet kalitesinin artırılmasına yönelik iletişim becerileri artırılabilecektir.	<ul style="list-style-type: none"> Sağlık Kurum ve Kuruluşları Termal Tesisler BUSAT 	<ul style="list-style-type: none"> BESOB BTSO BUSMEK İl Millî Eğitim Müdürlüğü 	2014-2016	Orta Vadeli	<ul style="list-style-type: none"> Hizmet Sektörüne Yönelik Mesleki Yabancı Dil Eğitimlerinin düzenlenmesi İletişim becerilerinin geliştirilmesine yönelik eğitimlerin düzenlenmesi 	<ul style="list-style-type: none"> Hizmet sektöründe mesleki olarak yabancı dille iletişim kurabilen personel sayısı Eğitime katılan çalışan sayısı
Proje 6. Sağlık turizmi için rehberlik hizmetlerinin güçlendirilmesi ve erişiminin artırılması	Yerel yönetimlerin ve ilgili çatı kuruluşların sağlık turizmine yönelik rehberlik hizmeti veren birimler oluşturulması sağlanacaktır.	<ul style="list-style-type: none"> Büyükşehir Belediyesi İlçe Belediyeleri İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü BTSO 	<ul style="list-style-type: none"> Vallilik 	2014-2016	Orta Vadeli	<ul style="list-style-type: none"> Yerel yönetimlerce verilen rehberlik hizmetleri 	<ul style="list-style-type: none"> Yerel yönetimlerde yerel rehberlik yapan çalışan sayısı
Ana Faaliyetler:							
	<ul style="list-style-type: none"> Rehberlik hizmeti sistemlerinin geliştirilmesi (Karşılıklı masası, ücretsiz şehir turu rehberliği gibi hizmetler için genel bir sistem oluşturulması) Rehberlik görevi için şehir tarihi ile yabancı dil konusunda donanımlı rehber grupları oluşturulması Yerel yönetimlerce çalıştırılacak yerel yönetim turizm rehberlerinin il tarih ve kültürü konusunda bilgi birikimlerini artıracak eğitimlerin verilmesi İl merkezlerinde ve turistik ilçe merkezlerinde erişimi kolay rehberlik hizmeti bürolarının kurulması 						

Projeler	Açıklama	Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	İşbirliği Kuruluşları	Başlama ve Bitiş Dönemi	Vade	Sonuç Göstergeleri	Çıktı Göstergeleri
► Hedef 7. Sağlık turizmi sektöründe faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlar arasındaki işbirliği ve koordinasyonun geliştirilmesi							
Strateji 7.1. Sağlık turizmi paydaşları arasında koordinasyon sağlanması							
Proje 1. Karar vericilerin içinde yer aldığı sağlık turizmi sektörü temsilcilerinden oluşan bir izleme ve koordinasyon kurulunun oluşturulması	Paydaşlar arası iletişim geliştirilecek ve operasyonel programın uygulanması için gerekli işbirliği ve koordinasyon sağlanacaktır.	<ul style="list-style-type: none"> Bursa Valiliği BEBKA 	<ul style="list-style-type: none"> BUSAT STKlar Üniversite Yerel yönetimler Kamu-özel sektör temsilcileri 	2014-2016	Orta Vadeli	<ul style="list-style-type: none"> İlde sağlık turizmi ile ilgili karar süreçlerini yönetecek üst düzey temsilcilerden bir koordinasyon kurulu oluşturularak etkin çalışmasının sağlanması 	<ul style="list-style-type: none"> Oluşturulacak koordinasyonda yer alan temsilci sayısı Temsilcilerin kurul toplantılarına katılım düzeyi
Proje 2. Sağlık turizmine yönelik profesyonel bir işletme modelinin geliştirilmesi	Sağlık turizmde transfer, tedavi süreçlerini profesyonel olarak yönetecek özel şirket/kamu ortaklığı oluşturulacaktır.	<ul style="list-style-type: none"> Bursa Valiliği 	<ul style="list-style-type: none"> BUSAT Üniversite Yerel yönetimler Kamu-özel sektör temsilcileri BEBKA 	2014-2016	Orta Vadeli	<ul style="list-style-type: none"> Sağlık turizmde süreçleri koordine eden bir işletme modelinin oluşturularak etkin bir şekilde çalışmasının sağlanması 	<ul style="list-style-type: none"> Oluşturulacak koordinasyonda yer alan temsilci sayısı Temsilcilerin kurul toplantılarına katılım düzeyi Ortaklıkta yer alan kurum sayısı Ortaklıkta yer alan personel sayısı
Proje 3. Hazırlanan master ve eylem planlarının ardından öncelikli stratejilerin hayata geçirilmesi için proje uygulama programlarının oluşturulması	Sağlık Turizmi Master Plan çalışması kapsamında oluşturulan eylem planının öncelikli alanlar ile ilgili projelerin hazırlanması	<ul style="list-style-type: none"> BEBKA 	<ul style="list-style-type: none"> Bursa Valiliği BUSAT İl Sağlık Müd. Kamu Hastaneleri Birliği Üniversite Hastaneler Termal Tesisler Konaklama Tesisleri 	2014-2018	Uzun Vadeli	<ul style="list-style-type: none"> Eylem planı kapsamında oluşturulmuş projelerin uygulanması 	<ul style="list-style-type: none"> Uygulanan proje sayısı Projeler kapsamında oluşturulan ortaklık sayısı

Projeler	Açıklama	Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	İşbirliği Kuruluşları	Başlama ve Bitiş Dönemi	Vade	Sonuç Göstergeleri	Çıktı Göstergeleri
Strateji 7.2. Hastaneler, konaklama tesisleri ve termal tesisler arasında koordinasyon ve işbirliğinin geliştirilerek tarafların konsensüsü ile ortak ürünlerin ortaya konulması							
Proje 1. Sağlık turizmde termal, doğa, gastro, tarih ve kültür turizmi vb. ile birleşik bir şekilde tedavi süreci ve sonrasında turların organize edilmesi	Sağlık Turizmi ile diğer turizm türlerinin bütünlük bir şekilde ele alındığı ürün ve hizmetler geliştirilecektir.	<ul style="list-style-type: none"> TURSAB GÜMTOB Sağlık kurum ve kuruluşları Konaklama Tesisleri Termal Tesisler 	<ul style="list-style-type: none"> Bursa Valiliği İl Kültür Turizm Md Yerel Yönetimler Acenteler 	2014-2016	Orta Vadeli	<ul style="list-style-type: none"> Farklı turizm türleri ile sağlık turizmine yönelik bütünlük ürün ve hizmet sunumlarının gerçekleştirilmesi 	<ul style="list-style-type: none"> Bütünlük olarak sunulan turizm ürün paketleri Bütünlük turizm ürünlerine olan talep düzeyi
Proje 2. Doğa turizmi ve sağlık turizminin bütünlük bir şekilde yer aldığı ürünlere yönelik dinlenme ve konaklama imkânlarının çeşitlendirilmesi	Doğa turizmi ve sağlık turizminin birleşik bir şekilde oluşturulduğu ürün ve hizmet sunumlarında sağlık turizmi özelinde dinlenme ve konaklamaya özgü yapılar oluşturulacaktır	<ul style="list-style-type: none"> TURSAB GÜMTOB Sağlık kurum ve kuruluşları Konaklama Tesisleri Termal Tesisler 	<ul style="list-style-type: none"> Bursa Valiliği Yerel Yönetimler DAĞDER İlgili Dernekler/STKlar Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müd. 	2014-2016	Orta Vadeli	<ul style="list-style-type: none"> Bütünlük ürün ve hizmet sunumlarına yönelik konaklama ve dinlenme tesislerinin zenginleştirilmesi ve çeşitlendirilmesi 	<ul style="list-style-type: none"> Bütünlük ürün ve hizmet sunumu kapsamında restore edilen dinlenme ve konaklama tesisi sayısı Bütünlük ürün ve hizmet sunumu kapsamında yeni inşa edilen dinlenme ve konaklama tesisi sayısı

Projeler	Açıklama	Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	İşbirliği Kuruluşları	Başlama ve Bitiş Dönemi	Vade	Sonuç Göstergeleri	Çıktı Göstergeleri
► Hedef 8. Sağlık turizmine yönelik transfer hizmetlerinin geliştirilmesi							
Strateji 8.1. Başta özel bakım gerektiren hastalar olmak üzere uluslararası hasta transferlerinin organize edilmesi							
Proje 1. Yabancı hastalara bütünsel transfer hizmetleri sağlanması	Havayolu, karayolu, denizyolu bağlantılarının entegre edilerek hasta ve hasta yakınlarının transferleri sağlanacaktır.	<ul style="list-style-type: none"> Aracı kurumlar/Acenteler BURULAŞ 	<ul style="list-style-type: none"> Sağlık Kurum ve Kuruluşları TURSAB Büyükşehir Belediyesi 	2014-2016	Orta Vadeli	<ul style="list-style-type: none"> Hem yurtdışı hem de yurtiçinde yabancı hastaların ulaşımının kolaylaştırılması 	<ul style="list-style-type: none"> Transfer hizmeti verilen yabancı hasta sayısı İl sınırları içerisinde hastaların transfer süresi
Proje 2. Yakın hava limanlarından ulaşım sağlayacak yabancı hastalara yönelik ulaşım bağlantılarının güçlendirilmesi	Yabancı hasta transferlerinde alternatifler artırılarak talebe göre ek seferler düzenlenecektir.	<ul style="list-style-type: none"> Aracı kurumlar/Acenteler BURULAŞ Yenişehir Havaalanı İşletmesi Sabiha Gökçen Havaalanı İşletm. 	<ul style="list-style-type: none"> Yerel Yönetimler Özel Sektör İşletmeleri Çevre illerdeki hava alanı işletmeleri Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleş. Bakanlığı 	2014-2016	Orta Vadeli	<ul style="list-style-type: none"> Deniz otobüsü, deniz uçağı (Seabird), helikopteri ve doğrudan karayolu ulaşım kanallarıyla yabancı hastaların ulaşımının kolaylaştırılması 	<ul style="list-style-type: none"> Transfer hizmeti verilen yabancı hasta sayısı Havaalanlarından Bursa'ya ulaşım süresi Karayolu ile transferi yapılan hasta sayısı
Proje 3. Hava limanlarından hastanelere ait kara ambulansı vb. hizmet alınmasının kolaylaştırılması sağlanması	Havalimanlarında hastanelere ait kara ambulansı vb. hizmet alınmasının kolaylaştırılması sağlanacaktır.	<ul style="list-style-type: none"> Sağlık Kurum ve Kuruluşları Havalimanı işletmeleri 	<ul style="list-style-type: none"> Aracı kurumlar/Acenteler BURULAŞ 	2016-2018	Orta Vadeli	<ul style="list-style-type: none"> Havaalanı içinde gerçekleştirilecek hasta transferlerinde havaalanı işletmesine ek olarak hastaneler tarafından da hizmet sağlanması 	<ul style="list-style-type: none"> Havaalanlarından Bursa'daki hastanelere doğrudan transfer edilen yabancı hasta sayısı

Projeler	Açıklama	Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	İşbirliği Kuruluşları	Başlama ve Bitiş Dönemi	Vade	Sonuç Göstergeleri	Çıktı Göstergeleri
Proje 4. Hasta ve hasta yakınlarının (otel-hastane) transfer hizmetleri için il genelinde bir sistem oluşturulması	Hasta transferi takibinin kolaylaştırılması amacıyla hasta takip sistemini de içeren hasta transfer sistemi oluşturulacaktır.	<ul style="list-style-type: none"> Aracı kurumlar/Acenteler Sağlık Kurum ve Kuruluşları Konaklama Tesisleri Termal Tesisler 	<ul style="list-style-type: none"> Vallilik İl Sağlık Müd. 	2014-2016	Orta Vadeli	<ul style="list-style-type: none"> Hastaların transferlerinin izlenmesi ve denetlenmesi için takip sisteminin oluşturulması ve etkin olarak kullanılmasının sağlanması 	<ul style="list-style-type: none"> Sisteme kayıtlı otel ve hastane sayısı Sisteme girişi yapılan yabancı hasta sayısı Transfer sistemi kapsamında periyodik denetimi yapılan otel ve hastane sayısı
Proje 5. Sağlık turizminde ihtisaslaşmış aracı kurumların oluşturulması	Hastanın transfer esnasında güvenliğini sağlayacak eğitilmiş, dil bilen medikal personel sağlanması	<ul style="list-style-type: none"> Sağlık Kurum ve Kuruluşları Aracı kurumlar/Acenteler 	<ul style="list-style-type: none"> Sağlık Bakanlığı İl Sağlık Müd. TURSAB BUSAT Üniversite 	2015-2017	Orta Vadeli	<ul style="list-style-type: none"> Sağlık turizminde ihtisaslaşmış aracı kurumlar ile yabancı hastaların profesyonel şekilde transferlerinin sağlanması 	<ul style="list-style-type: none"> Oluşturulan aracı kurum/acente sayısı Transfer edilen hasta sayısı

Ana Faaliyetler:

- Aracı kurumların akreditasyonlarının sağlanması için gerekli eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları yürütülecektir.

Strateji 8.2. Yurtdışından hasta ve hasta yakınlarının Bursa'ya erişiminin sağlanması için havayolu bağlantısının güçlendirilmesi

Proje 1. Sağlık turizmi hedef pazarlarına yönelik uçuşların düzenlenmesi	Özel Havayolu şirketlerinin yatırım yapması için gerekli çalışmalar yürütülecektir.	<ul style="list-style-type: none"> Özel Havayolu Şirketleri 	<ul style="list-style-type: none"> Ulaştırma Denizcilik Haberleş. Bak. Devlet Hava Meydanları İşl. 	2014-2016	Orta Vadeli	<ul style="list-style-type: none"> Yenişehir Havaalanı tarafından sağlık turizmi hedef pazarında yer alan ülkelere uçuş sağlanması 	<ul style="list-style-type: none"> Uçuş sayısı Uçuş düzenlenen ülke sayısı Hava yoluyla taşınan hasta sayısı
---	---	--	--	-----------	-------------	---	---

Ana Faaliyetler:

- Bursa ili için sağlık turizmi hedef pazarlarının belirlenmesi
- Hedef pazarlara yönelik Bursa'ya direkt uçuş sağlayacak alternatif havayolu şirketlerinin yatırım yapmasının sağlanması

■ EKLER

► EK-1 Termal Altyapı Anketinde Kapsama Alınan Konaklama Tesisleri

Kapsama Alınan Termal Konaklama Tesisleri
Formback Termal Apart Otel
Yeni Kaplıca-Kaynarca- Karamustafa Otel ve Banyoları Turizm İşletmesi A.Ş.
Çelik Palas Thermal Spa Hotel
Marigold Termal SPA Hotel
Boyugüzel Termal Otel
Yıldız Termal Otel
Gönlüferah Hotel
Mutlu Hotel
Huzur Termal Otel
Adapalas Otel
Demirci Otel
Oylat Kaplıcaları
Kervansaray Thermal Convention Center & Spa
Aslanlı Jeotermal Tesisleri
Almira Hotel
Crowne Plaza Bursa Convention Centre Thermal
Divan Bursa
Thermal Hotel Kırıcı
Sheraton Bursa Hotel
Öz Hayat Termal Hotel
Anatolia Hotel
Tiara Termal Hotel
Hotel Gold Termal Çekirge
Atlas Otel
Hotel Gold Butik
Green Termal Otel

► EK-2 Sağlık Bakanlığı Ruhsatlı Termal Konaklama Tesisleri

	Sağlık Bakanlığı Ruhsatlı Termal	Konaklama Tesisleri
1	Oylat Kaplıcaları	Bursa / İnegöl
2	Aslanlı Jeotermal Tesisleri	Bursa / Orhaneli
3	Kervansaray Termal Otel	Bursa / Orhaneli
4	Formback	Bursa/ Osmangazi
5	Yenikaplıca Ter.Otel Ve Banyoları	Bursa / Osmangazi
6	Gönlüferah Thermal & Spa Hotel	Bursa / Osmangazi
7	Boyugüzel Termal Otel	Bursa / Osmangazi
8	Huzur Termal Otel	Bursa / Osmangazi
9	Demirci Termal Otel	Bursa / Osmangazi
10	Hotel Çelikpalas & Thermal Spa	Bursa / Osmangazi
11	Adapalas Otel	Bursa / Osmangazi
12	Özyeşilyayla Termal Otel	Bursa / Osmangazi
13	Marigold Ter.Spa Hotel	Bursa / Osmangazi
14	Küçük yıldız Termal Otel (*)	Bursa / Osmangazi
15	Mutlu Termal Otel	Bursa / Osmangazi

(*)Yıldız Otel adı altında faaliyetine devam etmektedir.

► EK-3 Termal Altyapı Anketini Tamamlayan Kurumlar

Formback Termal Apart Otel
Yeni Kaplıca-Kaynarca-Karamustafa Otel ve Banyoları Turizm İşletmesi A.Ş.
Çelik Palas Thermal Spa Hotel
Marigold Termal SPA Hotel
Boyugüzel Termal Otel
Yıldız Termal Otel
Gönlüferah Hotel
Huzur Termal Otel
Oylat Kaplıcaları
Kırıcı Otel
Kervansaray Thermal Convention Center & Spa
Aslanlı Jeotermal Tesisleri
Almira Hotel
Crowne Plaza Bursa Convention Centre Thermal
Divan Bursa
Hotel Gold Termal Çekirge
Hotel Gold Butik

► EK-4 Elmas Modeli-Sağlık Turizmi Kapsamında Hastaneler ile Yüz Yüze Yapılan Anketlerin Katılımcı Listesi

	KURULUŞ	AD-SOYAD
1	SORANUS Tüp Bebek Merkezi	Serbülent Orhaner
2	Halk Sağlığı Müdürlüğü	Resul Özbek
3	Rommer	Metin Yurdakoş
4	Aritmi Grup	Hakan Ataç
5	Esteticare	Ufuk Aydın
6	Park Dental	Ufuk Kırbayır
7	Burtom	Erol Kılıç
8	Dentatürk	Emrah Başaraner
9	Bahar	Ömer Kurt
10	OMENA	Ceyhun İrgil
11	OMENA	Can Başaran
12	Bursa Kamu Hastaneleri Genel Sekreterliği/BUSAT	Çiğdem Dilek Atalmış
13	MEDİCABİL	Prof. Dr. Aysun Yılmazlar
14	Uludağ Üni. Tıp Fakültesi	Dr. Hakan Ozan
15	Bursa Valiliği	Arzu Erdi
16	Dünyagöz	İsmail Erol

► EK-5 Elmas Modeli - Termal Turizm Kapsamında Oteller ve Diğer Kurumlar (Medya, Tanıtım Vb.) ile Yüz Yüze Yapılan Anketlerin Katılımcı Listesi

	KURULUŞ	AD-SOYAD
1	Marigold	Muharrem Kurban
2	Çelik Palas	Suat Binkaya
3	Burkon	Hasan Eker
4	Perpax	Turabi Aydın
5	Kültür Varlıkları Koruma Kurulu	Serhat Yozcu
6	Niltur	Ramiz Müftüoğulları
7	Niltur	Erol Bodur
8	Uçurtma Kreatif	Sibel Bağcı Uzun
9	Baia Otel	Murat Öztürk
10	Almira Otel	Ersin Yazıcı
11	Plazatur	Ersoy Tabaklar

► EK-6 Medikal Sektörü Altyapısı Anketin Gönderildiği Kurumlar

ÖZEL HASTANELER
ÖZEL HAYAT HASTANESİ
ÖZEL BURSA DORUK HASTANESİ
ÖZEL BAHAR HASTANESİ
ÖZEL ANADOLU HASTANESİ
ÖZEL ÇEKİRGE KALP VE ARİTMİ HAST.
ÖZEL ACIBADEM HASTANESİ
ÖZEL MEDİCAL PARK HASTANESİ
ÖZEL JİMER HASTANESİ
ÖZEL DENTATÜRK DİŞ HASTANESİ
ÖZEL MEDİCE İNEGÖL HASTANESİ
ÖZEL MEDİCABİL HASTANESİ
ÖZEL RENTİP HASTANESİ
ÖZEL DORUK YILDIRIM HASTANESİ
ÖZEL RETİNA GÖZ HASTANESİ
ÖZEL DÜNYA GÖZHASTANESİ
ÖZEL ESENTEPE HASTANESİ
ÖZEL CİHANGİR HASTANESİ
TIP MERKEZLERİ
KONUR TIP MERKEZİ
SETBAŞI TIP MERKEZİ
OSMANGAZİ TIP MERKEZİ
HÜRRİYET TIP MERKEZİ
DORUK TIP MERKEZİ
GEMLİK KONUR TIP MERKEZİ
ZEYTİN TIP MERKEZİ
SELENAY TIP MERKEZİ
BEŞYOL TIP MERKEZİ
BİYOFİZ TIP MERKEZİ
ENDOMED TIP MERKEZİ
TSG MARMARA TIP MERKEZİ
TURAN YILDIRIM TIP MERKEZİ
TURAN CERRAHİ TIP MERKEZİ
DAL MERKEZLERİ
ESTETİK İNT. PLASTİK CERRAHİ DAL MERKEZİ
MAMER GENEL CERRAHİ DAL MERKEZİ
GNKV YILDIRIM GÖZ MERKEZİ
GRUP MEDİKA KBB DAL MERKEZİ
ESTETİCARE PLASTİK VE REKONSTRİKTİF CER.
PEDMER ÇOCUK SAĞLIĞI DAL MERKEZİ
PEMBE MAVİ KADIN HASTALIKLARI ve DOĞUM DAL MERKEZİ
BURSA GÖZ SAĞLIĞI DAL MERKEZİ
FOMARA GÖZ SAĞLIĞI DAL MERKEZİ
EMNİYET ROMMER FTR DAL MERKEZİ
ACK ÜROTAŞ ÜROLOJİ DAL MERKEZİ
NOVOMED KBB DAL MERKEZİ
METAFİZ FTR DAL MERKEZİ

► EK-7 Medikal Sektörü Altyapısı Anketini Tamamlayan Kurumlar

KURUMLAR
ÖZEL TURAN CERRAHİ TIP MERKEZİ
SETBAŞI TIP MERKEZİ
ÖZEL BEŞYOL TIP MERKEZİ
ÖZEL DORUK YILDIRIM HASTANESİ
BURSA MEDİCALPARK HASTANESİ
DÜNYAGÖZ BURSA HASTANESİ
DORUK ÖZEL BURSA HASTANESİ
BURSA ÖZEL HAYAT HASTANESİ
ÖZEL ÇEKİRGE KALP ve ARİTMİ HASTANESİ
ÖZEL ZEYTİN TIP MERKEZİ
GEMLİK KONUR TIP MERKEZİ
ÖZEL OSMANGAZİ TIP MERKEZİ
ÖZEL ESTETİCARE PLASTİK REKONSTRÜKTİF VE ESTETİK CERRAHİ TIP MERKEZİ
GÖZ VAKFI
ÖZEL BAHAR HASTANESİ
GRUP MEDİKA KBB TIP MERKEZİ
ÖZEL RENTİP HASTANESİ
MEDICE ÖZEL İNEGÖL HASTANESİ
ÖZEL RETİNA GÖZ HASTANESİ
DENTATÜRK ÖZEL AĞIZ VE DİŞ SAĞLIĞI HASTANESİ
ÖZEL JİMER HASTANESİ
ACIBADEM BURSA HASTANESİ
ÖZEL MEDİCABİL HASTANESİ

► EK-8 Sağlık Turizmi Çalıştay Katılımcıları

NO	ADI	SOYADI	KURUM	UNVAN
1	PERVİN	ACAR	ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ	KALİTE HEMŞİRESİ
2	AHMET	AKAN	PLAZA TURİZM	
3	NUR	AKAN	PLAZA TURİZM	
4	ÖZCAN	AKAN	BURSA İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ	İL SAĞLIK MÜDÜRÜ
5	FATİH	AKBULUT	DOĞU MARMARA KALKINMA AJANSI	GENEL SEKRETER
6	GAMZE	AKILLI	BURSA ÇEKİRGE DEVLET HASTANESİ	TIBBİ TEKNOLOG
7	MEHMET	AKKUŞ	TÜRSAB GÜNEY MARMARA	BÖLGESEL YÜRÜTME KURULU BAŞKANI
8	NİLAY	AKMAL	BURSA ÇEKİRGE DEVLET HASTANESİ	
9	GÜLAY	AKPINAR	DUAÇINAR ADMS	EĞİTİM HEMŞİRESİ
10	BÜLENT	AKSU	OSMANGAZİ TIP MERKEZİ	HASTANE MÜDÜRÜ
11	HAKAN	ALAGÖZ	RENTIP HASTANESİ	İŞLETME DİREKTÖRÜ
12	AHMET	ALTINER	BURSA KAMU HASTANELERİ BİRLİĞİ GENEL SEKRETERLİĞİ	TIBBİ HİZMETLER BAŞKANI
13	YAŞAR	ALTINER	ZÜBEYDE HANIM DOĞUMEVİ	MÜDÜR YARDIMCISI
14	MURAT	AR	SAĞLIKLI KENTLER BİRLİĞİ	ŞEHİR PLANCISI
15	İŞİL	ARICAN	ÖZEL BURSA MEDICALPARK HASTANESİ	KURUMSAL PAZARLAMA SORUMLUSU
16	AYHAN	ARSLAN	ESKİŞEHİR HAS OTEL TERMAL	YÖNETİM KURULU BAŞKANI
17	ŞULE	ASLAN	ESKİŞEHİR KAMU HASTANELERİ BİRLİĞİ GENEL SEKRETERLİĞİ	UZMAN
18	HAKAN	ATAÇ	OSMANGAZİ TIP MERKEZİ	SAĞLIK TURİZMİ UZMANI
19	ÇİĞDEM	ATALMIŞ	BURSA KAMU HASTANELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERLİĞİ	SAĞLIK TURİZMİ UZMANI
20	HASAN	AYDIN	BURSA JEOTERMAL ENERJİ A.Ş.	GENEL MÜDÜR
21	TURABİ	AYDIN	PERPAX	
22	FİKRET	AYGÜN	OYLAT KAPLICALARI İŞLT. TURİZM A.Ş.	
23	SİBEL	BAĞCI UZUN	UÇURTMA KREATİF	
24	YAHYA	BAHADIR	PEDMER ÖZEL ÇOCUK SAĞLIK MERKEZİ	
25	SELÇUK	BAHÇIVAN	DUAÇINAR ADMS	KALİTE YÖNETİM DİREKTÖRÜ
26	MELEK	BAHÇIVAN GÜVENDİ	BURSA İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ	SAĞLIK TEKNİKERİ
27	ÖMER	BALCI	BİLECİK HALK SAĞLIĞI MÜDÜRLÜĞÜ	GENEL MÜDÜR
28	CAN	BAŞARAN	OMENA CERRAHI MERKEZİ	OPERATÖR DOKTOR
29	EROL	BAŞARAN	TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU BURSA BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ	İSTATİKÇİ (GRUP SORUMLUSU)
30	YAVUZ	BAŞTUĞ	BURSA KAMU HASTANELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERLİĞİ	GENEL SEKRETER
31	SELDA	BEKEM GÖKSEL	ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ	KALİTE YÖNETİM BİRİMİ SORUMLUSU
32	TALHA	BEKİR ÖZMEN	KUZEY DOĞU ANADOLU KALKINMA AJANSI	GENEL SEKRETER

NO	ADI	SOYADI	KURUM	UNVAN
33	ZEKİ	BEYHAN	İL KÜLTÜR VE TURİZM TANITMA BİRLİĞİ	YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
34	YASEMİN	BİLGİN	ÖZEL MEDİCABİL HASTANESİ	KURUMSAL İLİŞKİLER YÖNETİCİSİ
35	SAMET	BİLGİN	ÖZEL MEDİCABİL HASTANESİ	ULUSLARARASI HASTA BİRİMİ SORUMLUSU
36	DUYGU	BİLGİN	ÖZEL MEDİCABİL HASTANESİ	KALİTE VE AKREDİTASYON SORUMLUSU
37	BİRKAN	BİLİR	PLAZA TURİZM	
38	UĞUR	BÖLÜKBAŞ	BURSA YÜKSEK İHTİSAS EAH	BİLGİ İŞLEM SORUMLUSU
39	SERDAL	CAN	PLAZA TURİZM	GENEL MÜDÜR
40	AYŞE	CAN	BURSA ÇEKİRGE DEVLET HASTANESİ	HEMŞİRE
41	ÜNAL	CAN	TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU BURSA BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ	BÖLGE MÜDÜRÜ
42	EBRU	CANDAN	HOLIDAY INN HOTEL	
43	GÖKAY	CENGİZ	BURSA YÜKSEK İHTİSAS EAH	FATURA BİRİM SORUMLUSU
44	ŞAHİN	CENGİZ	DSİ 1. BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ	BÖLGE MÜDÜRÜ YARDIMCISI
45	EMRE	CİHAN	TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU BURSA BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ	TÜİK UZMANI (TAKIM SORUMLUSU)
46	ŞERİFE	CİNGÖZ	BURSA ÇEKİRGE DEVLET HASTANESİ	HEMŞİRE
47	FUNDA	COŞKUN	ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	DOÇ. DR.
48	ESRA	ÇALIŞIR	BURSA ÇEKİRGE DEVLET HASTANESİ	HEMŞİRE
49	NESRİN	ÇALIŞKAN	BURSA ÇEKİRGE DEVLET HASTANESİ	TIBBİ SEKRETER
50	SİNEM	ÇALIŞKANLAR	BURFAŞ A.Ş.	SATIŞ PAZARLAMA VE ORGANİZASYON PERSONELİ
51	CANSU	ÇAYLI	ÖZEL GEMLİK KONUR TIP MERKEZİ	HEMŞİRE
52	ELİF	ÇETİN TOKMAK	ÖZEL ÇETİNKAYA AĞIZ VE DIŞ SAĞLIĞI POLİKLİNİĞİ	
53	SENA	ÇIKRIKÇI	ÖZEL SAKARYA REŞADİYE TIP MERKEZİ	GENEL SEKRETER
54	BETÜL	ÇİLİNGİR	BURSA YÜKSEK İHTİSAS EAH	SAĞLIK BAKIM HİZMETLERİ MÜDÜRÜ
55	FİLİZ	ÇİLİNGİR	BURSA VALİLİĞİ	AB VE DIŞ İLİŞKİLER KOORDİNASYON MERKEZİ SORUMLUSU
56	EKREM	ÇOLAKEL	ÖZEL BİYOFİZ TIP MERKEZİ	İŞLETME MÜDÜRÜ
57	BURÇİN	DANACI	ESOGÜ SAĞLIK UYGULAMA VE ARAŞTIRMA HASTANESİ	HASTANE MÜDÜRÜ
58	GİZEM	DAŞTAN	ÖZEL DÜNYA GÖZ BURSA HASTANESİ	SATIŞ PAZARLAMA MÜDÜRÜ
59	MÜRÜVVET	DAYIOĞLU	ZÜBEYDE HANIM DOĞUMEVİ	BAŞHEKİM/HASTANE YÖNETİCİSİ
60	DERYA	DEDE	BURSA YÜKSEK İHTİSAS EAH	KALİTE YÖNETİM DİREKTÖRÜ
61	FATMA	DEMİR	ÖZEL ÜMİT HASTANESİ	HASTA HAKLARI VE HİZMETLERİ MÜDÜRÜ
62	SEVER	DEMİRELGİL	ZÜBEYDE HANIM DOĞUMEVİ	SORUMLU HEMŞİRE
63	FİLİZ	DİKİCİ BELDÜZ	ZÜBEYDE HANIM DOĞUMEVİ	KALİTE HEMŞİRESİ
64	NURGÜL	DİKMEN	ZÜBEYDE HANIM DOĞUMEVİ	KALİTE YÖNETİM DİREKTÖRÜ
65	NURİ	DİNDAR	BURSA DEVLET HASTANESİ	BAŞHEKİM YARDIMCISI
66	SANIYE	DOKUZKUŞAK	ZÜBEYDE HANIM DOĞUMEVİ	MÜDÜR YARDIMCISI

NO	ADI	SOYADI	KURUM	UNVAN
67	ELİF	DOYUK	ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ	BAŞHEKİM YARDIMCISI
68	AYSUN	DURNA	BURULAŞ	KALİTE SİSTEM MÜDÜRÜ
69	ARZU	ERDİ	BURSA VALİLİĞİ	AB VE DIŞ İLİŞKİLER KOORDİNASYON MERKEZİ PROJE UZMANI
70	MERT	EREN ERTURAL	PLAZA TURİZM	
71	HÜLYA	ERGÜLER	CROWNE PLAZA	
72	İSMAİL	ERGÜN	OYLAT KAPLICALARI İŞLT. TURİZM A.Ş.	
73	İSMAİL	EROL	ÖZEL DÜNYA GÖZ BURSA HASTANESİ	GENEL MÜDÜR
74	ÇİĞDEM	ERTUĞRUL	BURSA ÇEKİRGE DEVLET HASTANESİ	HEMŞİRE
75	AKIN	ESGİN	MONTANİA HOTEL	YÖNETİM KURULU BAŞKANI
76	HALİL	GELEŞ	BURSA ÇEKİRGE DEVLET HASTANESİ	BİLGİSAYAR TEKNİKERİ
77	BİLGE	GÖKIRMAK	ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	SOSYAL BİLİMLER
78	CANAN	GÖKKAYA	ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ	ÖĞRETİM GÖREVLİSİ
79	BİRCAN	GÖKÖZ	ZÜBEYDE HANIM DOĞUMEVİ	SORUMLU HEMŞİRE
80	MİNE	GÖKÖZKUT	ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ	ÖĞRETİM GÖREVLİSİ
81	SEDEF	GÜMÜŞKAYA	MARSİFED	YÖNETİM KURULU BAŞKANI SEKRETERİ
82	MUHAMMET	GÜMÜŞSOY	BURFAŞ	GENEL MÜDÜR
83	PELİN	GÜNAY	AHİLER KALKINMA AJANSI	UZMAN
84	MEHMET	GÜNCAN	ÖZEL MEDİ-CE İNEGÖL HASTANESİ	
85	MUSTAFA	GÜNEŞ	ÖZEL BURSA ANADOLU HASTANESİ	GENEL MÜDÜR
86	GÜVEN	GÜZEL	ZÜBEYDE HANIM DOĞUMEVİ	MALİ VE İDARİ İŞLER MÜDÜRÜ
87	CEMRE	GÜZEL	BURSA ŞEVKET YILMAZ EAH	HEMŞİRE
88	İPEK	HACER TOPUZ	BURSA VALİLİĞİ	AB VE DIŞ İLİŞKİLER KOORDİNASYON MERKEZİ MÜHENDİSİ
89	MEHMET	HALUK BECEREN	GÜMTOB	YÖNETİM KURULU BAŞKANI
90	AHMET	HAMDİ USTA	BURSA VALİLİĞİ	VALİ YARDIMCISI
91	ASLI	HANIM ALKAN	DUAÇINAR ADSM	HEMŞİRE
92	SEVİM	İŞİK	BURSA İL KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ	ŞUBE MÜDÜRÜ
93	SEVİL	İŞİK	ZÜBEYDE HANIM DOĞUMEVİ	SORUMLU EBE
94	HALİL	İBRAHİM ASLAN	HASKİM ASLANLAR (ASLANLI JEOTERMAL)	YÖNETİCİ
95	MEHMET	İLKER DATOĞLU	NİLTUR SEYAHAT ACENTASI	TUR SATIŞ SORUMLUSU
96	CANAN	İNCEGÜL	ÖZEL RETİNA GÖZ HASTANESİ	HASTANE MÜDÜRÜ
97	CEYHUN	İRGİL	OMENA CERRAHİ MERKEZİ	OPERATÖR DOKTOR
98	HANEFİ	KABALAR	BURSA KAMU HASTANELERİ BİRLİĞİ GENEL SEKRETERLİĞİ	DOKTOR

NO	ADI	SOYADI	KURUM	UNVAN
99	İNAN	KALAYCI	ETUR TURİZM VE PETROL ÜRÜNLERİ LTD. ŞTİ.	ŞİRKET YÖNETİCİSİ
100	DEĞER	KAPLAN	ZÜBEYDE HANIM DOĞUMEVİ	SORUMLU HEMŞİRE
101	SABRİ	KARACA	BURSA YÜKSEK İHTİSAS EAH	MÜDÜR YARDIMCISI
102	ŞENAY	KARADAĞ	ÖZEL ACK ÜROTAŞ ÜROLOJİ TIP MERKEZİ	İŞLETME MÜDÜRÜ
103	CAFER	KARAGÖZ	BURSA YÜKSEK İHTİSAS EAH	HASTANE MÜDÜRÜ
104	FATMA	KARAKELLE	BURSA ALİ OSMAN SÖNMEZ ONKOLOJİ HASTANESİ	HEMŞİRE
105	ÖZLEM	KARATEPE	ESKİŞEHİR KAMU HASTANELERİ BİRLİĞİ GENEL SEKRETERLİĞİ	UZMAN
106	MURAT	KAYACAN	BURSA ÇEKİRGE DEVLET HASTANESİ	MÜDÜR YARDIMCISI
107	AYNUR	KAZANCI	DUAÇINAR ADSM	BİRİM SORUMLUSU
108	ENİS	KAZIM SEZGİN	ESKİŞEHİR İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ	ARAŞTIRMACI
109	FATMA	KILINÇ	BURSA ÇEKİRGE DEVLET HASTANESİ	HEMŞİRE
110	HAYRİYE	KILINÇ	BURSA ÇEKİRGE DEVLET HASTANESİ	HEMŞİRE
111	MELİKE	KIR	ÖZEL MEDİ-CE İNEGÖL HASTANESİ	
112	AYSEL	KIR	ÖZEL MEDİ-CE İNEGÖL HASTANESİ	
113	ARZU	KIRAYOĞLU	ARZU KIRAYOĞLU EĞİTİM YÖNETİM VE DANIŞMANLIĞI	KURUMSAL PROJE DANIŞMANI
114	ÜMMÜHAN	KIRDAĞ	OSMANELİ BELEDİYESİ	İŞLETMENİST
115	HALİL	KISALAR	ESKİŞEHİR EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ	İL EMNİYET MÜDÜR YARDIMCISI
116	KENAN	KİBAR	BPR İLETİŞİM	YÖN. KUR. BAŞKANI
117	MUSTAFA	KOÇAK	OSMANGAZİ TIP MERKEZİ	GENEL MÜDÜR
118	İSMAİL	KOÇAKEL	BURSA ÇEKİRGE DEVLET HASTANESİ	VHKİ
119	ELİF	KONAKLI	MUDANYA DEVLET HASTANESİ	TIBBİ SEKRETER
120	GÜLİZAR	KOPMAZ	ESKİŞEHİR ANADOLU ÜNİVERSİTESİ HASTANESİ	HEMŞİRE
121	SINAN	KORKMAZ	BURSA ŞEVKET YILMAZ EAH	UZMAN
122	NUR	KÖSE	BURULAŞ	PAZARLAMA MÜDÜRÜ
123	SİBEL	KÖSE	DUAÇINAR ADSM	VHKİ
124	AYBERK	KURT	ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	REKTÖR DANIŞMANI
125	NİHAT	KURTULUŞ	ZÜBEYDE HANIM DOĞUMEVİ	SORUMLU HEKİM
126	NEDİM	KURTULUŞ	BURSA İL KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ	TURİZM ARAŞTIRMACISI
127	FULDEN	KÜÇÜK İŞIKDEMİR	BURSA İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ	
128	SELÇUK	KÜÇÜKOĞLU	ROMATEM FİZİK TEDAVİ VE REHABİLİTASYON HASTANESİ	BAŞHEKİM
129	METİN	MERT	GÜNEY EGE KALKINMA AJANSI	UZMAN
130	ESRA	MOLLA	ÖZEL BURSA MEDICALPARK HASTANESİ	GENEL MÜDÜR YARDIMCISI
131	ALİ	MUMCU	SAĞLIK BAKANLIĞI	ESKİŞEHİR İL SAĞLIK MÜDÜRÜ
132	FATİH	NİYAZOĞLU	ROMATEM FİZİK TEDAVİ VE REHABİLİTASYON HASTANESİ	YÖNETİCİ
133	BİLSEN	ONAT	BURSA ÇEKİRGE DEVLET HASTANESİ	SAĞLIK BAKIM HİZMETLERİ MÜDÜRÜ

NO	ADI	SOYADI	KURUM	UNVAN
134	SERBÜLENT	ORHANER	SORANUS TÜP BEBEK MERKEZİ	DOKTOR
135	FAHRETTİN	ORKUN	ADAPALAS HOTEL	TESİS MÜDÜRÜ
136	ALİ	OSMAN GÜL	ESKİŞEHİR İL KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ	İL KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRÜ
137	ALİ	OSMAN TAYİR	PROF.DR. TÜRKAN AKYOL GÖĞÜS HASTANESİ	HASTANE MÜDÜRÜ
138	HAKAN	OZAN	BURSA SAĞLIK TURİZMİ DERNEĞİ	BUSAT BAŞKAN YARDIMCISI
139	ÖMÜR	ÖNAÇAN	ESKİŞEHİR TEPEBAŞI İLÇE SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ	TEPEBAŞI İLÇE SAĞLIK MÜDÜRÜ
140	ÇAĞDAŞ	ÖZCAN	ÖZEL ESTETİCARE TIP MERKEZİ	GENEL KOORDİNATÖR
141	ŞENAY	ÖZCİVAN	ZÜBEYDE HANIM DOĞUMEVİ	SORUMLU HEMŞİRE
142	ALİS	ÖZÇAKIR	ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	DOÇ. DR.
143	DENİZ	ÖZÇELİK	ÇEKİRGE DEVLET HASTANESİ	HEMŞİRE
144	ŞİFANUR	ÖZÇELİK ŞİRİN	ZÜBEYDE HANIM DOĞUMEVİ	SAĞLIK BAKIM HİZMETLERİ MÜDÜRÜ
145	ARZU	ÖZDER	ZÜBEYDE HANIM DOĞUMEVİ	GÖZETMEN HEMŞİRE
146	RAMAZAN	ÖZGÜR	GÖNLÜFERAH OTEL	OPERASYON MÜDÜRÜ
147	HAKAN	ÖZKAN	BURSA ŞEVKET YILMAZ EAH	UZMAN
148	FATİH	ÖZKUL	ÖZEL BURSA HAYAT HASTANESİ	MEDİKAL YÖNETİCİ
149	SUNAY	ÖZKUL	BURSA AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR İL MÜDÜRLÜĞÜ	İL MÜDÜRÜ
150	GÜLAY	ÖZLER	ÖZEL ÜMİT HASTANESİ	HALKLA İLİŞKİLER VE PAZARLAMA MÜDÜRÜ
151	NİHAT	ÖZMEN	FORMBACK TERMAL OTEL	GENEL MÜDÜR
152	MUHAMMED	ÖZTÜRK	AHİLER KALKINMA AJANSI	UZMAN
153	CANSU	ÖZTÜRK	ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ	ÖĞRETİM GÖREVLİSİ
154	MURAT	ÖZTÜRK	BAİA OTEL	GENEL MÜDÜR
155	SİBEL	PASİN	BURSA İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ	MÜDÜR YARDIMCISI
156	MUAMMER	PAŞA	BUTGEM	GENEL KOORDİNATÖR
157	SERKAN	PEHLİVAN	BURSA ÇEKİRGE DEVLET HASTANESİ	MÜDÜR YARDIMCISI
158	TUĞBA	PEMBEGÜL	FIRAT KALKINMA AJANSI	UZMAN
159	NEVİN	SAKIZ	ZÜBEYDE HANIM DOĞUMEVİ	SORUMLU HEMŞİRE
160	HÜSEYİN	SEYHAN FİDAN	SAĞLIK BAKANLIĞI	ESKİŞEHİR KAMU HASTANELERİ BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ
161	MELİH	SEZGEN	ZÜBEYDE HANIM DOĞUMEVİ	SORUMLU HEKİM
162	ELİF	SEZGİN	YAZIEVİ İLETİŞİM VE YAYINCILIK	AJANS BAŞKANI
163	FİGEN	SOLMAZ OPSAR	ÖZEL MEDİCABİL HASTANESİ	KALİTE VE AKREDİTASYON SORUMLUSU
164	SİNEM	SOMUNOĞLU İKİNCİ	ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK HİZMETLERİ MYO	DOÇ. DR.
165	ÖMER	ŞAHİN KARAKAŞ	DOĞU BATI TURİZM LTD. ŞTİ.	GENEL MÜDÜR
166	NURAN	ŞANLI	BUSAT	YÖNETİM KURULU ÜYESİ
167	ERDAL	ŞEN	YAZIEVİ İLETİŞİM VE YAYINCILIK	YAZI İŞLERİ SORUMLUSU
168	CANAN	ŞENBAYRAM	ESTETİK İNTERNATİONAL	

NO	ADI	SOYADI	KURUM	UNVAN
169	TÜLAY	ŞENER ÖZVATAN	ZÜBEYDE HANIM DOĞUMEVİ	UZMAN HEKİM
170	ERSOY	TABAKLAR	PLAZA TURİZM	GENEL MÜDÜR YARDIMCISI
171	HAMİT	TAKÇI	ÖZEL BEŞYOL TIP MERKEZİ	MESUL MÜDÜR
172	BURCU	TAKÇI	ÖZEL BEŞYOL TIP MERKEZİ	HALKLA İLİŞKİLER UZMANI
173	ALİ	TANVER YAZICIOĞLU	BUSEB A.Ş.	GENEL MÜDÜR
174	ŞEYMA	TEPECİK	BURSA ALİ OSMAN SÖNMEZ ONKOLOJİ HASTANESİ	HEMŞİRE
175	ABDULLAH	TETİK	OSMANELİ BELEDİYESİ	SAĞLIK İŞLERİ MÜDÜRÜ
176	BEYBALA	TİMUR	ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ	ARAŞTIRMA GÖREVLİSİ
177	AZİZ	TOK	BURSA ÇEKİRGE DEVLET HASTANESİ	HASTA HİZMETLERİ VE SAĞLIK OTELCİLİĞİ MÜDÜRÜ
178	FATMA	TOLUN	BURSA ÇEKİRGE DEVLET HASTANESİ	HEMŞİRE
179	LEYLA	TOPAL	ESKİŞEHİR KAMU HASTANELERİ BİRLİĞİ GENEL SEKRETERLİĞİ	UZMAN
180	SETFETTİN	TOPSOY	BİLECİK İL KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ	İL MÜDÜRÜ
181	GÖKÇE	TUNALIGİL	ANATOLIA HOTEL	SATIŞ MÜDÜRÜ
182	SERHAT	TUNÇ	TÜMSİAD ESKİŞEHİR ŞUBESİ	GENÇ TÜMSİAD BAŞKANI
183	NADİR	TÜLEK	BPR İLETİŞİM	
184	TÜRKAN	TÜNERİR	ESKİŞEHİR ÖZEL FİZYOLOJİ FTR MERKEZİ	UZMAN DOKTOR
185	FATİH	TÜRKER	BURSA ALİ OSMAN SÖNMEZ ONKOLOJİ HASTANESİ	KALİTE UZMANI
186	SAMİH	UNUS	DUAÇINAR ADSM	BAŞHEKİM / HASTANE YÖNETİCİSİ
187	ZEYNEP	ÜNLÜ	ÖZEL ZEYİN TIP MERKEZİ	SORUMLU HEMŞİRE
188	AYÇA	ÜSTÜN	BURSA YÜKSEK İHTİSAS EAH	
189	ATILLA	VARDAR	BURFAŞ A.Ş.	SATIŞ PAZARLAMA VE ORGANİZASYON PERSONELİ
190	FAHRİYE	VATANSEVER AĞCA	BURSA YÜKSEK İHTİSAS EAH	BAŞHEKİM YARDIMCISI
191	HASAN	YALÇIN	BİLECİK AĞIZ VE DIŞ SAĞLIĞI MERKEZİ	BAŞHEKİM
192	ASLI	YARDIMCI	ÖZEL EMNİYET ROMMER FTR DAL MERKEZİ	HALKLA İLİŞKİLER SORUMLUSU
193	ZEKİYE	YAVUZ	PROF.DR. TÜRKAN AKYOL GÖĞÜS HASTANESİ	BAŞHEKİM YARDIMCISI
194	ERSİN	YAZICI	ALMİRA OTEL- GÜMTOB	GENEL MÜDÜR- YÖNETİM KURULU BAŞKAN YARDIMCISI
195	ERSEN	YELKENKAYA	BURSA TURİST REHBERLERİ ODASI	BAŞKAN
196	GONCA	YERLİYURT	BURSA KIRAZ HALKLA İLİŞKİLER SAN. TİC. LTD.ŞTİ.	
197	ORKUN	YILDIRIM	BURSA AĞIZ VE DIŞ SAĞLIĞI MERKEZİ	KURUM YÖNETİCİSİ
198	ZEYNEP	YILMAZ	BİLECİK KAMU HASTANELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERLİĞİ	UZMAN
199	YAŞİN	YILMAZ	BİLECİK İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ	İL SAĞLIK MÜDÜRÜ

NO	ADI	SOYADI	KURUM	UNVAN
200	OZAN	YILMAZ	BURSA JEOTERMAL ENERJİ A.Ş.	ETÜD VE PROJELER BİRİM YÖNETİCİSİ
201	MUSTAFA	YILMAZ	BİLECİK KAMU HASTANELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERLİĞİ	GENEL SEKRETER
202	HALİME	YILMAZ	ZÜBEYDE HANIM DOĞUMEVİ	SORUMLU HEMŞİRE
203	BEKİR	YILMAZ	BURSA İL KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ	ŞEF
204	KEMAL	YILMAZ	ZÜBEYDE HANIM DOĞUMEVİ	BAŞHEKİM YARDIMCISI
205	MESUDE	YILMAZ	ZÜBEYDE HANIM DOĞUMEVİ	SORUMLU HEMŞİRE
206	AYSUN	YILMAZLAR	ÖZEL MEDİCABİL HASTANESİ	ANESTEZİ VE REANİMASYON UZMANI- KALİTE DANIŞMANI
207	FEVZİ	YILMAZTEPE	HÜRRİYET ÖZEL SAĞLIK İŞLETMELERİ	DOKTOR
208	HAVANA	YİĞİTALP	BURSA KAMU HASTANELERİ BİRLİĞİ GENEL SEKRETERLİĞİ	UZMAN
209	MEVLÜT	YOKUŞ	BURSA ÇEKİRGE DEVLET HASTANESİ	SORUMLU HEMŞİRE
210	SERHAT	YOZCU	BURSA KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE KURULU	MEMUR
211	METİN	YURDAKOŞ	BURSA SAĞLIK TURİZMİ DERNEĞİ	FİZİK TEDAVİ UZMANI / BUSAT BAŞKANI
212	YANER	YURT	ÖZEL MEDİCABİL HASTANESİ	KALİTE VE AKREDİTASYON SORUMLUSU
213	SEDEF	YÜKSEL	ACIBADEM BURSA HASTANESİ	ULUSLARARASI HAST HİZMETLERİ EKİP LİDERİ
214	HİCRAN	YILDIZ	ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	ÖĞRETİM GÖREVLİSİ
215	NERİMAN	AKANSEL	ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	ÖĞRETİM GÖREVLİSİ
216	MERAL	ABİT	ÇEKİRGE DEVLET HASTANESİ	KYB HEMŞİRESİ
217	BEKİR	DEMİR	ÖZEL BAHAR HASTANESİ	
218	TUNCAY	CENGİZ	ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ	
219	ZEKİYE	KARACA	ZÜBEYDE HANIM DOĞUMEVİ	
220	HAKAN	KUMOVA	GÖNLÜFERAH OTEL	SATIŞ DANIŞMANI
221	SUAT	KILINÇ	BPR İLETİŞİM	KURUMSAL İLETİŞİM SORUMLUSU
222	ARIF	DURMUŞ	ŞEYH EDEBALI KÜLTÜR DAYANIŞMA DERNEĞİ	
223	AHMET	SEVİNEN	BİLECİK ZİRAAT ODASI	
224	EKREM	ŞENGÜZEL	TURSAB	2. BAŞKAN
225	ORHAN	ÇELİK	KENT GAZETESİ	YAZAR
226	REMZİ	ÖNER	OSMANELİ BELEDİYE BAŞKANLIĞI	REHBER
227	HASAN	ERDEM	BTSO	GENEL SEKRETER YRD.
228	METİN	CARAV	KENT GAZETESİ	
229	YAHYA	TEMEL TATLISU	MELİSNUR MALİ MÜŞAVİRLİK	DANIŞMAN
230	METİN	UYANIK	BURSA HALK SAĞLIĞI İL MÜD.	SAĞLIK EĞİTİMCİSİ
231	FAHRETTİN	BİLGİT	BESOB	
232	HÜSEYİN	MUMCU	KOSGEB	UZMAN
233	FERAY	BÜLTE	BURSA ÖZEL MEDICAL PARK HAST.	KURUMSAL PAZARLAMA UZMANI

■ REFERANSLAR

- Bookman, Milica Z. and Karla R. Bookman (2007), Medical Tourism in Developing Countries, New York, Palgrave Macmillan.
- Bursa İl Sağlık Müdürlüğü Verileri, 2013-2014.
- Gençay, C.(2007). Sağlık Turizmi. İçinde M. Bulu ve İ.H. Eraslan (Editörler). Sürdürülebilir Rekabet Avantajı Elde Etmede Turizm Sektörü (ss.172-180) Kazancı Hukuk Yayımevi, İstanbul.
- Jagyasi, P. (2009). Medical Tourism Blue. Medical Tourism Magazine , 310 (14).
- Jeotermal AŞ, www.bursajeotermal.com
- Ross, K. (2001): "Health Tourism: An Overview", HSMAI Marketing Review.
- Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2012, Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Theobald, W.F. (1998) Global Tourism 2nd Edition, Butterworth – Heinemann.
- TÜİK Bölgesel İstatistikleri, Eylül 2013.
- Türkiye Turizm Stratejisi (2023), <http://www.ktbayirimisletmeler.gov.tr/Eklenti/906,ttstratejisi2023pdf.pdf?0>

Yeni Yalova Yolu 4.Km Buttım İş Merkezi
Buttım Plaza Kat 6 16250 Osmangazi/Bursa TÜRKİYE

Telefon 0224 211 13 27 • Faks 0224 211 13 29

BU SAĞLIK TURİZMİ MASTER PLANI BURSA ESKİŞEHİR BİLEÇİK KALKINMA BAKANLIĞI